

II AINEVALDKONNA- JA AINEKAVAD

SISUKORD

1. AINEVALDKOND EESTI KEEL JA KIRJANDUS.....	5
1.1. Ainekava. Eesti keel esimene kooliaste	9
1.2. Ainekava. Eesti keelja kirjandus teine kooliaste	21
1.3. Ainekava. Eesti keel ja kirjandus kolmas kooliaste	36
2. AINEVALDKOND VÕÕRKEELED	57
2.1. Ainekava. Saksa keel teine kooliaste	60
2.2. Ainekava. Saksa keel kolmas kooliaste	64
2.3. Ainekava. Vene keel teine kooliaste	69
2.4. Ainekava. Vene keel kolmas kooliaste	74
2.5. Ainekava. Inglise keel esimene kooliaste	89
2.6. Ainekava. Inglise keel II kooliaste	93
2.7. Ainekava. Inglise keel III kooliaste	106
3. AINEVALDKOND SOTSIAALAINED	125
3.1. ainekava. Inimeseõpetus esimene kooliaste	131
3.2. Ainekava. Terviseõpetus teine kooliaste	133
3.3. Ainekava. Terviseõpetus kolmas kooliaste	143
3.4. Ainekava. Ajalugu teine kooliaste	150
3.5. Ainekava. Ajalugu kolmas kooliaste	156
3.6. Ainekava. Ühiskonnaõpetus teine kooliaste	166
3.7. Ainekava. Ühiskonnaõpetus kolmas kooliaste	171
4. AINEVALDKOND TEHNOLOOGIA.....	180
4.1. Ainekava. Tööõpetus esimene kooliaste	184
4.2. Ainekava. Tehnoloogiaõpetus teine kooliaste	191
4.3. Ainekava. Töö- ja tehnoloogiaõpetus kolmas kooliaste	195
4.4. Ainekava. Käsitöö ja kodundus teine kooliaste	209

4.5. Ainekava. Käsitöö ja kodundus kolmas kooliaste	222
5. AINEVALDKOND KEHALINE KASVATUS	235
5.1. Ainekava. Kehaline kasvatus esimene kooliaste.....	239
5.2. Ainekava. Kehaline kasvatus teine kooliaste	250
5.3. Ainekava. Kehaline kasvatus kolmas kooliaste	264
6. AINEVALDKOND MATEMAATIKA	277
6.1. Ainekava. Matmaatika esimene kooliaste	281
6.2. Ainekava. Matmaatika teine kooliaste	290
6.3. Ainekava. Matmaatika kolmas kooliaste	296
7. AINEVALDKOND LOODUSAINED	304
7.1. Ainekava. Füüsika kolmas kooliaste.....	310
7.2. Ainekava. Loodusõpetus esimene kooliaste	326
7.3. Ainekava. Loodusõpetus teine kooliaste	336
7.4. Ainekava. Loodusõpetus kolmas kooliaste	362
7.5. Ainekava. Bioloogia kolmas kooliaste.....	368
7.6. Ainekava. Geograafia kolmas kooliaste	384
7.7. Ainekava. Keemia kolmas kooliaste.....	426
8. AINEVALDKOND KUNST	438
8.1. Ainekava. Kunst esimene kooliaste	445
8.2. Ainekava. Kunst teises kooliastmes	457
8.3. Ainekava. Kunst kolmas kooliaste.....	466
8.4. Ainekava. Muusika esimene kooliaste.....	479
8.5. Ainekava. Muusika teine ja kolmas kooliaste	489
9. AINEVALDKOND INFOTEHNOLOOGIA.....	501
9.1. Ainekava. Arvuti töövahendina teine kooliaste	505
9.2. Ainekava. Teksti- ja tabelitöötlus kolmas kooliaste	509
10. AINEKAVAD. VALIKAINED	511
10.1. Ainekava. 4. klassi eesti keel.....	511
10.2. Ainekava. Inglise keele 4. klass	514

10.3. Ainekava. Matemaatika 5. klass	516
10.4. Ainekava. Meedia 7. klass.....	518
10.5. Ainekava 8. klassi loovtöö.....	522
10.6. Ainekava. 9. klassi karjääriõpetus.....	525

1. AINEVALDKOND EESTI KEEL JA KIRJANDUS

Ainevaldkonna õppeained

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooliastmeti.

I kooliaste

Eesti keel – 19 nädalatundi

1. klass – 6 tundi
2. klass – 6 tundi
3. klass – 7 tundi

II kooliaste

Eesti keel – 11 nädalatundi

4. klass – 5 tundi
5. klass – 3 tundi
6. klass – 3 tundi

Kirjandus – 4 nädalatundi

5. klass – 2 tundi
6. klass – 2 tundi

III kooliaste

Eesti keel – 6 nädalatundi

7. klass – 2 tundi
8. klass – 2 tundi
9. klass – 2 tundi

Kirjandus – 6 nädalatundi

7. klass – 2 tundi
8. klass – 2 tundi
9. klass – 2 tundi

Ainevaldkonna kirjeldus

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes. Ainevaldkonna õppeained toetavad

eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete ja sotsiaalsete oskuste arengut. Ainevaldkonna õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise, kuulamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja, kuulaja ning suhtleja. Ainevaldkonna õppeained toetavad ka õpilase identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

1.–4. klassini on eesti keel õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus, funktsionaalne lugemisoskus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine. Kirjandusõpetus taotleb küll eeskätt õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimete kujunemist ning kõlbelis-emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel, kuid kirjandustundides vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Keeleõpetus hõlmab õigekeelsust, grammatikat, eri tekstiliikide mõistmist, analüüsi ning loomet, retoorikat, funktsionaalset lugemisoskust, tekstiõpetust.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine

projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Keele- ja kirjandusõpetus toetab ja kujundab ka digipädevust: kriitiline suhtumine allikatesse, eri allikate kasutamine info leidmiseks, tekstide vormistamine arvutiga, ettekannete koostamine, veebipõhised õppeülesanded ja rühmatööd.

Lõiming

Keele ja kirjandusõpetuse lõimingu põhialus on avar käsitlus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilise ning teiste tekstiliikide kombinatsioone. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuulnud ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduse lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilase kultuuri- ja elukogemusi, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Ainevaldkonna õppeained tervikuna toetavad õpilaste keelepädevuse ja kommunikatiivsete oskuste

Eesti keele õpetamine toetab võõrkeelte omandamist ning nende grammatilise süsteemi mõistmist ning kirjanduse õpetamine (väliskirjandus, autorid, teosed) tekitab huvi võõrkeelte ning eri maade ja kultuuride vastu.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus ning õigekirjaõpetus.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine ja kirjutamine eeldab samuti head lugemisoskust, sõnavara tundmist ja tekstitööd ning õigekirjaoskust. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel: minapildi kujunemine, maailmapildi ja väärtushinnangute kujunemine, ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumine, suhtlemisoskus, ajalootunnetus, nimede ja nimetuste õigekiri, arutlemisoskus, info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskus.

Kunstiainete õpet toetab ainevaldkond mitmeti: illustratsioonide analüüs ja loome, reklaami mõistmine ja kujundamine, eri ajastute muusika ja selle mõju.

Läbivad teemad

Läbivad teemad „Väärtused ja kõlblus“ ning „Kultuuriline identiteet“ on ainevaldkonna õppeainetele eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsis, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbiva teemaga „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada, funktsionaalset lugemisoskust, oskust end suulisest ja kirjalikult väljendada, eri liike tekste kirjutada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma tugevusi, oskusi ja arenguvajadusi ning planeerida oma tulevikku.

Läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks.

Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemine valdkonna õppeainetes hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes

Füüsiline õpikeskkond

1. Valdav osa õpet toimub klassis, kus saab mööblit sobivalt ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud), rühmatöökaks ning ümarlauavestlusteks.
2. Klassiruumis kasutatakse õigekeelsussõnaraamatuid.
3. Tundides kasutatakse võimalusel tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sh netisõnaraamatuid.
4. Tunde peetakse vajaduse ja võimaluse korral arvutiklassis, raamatukogus ning väljaspool kooli.

1.1. Ainekava. Eesti keel esimene kooliaste

1. Õppeaine nimetus: EESTI KEEL

2. Õppe- ja kasvatusesmärgid (üldpädevustest ja valdkonnapädevustest lähtuvad taotlused õpilaste teadmiste, oskuste, väärtushinnangutele ning käitumisele põhikooli lõpuks)

Ainevaldkond toetab sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Väärtuspädevust (vaimseid ja kultuuriväärtusi) toetab keel ja keeleoskus rahvuskultuuri kandjana. Keeleõpetus arendab järgmisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist, toetades sealhulgas funktsionaalset kirjaoskust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse eri liiki tekstide kaudu. Samuti toetatakse eelnimetatud õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, arvamuse avaldamise ja lahenduste otsimisega loovtööde kaudu. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides.

Digipädevust toetab ja kujundab eri allikate kasutamise oskus info leidmiseks, tekstide vormistamine arvutiga, ettekannete koostamine, veebipõhised õppeülesanded ja rühmatööd.

3. Õppeaine kirjeldus

1.–3. klassini on eesti keel õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus, funktsionaalne lugemisoskus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Lugemine kujundab õpilaste kirjandushuvi ning lugemisoskuse, suulise ja kirjaliku väljendusoskuse arendamist. Keeleõpetus hõlmab õigekeelsust, grammatikat, eri tekstiliikide mõistmist, analüüsi, loovtöid ja funktsionaalset lugemisoskust.

4. Õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes – 3. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

- 1) mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele, kasutades kõnes ja kirjas sobivaid lühivastuseid ning terviklauseid;
- 2) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- 3) oskab sihipäraselt vaadelda ja nähtut kirjeldada ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
- 4) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda;
- 5) jutustab endast ja lähiümbruses toimunust;
- 6) kuulab mõtestatult eakohast teksti;
- 7) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt ja õigesti ning saab sellest aru, mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 8) loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- 9) kirjutab õpitud keelendite piires õigesti;
- 10) jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava abil;
- 11) töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel.

5. I kooliastme EESTI KEELE õpitulemused ja õppesisu.

1. klass		2. klass		3.klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
SUULINE	KEELEKASUTUS	SUULINE	KEELEKASUTUS	SUULINE	KEELEKASUTUS
1. Kuulab mõtestatult eakohast teksti.	<p>*Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas).</p> <p>*Hääldus- ja intonatsiooniharjutused (väitlause korral).</p> <p>*Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine.</p> <p>*Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine.</p> <p>*Kaaslaste ettelugemisele suulise hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid).</p>	1. Kuulab mõtestatult õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abiga.	<p>* Kaaslaste ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine (õigsus, pausid ja intonatsioon).</p> <p>*Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.</p> <p>*Õpetaja ja kaaslaste suuliste juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.</p>	1. Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi iseseisvalt.	<p>*Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. *Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi mõistmine ja selle järgi toimimine.</p> <p>*Kaaslaste ettelugemisele hinnangu andmine (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). *Kuuldu ning nähtu kommenteerimine</p> <p>*Fakti ja fantaasia eristamine.</p> <p>*Dialogi kuulamine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.</p>
2. Väljendab end selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, vabandab, tänab; vastab	<p>*Sobivate kõnetuste (palumine, keeldumine, küsimine, vabandamine, tänamine) valik suhtlemisel.</p>	2. Väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust;	<p>*Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud.</p> <p>*Suuline selgitus, kõnetus- ja</p>	2. Väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid.	<p>*Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine,</p>

küsimustele lühivastustega.	*Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.	vastab küsimustele täislausetega.	viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. * Küsimustele vastamine.		koostegevusest loobumine jms. *Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeolude väljendamiseks.
3. Jutustab endast ja oma lähiümbruses toimunust; jutustab lihtsamate küsimuste, pildi ja pildiseeria toel.	*Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade abil. *Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, pildi ja pildiseeria põhjal.	3. Jutustab lugemispala (küsimuste, kavapunktide, piltide jms abil).	*Jutu, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu ümberjutustamine; dialoogi jälgimine, hinnangute andmine tegelastele ja sisule. *Aheljutustamine. *Koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu. *Vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel. *Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.	3. Jutustab loetust ja läbielatud sündmusest pildiseeria, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu.	*Jutustamine kuuldu, nähtust, läbielatud, loetust etteantud teema põhjal. *Kuuldu (muinasjutt, lühijutt, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine *Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine skeemi ning tabeli abil. *Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). *Küsimuste moodustamine ning neile vastamine.
4. Esitab 1-2 salmilist luuletust peast.	*Tuttava luuletuse veatu peast esitamine. *Enese kui ka teiste esitusele hinnangu andmine õpetaja abiga.	4. Esitab 2-3 salmilist luuletust peast.	*Luuletuste ilmekas peastesitamine. *Enese kui ka teiste esitusele tunnustava	4. Esitab 3 salmilist luuletust ja dialoogi peast.	*Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas ning mõtestatud esitamine.

			hinnangu andmine õpetaja suunamisel.		*Enese kui ka teiste esitusele hinnangu andmine.
5. Tunneb kasutab eakohast sõnavara.	*Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine. *Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.	5. Teab ja leiab enamkasutatavaid lähedase ja vastandtäheendusega sõnu. Selgitab lugemispalades leiduvate sõnade tähendusi.	*Õpib leidma õpetaja abil lähedase tähendusega sõnu. *Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.	5. Kasutab lähedase ja vastandtäheendusega sõnu. Selgitab ja kasutab lugemispalades leiduvate sõnade tähendusi.	*Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. *Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja rühmas.
6. Eristab täishääliku pikkust.	*Häälduharjutused. *Täishääliku pikkuse eristamine (lühike ja ülipikk), *Selge häälduse jälgimine teksti esitades.	6. Eristab täis- ja suluta kaashääliku pikkust.	*Häälde- ja intonatsiooniharjutused. *Selge häälduse jälgimine teksti esitades.	6. Eristab sulghääliku pikkust.	*Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. *Selge häälduse jälgimine teksti esitades.
7. Loeb läbi 4 eakohast raamatut (ilu- või aimekirjandus).	*Raamatu ühislugemine klassis. *Iseseisev lugemine. *Oma arvamuse avaldamine loetud raamatu kohta .	7. Loeb läbi 5 eakohast raamatut (ilu- või aimekirjandus); teab nimetada Eesti lastekirjanikke.	*Iseseisev lugemine. * Sündmuse, tegelase kirjeldamine küsimuste, pildi abil. *Loetud raamatust jutustamine küsimuste	7. Loeb läbi 6 eakohast raamatut (ilu- või aimekirjandus); teab nimetada lastekirjanikke.	*Iseseisev lugemine. *Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase

	*Sobiliku raamatu leidmine suunamisel.		toel ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. *Sobiliku raamatu leidmine õpetaja abiga.		arvamuse küsimine. *Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.
LUGEMINE		LUGEMINE		LUGEMINE	
1. Loeb õpitud teksti/tekstiosa häälega ja õigesti.	*Raamatu/teksti üldine vaatlus. *Tähtede tundma õppimine. *Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. * Silpidest sõnade moodustamine. *Lugemistehnika arendamine. *Jutustava ja kirjeldava teksti (kutse, õnnitlus, tööjuhend) lugemine. *Oma käekirjalise teksti lugemine.	1. Loeb õpitud teksti häälega õigesti, ladusalt, ilmekalt ning parandab oma lugemisvigu (tähelepanu juhtimisel).	*Lugemistehnika arendamine (oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine). *Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. *Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik. *Eri liiki lühitekstide (õpilaspäevik, teade, kiri, õpiku sõnastik, saatekava) lugemine. *Õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.	1. Loeb õpitud teksti häälega õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga ning parandab oma lugemisvigu.	*Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). *Lugemistehnika arendamine (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine). * Ladus lugemine. *Oma ja kaaslaste lugemistehnikale hinnangu andmine. *Kaaslaste käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust. *Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (tööjuhend, sisukord, sõnastik, eeskiri,

	<p>*Tingmärkide, lihtsamate skeemide ja tabelite lugemine õppekirjanduses.</p> <p>*Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine õpetaja abiga.</p> <p>*Teksti sisu ennustamine piltide järgi.</p>		<p>*Tingmärkide, skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses .</p> <p>*Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel.</p> <p>*Tekstist õpitavate keelendite, sama- ja lähedase tähendusega sõnade leidmine.</p>		<p>retsept, teatmeteose tekst, meediatekst) lugemine.</p> <p>*Tingmärkide, skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lastejakirjanduses.</p> <p>* Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine.</p> <p>*Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.</p> <p>*Tekstist õpitavate keelendite, süno- ja antonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade, piltlike väljendite leidmine.</p> <p>*Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine.</p> <p>*Loetava kohta kava, mõistekaardi koostamine.</p>
<p>2. Mõistab suulisi küsimusi ja vastab nendele lühilauselega.</p>	<p>*Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.</p>	<p>2. Mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; vastab teemakohastele küsimustele;</p>	<p>*Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); mõistekaardi</p>	<p>2. Vastab suuliste ja kirjalikele küsimustele loetu kohta; leiab tekstis iseseisvalt vastused küsimustele.</p>	<p>*Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.</p>

	*Tegelaste iseloomustamine etteantud sõnade abil.	leiab suunamisel tekstis vastused küsimustele.	koostamine õpetaja abiga. *Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). *Loole alguse ja lõpu mõtlemine suunamisel. *Tegelaste iseloomustamine juhiste järgi.		* Loole alguse ja lõpu mõtlemine. *Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.
3. Tunneb väidet, jutukest ja luuletust.	*Eristab tekstiliike (liisusalm, luuletus, piltjutt, jutuke). *Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (loo alustus ja lõpetus). *Jutukeste ja luuletuste esitamine. *Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.	3. Tunneb juttu, dialoogi, näidendit, muinasjuttu, mõistatust ja vanasõna.	*Eristab tekstiliike (jutt, dialoog, näidend, mõistatus, vanasõna, muinasjutt). *Kahekõne lugemine. *Riimuvate sõnade leidmine.	3. Tunneb jutustust, muistendit, kirja. Töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel.	*Eristab tekstiliike (kiri, folkloorne lastelaul, muistend, sõnamänguline tekst). *Kahekõne lugemine (intonatsiooni ja tempo valik) saatelause alusel ning partnereid arvestades. *Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine.
KIRJUTAMINE		KIRJUTAMINE		KIRJUTAMINE	
1. Eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna ja lauset;	*Häälik, silp, sõna, lause; täis- ja kaashäälikud. *Sõna ja lause ladumine.	1. Eristab silpi, täis- ja kaashäälikuühendit; märgib kirjas õigesti suluta kaashääliku pikkusi.	*Täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval;	1. Eristab häälikuühendeid;	*Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. *Sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri.

märgib kirjas õigesti täishääliku pikkusi.	*Hääliku pikkuse märkimine ning häälikuühendi leidmine kirjas;			märgib kirjas õigesti õpitud häälikute pikkusi.	
2. Teab tähestikku (v.a võõrtähed).	*Tähed ja tähestik.	2. Teab peast võõrtähtedega tähestikku.	*Võõrtähed, tähestik. *Õpiku sõnastiku kasutamine.	2. Teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab sõnastikku ja koostab loendeid tähestik- järjestuses.	*Tähestiku järjekord. *Nimekirjade koostamine.
3. Teab ja kasutab lauselõpumärki punkt.	*Jutustav lause ja lõpumärk.	3. Kasutab lauselõpumärki punkt ja küsimärk; teab lauselõpumärki hüüumärk.	*Lauseliik ja lõpumärk.	3. Piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi.	* Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. *Lause te koostamine.
4. Kirjutab inimeste nimed suure algustähega.	*Oma ja tuttavate inimeste nimede kirjutamine. *Lause alustamine suure algustähega.	4. Alustab lauset suure algustähega; kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes.	*Suur algustäht lause alguses, inimeste ja loomade nimedes, oma kooli ja kohanimedes.	4. Kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese-, looma- ning kohanimed.	*Kirjas õige algustähe märkimine (õppeained, kuud, nädalapäevad, ilmakaared). *Nimed ja nimetused.
5. Teab ja kasutab mitmuse tunnust -d; tegusõna ainsuse lõppu -b ja mitmuse lõppu -vad.	*Mitmuse nimetava käände õigekirjutus. *Pöördelõpu õigekirjutus.	5. Kirjutab õigesti sõnade lõppu -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?).	* Sõnade lõpu õigekiri – d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?). *Tutvub asesõnade ma, sa, ta, me, te, nad õigekirjaga.	5. Märgib kirjas õigesti käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; kirjutab õigesti asesõnu.	*Olevik ja minevik. *Pöördelõppude õigekirjutus. * -ta (kelleta? milleta?) * Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

		6. Kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade alguses.	*Sulghäälik omasõnade alguses. *Tutvumine võõrsõnade õigekirjaga (igapäevased võõrsõnad).	6. Kirjutab õigesti sulghääliku enamkasutatavate võõrsõnade alguses.	*Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.
	*Sõna koosneb silpidest.	7. Kasutab h sõna alguses; k, p, t s-i kõrval. Oskab sõnu silbitada.	* I ja j silbi alguses. * H sõna alguses. * K, p, t s-i kõrval. * Koma nõudvate sidesõnadega tutvumine (et, sest, vaid, kuid, aga). *Silbitamise ja poolitamise üldpõhimõtted.	7. Kasutab õpitud keelendite õigekirja.	* I ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). *H sõna alguses. * K, p, t s-i ja h kõrval. * Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. * Sõnade poolitamine. *Liitsõna *Nimi-, omadus- ja tegusõna. *Ainsus ja mitmus.
8. Kasutab kirjutamisel õigeid joonistähti, väikseid ja suuri kirjatähti.	*Kirja eelharjutused. *Joonistähtede kirjutamine. *Väikeste ja suurte kirjatähtede kirjutamine. *Õiged tähekujud ning seosed. *Ühtlane kirjarida.	8. Kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid.	*Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, väikeste ja suurte kirjatähtede õiged tähekujud ja seosed.	8. Kirjutab loetava käekirjaga, kasutab ühtlast kirjarida.	*Kirjutamise tehnika süvendamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). *Loetava käekirja kujundamine. *Kirjutamise kiiruse arendamine.

<p>9. Teeb ära kirja tahvlilt.</p>	<p>*Vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine . *Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. *Teksti ära kiri tahvlilt. *Oma kirjavea parandamine kui sellele tähelepanu juhitakse. *Näidise järgi teate, õnnitluse kirjutamine. *Lausete moodustamine ja laiendamine abiga.</p>	<p>9. Teeb õiget ära kirja tahvlilt või õpikust; täidab vihikut nõuetekohaselt.</p>	<p>*Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihikusse, kirjapaberile. *Kuupäeva kirjutamine. *Õpilaspäeviku iseseisev täitmine. *Kutse ja õnnitluse koostamine õpetaja abiga.</p>	<p>9. Kirjutab tahvlilt ja õpikust õiget ära kirja; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; koostab kutse, õnnitluse, teate.</p>	<p>*Teksti ära kiri tahvlilt ja õpikust. *Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. *Oma kirjavea parandamine. *Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. *Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi (ümbrik).</p>
<p>10. Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti (10–15 sõna lihtlausetena).</p>	<p>*Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (10–15 sõna lihtlausetena). * Kontrollib kirjutatud näidise järgi.</p>	<p>10. Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatud näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena).</p>	<p>*Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausetena). *Kirjavea parandamine. *Kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhitakse.</p>	<p>10. Kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatud näidise järgi (30–40 sõna).</p>	<p>*Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). *Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p>
<p>* Tutvumine jutu ülesehitusega.</p>		<p>11. Kirjutab jutule alguse või lõpu.</p>	<p>*Ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. *Loovtöö skeemi/mõistekaardi toel. *Tutvumine jutu ülesehitusega: alustus, sisu ja lõpetus; jutule</p>	<p>11. Kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.</p>	<p>*Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. *Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi/mõistekaardi või kava toel. *Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.</p>

			alguse ja lõpu kirjutamine.		*Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. *Kirja kirjutamine. *Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.
--	--	--	-----------------------------	--	---

1.2. Ainekava. Eesti keel ja kirjandus teine kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õpilane oskab luua õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid vormistada;

Õpilane tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe;

Õpilane tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;

Õpilane oskab leida tekstidest vajalikku informatsiooni.

Õpilane väärtustab korrektset keelekasutust.

Õpilane arendab sõnavara erinevate võimaluste kaudu.

Õpilane oskab erinevates situatsioonides valida õige registri;

Õpilane suudab ennast kirjalikult ja suuliselt asjakohaselt väljendada;

Õpilane loeb eakohaseid erišanrilisi kirjandusteoseid ja mõistab loetut.

Õpilane naudib lugemist.

Õpilane avaldab loetud teoste kohta aktiivselt oma arvamust, leiab seoseid kaasajaga ja endaga.

Õpilane väärtustab isamaad ja emakeelt, mõistab eestlaseks olemise erilisust ja tähtsust.

Õpilane oskab kuulata õpetajat ja kaasõpilasi.

Õpilane mõistab kirjanduse seost teiste kaunite kunstidega, rõhuga filmil ja teatril.

Õpilane analüüsib ennast kirjanduse kaudu ning arutleb elulistel teemadel.

Õpilane oskab leida erinevatest kanalitest, sh tekstidest, k.a suulistest, vajalikku informatsiooni ja seda kasutada.

Õpilane väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest, suhestab keeli teadlikult, tajub nii eri keelte vahelisi kui ka eesti keele siseseid ehk murdelisi erinevusi.

Õpilane oskab kasutada erinevaid sõnaraamatuid.

Õppeaine kirjeldus

Eesti keel on õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus, funktsionaalne lugemisoskus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine. Kirjandusõpetus taotleb küll eeskätt õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimete kujunemist ning kõlblis-emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel, kuid kirjandustundides vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Keeleõpetus hõlmab õigekeelsust,

grammatikat, eri tekstiliikide mõistmist, analüüsi ning loomet, retoorikat, funktsionaalset lugemisoskust, tekstiõpetust.

Õppe- ja kasvatusesmärgid II kooliastmes – 6. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

6. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet ning anda hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- 4) oskab luua õppetöök ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 5) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- 6) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 7) oskab kasutada ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.
- 8) valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust;
- 9) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- 10) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- 11) võtab loetut ja kuuldu lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.
- 12) tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediatekste) ning nende kasutamise võimalusi;
- 13) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 14) võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtteid;
- 15) kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.
- 16) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist;
- 17) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- 18) tunneb kirjutamise põhietappe;
- 19) jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- 20) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- 21) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ning täita lihtsamaid planke ja vorme;
- 22) avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- 23) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades.

- 24) tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- 25) moodustab ning kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- 26) kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja;
- 27) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsidest ja hinnates.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

4. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS</p> <ul style="list-style-type: none"> * Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; * annab lühidalt edasi kuuldu sisu; * väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt; * esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; * väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; * leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi; * kasutab (õpiku)sõnastikku; * esitab peast luuletuse või rolliteksti. 	<p>SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS</p> <p>Hääliku pikkuste eristamine.</p> <p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.</p> <p>Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Näidendi, kuuldud proosa-, luule- ja teabetekstide sisu ümberjutustamine.</p> <p>Fakti ja arvamuse eristamine.</p> <p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega.</p> <p>Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades (suulises kõnes ja kirjalikus tekstis).</p> <p>Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.</p> <p>Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).</p>

	<p>Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiim. Rollimäng.</p> <p>Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).</p> <p>Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine.</p>
<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <ul style="list-style-type: none"> * Loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; * otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; * vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; * leiab teksti peamõtte; * kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; * leiab tekstist vajalikku infot; * tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja; * on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); * tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust. 	<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).</p> <p>Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.</p> <p>Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p>

	<p>Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.</p> <p>Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.</p> <p>Tekstiliiikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri</p> <p>Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, vanasõnad ning kõnekäänud.</p>
<p>TEKSTILOOME</p> <ul style="list-style-type: none"> * Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; * jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; * kirjeldab eset, olendit, inimest; * kirjutab eakohaseid tekste; * kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel. 	<p>TEKSTILOOME</p> <p>Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.</p> <p>Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam).</p> <p>Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine.</p>
<p>ÕIGEKEELSUS</p> <ul style="list-style-type: none"> * Märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid; 	<p>ÕIGEKEELSUS</p> <p>Häälikuõpetus ja õigekiri.</p>

<ul style="list-style-type: none"> * märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit; * kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; * poolitab sõnu (õpitud reeglite piires); * kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas; * jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid; * kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused; * tunneb ära liitsõna; * kirjutab etteütleamise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi). 	<p>Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta kaashäälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d</i> s-i kõrval (nt <i>jalgsi, kärbsed</i>). <i>h</i> õigekiri.</p> <p><i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimi). Tutvumine <i>gi-</i> ja <i>ki-</i>liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p>Omandatud võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.</p> <p>Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.</p> <p>Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.</p> <p>Eakohase teksti eksimatu ära kirjutamine tahvlilt. Etteütleamise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p>Sõnavaraõpetus.</p> <p>Sünonüümid. Antonüümid.</p> <p>Liitsõna ja selle tähendusvarjund.</p> <p>Vormiõpetus.</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.</p> <p>Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.</p> <p>Lauseõpetus.</p> <p>Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjaveamärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.</p>
--	--

5. klass eesti keel

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>SUULINE JA KIRJALIK TEKST</p> <p>*Oskab kirjutada ja vormistada kirja sõbrale;</p> <p>*esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;</p> <p>*võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis;</p> <p>*oskab eristada kirja- ja kõnekeelt; kõnekeeles all tunneb murdekeelet ja slängi erinevusi.</p> <p>*rikastab oma sõnavara erinevate võimaluste kaudu: sünonüümid, antonüümid, võõrsõnad, laensõnad, tehissõnad, sõnade liitmine ja tuletamine, släng, murre</p>	<p>SUULINE JA KIRJALIK TEKST</p> <p>Korrektse kirja kirjutamine.</p> <p>Kuuldust ja loetust kavapuntide põhjal kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.</p> <p>Kõnekeelse(te) teksti(de) kirjakeelseks muutmise.</p> <p>Sõnade tuletamine, liitmine, tehissõnade moodustamine.</p>
<p>TEKSTILOOME</p> <p>*põhjustab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;</p> <p>*õpilane kirjutab jutu mingisugusest sündmusest oma elus, põnevusloo ning ümberjutustuse luuletusest.</p>	<p>TEKSTILOOME</p> <p>Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.</p> <p>Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.</p> <p>Alusteksti põhjal kirjutamine, fantaasiarikka teksti loomine, faktiliselt korrektse loo kirjutamine oma elust.</p>
<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p>	<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p>

<p>*Eristab kirjakeelt kõnekeelest;</p> <p>*teab murrete olemasolu ja mõistab nende tähtsust sõnavara rikastamisel;</p> <p>*järgib eesti keele täheortograafia põhireegleid;</p> <p>*teab sõna- ja käsiraamatute olemasolu</p> <p>*teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme;</p> <p>*rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid;</p> <p>*oskab korrektselt vormistada tekste;</p> <p>*tunneb liht- ja liitlauset, oskab lauseid kirjavahemärgistada;</p> <p>*tunneb lauseliikmeid;</p> <p>* tunneb sõnade käänamise ja pööramise põhireegleid;</p> <p>*teab aja- ja arvukategooriaid.</p>	<p>Tähestik.</p> <p>Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid.</p> <p><i>H, i, j</i> õigekiri</p> <p>Sulghäälikute õigekiri</p> <p>Omasõnad ja võõrsõnad.</p> <p>Lihtsamate võõrsõnade õigekiri.</p> <p>Silbitamine, poolitamine.</p> <p>Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümid, antonüümid, kirja- ja kõnekeel (oskuskeel, släng, murre), sõnade tuletamine, liitsõnad, laensõnad, tehissõnad.</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad.</p> <p>Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg. Tegusõna vormide kasutamine lauses.</p> <p>Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid.</p>
---	--

6. klass eesti keel

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>SUULINE JA KIRJALIK TEKST</p> <p>*Valib juhendamise toel suhtluskanali, oskab kirjutada e-kirja;</p> <p>* võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis;</p> <p>* leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi.</p>	<p>SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS</p> <p>Korrektse e-kirja kirjutamine.</p> <p>Kuuldust ja loetust kavapunktide põhjal kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.</p> <p>Vestlusingis osalemine, oma arvamuse korrektne vormistamine ja põhjendamine, oma elust ja raamatutest näidete toomine.</p>
<p>TEKSTILOOME</p> <p>* Leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist;</p> <p>* tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;</p> <p>* tunneb kirjutamis-protsessi põhietappe;</p> <p>* kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme;</p> <p>* avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;</p>	<p>TEKSTILOOME</p> <p>Teabe otsimine, edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires, alusteksti põhjal kirjutamine.</p> <p>Esinemise ja kirjutamise ettevalmistus, kogu protsessi kaasategemine, sh ka viimistlemine, toimetamine ja kaasõpilastele lihtsakoelise tagasiside andmine.</p>

<p>* kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades.</p>	
<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>* tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi. Tunneb tekstitüüpe;</p> <p>* võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte;</p> <p>* kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel.</p>	<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>Tekstiliikide eristamine, erinevate tekstide lugemine, kasutamine õppimises, erinevate lugemisviiside tundmine. Erinevates tekstitüüpides kirjutamine ja nende lugemine. Tekstide võrdlemine, asjakohaste küsimuste esitamine, arvamuse ja lühikokkuvõtte tegemine.</p>
<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p> <p>*Tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>* moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;</p> <p>* leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsussõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja;</p> <p>* rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.</p>	<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p> <p>Rakendab õpitud reegleid, väljendades end korrektselt nii suuliselt kui ka kirjalikult. (Enda) teksti korrektne kirjavahemärgistamine ning valesti kirjavahemärgistatud teksti parandamine. „Õigekeelsussõnaraamatu“ kasutamine.</p>

5. klass kirjandus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>LUGEMINE</p> <p>*On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>*loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme;</p> <p>*mõistab kirjasõna arengut ja raamatute tähtsust läbi ajaloo.</p>	<p>LUGEMINE</p> <p>Lugemise iseseisev eesmärgistamine.</p> <p>Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>Hindele võõra teksti lugemine.</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
<p>JUTUSTAMINE</p> <p>*Suudab koostada nii kirjalikku kui suulist kokkuvõtet ja ümberjutustust loetud teose või katkendi põhjal</p>	<p>JUTUSTAMINE</p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade (kavapunktid) toel.</p> <p>Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>
<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>*vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>*tõlgendab tsitaate;</p> <p>*kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;</p> <p>*kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;</p> <p>*avaldab arvamust teose kohta;</p> <p>*leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja</p>	<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>Teksti põhjal küsimustele vastamine (fakti-, analüüsi- ja hinnanguküsimused)</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Tsitaatide tõlgendamine ja seostamine enda eluga.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Teose tegelaste, nende suhete, sündmuste, miljöö jm teose puhul olulise kirjeldamine ja lihtsakoeline analüüs. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.</p>

peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;	
KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE *Selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust; *mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.	KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE *Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, anekdoot), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu, (muinasjutt, muistend, pajatus, naljand) poploori liike, nimetab nende tunnuseid.	TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE Rahvaluule liigid ja alaliigid, nende tähendus ja olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika ja lüürika tunnused.
ESITAMINE *Esitab peast luuleteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	ESITAMINE Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.
OMALOOMING *Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava ja jutustava teksti.	OMALOOMING Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatuse, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, erinevate teoste peategelaste võrdluse.

6. klass kirjandus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>LUGEMINE</p> <p>* Loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist, tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.</p>	<p>LUGEMINE</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
<p>JUTUSTAMINE</p> <p>* Suudab koostada nii kirjalikku kui suulist kokkuvõtet ja ümberjutustust loetud teose või katkendi põhjal.</p>	<p>JUTUSTAMINE</p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel, üldise kokkuvõtte tegemine. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist ja isiklikust seosest jutustamine.</p>
<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>* Vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>* kirjeldab teose aegruumi, tegelasi ja suhteid, määratleb teose olulisemad sündmused, võrdleb tegelasi ja erinevaid teoseid;</p> <p>* avaldab arvamust teose kohta.</p> <p>* kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>* näeb seoseid ilukirjanduse ja muude kunstide vahel.</p>	<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>Teksti põhjal küsimustele vastamine (fakti-, analüüsi- ja hinnanguküsimused)</p> <p>Teose tegelaste, nende suhete, sündmuste, miljöö jm teose puhul olulise kirjeldamine ja analüüs. Erinevate teoste (ja) peategelaste võrdlemine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Teose ja selle põhjal tehtud filmi ja/või teatrietenduse võrdlus, analüüs.</p>
<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p>	<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p>

<p>* Mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.</p>	<p>Luuleteksti tõlgendamine ja peast esitamine. Enda ja kaasõpilaste kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Arutlus luuleteksti tähtsuse üle eesti kultuuriloos.</p>
<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p> <p>* Eristab tekstinäidete põhjal ilukirjanduse liike, nimetab nende tunnuseid;</p> <p>* tunneb ära tekstides kasutatud kirjanduskujundid.</p>	<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p> <p>Tekstide žanri määramine, tunnuste väljatoomine, eristamine, draama- ja luuleteksti tunnuste teadmine.</p> <p>Epiteedi, võrdluse, korduse, isikustamise, algrimi ja ümberütlemise äratundmine.</p>
<p>ESITAMINE</p> <p>* Esitab peast luuleteksti;</p> <p>* esitab ilmekalt proosateksti;</p> <p>* esineb klassi ees.</p>	<p>ESITAMINE</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine, korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.</p> <p>Individuaal-, paaris- või rühmatöö esitamine klassile ja õpetajale, tehtud töö kaitsmine, valikute põhjendamine.</p> <p>Klassikaaslastele tagasiside andmine.</p>
<p>OMALOOMING</p> <p>* Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava, jutustava ja arutlussugemetega teksti.</p> <p>* kirjutab erinevat liiki luuletusi.</p>	<p>OMALOOMING</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi ning arutlevaid töid.</p>

Soovituslik kirjandus II kooliastmes klasside kaupa.

4. klass

R. Dahli erinevad teosed

M. Keräneni erinevad teosed

Raamat M. Widmarki ja H. Willise sarjast „LasseMaia detektiivbüroo“

E. Kästner „Veel üks Lotte“

S. Laidla „Raamatukogunõid Rosaalie“

E.-E. Schmitt „Oscar ja Roosamamma“

Luulekogu (H. Vilep, Wimberg, I. Trull, E. Esop, H. Runnel, L. Tungal, E. Niit)

Vabal valikul raamat, mille peategelane on lugejavanune

5. klass

E. Raud „Kalevipoeg“ klassi- või kodulugemisena

K. Kass „Kasper ja viis tarka kassi“ või „Nõianei Nöbinina“

R. Dahli erinevad teosed

A. Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist“

R. Roht „Jutte loomadest“

J. Brzechwa „Pan Kleksi akadeemia“

F. R. Kreuzwaldi muinasjutud

L. Lilleste erinevad teosed

Vabal valikul raamat

Lastele mõeldud luulekogu

6. klass

S. Rannamaa „Kadri“

C. Nöstlinger „Vahetuslaps“

J. Krüss „Timm Thaler ehk Müüdü naer“

M. Twain „Tom Sawyeri seiklused“

F. Molnar „Pal-tänava poisid“

Vabal valikul üks noorteromaan

Jochen Till „Charlie+Leo“ või Louis Sachar „Augud“ või Ketlin Priilinn „Igavesti sõbrad“ või

Erich Kästner „Emil ja salapolitseinikud“

Aino Pervik „Arabella, mereröövli tütar“

Stephanie Meyeri „Videviku“ saaga

J.K Rowling „Harry Potter“ saaga

Vabal valikul luulekogu

1.3. Ainekava. Eesti keel ja kirjandus kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õpilane oskab vastavalt suhtlusolukorrale korrektselt suuliselt ja kirjalikult suhelda.

Õpilane oskab kasutada info leidmiseks teatmeteoseid ning internetti.

Õpilane oskab leida tekstidest vajalikku informatsiooni.

Õpilane oskab koostada erinevaid tekste juhendile vastavalt.

Õpilane väärtustab korrektset keelekasutust.

Õpilane loeb eakohaseid erižanrilisi kirjandusteoseid ja mõistab loetut.

Õpilane avaldab loetud teoste kohta aktiivselt oma arvamust, leiab seoseid kaasajaga.

Õpilane oskab ja julgeb suuliselt esineda.

Õpilane oskab kuulata õpetajat ja kaasõpilasi.

Õpilane mõistab ühiskonna toimimist ning selle protsesse ja suudab ühiskondlikult olulistel teemadel arutleda.

Õpilane mõistab filmi ja kirjanduse suhteid: oskab leida ühiseid ja erinevaid jooni, tunneb olulisemaid filmiga seotud mõisteid, tajub filmi metakeelt.

Õpilane mõistab keskkonna- ja loodusteemalisi tekste, oskab nende põhjal koostada lühikokkuvõtteid ja konstrueerida uusi tekste.

Õpilane oskab erinevates situatsioonides valida õige registri.

Õpilane väärtustab oma rahvust, teab rahvuslikke sümboleid ja nende tähendust ning on teiste rahvuste ja nende eripärade suhtes tolerantne.

Õpilane avastab ja mõistab inimloomust kirjanduse kaudu.

Õpilane arendab kirjanduslike tekstide kaudu enda õiglustaju.

Õpilane arutleb ühiskonda ja perekonda puudutavatel teemadel, mõistab ühiskondlikke ja sotsiaalseid protsesse.

Õpilane mõistab kirjanduse seost teiste kaunite kunstidega.

Õppeaine kirjeldus

Eesti keel on õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus, funktsionaalne lugemisoskus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel.

Kolmandas kooliastmes on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine. Kirjandusõpetus taotleb küll eeskätt õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimete kujunemist ning kõlbelis-emotsionaalset arengut kirjandusteoste lugemise ja mõtestamise toel, kuid kirjandustundides vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Keeleõpetus hõlmab õigekeelsust, grammatikat, eri tekstiliikide mõistmist, analüüsi ning loomet, retoorikat, funktsionaalset lugemisoskust, tekstiõpetust.

Õppe- ja kasvatusesmärgid kolmanda kooliastme lõpuks

Põhikooli lõpetaja

- 1) mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- 2) tuleb toime eesti kirjakeelega isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides; järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 3) suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt;
- 4) osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- 5) kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldud ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult;
- 6) leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;

- 7) tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks;
- 8) kirjutab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
- 9) kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi veebiallikatest.
- 10) oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;
- 11) käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- 12) oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
- 13) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- 14) võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.
- 15) orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- 16) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- 17) teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;
- 18) suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;
- 19) teab peamisi mõjutusvahendeid;
- 20) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
- 21) reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- 22) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.
- 23) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;
- 24) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele;
- 25) oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);

- 26) oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja arvamusalaldusi; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrektselt;
- 27) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;
- 28) põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- 29) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades.
- 30) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;
- 31) tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides;
- 32) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
- 33) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;
- 34) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;
- 35) leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
- 36) teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
- 37) teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhietappe;
- 38) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

7. klass eesti keel

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
SUULINE JA KIRJALIK TEKST *Oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust;	SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.

<p>*esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;</p> <p>*võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.</p>	<p>Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.</p>
<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>*Seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;</p> <p>*reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;</p> <p>kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel.</p>	<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid.</p> <p>Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine.</p> <p>Meediatekstide põhiliigid: uudisloo, arvamussloos, intervjuu, reportaaži, kuulutuse lugemine, küsimustele vastamine ja nendes žanrites kirjutamine.</p> <p>Uudisloost selle tunnuste leidmine ja pealkirjastamine. Arvamussloost selle tunnuste leidmine ja pealkirjastamine.</p> <p>Tele- ja raadiosaadete kuulamine ja vaatamine ning selle põhjal analüüsimine.</p>
<p>TEKSTILOOME</p> <p>*Põhjustab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;</p> <p>*kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades;</p>	<p>TEKSTILOOME</p> <p>Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite korrektne valik.</p> <p>Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.</p> <p>Uudisloos kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest.</p> <p>Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamise põhimõtetega tutvumine ja nende täitmine. Teksti vormistamine arvutis.</p>

<p>*oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt.</p>	<p>Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.</p>
<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p> <p>*Eristab kirjakeelt argikeelest; *teab eesti keele murdeid; *järgib eesti õigekirja aluseid ja põhiregleid; *oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest; *teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme; *rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsis ja hinnates; *teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; *kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.</p>	<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p> <p>Kirjakeele ja argikeele eristamine. Eesti keele põhimurrete tundmine. Oskussõnavara tundmine. Sõnadeta suhtlemine. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtrliku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtrlike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine. Õigehäälidus. Välte ja õigekirja seosed. ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehääliduse kontrollimine. Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtrlikud paronüümid. Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtrlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördvormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna eristamine. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.</p>

<p>Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohklikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohklikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.</p> <p>Omadussõna võrdlusastmed: veaohklikud sõnad.</p> <p>Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.</p> <p>Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine ning õigekiri.</p>

8. klass eesti keel

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>SUULINE JA KIRJALIK TEKST</p> <p>*Oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust;</p> <p>*esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;</p> <p>*võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis;</p>	<p>SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS</p> <p>Ametliku ja mitteametliku e-kirja kirjutamine.</p> <p>Kaasõpilaste tagasisidestamine.</p> <p>Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.</p> <p>Kõne koostamine, esitamine, eneseanalüüs ja kaaslaste tagasisidestamine nii suuliselt kui ka kirjalikult, lõpphinnangu andmine.</p> <p>Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis.</p> <p>Mõjutusvahendite leidmine meediatekstidest.</p>

<p>*oskab koostada kõnet ja seda esitada, vastab publiku küsimustele;</p> <p>*eristab tunnuste alusel erinevaid meediatekste, saab neist aru ja oskab neid ka ise koostada;</p> <p>*analüüsib reklaamikeelt.</p>	<p>Uudise, reportaaži, intervjuu ja/või arvamuse loo kirjutamine, lugemine ja analüüsimine.</p> <p>Reklaami koostamine ja analüüs, reklaamivõtete äratundmine ja kasutamine enda reklaamis.</p>
<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>*Seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;</p> <p>*reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;</p> <p>kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel;</p> <p>*oskab lugeda graafikuid;</p> <p>*oskab leida informatsiooni teadus- ja aimekirjandusest.</p>	<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.</p> <p>Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Põhiliste meediakanalite teadmine.</p> <p>Kvaliteetajakirjanduse ja meelelahutusliku meedia eristamine ja tunnuste teadmine. Fakti ja arvamuse eristamine.</p> <p>Aime- ja teadusteksti lugemine ja analüüs.</p>
<p>TEKSTILOOME</p> <p>*Põhjustab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;</p>	<p>TEKSTILOOME</p> <p>Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.</p> <p>Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.</p>

<p>*kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades;</p> <p>*oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt;</p> <p>*koostab nõuetekohase referaadi – oskab viidata allikale;</p> <p>*teab konspekterimise põhitõdesid ja oskab neid oma töös rakendada.</p>	<p>Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.</p> <p>Allikate otsimine referaadi koostamiseks, sidusa teksti kokkupanek koos viidetega.</p> <p>Õpetaja jutu konspekterimine.</p>
<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p> <p>*Eristab kirjakeelt argikeelest;</p> <p>*teab eesti keele murdeid;</p> <p>*järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;</p> <p>*oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest;</p> <p>*teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme;</p> <p>*rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;</p> <p>*teab õpitud tekstiliikide keelisi erijooni;</p> <p>*kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust;</p> <p>*oskab käänta ja tunneb käände ära;</p> <p>*teab, mis on astmevaheldus;</p>	<p>ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE</p> <p>ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehääluse kontrollimine</p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad).</p> <p>Sõnaliikide funktsioon lauses.</p> <p>Kokku- ja lahkukirjutamine, tuletised, algustäheortograafia.</p> <p>Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohklikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohklikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine</p> <p>ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.</p> <p>Omadussõna võrdlusastmed: veaohklikud sõnad.</p> <p>Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Numbrit kirjutamise: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.</p> <p>Liht- ja liitlause; rind-, põim-, koondlause moodustamine ja kirjavahemärgistamine.</p> <p>Lauselühendiga lause moodustamine ja kirjavahemärgistamine.</p> <p>Põimlause alusel skeemide moodustamine.</p>

<p>*oskab rakendada erinevate sõnaliikide kokku- ja lahkukirjutamise reegleid;</p> <p>*oskab rakendada algustäheortograafia põhireegleid;</p> <p>*tunneb lauseliikmeid;</p> <p>*oskab eristada lausete liike ja neid kirjavahemärgistada.</p>	<p>Otsekõne ja kaudkõne moodustamine ja kirjavahemärgistamine.</p>
---	--

9. klassi eesti keel

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>SUULINE JA KIRJALIK TEKST</p> <p>*Esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi;</p> <p>*teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;</p> <p>*suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal;</p>	<p>SUULINE JA KIRJALIK SUHTLUS</p> <p>Loetu analüüsimine, teksti põhjal arutlemine.</p> <p>Oma arvamuse väljendamine ja põhjendamine nii suuliselt kui ka kirjalikult.</p>
<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p>	<p>TEKSTI VASTUVÕTT</p> <p>Meedia jälgimine.</p>

<p>*Loeb ja kuulab meediat avaliku eluga kursisoleku ja õppimise eesmärgil ning isiklikust huvist;</p> <p>*rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi;</p> <p>*loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;</p> <p>*valib teadlikult oma lugemisvara;</p> <p>*suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust;</p> <p>*suudab oma arvamuse põhjendamiseks tekstist leida sobiliku tsitaadi;</p> <p>*oskab tsitaate tõlgendada ja nende peamist ideed sõnastada.</p>	<p>Konspekteerimine, ülevaatlik lugemine, põhjalik lugemine, info leidmine.</p> <p>Mõjutamisvõtete leidmine tekstist, teksti eesmärgi mõistmine.</p> <p>Vaba raamatu valimine.</p> <p>Teksti analüüsimine, lähtudes stiilivõtetest. Teksti meeoleolu analüüsimine.</p>
<p>TEKSTILOOME</p> <p>*Oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; asjalikke kommentaare ja arvamused;</p> <p>*oskab kirjutada elulugu, motivatsioonikirja, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi;</p> <p>*kirjutab erinevaid omaloomingulisi ilukirjandustekste;</p> <p>*vahendab kuuldud ja loetud tekste eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega.</p>	<p>TEKSTILOOME</p> <p>Erinevate arutlevate tekstide kirjutamine.</p> <p>Erinevate tarbetekstide kirjutamine.</p> <p>Tekstist kokkuvõtte tegemine, kaasõpilaste tagasisidestamine.</p> <p>Erinevate ilukirjanduslike tekstide kirjutamine.</p>

ÕIGEKEELSUS	JA	ÕIGEKEELSUS JA KEELEHOOLE
<p>KEELEHOOLE</p> <p>*Väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; tajub keelte erinevusi;</p> <p>*leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;</p> <p>*tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;</p> <p>*järgib eesti keele ortograafia põhireegleid;</p> <p>*tunneb lauseliike ja oskab neid kirjavahemärgistada.</p>		<p>Erinevate keelkondade ja nende keelte ülevaatlik tundmine.</p> <p>Sugulaskeelte tundmine, sarnasuste ja erinevuste mõistmine. Emakeele võrdlus sugulaskeeltega.</p> <p>Töötamine sõnaraamatutega, ka internetikeskkonnas.</p> <p>Kirja- ja mittekirjakeelsete tekstide analüüsimine.</p> <p>Teksti loomine kõnekeelseid keelendeid kasutades.</p> <p>Korrektsete tekstide kirjutamine, vigaste tekstide parandamine ja nende põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tekstide kirjavahemärgistamine, valesti kirjavahemärgistatud tekstide parandamine.</p>

7. klass kirjandus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>LUGEMINE</p> <p>*on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>*loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p>	<p>LUGEMINE</p> <p>Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine.</p> <p>Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.</p> <p>Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p>

<p>tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.</p>	<p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
<p>JUTUSTAMINE</p> <p>*jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</p>	<p>JUTUSTAMINE</p> <p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.</p> <p>Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>
<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>*vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>*kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>*kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;</p> <p>*kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;</p> <p>*arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;</p>	<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väitlause ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste</p>

<p>*leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;</p> <p>*otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</p>	<p>tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelasstegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.</p> <p>Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi.</p> <p>Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelaste tundmine.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.</p> <p>Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p>
<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p> <p>*Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi;</p> <p>*selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;</p> <p>*mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.</p>	<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p> <p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.</p> <p>Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.</p> <p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>
<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p>	<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p> <p>Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaulu ja riimilise rahvaluule eristamine. Muinasjutu tunnused (kujund,</p>

<p>*Eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;</p> <p>*seletab oma sõnadega eepose, jutustuse ning komöödia olemust.</p>	<p>sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid.</p> <p>Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus.</p> <p>Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused.</p> <p>Luule vorm: värss, stroof. Piltluule.</p> <p>Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.</p>
<p>ESITAMINE</p> <p>*esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>	<p>ESITAMINE</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid.</p> <p>Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).</p>

8. klass kirjandus

<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu ja -tegevused</p>
<p>LUGEMINE</p> <p>*On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist</p>	<p>LUGEMINE</p> <p>Lugemise iseseisev eesmärgistamine.</p> <p>Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p>

<p>väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>*loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p> <p>tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;</p> <p>*loeb erinevaid luuletekste, saab neist aru, mõistab luule tähtsust ja eripära.</p>	<p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p> <p>Riimilise ja vabavärsilise luuletuse lugemine; lüürilise, eepilise ja lüroepilise luuletuse lugemine ja analüüs.</p>
<p>JUTUSTAMINE</p> <p>*Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</p>	<p>JUTUSTAMINE</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>
<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>*Vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>*kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>*kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;</p> <p>*kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist,</p>	<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p>

<p>analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;</p> <p>*arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;</p> <p>*leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;</p> <p>*oskab asetada ennast teise inimese rolli: kujutada ette mingeid olukordi, pakkuda probleemidele lahendusi.</p>	<p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.</p> <p>Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.</p> <p>Ajaloo sündmuste ja kirjandusteoses kujutatatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p>
<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p> <p>*Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist ja võrdlusi;</p> <p>*selgitab luuletuste kujundlikkust ja tähendust;</p> <p>*mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.</p>	<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p> <p>Luulekeele põhiterminite tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>
<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p>	<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p>

<p>*Eristab tekstinäidete põhjal ilukirjanduse liike, nimetab nende tunnuseid;</p> <p>*mõistab filmi metakeelt, saab aru kirjandusteose ja selle põhjal tehtud filmi erinevustest ja sarnasustest.</p>	<p>Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused.</p> <p>Luule vorm: värss, stroof.</p> <p>Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus.</p> <p>Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.</p> <p>Filmiga seotud mõisted, filmi ja teose võrdlus.</p>
<p>ESITAMINE</p> <p>*Esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>	<p>ESITAMINE</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.</p> <p>Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).</p>
<p>OMALOOMING</p> <p>*Kirjutab näite eeskujul erinevat liiki luuletusi;</p> <p>*kirjutab ühe põhjalikult argumenteeritud arvustuse, suudab oma seisukohti kaitsta;</p> <p>*kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.</p>	<p>OMALOOMING</p> <p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, kasutades erinevaid väljundeid, sh meediakanaleid.</p>

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevused
<p>LUGEMINE</p> <p>*Õpilane loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p> <p>*tutvustab loetud raamatu autori, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit;</p> <p>*õpilane loeb erinevaid luuletekste, saab neist aru, mõistab luule tähtsust ja eripära ning luule rolli muusikas.</p>	<p>LUGEMINE</p> <p>Huvipakkuva ning ühiskonda, perekonda, eetikat ja väärtusi käsitleva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.</p> <p>Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.</p> <p>Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.</p> <p>Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p> <p>Riimilise ja vabavärsilise luuletuse lugemine; lüürilise, eepilise ja lüroepilise luuletuse lugemine ja analüüs.</p> <p>Luuletuse kui sotsiaalse teksti analüüsimine, luuletustest maailmavaate leidmine, mõjutamisvõtete leidmine ja neist arusaamine.</p> <p>Kriitilise luuletuse kirjutamine.</p>
<p>JUTUSTAMINE</p> <p>*Õpilane jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</p>	<p>JUTUSTAMINE</p> <p>Tekstilähedane jutustamine.</p> <p>Loo jutustamine.</p>
<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>*Õpilane kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>*õpilane arutleb kirjandusliku tervikteksi või katkendi põhjal teksti teema, rolli ja mõju üle ühiskonnas ja individuaalselt;</p>	<p>TEKSTI TÕLGENDAMINE, ANALÜÜS JA MÕISTMINE</p> <p>Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Teosest tegelasi iseloomustavate ja teose mõistmiseks oluliste tsitaatide leidmine.</p>

<p>*õpilane oskab asetada ennast teise inimese rolli: kujutada ette mingeid olukordi, pakkuda probleemidele lahendusi.</p>	<p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p>
<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p> <p>*Õpilane tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides kirjanduskujundeid;</p> <p>*õpilane selgitab luuletuste kujundlikkust ja tähendust.</p>	<p>KUJUNDLIKU MÕTLEMISE JA KEELEKASUTUSE MÕISTMINE</p> <p>Luulekeele põhiterminite tundmine ja kasutamine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine, arutlemine seoste üle ühiskondlike protsesside ja ajaloo.</p>
<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p> <p>*Õpilane eristab tekstinäidete põhjal ilukirjanduse liike, nimetab nende tunnuseid.</p>	<p>TEOSE MÕISTMISEKS VAJALIKU METAKEELE TUNDMINE</p> <p>Tekstide žanri määramine, tunnuste väljatoomine, eristamine.</p>
<p>OMALOOMING</p> <p>*Õpilane kirjutab erinevat liiki ilukirjanduslikke ja muid tekste;</p> <p>*õpilane kirjutab kirjandusteose põhjal arutleva kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu</p>	<p>OMALOOMING</p> <p>Lühemate ja pikemate omaloominguliste tööde kirjutamine, kasutades erinevaid väljundeid, sh meediakanaleid.</p> <p>Arutluse põhjalik eeltöö, kogu kirjutamisprotsessis osalemine, kaasõpilaste kirjutiste lugemine ja tagasisidestamine.</p>

arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	
---	--

Soovituslik kirjandus klasside kaupa

7. klass

E. Bornhöhe „Tasuja”, „Villu võitlused“ või „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimased päevad“

A.Vallik „Kuidas elad, Ann?”, „Mis teha, Ann?“, „Mis sinuga juhtus, Ann?“

Omal vabal valikul üks noorsooromaan

Üks luulekogu omal vabal valikul

Üks raamat „Teraviku“ sarjast

F. Faehlmann „Müütilised muistendid“

Omal valikul üks fantaasia- või seiklusromaan

Üks M. Karusoo või mõne muu eesti autori tänapäevane näidend

8. klass

Kriminaalromaan vabal valikul, nt Christie, Stout, Gardner, Simenon, Chandler jt

Andrus Kivirähk “Rehepapp”

Üks luuleraamat omal valikul uuemast eesti kirjandusest, nt Trubetsky, Merca, Contra, Rooste, Kivisildnik, Ehin, Teede, Kareva vm

William Golding ”Kärbeste Jumal”

Üks noorsooromaan omal valikul

A. de Saint-Exupéry „Väike prints“

Üks raamat „Minu“- sarjast

Üks raamat vabal valikul

9. klass

A. Dumas „Krahv Monte-Cristo“ või „Kolm musketäri“ või Jane Austen „Uhkus ja eelarvamus“
või Ch. Brontë „Jane Eyre“

A. Kivikas ”Nimed marmortahvilil” + film

A. Kitzberg ”Libahunt”

A. H. Tammsaare ”Kõrboja peremees”

Üks luuleraamat omal valikul tõlkekirjandusest või ka võõrkeeles

Üks proosateos omal valikul uuemast eesti kirjandusest

Novellid tunnis lugemiseks, nt Heinsaare, Õunapuu, Vallaku, Tuglase jt loomingust

Katkendid draamatekstidest, nt Karusoo, Vilde jt loomingust

M. Unt „Hüvasti, kollane kass“

Üks noorsooteos sellest nimekirjast: M. Karu „Nullpunkt“, M. Sabolotny „Kirjaklambritest
vöö“, D. Leesalu „Mängult on päriselt“, K. Reimus „Haldjatants“

2. AINEVALDKOND VÕÕRKEELED

Ainevaldkonna õppeained:

I kooliaste: inglise keel 3. klass 4.tundi

II kooliaste: inglise keel 4. klass 3 tundi (+ 1 tund valikaine)

5. klass 3 tundi

6. klass 3 tundi

vene keel 6. klass 3 tundi

saksa keel 6 klass 3 tundi

III kooliaste: inglise keel 7. klass 3 tundi

8. klass 3 tundi

9. klass 3 tundi

vene keel: 7. klass 3 tundi

8. klass 3 tundi

	9. klass 3 tundi
saksa keel	7. klass 3 tundi
	8. klass 3 tundi
	9. klass 3 tundi

Ainevaldkonna kirjeldus

Võõrkeelte valdkonna ainekava lähtub kooli alusväärtustest, milledeks on vaimsus, koostöö, vastutus ja tervis.

Võõrkeelte õpe aitab arendada loovat, avatud ja koostöövõimelist inimest, kes on vastutustundlik teiste inimeste ja keskkonna suhtes, tähtsustab enda ja teiste vaimset ning füüsilist tervist.

Väärtustades eesti kultuuri, tunneb teisi kultuure ja on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes.

Võõrkeelte õppe põhieesmärkideks on anda teadmisi, arendada oskusi ja vilumusi ning kasvatada iseseisvat õppijat.

Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasti ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima ning seostama igapäevase eluga. Võõrkeelte õppes arvestatakse õpilase individuaalsust, terviseseisundit, kogemusi, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane. Sellest olenevalt luuakse võimalus õppeprotsessis osalemiseks ja erinevate sotsiaalsete suhetega toimetulemiseks kogukonnas.

Võõrkeelte õpet toetavad koolis kasutusel olevad diferentseeritud hindamismeetodid ning tugimeetmed.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Kultuuri – ja väärtuspädevus

Õpilane tunneb oma kodukoha ja kodumaa kultuuripärandit, väärtustab seda. Ta oskab hinnata kultuurilist mitmekesisust, on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane suudab ennast teostada aktiivse ja vastutustundliku kodanikuna teiste inimeste ja keskkonna suhtes.

Enesemääratluspädevus

Õpilane suudab mõista ja hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.

Õpipädevus

Õpilane oskab töötada iseseisvalt ja rühmas, analüüsida oma teadmisi ja oskusi ning seostada neid varemõpituga. Ta suudab teha põhikooli lõpus objektiivseid karjäärivalikuid.

Suhtluspädevus

Õpilane väljendab ennast viisakalt, kasutades nii emakeeles kui ka võõrkeeltes vastavalt suhtlusolukorrale keelevahendeid ja sobivat stiili. Ta oskab esitada ja põhjendada oma seisukohti, lugeda, eristada ning mõista ja kirjutada eri liiki tekste.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane tunneb matemaatikale, loodusteadustele ja tehnoloogiale omast keelt.

Ettevõtlikkuspädevus

Õpilane kasutab omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades, suudab näha ja lahendada probleeme. Ta oskab planeerida oma tegevusi ja aega, korraldada ühistegevusi ning osaleb neis.

Digipädevus

Õpilane suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat, leida ja säilitada digivahendite abil infot ning seda objektiivselt hinnata, olla teadlik digikeskkonna ohtudest, osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.

Lõiming

Lõiming on ühisosa erinevate õppeainete, koolisiseste ürituste ja projektidega ning riikliku õppekava läbivate teemadega.

Põhikooli võõrkeelte ainevaldkond sisaldab A- ja B-võõrkeele ainekavu, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendil. B-võõrkeel toetub eelnevalt emakeeles ja A-võõrkeeles omandatud keeleteadmistele ja seoste loomisele.

Võõrkeeleõpe annab õpilasele keelelised vahendid, mille abil käsitleda erinevate valdkondadega seonduvaid teemasid.

Võõrkeelte ainekavad haakuvad kõigi teiste põhikoolis õpitavate ainetega.

Läbivad teemad

Võõrkeeltes käsitletakse teemasid aineülelalt. Läbivate teemade kaudu väärtustab õpilane oma kodukoha, Eesti, Euroopa ja maailma kultuuripärandit.

Läbivad teemad toetavad õpilase kujunemist edukalt toimetulevaks, vastutustundlikuks, ühiskonna ja enda arengusse panustavaks kodanikuks

Füüsiline õpikeskkond

Keeleõpet toetab sobilik ruumikujundus koos vajaliku õppematerjali ja tehniliste abivahenditega, mis võimaldab teha mitmekesiseid ülesandeid ning töötada rühmas või individuaalselt.

Seintele peab olema võimalik paigaldada stende ja paigutada nii näitmaterjale kui ka õpilaste töid.

2.1. Ainekava. Saksa keel teine kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli B-võõrkeele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saavutab keeleoskuse taseme, mis võimaldab tal igapäevastes suhtlusolukordades toime tulla;
- 2) huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- 3) omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- 4) tunneb erinevaid võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- 5) huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- 6) oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteosed, sõnaraamatud, internet), et leida vajalikku infot ka teistes valdkondades ja õppeainetes.

Keele õpetamisega kujundatakse kõiki üldpädevusi seatud eesmärkide, käsitletavate teemade ning erinevate õpimeetodite ja -tegevuste kaudu.

Õppeaine kirjeldus

B-võõrkeele kui teise omandatava võõrkeele õpe võimaldab õpilasel laiendada oma suhtlemisvõimalusi ja kultuurilist silmaringi, tagab juurdepääsu teadmiskallikale ning loob eeldused vahetuks suhtlemiseks, toetab edasisi õpinguid ja tegevust ühiskonnas. Oluline on erinevate keelte üksteist toetav ja väärtustav õpetamine, aga eriti seoste nägemine A-võõrkeelega. A-võõrkeelt õppides saadud õpikogemus ja omandatud õpioskused toetavad B-võõrkeele õppimist. Samuti arvestatakse teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste õppeainete kaudu. Võõrkeele kui õppeaine ja suhtlusvahendi omandamine on tegevus, mis nõuab õppijalt pikaajalist pingutust ning aktiivset osalust. Keeletunnis püütakse järk-järgult üle minna õpitavas võõrkeeles suhtlemisele.

Võõrkeeleõppes on kesksel kohal tegevused, mis nõuavad keele eesmärgistatud kasutamist ja lõimivad erinevaid keeleoskuse aspekte. Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist.

Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamise juurde.

Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm).

Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste.

Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise) kaudu.

Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujuneb suhtluspädevus. Teemade käsitlemisel lähtutakse õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest.

Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Oluline on paaris- ja rühmatöö. Õpilasi suunatakse tegema eakohast iseseisvat tööd (lugema, infot hankima, projektides osalema jne).

Suhtluspädevuse ja kultuuriteadlikkuse arendamiseks ergutatakse õpilasi kasutama õpitavat keelt ka väljaspool keeletundi.

Eduelamuse saavutamiseks luuakse tundides positiivne õhkkond ja väärtustatakse õppija iga edusammu.

Igal õppeperioodil saab õpilane tagasisidet sõnalise hinnangu ja hinde vormis. Tunnustama peab ka tulemuse saavutamiseks tehtud jõupingutusi.

Õpetaja hinnangute kõrval kasutatakse õppes ka enesehindamist ja kaaslaste antud hinnanguid, võttes vajaduse korral abiks nt Euroopa keelemapi.

6. klassis õpitakse saksa keelt A1.1 tasemel, 7. klassis A1.2 tasemel, 8. klassis A 2.1tasemel ja 9. klassis A 2.2 tasemel.

Õpitulemused ja õppesisu

6.klass

Õppematerjalid: *Beste Freunde* õpik ja töövihik, internetipõhised materjalid

Õppesisu:

Start

Hallo! Mina olen..., nädalapäevad, kuud, aastaajad, numbrid, arvud, värvid

L1 Kes sa oled?

Mööbliesemed, ankeet; Kes sa oled?/ Kust sa pärit oled?/ Kes see on?

Gr: Isikuline artikkel nimetavas käändes, tegusõnade *spielen, kommen, heißen, sein* pööramine

L2, 3 Hobid, sport

Laura hobid; spordialad; Mida teevad erinevad inimesed meelsasti vabal ajal?; Seda teevad sõbrad koos; Saksa linnad

Gr: Tegusõnade *klettern, singen, spielen, sein* pööramine, tegusõna asetus lauses, ja -/ ei – küsimused, eessõna *in* + maa/ linn, *nicht* - eitus

L4, 5 Vaba aja tegevused, kool

Tunniplaan, nädalapäevad, õppeained, vaba aja tegevused, kuulutused, erinevad keeled

Gr: Tegusõnade *finden, sprechen, haben, möchten* pööramine, aluse ja öeldise koht lauses, eessõna *am* + nädalapäev, isikuline ja umbisikuline artikkel nimetavas ja osastavas käändes

L6 On sul aega?

Gr: Lausete moodustamine modaalsete tegusõnadega, *müssen ja können* pööramine, eessõna *am* + päevaaeg/ *um* + kellaaeg

Õpitulemused :

- 1) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- 2) mõistab õpitud temaatika piires olulist;
- 3) koostab õpitud sõnavara piires etteantud näidiste põhjal lühikesi eakohaseid tekste;
- 4) oskab lühidalt kirjeldada oma lähiümbrust ja inimesi, igapäevaseid toiminguid;
- 5) tuleb toime väga lihtsates igapäevastes suhtlusolukordades, suudab alustada lühivestlust;
- 6) on omandanud esmased teadmised maadest, kus kõneldakse õpitavat keelt, ja oma kodumaa kultuuri sarnasuste ja erinevuste kohta;
- 7) kasutab esmaseid õpioskusi (kordamine, seostamine, sõnade meeldejätmise võimalused, võrdlemine) võõrkeele õppimiseks;
- 8) töötab õpetaja juhiste järgi iseseisvalt, paaris ja rühmas;

9) seab endale õpiesmärke ning hindab oma saavutusi koos kaaslaste ja õpetajaga .

Õpitegevused:

6. klassis tekitab õpetaja huvi ja motiveerib õpilast võõrkeeles suhtlema.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval hakatakse arendama ka lugemis- ja kirjutamisoskust.

Tähelepanu pööratakse korrektsele hääldusele (erinevad hääldusharjutused).

Õpetaja suunamisel arendatakse õpilase teksti mõistmise oskust läbi suulise kõne ja eakohaste lühitekstide. Tekstidest arusaamise õpetamiseks ja kontrollimiseks kasutatakse mitmekesiseid eakohaseid töövõtteid (nt lühi-, valik- ja õige/vale vastustega küsimused).

Suulist suhtlemisoskust arendatakse erineva sisuga paaris- ja rühmatöödega, sh mängude ja rollimängudega igapäevaste praktiliste situatsioonide ja õppija isiklike kogemuste teemal.

Õpilased õpivad esitlema paaristöö tulemusi etteantud näidisele toetudes, kasutades õpitud väljendeid. Omavaheline suhtlus töörühmas on emakeelne, kuid õpilasi suunatakse kasutama klassis üha rohkem võõrkeelt.

Kirjutamisoskuse arendamisel kasutatakse sõnamänge, mudelkirjutamist, järjestusülesandeid (nt sõnad lauseteks, laused/lõigud tekstiks) jmt. Pööratakse tähelepanu lauseehitusele.

Õpetaja suunab õpilasi järjekindlalt kasutama eakohaseid sõnastikke nii sõna tähenduse kui ka õigekirja kontrollimiseks ja interaktiivseid harjutusi.

Tutvustatakse õpitavat keelt kõnelevaid maid.

Õpilane koostab õpetaja juhendamisel õpimapi, kuhu koondab oma tegevusele püstitatud eesmärgid ja tagasisidelehed jt materjalid.

Õpetaja juhendamisel õpitakse püstitama lähemaid ja kaugemaid realistlikke eesmärke, nt õpilase individuaalne eesmärk osaoskuste arendamisel või teemasisene eesmärk. Eesmärke võib seada nii iseendale kui grupile.

Enesehindamisoskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsi lehed), mis suunavad õpilasi oma ja teiste tööd analüüsima.

Üldpädevuste kujundamine toimub õpetaja suunamisel läbi klassi tööreeglite, rühmatööde, rollimängude, teemade ja erinevate tööülesannete nii klassiruumis kui ka väljaspool selleks, et õpilane õpiks nägema oma rolli kollektiivis ja mõistma oma vastutust talle antud ülesandes.

6. klassis osalevad õpilased kooli ja koolivälistes õppekava toetavates tegevustes, mis arendavad õpilaste üld- ja ainepädevust.

2.2. Ainekava. Saksa keel kolmas kooliaste

7. klass Õppematerjalid: *Planet 1,2* õpik ja töövihik, internetipõhised materjalid

Õppesisu:

Kodus

Hommikused tegevused, majapidamistööd, koduloomad ja loomapidamine

Gr: modaalne tegusõna *müssen*, lihtminevik ja täisminevik, umbisikuline asesõna *man*, omastavad asesõnad *unser/ euer* nimetavas ja sihitavas käändes

Sport

Klassi väljasõit, ruumid majas, kodukord, spordialad, spordivõistlused, sport oma koolis, kehaosad, haigestumine

Gr: umbisikuline *es*, käskiv kõneviis, võrdlusastmed ja võrdlemine, isikuline asesõna daativis, omastav asesõna nimetavas ja sihitavas käändes, küsisõna *welcher/es/e*

Söögiharjumused

Söömaajad, toidud meil ja mujal, eelistused, söögiharjumuste võrdlus meil ja Saksamaal, kutse traditsioonilisele eesti lõunasöögile, restoranis, laua katmine

Gr: isikuline artikkel daativis, isikuline asesõna daativis ja sihitavas käändes

Kool Kooli külastamine, ruumid koolis, õppeained, koolipäev

Gr: Isikuline artikkel daativis, isikuline asesõna daativis ja akusatiivis, ajamääruslikud eessõnad *vor,/ nach + daativ*

Vaba aeg

Vaba aja tegevused, huvitavad hobid, elukutsed, nädalavahetus

Gr: Kõrvallause moodustamine sidesõnaga *dass*, sidesõnad *deshalb/ trotzdem*

Õpitulemused:

- 1) saab aru teksti mõttest ja oskab leida olulist teavet;
- 2) kasutab õpitud sõnavara ja keelestruktuure oma vajaduste väljendamiseks ja igapäevategevuste kirjeldamiseks;
- 3) suudab algatada ja lõpetada lühivestlust, esitada küsimusi ja saadud infot edastada;

- 4) teadvustab erinevusi õpitavate maade keele ja kultuuri ning oma maa keele ja kultuuri vahel;
- 5) suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse;
- 6) kasutab omandatud õpioskusi (kordamist, seostamist, võrdlemist) võõrkeele õppimiseks;
- 7) suudab leida vajalikku infot erinevatest infoallikatest (internet, teatmeteosed, kakskeelne sõnaraamat) ja eristada olulist ebaolulisest;
- 8) suudab õpetaja juhendamisel teha paaris- ja rühmatööd;
- 9) seab endale õpiesmärke ning hindab oma saavutusi koos kaaslaste ja õpetajaga.

Õpitegevused:

7. klassis toetab õpetaja õpilaste võõrkeeles suhtlemist, nii suuliselt kui kirjalikult.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval pööratakse järjest rohkem tähelepanu lugemis- ja kirjutamisoskusele, jätkuvalt tegeldakse õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatilise arendamisega.

Põhisõnavara laieneb õppesisu kaudu.

Jätkub iseseisva lugemisoskuse arendamine, õpilast suunatakse lugema eri liiki eakohaseid tekste.

Jätkub teksti mõistmise oskuse arendamine nii õpetaja kui kaaslase abiga. Erinevates rühmatöödes ja mängudes suureneb õpitava keele osakaal.

Kirjutamisoskuse arendamisel kasutatakse üldjuhul etteantud moodustusmalle. Õpilane õpib mudeli järgi kirjutama lühiteateid, õnnitlusi, sõnumeid, kirju ja eakohaseid lühijutukesti.

Õpilasi suunatakse iseseisvalt kasutama õpiku- ja koolisõnastikke, interaktiivseid harjutusi. Enesehindamise oskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsilehed), mis suunavad õpilasi oma tööd analüüsima.

Üldpädevuste kujundamine toimub läbi õppeprotsessi, läbi erinevate individuaalsete ülesannete, paaris- ja rühmatööde ning projektide. Õpilane õpib väljendama oma arvamust, seda põhjendama ja kaitsma, õpib analüüsima oma tugevaid ja nõrku külgi.

7. klassis osalevad õpilased kooli ja koolivälistes õppekava toetavates tegevustes, mis arendavad õpilaste üld- ja ainepädevust.

8. klass

Õppematerjalid: *Planet 2,3* õpik ja töövihik, internetipõhised materjalid

Õppesisu:

Õed – vennad

Probleemid õdede ja vendadega, riietumine, mood, teleprogrammid, televisioon ja tervis/ probleemid, oma tuba, mööbliesemed, mööblipoes, kolimine, noored maal/ talus

Gr: omadussõna käänamine nimetavas ja sihitavas käändes, isikuline asesõna daativis, umbisikuline artikkel daativis, enesekohased tegusõnad, *wenn*-laused, , omastava asesõna käänamine, eessõnad *hinter/ auf/ über/ unter/ vor/ neben* + daativ, asesõna *dieser/ dieses/ diese* käänamine

Sünnipäev

Ilmateade, ilma kirjeldus, sünnipäeva tähistamine

Gr: modaalsed tegusõnad lihtminevikus

Berlin

Vaatamisväärsused, Berliini müür

Gr: omadussõna käänamine daativis

Tulevikuunistused

Elukutsed, unistused, eeskujud, vanemate elukutsed, elukutsed kui hobid, CV, probleemid seoses hobidega

Gr: tegusõna *werden* pööramine, lihtminevik, *darum /deshalb* – laused, eessõnad *vor/ an/ in* ajamäärustena, *obwohl* – laused

Õpitulemused:

- 1) saab õpitud temaatika piires aru eakohastest tekstidest ning mõistab konteksti abil neis esinevaid üksikuid tundmatuid sõnu;
- 2) koostab õpitud temaatika piires lühikesi tekste nii kõnes kui kirjas;
- 3) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades võõrkeele vahendusel;
- 4) teadvustab õpitavate maade ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab vajadusel nendega arvestada;
- 5) suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse ja on motiveeritud seda kasutama väljaspool keeletundi;
- 6) suudab iseseisvalt infot leida ning seda esitada, viidates kasutatud allikatele;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja strateegiaid, oskab töötada iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 8) seab endale õpieesmärke ning hindab oma saavutusi koos kaaslaste ja õpetajaga.

Õpitegevused:

8. klassis arendatakse kõiki osaoskusi võrdselt . Olulisel kohal on sõnavara avardamine ja kinnistamine ning iseseisvate tööharjumuste väljakujundamine.

Õpetaja toetab õpilaste võõrkeeles suhtlemist nii suulises kui kirjalikus vormis.

Arendatakse funktsionaalse lugemise oskust.

Õpilane õpib lugema ja mõistma lihtsamaid adapteerimata teabetekste.

Tähelepanu pööratakse loovuse arendamisele nii suulises kui ka kirjalikus väljendusoskuses.

Õpilased õpivad kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erisusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu.

Õpitakse mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ning nendega arvestama.

Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama arvamust.

Õppetöös kasutavad õpilased iseseisvalt keelesõnastikke ning internetisõnastikke, selleks pakutakse õpilastele eesmärgipäraseid ülesandeid.

Üldpädevuste kujundamine toimub tunnitöös erinevate töövõtetega (individuaalsed ülesanded, paaris- ja rühmatööd), aga ka läbi suunavate tööülesannete väljaspool koolitundi.

Õpilane õpib koos õpetaja ja kaaslastega oma tegevusi kavandama ja hindama ning valima ja rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, nägema oma eksimusi ning korrigeerima oma tegevust.

Enesehindamise oskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsi lehed), mis suunavad õpilasi oma tööd analüüsima.

9. klass

Õppematerjalid: *Planet 3* õpik ja töövihik, internetipõhised materjalid

Õppesisu:

Kool

Lemmikõppeained, huviringid, Saksamaa poliitiline süsteem võrdluses Eestiga, Saksamaa ja Eesti koolisüsteem, matkamine, keskkonnaprobleemid, elu linnas ja maal, elukutsevalik, koolipraktika ühes ettevõttes

Gr: Kaudne küsimus, sidesõna *ob*, aja- ja kohamäärused lauses, enneminevik, infinitiiv + *zu*, umbisikuline tegumood, ajamääruslik eessõna + daativ

Mood

Moetrendid, lemmikmood, välimus, firmatooted, rahaprobleemid, sisseostude tegemine, tätoveeringud, fitness, noorte toitumisharjumused ja figuur

Gr: Sidesõnad *zwar – aber/ entweder - oder*, siduv asesõna täiendlauses, genitiiv

Kaasaegne maailm

Liiklus eile ja täna, liiklusvahendid eile – täna – tulevikus, koolitee, juhiloa taotlemine, mobiiltelefon, internet

Gr: *damit* – lause, *um ... zu* – lause, eessõnad *wegen/ trotz* + genitiiv

Õpitulemused:

- 1) mõistab loetut ja kuuldot tuttavalt teemal ning oskab saadud infot kasutada;
- 2) kirjeldab suuliselt ja kirjalikult tuttavalt teemal olulisi sündmusi ning põhjendab oma arvamust;
- 3) kirjutab ja räägib õpitud sõnavarale toetudes üldistel teemadel;
- 4) on omandanud läbitud teemade raames teadmised õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurist;
- 5) kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid (internet, kakskeelsed sõnastikud) vajaliku info leidmiseks ja ainevälistes tegevustes;
- 6) töötab iseseisvalt, paaris ja grupis, kasutades vajadusel õpetajapoolset juhendamist;
- 7) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid.

Õpitegevused:

9. klassis arendatakse kõiki osaoskusi võrdselt. Tunnis püütakse suhelda peajasjalikult õpitavas võõrkeeles. Oluliseks peetakse sõnavara avardamist ja kinnistamist ning iseseisvate tööharjumuste süvendamist. Sõnavara laieneb koos õppesisuga. Sõnavara laiendamisele ja kinnistamisele aitab kaasa interneti eesmärgipärane kasutamine. Õpilane otsib või loeb teavet teda huvitavas valdkonnas ning jagab seda kaaslastega.

Rääkimis- ja kuulamisoskust arendatakse paaris- ja rühmatööga, eriti rolli- ja suhtlusmängudega, mille kaudu arendatakse ka üldpädevusi. Õpitakse esitama ja põhjendama nii oma seisukohti, kui ka aktsepteerima teistsuguseid arvamusi ja väärtushinnanguid.

Kirjutamisoskuse arendamisel õpitakse kirjutama e-kirju, erinevaid loovtöid, teadaandeid ja kuulutusi.

Õppetöös kasutab õpilane iseseisvalt võõrkeelseid teatmeallikaid ka väljaspool tundi.

Keeleõpet toetatakse keele ja kultuuri seoste loomisega. Õpitakse arvestama rahvuste omapära. Õpilased osalevad õpetaja juhendamisel erinevates projektides, mille kaudu saab kujundada kõiki üldpädevusi, arendada osaoskusi ning kasutada läbivaid teemasid. Samuti saab läbi projektitöö loimida erinevaid õppeaineid. Läbi projektide suunatakse õpilasi kasutama õpitavat keelt ka väljaspool tundi, võimalusel õpitava keele ja kultuuri kandjaga.

Õpilane osaleb aktiivselt tunnis. Õpetaja suunab õpilast seadma eesmärged, analüüsima oma nõrku ja tugevaid külgi ning vastavalt sellele valima enda jaoks sobiva õpistrateegia. Võõrkeeli õppides kujundatakse kõiki üldpädevusi seatud eesmärkide, käsitletavate teemade ning erinevate õpimeetodite ja –tegevustega.

2.3. Ainekava. Vene keel teine kooliaste

Õppe –ja kasvatuseeesmärgid

B-võõrkeele õppega kujundatakse ainepädevus, mis sisaldab keelepädevust, väärtushinnanguid ja hoiakuid ning õpioskusi.

Põhikooli lõpuks õpilane:

1. saavutab keeleoskuse taseme, mis võimaldab tal igapäevastes suhtluskordades toime tulla
2. huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi täiendamisest
3. omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära
4. tunneb võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada
5. huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist
6. oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt. teatmeteoseid, sõnaraamatuid, internetti), et leida vajalikku infot teisteski valdkondades ja õppeainetes.

Üldpädevustest lähtuvad eesmärgid:

Kultuuri- ja väärtuspädevuse arengut õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktseptima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on sobivate keelendite valiku kõrval vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne ja kodanikupädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Sotsiaalse ja kodanikupädevuse

kujundamisele aitavad kaasa erinevad õpitöövormid (nt rühmatöö, projektõpe) nng aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.

Enesemääratluspädevus areneb võõrkeeletõppes kasutatavate teemade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeletunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).

Suhtluspädevus on võõrkeeletõppes keskne. Võõrkeeletõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendusoskus, teksti mõistmine ja tekstiloomine on eduka suhtlemise eeldused võõrkeeltes. Koos suhtluspädevusega arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ning võõra kultuuri sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega seonduvad võõrkeeled suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse võõrkeeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades.

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleskus. Toimetulek võõrkeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmärgid ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

Õppeaine kirjeldus

B-võõrkeele kui teise omandatava võõrkeele õpe võimaldab õpilasel laiendada oma suhtlusvõimalusi ja kultuurilist silmaringi, tagab juurdepääsu teadmiskäigale ning loob eeldused vahetuks suhtlemiseks, toetab edasisi õpinguid ja tegevust ühiskonnas. Oluline on erinevate keelte üksteist toetav ja väärtustav õpetamine, aga eriti seoste nägemine A-võõrkeelega. A-võõrkeelt õppides saadud õpikogemus ja omandatud õpioskused toetavad B-võõrkeele õppimist. Samuti arvestatakse teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja

kultuuri kohta teiste õppeainete kaudu. Võõrkeele kui õppeaine ja suhtlusvahendi omandamine nõuab õppijalt pikaajalist pingutust ning aktiivset osalust.

Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõttest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: *keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist*. Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamiseni. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (*viisakusreeglid, keeleregister* jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (*kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise*) kaudu. Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujuneb suhtluspädevus. Kõigis kooliastmes ning klassides käsitletakse teemasid kõigist teemavaldkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemade käsitlemisel lähtutakse õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest. Oluline on õpioskuste arendamine, sealhulgas oskus seada endale õpieesmärke ning hinnata oma õpitulemusi, kasutades nt Euroopa keelemappi.

6.klass

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu</i>
<p>1. Saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest</p> <p>2. Kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (<i>pere, kodu, kool</i>) kirjeldamiseks</p> <p>3. Reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimus-</p>	<p>„ Mina ja teised“- enese ja kaaslaste tutvustus; enesetunne, välimuse kirjeldus, ühised tegevused.</p> <p>„ Kodu ja lähiümbrus“- pereliikmed ja sugulased, pereliikmete tegevusalad; kodu asukoht.</p>

tele ja korraldustele	
4. On omandanud esmased teadmised õpitava keele kultuuriruumist	„ Kodukoht Eesti “ – riik, pealinn, rahvused, aastaajad
5. Rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja –strateegiaid	„ Igapäevaelu. Õppimine ja töö “- lihtsamad tegevused kodus ja koolis ning nendega seonduvad esemed. Kool.
6. Seab endale õpieesmärged ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi	„ Vaba aeg “- lemmiktegevused ja eelistused
7. Töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas.	

Õppetegevus

Oluline on äratada huvi uue keele ja kultuuri vastu. Esiplaanil on kuulamis - ja rääkimisoskuste arendamine ning õigete hääldusharjumuste kujundamine. Lugemisoskust arendatakse lihtsate tekstidega ning kirjutamisoskust mudelkirjutamisega.

Osaoskuste arendamiseks sobivad:

- dialoogide, luuletuste, laulude, minitekstide esitamine
- sobitusülesande lahendamine
- rääkimine pildi alusel
- häälega lugemine
- lihtsa faktilise info leidmise tekstist
- mudeli järgi kirjutamine
- õpikusõnastiku kasutamine

Osaoskuste õpitulemused

	kuulamine	lugemine	rääkimine	kirjutamine	grammatika

A1.1	Tunneb väga aeglases ja selges sidusas kõne ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal. Reageerib pöördumistele adekvaatselt (nt. tervitused/tööjuhised).Tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid lähedase hääldusega sõnu (nt. film, kontsert, metroo, kohv).	Tunneb õpitava keele tähemärke. Tunneb tekstist ära tuttavad nimed, sõnad (sh. rahvusvaheliselt kasutatavad) ja fraasid. Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib toetada pildimaterjal.	Oskab vastata väga lihtsate küsimustele ning esitada samalaadseid küsimusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires. Vajab vestluskaaslast abi, võib toetuda emakeelele ja žestidele.	Tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ärakiri).Oskab kirjutada isikuandmeid (nt. vihiku peale). Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.	Kasutab üksikuid äraõpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neis tuleb ette vigu.
------	---	--	---	---	--

Keeleoskuse hea tase 6.klassi lõpuks.

kuulamine

lugemine

rääkimine

kirjutamine

A1.1

A1.1

A1.1

A1.1

2.4. Ainekava. Vene keel kolmas kooliaste

7. klass

Valdkonnapädevustest lähtuvad eesmärgid:

B-võõrkeele õppega kujundatakse ainepädevus, mis sisaldab keelepädevust, väärtushinnanguid ja hoiakuid ning õpioskusi.

Põhikooli lõpuks õpilane:

1. saavutab keeleoskuse taseme, mis võimaldab tal igapäevastes suhtluskordades toime tulla
2. huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi täiendamisest
3. omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära sobivate keelendite valiku kõrval vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu
4. tunneb võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada
5. huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist
6. oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt. teatmeteoseid, sõnaraamatud, internetti), et leida vajalikku infot teisteski valdkondades ja õppeainetes

Üldpädevusest lähtuvad eesmärgid:

Kultuuri- ja väärtuspädevuse arengut õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktseptima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on sotsiaalne ja kodanikupädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamisele aitavad kaasa erinevad õpitöövormid (nt rühmatöö, projektõpe) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.

Enesemääratluspädevus areneb võõrkeeleõppes kasutatavate temade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeletunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).

Suhtluspädevus on võõrkeeleõppes keskne. Võõrkeeleõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendusoskus, teksti mõistmine ja tekstiloomine on eduka suhtlemise eeldused võõrkeeltes. Koos suhtluspädevusega arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ning võõra kultuuri sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega seonduvad võõrkeeled suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse võõrkeeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades.

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleoskus. Toimetulek võõrkeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmärgid ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

Õppeaine kirjeldus

B-võõrkeele kui teise omandatava võõrkeele õpe võimaldab õpilasel laiendada oma suhtlusvõimalusi ja kultuurilist silmaringi, tagab juurdepääsu teadmiskaitsele ning loob eeldused vahetuks suhtlemiseks, toetab edasisi õpinguid ja tegevust ühiskonnas. Oluline on erinevate keelte üksteist toetav ja väärtustav õpetamine, aga eriti seoste nägemine A-võõrkeelega. A-võõrkeelt õppides saadud õpikogemus ja omandatud õpioskused toetavad B-võõrkeele õppimist. Samuti arvestatakse teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste õppeainete kaudu. Võõrkeele kui õppeaine ja suhtlusvahendi omandamine nõuab õppijalt pikaajalist pingutust ning aktiivset osalust.

Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: *keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist*. Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis,

järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamiseni. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (*viisakusreeglid, keeleregister* jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (*kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise*) kaudu. Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujuneb suhtluspädevus. Kõigis kooliastmeis ning klassides käsitletakse teemasid kõigist teemavaldkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemade käsitlemisel lähtutakse õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest. Oluline on õpioskuste arendamine, sealhulgas oskus seada endale õpieesmärke ning hinnata oma õpitulemusi, kasutades nt Euroopa keelemappi.

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu</i>
1. Tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga	„ Mina ja teised “- huvid ja võimed, iseloom. Tervis. Suhted sõpradega ja lähikondsetega
2. Saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest	„ Kodu ja lähiümbrus “- kodu ja koduümbrus. Igapäevased kodused tööd ja tegemised. Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad.
3. Mõistab õpitud temaatika piires olulist	„ Kodukoht Eesti “- riik, pealinn, tuntumad vaatamisväärsused, elu linnas ja maal.
4. Kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires	„ Riigid ja nende kultuur “- Eesti naaberriikide ning tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled. Venemaa suurimad linnad.
5. On omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost	„ Igapäevaelu. Õppimine ja töö “- Koolielu. Õppeained. Tunniplaan. Tee küsimine ja juhatamine. Tervis ja tervislik eluviis. Suhtlemine teeninduses. Ametid ja kutsevalik.
6. Teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri erinevusi ning oskab neid arvestada	
7. Töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas	

8. Hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning vajaduse korral kohandab oma strateegiaid	„ Vaba aeg “- Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid.
--	--

Õppetegevus

Õpetuse eesmärk on julgustada õpilast võõrkeeles suhtlema. Kõiki osaoskusi arendatakse võrdset, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjaliku suhtluse mahtu. Õpilased hakkavad keeleõpet käsitlema analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keeletekasutusvigu. Teemasid käsitledes pööratakse tähelepanu kultuuride tundmaõppimisele ning kõrvutamisele oma kultuuriga, rõhutades kõigi kultuuride omanäolisust ja väärtuslikkust. Õpilased mõistavad erinevaid kultuuritavasid ning oskavad neid arvestada. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ja arvestama erinevaid seisukohti.

Osaoskuste arendamiseks sobivad:

- eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine
- adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine, koostamine ja jutustamine
- minitekstide esitamine ja kirjutamine
- dialoogide ja luuletuste esitamine
- pildi järgi jutustamine
- vastavalt situatsioonile näidisdialoogide koostamine
- rolli- ja suhtlusmängud
- info otsimine erinevatest teatmeallikatest (sõnaraamatud, internet)

Osaoskuste õpitulemused

	kuulamine	lugemine	rääkimine	kirjutamine	grammatika
A1.2	Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lause-	Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt postkaardid, meilid, sildid,	Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust.	Oskab lühidalt kirjutada iseendast ja teisest inime-	Kasutab üksikuid ära-

test ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest. Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi. Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms.	kuulutused, teeviidad, lühiankeedid, küsimustikud, teated, sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktinfo. Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest. Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku	Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi. Häälalusvead võivad põhjustada arusaamatusi. Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.	sest. Oskab täita lihtsat küsimustikku. Tunneb õpitud sõnavara õigekirja. Kasutab lausealguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.	õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neis tuleb ette vigu.
---	---	---	---	--

Keeleoskuse hea tase 7. klassi lõpus

kuulamine	lugemine	rääkimine	kirjutamine
A1.2	A1.2	A1.2	A1.2

8. klass

Valdkonnapädevustest lähtuvad eesmärgid:

B-võõrkeele õppega kujundatakse ainepädevus, mis sisaldab keelepädevust, väärtushinnanguid ja hoiakuid ning õpioskusi.

Põhikooli lõpuks õpilane:

1. saavutab keeleoskuse taseme, mis võimaldab tal igapäevastes suhtluskordades toime tulla

2. huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi täiendamisest
3. omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära
4. tunneb võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada
5. huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist
6. oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt. teatmeteoseid, sõnaraamatud, interneti), et leida vajalikku infot teisteski valdkondades ja õppeainetes

Üldpädevusest lähtuvad eesmärgid:

Kultuuri- ja väärtuspädevuse arengut õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktseptima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on sobivate keelendite valiku kõrval vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne ja kodanikupädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamisele aitavad kaasa erinevad õpitöövormid (nt rühmatöö, projektöpe) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.

Enesemääratluspädevus areneb võõrkeeleõppes kasutatavate temade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeletunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).

Suhtluspädevus on võõrkeeleõppes keskne. Võõrkeeleõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendusoskus, teksti mõistmine ja tekstiloomine on eduka suhtlemise eeldused võõrkeeltes. Koos suhtluspädevusega arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ning võõra kultuuri sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega seonduvad võõrkeeled suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse võõrkeeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades.

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleskus. Toimetulek võõrkeeles keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmärged ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

Õppeaine kirjeldus

B-võõrkeele kui teise omandatava võõrkeele õpe võimaldab õpilasel laiendada oma suhtlusvõimalusi ja kultuurilist silmaringi, tagab juurdepääsu teadmiskandjatele ning loob eeldused vahetuks suhtlemiseks, toetab edasisi õpinguid ja tegevust ühiskonnas. Oluline on erinevate keelte üksteist toetav ja väärtustav õpetamine, aga eriti seoste nägemine A-võõrkeelega. A-võõrkeelt õppides saadud õpikogemus ja omandatud õpioskused toetavad B-võõrkeele õppimist. Samuti arvestatakse teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste õppeainete kaudu. Võõrkeele kui õppeaine ja suhtlusvahendi omandamine nõuab õppijalt pikaajalist pingutust ning aktiivset osalust.

Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: *keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist*. Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamiseni. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (*viisakusreeglid, keeleregister* jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (*kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise*) kaudu. Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujuneb suhtluspädevus. Kõigis kooliastmes ning klassides käsitletakse teemasid kõigist teemavaldkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemade käsitlemisel lähtutakse õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest. Oluline on õpioskuste arendamine, sealhulgas oskus seada endale õpiesmärged ning hinnata oma õpitulemusi, kasutades nt Euroopa keelemappi.

--	--

<i>Õpitulemused</i>	<i>Õppesisu</i>
<p>1. Tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga</p> <p>2. Saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest</p> <p>3. tunneb õpitud õigekirjareegleid</p> <p>4. Kirjutab minitekste õpitud normsõnade ja temaatika piires</p> <p>5. On omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost</p> <p>6. Seab endale õpieesmärged ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi</p> <p>7. Töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas</p>	<p>„Mina ja teised“- huvid ja võimed, iseloom. Tervis. Suhted sõpradega ja lähikondsetega</p> <p>„ Kodu ja lähiümbrus“- kodu ja koduümbrus. Kodukoha tuntumad vaatamisväärsused. Igapäevased kodused tööd ja tegemised. Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad.</p> <p>„ Kodukoht Eesti“- Eesti asukoht ja sümboolika, tähtpäevad ja kultuuritavad, vaatamisväärsused, elu linnas ja maal</p> <p>„ Riigid ja nende kultuur“- Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed. Eesti naaberriikide, tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.</p> <p>„Igapäevaelu. Õppimine ja töö“- Koolielu. Õppeained. Tunniplaan. Tee küsimine ja juhatamine. Tervis ja tervislik eluviis. Suhtlemine teeninduses. Ametid ja kutsevalik.</p> <p>„ Vaba aeg“- Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid. Meediavahendid. Reklaam.</p>

Õppetegevus

Õpetuse eesmärk on julgustada õpilast võõrkeeles suhtlema. Kõiki osaoskusi arendatakse võrdselt, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjaliku suhtluse mahtu. Õpilased

hakkavad keeleõpet käsitlema analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Teemasid käsitledes pööratakse tähelepanu kultuuride tundmaõppimisele ning kõrvutamisele oma kultuuriga, rõhutades kõigi kultuuride omanäolisust ja väärtuslikkust. Õpilased mõistavad erinevaid kultuuritavasid ning oskavad neid arvestada. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ja arvestama erinevaid seisukohti.

Osaoskuste arendamiseks sobivad:

- eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine
- adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine ja ümberjutustamine
- loetud tekstist arusaamine ja küsimustele vastamine
- minitekstide esitamine ja peast kirjutamine
- näidisdialoogide koostamine ja esitamine
- rolli- ja suhtlusmängud
- info otsimine erinevatest teatmeallikatest (sõnaraamatud, internet

Osaoskuste õpitulemused

	<i>kuulamine</i>	<i>lugemine</i>	<i>rääkimine</i>	<i>kirjutamine</i>	<i>grammatika</i>
A2.1	Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavalt teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt. Vajab	Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid). Leiab tekstis vajalikku infot ja saab aru teksti mõttest. Lugemise tempo on aeglane.	Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi. Kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone ning lausemalle. Suudab alustada ja	Koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi. Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühisõnumeid. Oskab	Kasutab küll õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, kuid teeb sageli vigu grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise

	kordamist ja selget hääldust.	Tekstist arusaamiseks oskab kasutada sõnastikku.	lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida. Kõne on takerduv, esineb hääldusvigu.	kasutada sidesõnu ja, ning jt. Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina. Kasutab sõnastikku.	ühildumisel); siiski on enamasti selge, mida ta väljendada tahab.
--	-------------------------------	--	--	--	---

Keeleoskuse hea tase 8. klassi lõpus

kuulamine	lugemine	rääkimine	kirjutamine
A2.1	A2.1	A2.1	A2.1

9. klass

Valdkonnapädevustest lähtuvad eesmärgid:

B-võõrkeele õppega kujundatakse ainepädevus, mis sisaldab keelepädevust, väärtushinnanguid ja hoiakuid ning õpioskusi.

Põhikooli lõpuks õpilane

1. saavutab keeleoskuse taseme, mis võimaldab tal igapäevastes suhtluskordades toime tulla
2. huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi täiendamisest
3. omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära
4. tunneb võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada
5. huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist
6. oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt. teatmeteoseid, sõnaraamatud, internetti), et leida vajalikku infot teisteski valdkondades ja õppeainetes

Üldpädevusest lähtuvad eesmärgid:

Kultuuri- ja väärtuspädevuse arengut õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktseptima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on sobivate keelendite valiku kõrval vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne ja kodanikupädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamisele aitavad kaasa erinevad õpitöövormid (nt rühmatöö, projektõpe) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.

Enesemääratluspädevus areneb võõrkeeleeõppes kasutatavate temade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeleõppes käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).

Suhtluspädevus on võõrkeeleeõppes keskne. Võõrkeeleõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendusoskus, teksti mõistmine ja tekstiloomine on eduka suhtlemise eeldused võõrkeeltes. Koos suhtluspädevusega arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ning võõra kultuuri sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega seonduvad võõrkeeled suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse võõrkeeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades.

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleoskus. Toimetulek võõrkeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma

ideid ja eesmärgid ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

Õppeaine kirjeldus

B-võõrkeele kui teise omandatava võõrkeele õpe võimaldab õpilasel laiendada oma suhtlusvõimalusi ja kultuurilist silmaringi, tagab juurdepääsu teadmiskaitsele ning loob eeldused vahetuks suhtlemiseks, toetab edasise õpinguid ja tegevust ühiskonnas. Oluline on erinevate keelte üksteist toetav ja väärtustav õpetamine, aga eriti seoste nägemine A-võõrkeelega. A-võõrkeelt õppides saadud õpikogemus ja omandatud õpioskused toetavad B-võõrkeele õppimist. Samuti arvestatakse teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste õppeainete kaudu. Võõrkeele kui õppeaine ja suhtlusvahendi omandamine nõuab õppijalt pikaajalist pingutust ning aktiivset osalust.

Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: *keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist*. Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamiseni. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (*viisakusreeglid, keeleregister* jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (*kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise*) kaudu. Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujuneb suhtluspädevus. Kõigis kooliastmes ning klassides käsitletakse teemasid kõigist teemavaldkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemade käsitlemisel lähtutakse õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest. Oluline on õpioskuste arendamine, sealhulgas oskus seada endale õpieesmärgid ning hinnata oma õpitulemusi, kasutades nt Euroopa keelemappi

Õpitulemused	Õppesisu
1. Tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga	„ Mina ja teised “- Nimed. Tutvumise etikett. Huvid ja võimed, iseloom. Vanus. Kontaktandmed. Ankeedi täitmine. Tervis. Suhted sõpradega ja lähikondsetega

<p>2. Saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest</p> <p>3. Mõistab õpitud temaatika piirides olulist</p> <p>4. Kirjutab minitekste õpitud temaatika piires</p> <p>5. On omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost</p> <p>6. Teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma kultuuri erinevusi ning oskab neid arvestada</p> <p>7. Töötab iseseisvalt, paaris, rühmas</p> <p>8. Hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning vajaduse korral kahandab oma strateegiaid.</p>	<p>„ Kodu ja lähiümbrus“- Perekond ja sugulased. Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad. Küllakutse. Kodukoha tuntumad vaatamisväärsused. Igapäevased kodused tööd ja tegemised. Kodu ja koduümbrus.</p> <p>„ Kodukoht Eesti“- Eesti asukoht ja sümboolika, tähtpäevad ja kultuuritavad, vaatamisväärsused, elu. Kuulsad inimesed.</p> <p>„ Riigid ja nende kultuur“- Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, asukoht, tähtpäevad ja kombed. Vaatamisväärsused. Kuulsad kultuuri tegelased. Turism.</p> <p>„Igapäeva elu. Õppimine ja töö“- Koolielu. Õppeained. Tunniplaan. Tervis ja tervislik eluviis. Suhtlemine teeninduses. Ametid ja kutsevalik. Huvid. Oskused. Tulevane töö. Käitumine erinevates situatsioonides.</p> <p>„ Vaba aeg“- Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid. eediavahendid. Reklaam. Sport.</p>
---	--

Õppetegevus

Õpetuse eesmärk on julgustada õpilast võõrkeeles suhtlema. Kõiki osaoskusi arendatakse võrdselt, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjaliku suhtluse mahtu. Õpilased hakkavad keeleõpet käsitlema analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Teemasid käsitledes pööratakse tähelepanu

kultuuride tundmaõppimisele ning kõrvutamisele oma kultuuriga, rõhutades kõigi kultuuride omanäolisust ja väärtuslikkust. Õpilased mõistavad erinevaid kultuuritavasid ning oskavad neid arvestada. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ja arvestama erinevaid seisukohti

Osaoskuste arendamiseks sobivad:

- eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine
- adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine, koostamine ja ümberjutustamine
- minitekstide peast ettelugemine ja kirjutamine
- näidisdialoogide koostamine ja esitamine
- lausete tõlkimine, küsimuste esitamine
- rolli- ja suhtlusmängud
- info otsimine erinevatest teatmeallikatest (sõnaraamatud, internet)

Osaoskuste õpitulemused

	<i>kuulamine</i>	<i>lugemine</i>	<i>rääkimine</i>	<i>kirjutamine</i>	<i>grammatika</i>
A2.2	Suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot. Saab aru olmesfääris kuulatud üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis).	Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost. Suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.	. Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest. Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega. Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi. Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust	Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukesi oma kogemustest ja ümbritsevast. Koostab lihtsaid isiklikke kirju. Oskab kasutada sidesõnu <i>aga, sest, et jt.</i> Rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe,	Kasutab küll õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, kuid teeb sageli vigu grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildumisel);

Vajab sageli kuuldu täpsustamist.		tuttaval teemal, kuid võib vajada abi. Kasutab õpitud põhisonavara ja lausemalle valdavalt õigesti; spontaanses kõnes on vigu. Kõne on arusaadav, kuigi esineb hääldusvigu ja sõnade otsimist	ortograafia, kirjavahemärgid).	siiski on enamasti selge, mida ta väljendada tahab.
-----------------------------------	--	---	--------------------------------	---

Keeleoskuse taotletavad tasemed põhikooli lõpus

	kuulamine	lugemine	rääkimine	kirjutamine
Rahuldav õpitulemus	A 1.2	A 1.2	A 1.2	A 1.2
hea õpitulemus	A 2.1	A 2.1	A 2.1	A 2.1
Väga hea õpitulemus	A 2.2	A 2.2	A 2.2	A 2.2

2.5. Ainekava. Inglise keel esimene kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid:

Kultuuri- ja väärtuspädevuse arengut toetatakse õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Õpitakse inglise keelt kõnelevate maade tausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid.

Enesemääratluspädevus. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeletunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades. Olulisel kohal on õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine.

Suhtluspädevus. Arendatakse head eneseväljendusoskust ja teksti mõistmist. Koos suhtluspädevusega arendatakse õppijas oskust võrrelda oma ning võõra kultuuri sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase pädevusega seonduvad võõrkeeled suhtluspädevuse kaudu. Esmalt õpitakse võõrkeeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste.

Ettevõtlikkuspädevus. Arendatakse õppilases enesekindlust ja julgust inglise keelt kasutada.

Õppeaine kirjeldus

Inglise keele õppe tähtsamaid ülesandeid on äratada õpilastes huvi teiste keelte ja kultuuride vastu ning tekitada võõrkeeleõppeks motivatsiooni. Õppija keeleoskuse arengut toetab lõimitud aine- ja keeleõpe. Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ning õpitava keele kasutamisel.

Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamiseni.

Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õpilase võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (kuulamise, lugemise, rääkimise,

kirjutamise) kaudu. Teemasid käsitledes lähtutakse vastava kooliastme õpilaste kogemustest, huvidest ning vajadustest.

Õpet kavandades lähtutakse didaktikaprintsiipidest (lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetsele abstraktsele) ning keelekasutuse vajadustest (alustades sagedamini kasutatavatest sõnadest ja vormidest). Tähtis osa paaris- ja rühmatööl. Õpilasi suunatakse üha enam tegema eakohast iseseisvat tööd.

Õppijat on vaja motiveerida ning kujundada temas positiivset hoiakut keeleõppesse. Eduelamuse saavutamiseks luuakse tundides positiivne õhkkond ja väärtustatakse õpilase iga edusammu. Tunnustatakse ka tulemise saavutamiseks tehtud jõupingutusi. Vigu käsitletakse normaalse keeleõppe osana, nende analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida.

3. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

3.klassi lõpetaja:

- 1) saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- 2) kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks;
- 3) reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- 4) on omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist
- 5) suhtub positiivselt võõrkeele õppimisse;
- 6) kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist) võõrkeele õppimiseks;
- 7) oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas.

I kooliastme inglise keele õpitulemused ja õppesisu.

õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>KUULAMINE</p> <p>Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldega juttu, vajades sisu tabamiseks rohkelt pause.</p>	<p>*Vestluste kuulamine ja nendest info leidmine: isiklik info (nime tähthaaval ütlemine, vanus, pereliikmed, kodukoht, kuidas läheb, asjade palumine, ulatamine).</p> <p>*Lihtsustatud tekstide kuulamine samaaegselt lugemisega. Lünkade täitmine puuduva info kohta.</p>

<p>Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre.</p>	<p>*Teemad: nädalapäevad, ilma kirjeldus, kellaegade ütlemine.</p> <p>*Eriline tähelepanu õigele hääldusele: pidev kuulamine, kordamine, parandamine vajadusel.</p>
<p>LUGEMINE</p> <p>Mõistab väga lühikesi, lihtsaid tekste fraashaaval, leides tuttavaid nimesid, sõnu ja tuntumaid fraase ning lugedes vajadust mööda mitu korda.</p> <p>Mõistab lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid.</p> <p>Tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedasemad fraasid.</p> <p>Tabab asjassepuutuvat teavet lihtsamal kirjalikus tekstis (kirjad, brošüürid, lühikesed lehelood jms), kus kirjeldatakse sündmusi. Saab aru lihtsast sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui teksti toetab pilt.</p> <p>Suudab järgida lühikesi lihtsaid kirjalikke juhtnööre (nt kuidas minna punktist A punkti B).</p>	<p>*Lihtsustatud tekstidest info leidmine.</p> <p>*Teemad: igapäeva elu tegevused, perekond, kodu ja huvid, söömine, lemmikloomad</p> <p>*Tervislik eluviis, sport, riietumine</p> <p>*Lihtsamate kuulutuste lugemine spordipäeva kohta (kellaajad, tegevused)</p> <p>*Kodukoht Eestis, pealinn, rahvus, aastaajad</p> <p>*Lühikese ilukirjandusliku teksti lugemine.</p> <p>*Dialogide lugemine</p> <p>*Lugemine valjusti ja vaikselt, tõlkimine, küsimustele vastamine, õige/vale vastused, sõnade ja väljendite leidmine.</p>
<p>KIRJUTAMINE</p>	

<p>Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase ja lauseid.</p> <p>Oskab kirjalikult küsida ja edastada isikuandmeid.</p> <p>Oskab kirjutada lühikest ja lihtsat postkaarditeksti.</p> <p>Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega ning arve ja kuupäevi.</p>	<p>*Teksti ja luuletuse ärakiri.</p> <p>*Ankeedi täitmine.</p>
<p>RÄÄKIMINE</p> <p>Oskab moodustada lihtsaid, enamasti sidumata fraase inimeste ja paikade kohta.</p> <p>Oskab tutvustada iseennast, oma tegevusala ja elukohta.</p>	<p>*Suhtleb lihtsas keeles, kui vaja, kordab aeglases kõnes.</p> <p>*Esitab lihtsaid küsimusi ja vastab neile.</p> <p>*Moodustab lihtsaid lauseid, mis puudutavad tuttavat teemat või tema vajadusi.</p> <p>*Kasutab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada klassiruumis ning näidata üles vastutulelikkust.</p> <p>*Enda tutvustamine, tervitamine ja hüvastijätmine</p> <p>*Küsib, kuidas läheb, ja vastab kuuldule.</p> <p>*Oskab paluda endale midagi ulatada ja teeb seda viisakalt.</p>
<p>KEELETEADMISED</p> <p>Kasutab numbreid 1-20 kõnes.</p> <p>Teab isikulisi asesõnu ja omastavaid asesõnu enda ja sõbra ning lemmiklooma kirjeldamisel (I-my,he-his,she-her,it-its).</p> <p>Teab eessõnu in, on, under.</p> <p>Kasutab modaalverbi can.</p>	<p>*Enda, sõbra või lemmiklooma kirjeldamisel kasutab värve, suurust, vanust, mida oskab või ei oska teha ning mida meeldib süüa.</p>

Kasutab omastavas käändes `s elusolendi kohta. Kasutab mitmust nimisõna lõpus.	
---	--

2.6. Ainekava. Inglise keel II kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid:

1. Õpilane tunneb oma kodukoha ja kodumaa kultuuripärandit, väärtustab seda. Ta oskab hinnata kultuurilist mitmekesisust, on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes.
2. Õpilane suudab ennast teostada aktiivse ja vastutustundliku kodanikuna teiste inimeste ja keskkonna suhtes.
3. Õpilane suudab mõista ja hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.
4. Õpilane oskab töötada iseseisvalt ja rühmas, analüüsida oma teadmisi ja oskusi ning seostada neid varemõpituga. Ta suudab teha põhikooli lõpus objektiivseid karjäärivalikuid.
5. Õpilane väljendab ennast viisakalt, kasutades nii emakeeles kui ka võõrkeeltes vastavalt suhtlusolukorrale keelevahendeid ja sobivat stiili. Ta oskab esitada ja põhjendada oma seisukohti, lugeda, eristada ning mõista ja kirjutada eri liiki tekste.
6. Õpilane tunneb matemaatikale, loodusteadustele ja tehnoloogiale omast keelt.
7. Õpilane kasutab omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades, suudab näha ja lahendada probleeme. Ta oskab planeerida oma tegevusi ja aega, korraldada ühistegevusi ning osaleb neis.
8. Õpilane suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat, leida ja säilitada digivahendite abil infot ning seda objektiivselt hinnata, olla teadlik digikeskkonna ohtudest, osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti

Õppeaine kirjeldus

Inglise keele ainekava lähtub kooli alusväärtustest, milleks on vaimsus, koostöö, vastutus ja tervis.

Inglise keele õpe aitab arendada loovat, avatud ja koostöövõimelist inimest, kes on vastutustundlik teiste inimeste ja keskkonna suhtes, tähtsustab enda ja teiste vaimset ning füüsilist tervist.

Väärtustades eesti kultuuri, tunneb teisi kultuure ja on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes.

Inglise keele õppe põhieesmärkideks on anda teadmisi, arendada oskusi ja vilumusi ning kasvatada iseseisvat õppijat.

Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasi ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima ning seostama igapäevase eluga. Inglise keele õppes arvestatakse õpilase individuaalsust, terviseseisundit, kogemusi, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane. Sellest olenevalt luuakse võimalus õppeprotsessis osalemiseks ja erinevate sotsiaalsete suhetega toimetulemiseks kogukonnas.

Inglise keele õpet toetavad koolis kasutusel olevad diferentseeritud hindamismeetodid ning tugimeetmed.

6.klassi lõpetaja teadmised ja oskused:

- 1) 6.klassi lõpetaja on omandanud A 2.2 keeletaseme kõigis osaoskustes;
- 2) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest ja oskab eristada enda jaoks olulist infot;
- 3) mõistab olmesfääris kuulnud üldkeelse suhtluse sisu ja tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, kuid võib vajada abi;
- 4) oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest, väljendada suhtumist ja eelistusi;
- 5) kasutab õpitud sõnavara ja lausemalle, kuid esineb vigu ja sõnade otsimist;
- 6) loeb lihtsaid tavatekste ja suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti järgi;
- 7) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires (jutukesi, kirju jne), rakendab õpitud õigekirjareegleid;
- 8) võib teha grammatikavigu, kuid enamasti on selge, mida tahab väljendada;
- 9) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada;

- 10) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- 11) töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt,paaris ja rühmas;
- 12) seab endale õpieesmärged ning hindab koostöös kaaslase ja õpetajaga oma saavutusi.

4. klass

4.klassi lõpetaja:

- 1) saab aru lihtsamatest tekstidest õpitud sõnavara piires;
- 2) suudab suhelda igapäevastes situatsioonides õpitud dialoogide abil;
- 3) tunneb viisaka suhtlemise reegleid ja väljendeid inglise keeles;
- 4) märkab kultuuride erinevust ja on salliv nende suhtes;
- 5) huvitub oma silmaringi laiendamisest inglise keele kaudu ja oskab kasutada erinevaid infoallikaid;
- 6) omab teadmisi Ühendkuningriigi kultuurist ning oskama rääkida samadel teemadel Eestist;
- 7) on võimeline koostama lihtsaid tekste õpitud teemadel.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>KUULAMINE</p> <p>Saab aru tuttava situatsiooniga normaalse tempoga vestlusest õpitu piires.</p>	<p>Vestluste kuulamine ja nendest info leidmine: teemadeks perekond, vaba aeg, kodu, erinevad ametid.</p> <p>Lihtsustatud teksti kuulamine ja samaaegne lugemine.</p> <p>Teemadeks looduses käitumine, linn ja maa, erinevad vaba aja veetmise viisid, kino.</p> <p>Lünkade täitmine puuduva info kohta.</p> <p>Teemadeks riigid ja nende kultuur, vaatamisväärsused, ajaloolised isikud (võrdlevalt Eesti ja Ühendkuningriik)</p> <p>Mina ja teised, viisakas käitumine, enesetunne ja tervis, tervislik toitumine, lauakombed.</p>

<p>Saab aru lihtsamast tekstist õpitu piires.</p> <p>Mõistab antud juhiseid ja pöördumisi</p>	
<p>LUGEMINE</p> <p>Oskab leida olulisemat infot ja põhiideed ning jälgida sündmuste käiku.</p> <p>Oskab kasutada erinevaid lugemisülesandeid näiteks küsimustele vastamine, õige/vale vastuste leidmine, tõlkimine eesti keelde.</p>	<p>Lihtsustatud tekstist info leidmine: tervislik eluviis, spordi harrastamine, viisakas käitumine looduses (WWF-ülemaailmne loodusfond)</p> <p>Teksti lugemine vaikselt ja valjult.</p> <p>Vaatamisväärsused Ühendkuningriigis (Tower Bridge, Warwick Castle)) ja ajaloolised isikud (King Arthur).</p> <p>Kultuur: kino, tuntumad ehitised maailmas ja suuremate riikide pealinnad.</p> <p>Ümberjutustamine, tõlkimine eesti keelde, küsimustele vastamine.</p>
<p>KIRJUTAMINE.</p> <p>Oskab kirjutada oma kodust.</p> <p>Päeviku vormis kirjutada tegevustest, mida igapäevaselt teeb.</p> <p>Oskab kirjutada juttu piltide põhjal.</p> <p>Oskab kirjutada kirjeldusi.</p>	<p>Isiklik kiri: näidise järgi vastuskirja kirjutamine sõbrale oma kodu kirjeldamisega.</p> <p>Päeviku pidamine nädal aega igapäevaste tegevuste kohta(lihtmineviku kasutamine).</p> <p>Lühijutu kirjutamine küsimuste põhjal: meeldivamad filmiliigid ja lemmiknäitlejad.</p> <p>Jutu kirjutamine piltide järgi.</p> <p>Lühitutvustus: sõbra kirjeldus.</p>

<p>Oskab näidise järgi kirjutada instruksiooni.</p>	<p>Tarbetekst: reeglite kirjutamine näidise järgi, kuidas käituda raamatukogus.</p>
<p>RÄÄKIMINE</p> <p>Oskab lihtsamaid dialooge seoses igapäevaeluga: küsida olulist infot kaaslase kohta.</p> <p>Oskab viisakalt teed ja aega küsida ning keelduda.</p>	<p>Loo jutustamine sündmuste käiku jälgides piltide või küsimuste abil.</p> <p>Arvamuse avaldamine, mis meeldib ja mis mitte.</p> <p>Enda tutvustamine vestluses ja küsida olulist infot kaaslaselt.</p> <p>Viisakas pöördumine ja info küsimine tee ja aja kohta.</p> <p>Oma soovide esitamine söögikohtades.</p>
<p>KEELETEADMISED.</p> <p>Keeleteadmisi kasutatakse kõikide osaoskuste rakendamiseks.</p> <p>Kasutab õiget sõnade järjekorda ja sidesõnu õpitud lausemallides, moodustab õigesti õpitud mallide järgi eriküsimusi.</p> <p>Kasutab õigesti õpitud kohamäärsõnu.</p> <p>Oskab eristada ja kasutada modaalverbe</p> <p>Tunneb umbmääraste asesõnade kasutamise põhireegleid.</p> <p>Oskab kasutada õpitud ajavorme.</p>	<p>Õigekiri õpitud sõnavara piires.</p> <p>Sõnade järjekord jaatavas, küsivas ja eitavas lauses.</p> <p>Wh-küsimuste esitamine (eriküsimus).</p> <p>Alistavate sidesõnade when ja because kasutamine.</p> <p>Rinnastava sidesõna or kasutamine.</p> <p>Kohamäärustes esinevad asesõnad next to, between, above, under.</p> <p>Modaalverbide can, must, may kasutamine.</p> <p>Umbmäärased asesõnad some, any.</p> <p>Past simple(lihtmineviku) ja be going to (kavatsema midagi teha) kasutamine.</p>

Teab ja kasutab enamlevinud ebareeglipäraseid tegusõnu minevikus.	
Oskab lugeda aastaarve.	Aastaarvude lugemine
Teab ja oskab moodustada ebareeglipärast mitmuseid	Ebareeglipärane mitmus (man/men, tooth/teeth);
Oskab tuletada tegijanimesid liidete -/er/ ja -/or/ abil	Nimisõna tuletusliited /er/ ja /or/

5.klass

5.klassi lõpetaja:

- 1) saab aru lihtsamatest tekstidest õpitud sõnavara piires;
- 2) suudab suhelda igapäevastes situatsioonides õpitud dialoogide abil;
- 3) tunneb viisaka suhtlemise reegleid ja kasutab õpitud väljendeid inglise keeles;
- 4) märkab enda ümber kultuuride erinevust ja on salliv nende suhtes;
- 5) huvitub oma silmaringi laiendamisest inglise keele kaudu ja oskab kasutada erinevaid infoallikaid;
- 6) omab teadmisi Ühendkuningriigi ja teiste maade kultuurist, kus on inglise keelt kõnelev elanikkond ning oskab rääkida samadel teemadel kultuurist Eestis;
- 7) koostab lihtsaid tekste õpitud teemadel (kooliaasta lõpuks valmib raamat õpilase huvidest, hobidest ja tegevustest).

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
KUULAMINE	Vestluste kuulamine ja nendest info leidmine: teemadeks reisimine, vaba aeg, õppimine ja töö, huvid ja hobid, erinevad ametid.

<p>Mõistab lühikeste lihtsate ja selgete sõnumite või teadaannete põhisisu.</p> <p>Mõistab lihtsaid juhiseid, näiteks kuidas jalgsi või ühissõidukiga pääseda punktist A punkti B.</p>	<p>Lihtsustatud teksti kuulamine ja samaaegne lugemine.</p> <p>Teemadeks looduses käitumine, linn ja maa, erinevad vaba aja veetmise viisid, kino, kohviku ja muuseumi külastus.</p> <p>Mina ja teised, viisakas käitumine, enesetunne ja tervis, tervislik toitumine, arsti juures käimine, tee juhatamine</p> <p>Lümkade täitmine puuduva info kohta.</p> <p>Teemadeks riigid, kus kõneldakse inglise keelt ja nende kultuur, vaatamisväärsused, ajaloolised isikud (võrdlevalt Eesti ja Ühendkuningriik).</p>
<p>LUGEMINE</p> <p>Mõistab lühikesi lihtsaid tekste tuttavatel teemadel, kui teksti keelekasutus sarnaneb tema igapäeva elus või töös sageli ettetulevaga</p> <p>Oskab leida olulisemat infot ja põhiideed ning jälgida sündmuste käiku.</p> <p>Oskab kasutada erinevaid lugemisülesandeid näiteks küsimustele vastamine, õige/vale vastuste leidmine, tõlkimine eesti keelde.</p>	<p>Lihtsustatud tekstist info leidmine: tervislik eluviis, spordi harrastamine, kodu ja pereliikmed.</p> <p>Teksti lugemine vaikselt ja valjult.</p> <p>Vaatamisväärsused maailmas (The seven wonders of the World) ja kuulsad isikud (Elisabeth I, Charlie Chaplin, Picasso, Turner, Marco Polo).</p> <p>Kultuur: kino, tuntumad ehitised maailmas ja suuremate riikide pealinnad.</p> <p>Tähtpäevad Eestis ja inglise keelt kõnelevates maades.</p> <p>Ümberjutustamine, tõlkimine eesti keelde, küsimustele vastamine.</p> <p>Elu meie ümber: kodu ja koduümbrus, pereliikmed ja sugulased, kool, klass ja sõbrad. Loodus meie ümbruses: ilmakaared, ilm, metsloomad ja koduloomad.</p>

<p>KIRJUTAMINE.</p> <p>Oskab kirjutada oma reisist, iseendast.</p> <p>Päeviku vormis kirjutamine tegevustest, mida igapäevaselt teeb sagedusmäärsõnu kasutades.</p> <p>Oskab kirjutada juttu piltide abil.</p> <p>Oskab kirjutada kirjeldusi.</p> <p>Oskab näidise järgi kirjutada kirjale, kutset ja kutset nii käsitsi kui elektrooniliselt.</p>	<p>Isiklik kiri: näidise järgi kirja kirjutamine sõbrale oma reisi kirjeldamisega (holiday postcard), enesetutvustus (kiri kirjasõbrale)</p> <p>Päeviku pidamine nädal aega igapäevaste tegevuste kohta(lihtmineviku kasutamine).</p> <p>Lühijutu kirjutamine küsimuste põhjal: meeldivamad filmiliigid ja lemmiknäitlejad.</p> <p>Jutu kirjutamine piltide järgi.</p> <p>Lühitutvustus: minu kodukoht ja Eesti (sümboolika).</p> <p>Tarbetekst: emaili kirjutamine näidise järgi, sünnipäevakutse ja tänukirja kirjutamine.</p>
<p>RÄÄKIMINE</p> <p>Oskab lihtsamaid dialooge seoses igapäevaeluga: küsida teed hoones ja maastikul.</p> <p>Oskab viisakalt teed ja aega küsida ning keelduda.</p>	<p>Loo jutustamine sündmuste käiku jälgides piltide või küsimuste abil.</p> <p>Arvamuse avaldamine, mis meeldib ja mis mitte.</p> <p>Enda tutvustamine vestluses ja OSKAB küsida olulist infot kaaslaselt.</p> <p>Viisakas pöördumine arsti juures ning info küsimine tee ja aja kohta.</p> <p>Oma soovide esitamine söögikohtades.</p> <p>Oskab ise teed juhatada koolimajas ja kodukohas.</p>

<p>KEELETEADMISED.</p> <p>Keeleteadmisi kasutatakse kõikide osaoskuste rakendamiseks.</p> <p>Kasutab enamasti õiget sõnajärge ja oskab esitada eriküsimusi, kasutada sidesõnu.</p> <p>Oskab moodustada õpitud ajavorme.</p> <p>Teab ja kasutab õpitud ebareeglipäraseid tegusõnu minevikus, suudab tabeli abil ja näidete järgi moodustada täisminevikku.</p> <p>Oskab eristada ja kasutada õpitud modaalverbe.</p> <p>Oskab kasutada asesõnu.</p> <p>Oskab lugeda kuupäevi ja aastaarve.</p> <p>Kasutab õigesti õpitud määrsõnu ja eessõnu.</p> <p>Kasutab omadussõnade võrdlusastmeid.</p>	<p>Õigekiri õpitud sõnavara piires.</p> <p>Sõnade järjekord jaatavas, küsivas ja eitavas lauses.</p> <p>Wh-küsimuste esitamine (eriküsimus).</p> <p>Alistavate sidesõnade when ja because kasutamine.</p> <p>Rinnastava sidesõna or kasutamine.</p> <p>Present simple and Present continuous</p> <p>Past simple(lihtmineviku) ja be going to (kavatsema midagi teha) kasutamine.</p> <p>Will/won` t (shall)kasutamine tuleviku väljendamiseks.</p> <p>Present perfect+ ebareeglipärane 3.põhivorm.</p> <p>Modaalverbide can, must, may kasutamine.</p> <p>Umbmäärased asesõnad some,any.</p> <p>Kasutab omastavaid asesõnu (my/mine)</p> <p>Kuupäevade ja aastaarvude lugemine(järgarvud).</p> <p>Adverbs(how?).</p> <p>Prepositions.</p> <p>Teab ja oskab kasutada alg-,kesk- ja ülivõrret.</p>
--	---

6.klass

6. klassi lõpetaja on omandanud 2. kooliastme lõpuks teadmised ja oskused

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>KUULAMINE</p> <p>1)mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud fraase jm väljendeid, mis seostuvad esmatähtsate eluvaldkondadega (nt algeline isiku-ja pereteave, sisseostud, kodukoht, töö)</p> <p>2)suudab üldiselt tabada mõttevahetuse teema, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt</p> <p>5)mõistab lühikeste, aeglaselt ja selgelt esitatud salvestiste põhisisu, mis puudutavad ennustava sisuga igapäevaseid asju</p> <p>LUGEMINE</p> <p>1)mõistab lühikesi lihtsaid tekste tuttavatel teemadel, kui teksti keelekasutus sarnaneb tema igapäevaelus või –töös sageli ettetulevaga</p>	<p>Eri liiki eakohaste tekstide kuulamine: info enese kohta, perekond, sõbrad, naabruskond; enesetunne ja tervis, tervislik toitumine, lauakombed.</p> <p>Raadio intervjuu, teadannete (jaamas), turismiinfo kuulamine.</p> <p>Adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine</p> <p>Mina ja teised.</p> <p>Kodu ja lähiümbrus.</p> <p>Elu linnas ja maal (nt linnakodu ja maakodu); kodu kirjeldamine (nt ruumid, sisustus); avalikud kohad (nt park, väljak, haigla, kauplus, k</p>

<p>2)mõistab lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid</p> <p>3)tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedaemad fraasid</p> <p>4)tabab asjassepuutuvat teavet lihtsamal kirjalikus tekstis</p> <p>5)mõistab lihtsas keeles nõudeid (nt ohutusnõuded)</p>	<p>ino); lemmikloomad (nt looma välimus, värv, suurus, nende eest hoolitsemine); töövahendid ja kohustused kodus (nt tööjaotus, kodutehnika ja tööriistad, nende kasutamine);</p> <p>Lühivestlused, kui vestluspartner teda vajadusel aitab.</p> <p>Esitab küsimusi ja vastab</p> <p>Vahetab mõtteid, küsib ja annab infot igapäevastes tüüpolukordades.</p> <p>Saab jutust piisavalt aru, et raskusteta toime tulla lihtsamate tavapäraste tegevustega.</p>
<p>RÄÄKIMINE</p>	
<p>1)oskab lihtsal viisil kirjeldada ja tutvustada inimesi, igapäevatoiminguid, sõnastada, mis meeldib, mis mitte jne;</p>	<p>Mõistab häälduselt selge, keelelt lihtsa ja teemalt tuttava otsese pöördumise sisu; on aeg-ajalt sunnitud paluma midagi korrata või ümber sõnastama. Tervitab, jätab hüvasti, tutvustab ennast või teisi, tänab.</p> <p>Arutab, mida õhtul või nädalavahetusel ette võtta, teeb ettepanekuid. Nõustub ja väljendab nõusolekut. Leiab ja edastab lihtsat faktiinfot.</p>
<p>2) tekst moodustub lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasidest ja –lausetest</p>	<p>Annab lihtsaid juhtnööre, näiteks osutada suunda või juhatada teed.</p>
<p>3)oskab lühidalt ja lihtsalt kirjeldada sündmusi ja toiminguid</p>	<p>Küsib ise teed.</p>
<p>4)oskab lihtsas keeles kirjeldada ja võrrelda kõnealuseid objekte või oma asju</p>	<p>Enda kodu kirjeldamine</p>

<p>5)oskab kirjeldada, mis talle millegi juures meeldib või ei meeldi</p> <p>6)oskab edastada väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel</p> <p>7)oskab esitada lühikese päheõpitud teksti endale tuttaval igapäevateemal.</p> <p>8)Oskab lühidalt põhjendada ja selgitada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid</p> <p>9)tuleb toime väheste lihtsate esinemisjärgsete küsimustega</p> <p>KIRJUTAMINE</p>	<p>E-maili kirjutamine, postkaardi kirjutamine.</p> <p>Päeviku või blogi kirjutamine.</p> <p>Raadiointervjuu, teadanded (jaamas), turismiinfo.</p>
<p>Oskab kirjeldada enda ümbrust</p> <p>Kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid ja kirju, mis puudutavad talle vajalikke asju nii käsitsi kui elektrooniliselt.</p> <p>Oskab kirjutada enda elust.</p> <p>Kuulamise järgi paneb kirja.</p> <p>Oskab kirjutada lugu kava järgi.</p> <p>KEELETEADMISED</p>	<p>Õigekiri õpitud sõnavara piires;sõnajärg jaatavas , eitavas, küsivas lauses;</p> <p>Sidesõnad (so, because, when, or, too)</p> <p>Kaudne kõne (saatelause olevikus);suur ja väike algustäht (kuud,nädalapäevad, keeled, riigid);</p> <p>kirjavahemärgid (punkt, koma, küsi-ja hüüumärk, ülakoma)</p> <p>Põhi-ja abitegusõnad;</p> <p>modaaltegusõnad (can, must, may, have to)</p>

<p>Keeleteadmisi kasutatakse kõikide osaoskuste rakendamiseks.</p>	<p>Aktiivi ajavormid (Present simple, present continuous, past simple, past continuous, present perfect, be going to ja will future)</p>
<p>Oskab kasutada sidesõnu.</p>	<p>Aluse ja öeldise ühildumine.</p>
<p>Oskab moodustada kaudset kõnet olevikus.</p>	<p>Umbmäärane ja määrav artikkel+loendamatu nimisõna artikli puudumine;</p>
<p>Kasutab õigesti suurt ja väikest algustähte ja tunneb interpunktsiooni põhireegleid.</p>	<p>enamkasutatavad väljendid artiklitega ja ilma (go home, have a headache, go to the theatre)</p>
<p>Oskab eristada modaalverbide lihtsamaid kasutusjuhtumeid.</p>	<p>Omadussõnade võrdlemine (as...as, more... than, the most)</p>
<p>Oskab moodustada ja kasutada õpitud ajavorme, eesti keelest erineva kasutuse puhul tunneb lihtsamaid eristumisjuhtumeid (kahe erineva oleviku ja mineviku, tuleviku väljendamise puhul).</p>	<p>Siduvad asesõnad (that, who);umbmäärased asesõnad (some/any/no), isikuline asesõna</p>
<p>Oskab eristada loendatavaid ja loendamatuid nimisõnu</p>	<p>Aja-, koha- ja viisimäärustes esinevad eessõnad;enam kasutatavad</p>

nig tunneb artikli põhireegleid.	eessõnalisi väljendid (good at, interested in, wait for, look at, get on jt)
Oskab moodustada ja kasutada omadussõnade võrdlusastmeid, ka erandeid.	Viisimäärsõnad; hulga- ja määramäärsõnad (a little, a few, many, much)
On tekkinud terviklik asesõnade kasutamise oskus.	Nimisõna – omadussõna (health – healthy) omadussõnast määrsõna (slow-slowly) jne.
Kasutab õigesti õpitud määrsõnu, eessõnu ja eessõnalisi väljendeid.	
On omandanud õpitud määrsõnade kasutusoskuse	
Oskab moodustada õpitu liidete abil uusi sõnu	

Hindamise põhimõtted.

Hindamisel lähtutakse riiklikust õppekavast. Kriteeriumiks on riiklik hindamisnorm. Hinnanguid ja hindeid antakse suuliselt või ekoolis. Hinnatakse kõiki osaoskusi eraldi või lõimitult.

Poolaastas tehakse 3-4 mahukat kontrolltööd või projekti.

2.7. Ainekva. Inglise keel III kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid:

1. Õpilane tunneb oma kodukohta ja kodumaa kultuuripärandit, väärtustab seda. Ta oskab hinnata kultuurilist mitmekesisust, on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes.
2. Õpilane suudab ennast teostada aktiivse ja vastutustundliku kodanikuna teiste inimeste ja keskkonna suhtes.
3. Õpilane suudab mõista ja hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.
4. Õpilane oskab töötada iseseisvalt ja rühmas, analüüsida oma teadmisi ja oskusi ning seostada neid varemõpituga. Ta suudab teha põhikooli lõpus objektiivseid karjäärivalikuid.
5. Õpilane väljendab ennast viisakalt, kasutades nii emakeeles kui ka võõrkeeltes vastavalt suhtlusolukorrale keelevahendeid ja sobivat stiili. Ta oskab esitada ja põhjendada oma seisukohti, lugeda, eristada ning mõista ja kirjutada eri liiki tekste.
6. Õpilane tunneb matemaatikale, loodusteadustele ja tehnoloogiale omast keelt.
7. Õpilane kasutab omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades, suudab näha ja lahendada probleeme. Ta oskab planeerida oma tegevusi ja aega, korraldada ühistegevusi ning osaleb neis.
8. Õpilane suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat, leida ja säilitada digivahendite abil infot ning seda objektiivselt hinnata, olla teadlik digikeskkonna ohtudest, osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti

Õppeaine kirjeldus

Inglise keele ainekava lähtub kooli alusväärtustest, milleks on vaimsus, koostöö, vastutus ja tervis.

Inglise keele õpe aitab arendada loovat, avatud ja koostöövõimelist inimest, kes on vastutustundlik teiste inimeste ja keskkonna suhtes, tähtsustab enda ja teiste vaimset ning füüsilist tervist.

Väärtustades eesti kultuuri, tunneb teisi kultuure ja on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes.

Inglise keele õppe põhieesmärkideks on anda teadmisi, arendada oskusi ja vilumusi ning kasvatada iseseisvat õppijat.

Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasi ja ennast hindama

ning oma õppimist analüüsima ja juhtima ning seostama igapäevase eluga. Inglise keele õppes arvestatakse õpilase individuaalsust, tervise seisundit, kogemusi, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane. Sellest olenevalt luuakse võimalus õppeprotsessis osalemiseks ja erinevate sotsiaalsete suhetega toimetulemiseks kogukonnas.

Inglise keele õpet toetavad koolis kasutusel olevad diferentseeritud hindamismeetodid ning tugimeetmed.

Põhikooli lõpetaja teadmised ja oskused:

9.klassi lõpetaja:

- 1) on omandanud omandanud B1.2 keeletaseme;
- 2) saab aru lihtsamatest originaaltekstidest ja suudab nende põhjal koostada kokkuvõtet suuliselt ja kirjalikult;
- 3) oskab koostada tarbeteksti õpitud teemadel;
- 4) suudab suhelda inglise keelt kõnelevate inimestega igapäevases suhtluses, kasutades viisaka suhtlemise reegleid ja väljendeid ja tundes kultuuritavasid;
- 5) oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle;
- 6) kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ette tulevad vead ei takista mõistmist;
- 7) oskab kasutada erinevaid ingliskeelseid paber- ja elektroonilisi allikaid info hankimiseks;
- 8) suudab jälgida eakohaseid filme, telesaateid, raadioprogramme, kui neis ei kasutata keerulist erialast keelt, murret või slängi;
- 9) omab teadmisi inglise keelt kõnelevate maade kultuurist ja eluolust õpitu piires ja on huvitatud lisainfo hankimisest;
- 10) oskab neid Eestiga võrrelda;
- 11) väärtustab erinevate kultuuride omapärasid;
- 12) oskab kirjeldada kogemusi erinevatel tuttavatel teemadel ja põhjendada lühidalt oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult;
- 13) on suuteline sooritama põhikooli lõpueksami ja omandanud edasiseks õppimiseks vajalikud oskused;

14) on võimeline osalema ingliskeelsetes projektides ja konkurentsivõimeline tulevases tööelus

7. klass

7. klassi lõpetaja:

- 1) on lähedal B1.1 keeletasemele;
- 2) saab aru lihtsamatest originaaltekstidest;
- 3) suudab suhelda igapäevastes situatsioonides;
- 4) huvitub silmaringi laiendamisest inglise keele kaudu ja oskab kasutada erinevaid ingliskeelseid paber- ja elektroonilisi allikaid info hankimiseks;
- 5) suudab jälgida eakohaseid filme ja telesaateid, kui neis ei kasutata keerulist keelt;
- 6) suudab koostada lihtsat teksti õpitud teemadel,
- 7) omab teadmisi Ühendkuningriigi kultuurist ja eluolust õpitu piires ja on huvitatud lisainfo hankimisest;
- 8) oskab rääkida samadel teemadest Eestist;
- 9) väärtustab erinevate kultuuride omapärasid;
- 10) oskab kirjeldada kogemusi erinevatel tuttavatel teemadel ja põhjendada lühidalt oma seisukohti;
- 11) tunneb viisaka suhtlemise reegleid inglise keeles ja tunneb vastavaid õpitud väljendeid

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
KUULAMINE Saab aru õpitu piires loomuliku tempoga vestlustest.	Vestluste kuulamine ja nendest info leidmine: isiklik info, perekond, kodu, tööd kodus ja väljaspool kodu, tervislik eluviis, hobid ja huvid. Lihtsustatud tekstide kuulamine samaaegselt lugemisega. Lünkade täitmine puuduva info kohta. Teemad: kirjandus, meedia (telesaated, reklaam), filmid.

<p>Saab aru lihtsamast kirjanduslikust või faktipõhisest tekstist õpitud teemade piirides.</p>	<p>Tervislik eluviis, toitumine, sport.</p> <p>Vaatamisväärsused Eestis ja mujal. Ühendkuningriigi ajalugu ja kultuur.</p> <p>Tähtsamad sündmused ja isikud ajaloos.</p> <p>Lühike ilukirjanduslik tekst.</p>
<p>LUGEMINE</p> <p>Suudab leida lihtsatest ja lühematest faktipõhistest tekstidest infot.</p> <p>Oskab kasutada erinevaid lugemisstrateegiaid, täita erinevaid lugemisülesandeid, nt küsimustele vastamine, sünonüümsete väljendite leidmine, õige/vale vastused, lõikude pealkirjastamine, kokkuvõtte tegemine, tõlkimine eesti keelde kakskeelse sõnastiku abil.</p> <p>Suudab aru saada mugandatud ilukirjandustekstidest, leida põhiideid ja jälgida sündmuste käiku.</p>	<p>Lihtsustatud tekstidest info leidmine.</p> <p>Teemad: igapäevaelu perekond, kodu, tööd kodus ja väljaspool kodu, hobid ja huvid.</p> <p>Tervislik eluviis, toitumine, sport.</p> <p>Vaatamisväärsused. Ühendkuningriigi ja Eesti ajalugu ja kultuur.</p> <p>Tähtsamad sündmused ja isikud ajaloos.</p> <p>Kultuur: kirjandus, meedia film.</p> <p>Lühike ilukirjanduslik tekst.</p> <p>Lugemine valjusti ja vaikselt. Ümberjutustamine, tõlkimine, küsimustele vastamine, õige/vale vastused, sõnade ja väljendite leidmine jms.</p>

<p>KIRJUTAMINE</p> <p>Oskab vormistada ja kirjutada isiklikku kirja, e-kirja, lühiteadet tuttavatel teemadel.</p> <p>Oskab väljendada oma arvamust lihtsamas vormis.</p> <p>Oskab koostada tarbeteksti eeskuju järgi ja jutustavat tekst piltide või kava abil.</p> <p>Oskab teha kokkuvõtet allikast näidis eeskujul.</p>	<p>Isiklik kiri : puhkuse-- või muu reis, e-kiri: enesetutvustus.</p> <p>Online vestlus: arvamuse avaldamine.</p> <p>Lühiteade ja vastus sellele: kutse, teene palumine.</p> <p>Tarbetekst: instruktsioon eeskuju järgi.</p> <p>Jutustav tekst: lühijutt piltide või kava järgi.</p> <p>Kokkuvõte: elulugu interneti või muude allikate järgi.</p>
<p>RÄÄKIMINE</p> <p>Oskab viisakas vestluses rääkida endast, oma perekonnast, huvidest, hobidest, sõpradest, kohustustest kodus ja koolis, tulevikuplaanidest.</p> <p>Oskab telefonis ja näost näkku küsida infot, kasutades õigesti väljendeid ja õpitud lausemalle.</p> <p>Oskab avaldada arvamust ja anda nõu eluviisi ja toitumise kohta õpitud sõnavara ja väljendite piirides.</p>	<p>Ennast tutvustav vestlus võõra inimesega, info küsimine ja andmine.</p> <p>Turismiinfo küsimine.</p> <p>Rääkimine ilmast ja loodusest, tervislikust eluviisist ja toitumisest.</p> <p>Lühikese ilukirjandusliku teksti või filmi mõtte väljatoomine ja sisu edasiandmine.</p> <p>Rääkimine tähtsamatest kultuuri ja ajaloo sündmustest, leiutistest ja avastustest, vaatamisväärsustest.</p>

<p>Oskab avaldada arvamust raamatu või filmi kohta, anda lühidalt edasi selle sisu.</p> <p>Suudab ühineda vestlusega ajaloo, kultuuri ja nendega seotud kohtade teemadel õpitud materjali piires.</p>	
<p>KEELETEADMISED</p> <p>Keeleteadmisi kasutatakse kõigi eelnevate osaoskuste arendamiseks: on nende omandamise eelduseks.</p> <p>Sidesõnad oskab kasutada kirjutamisele, rääkimisel.</p> <p>3 põhivormi peas, oskab neid kasutada ajavormide moodustamisel.</p> <p>Oskab moodustada õpitud ajavorme, ka eitavas ja küsivas lauses.</p> <p>Oskab eristada erinevate modaalverbide kasutamist.</p> <p>Tunneb artikli põhireegleid.</p> <p>Teab rahvust ja riiki tähistavaid omadussõnu, eristab neid maa nimedest.</p>	<p>Fraaside ja lausete ühendamine, sidesõnad.</p> <p>/it, there/ lause alguses.</p> <p>Tingimuslause 1.tüüp</p> <p>Reeglipärane, ebareeglipärane tegusõna: 3 põhivormi.</p> <p>Ajavormide /present simple, present continuous, past simple, present perfect/ aktiivi vormid, eriti harjutada küsimuste ja eituste moodustamist. /Present simple, past simple/ passiivi vormide moodustamine.</p> <p>Modaalverb /must, have to, should/ kasutamine.</p> <p>Artikli kasutamise põhireeglid.</p> <p>Rahvust ja kodakondsust tähistav omadussõna. Genitiivi väljendamise eri variandid, apostroofi kasutamine.</p> <p>Isikulise ja umbmäärase asesõna kordamine, siduv asesõna.</p> <p>Sagedus-, hulga ja määramäärsõna kasutamine.</p> <p>Eessõnad aja- ja kohamäärustes kordamine, enamkasutatavad väljendid eessõnadega.</p> <p>Liitsõnad, järelliidete (-ness, -ion jt) abil sõnade moodustamine</p>

<p>Oskab moodustada omastavat käänet /of/ abil ja apostroofi abil.</p> <p>Oskab kasutada erinevaid ase- ja määrsõnu.</p> <p>Kasutab õigesti õpitud eessõnu levinumates väljendites.</p> <p>Oskab moodustada õpitud sõnavara piires liitsõnu ja samast tüvest uusi sõnu järelliidete abil.</p>	
---	--

8. klass

8.klassi lõpetaja:

- 1) peaks olema omandanud B1.1 keeletaseme;
- 2) saab aru lihtsamatest originaaltekstidest ja suutma nende põhjal koostada kokkuvõtet suuliselt;
- 3) suudab suhelda igapäevastes situatsioonides, tundma viisaka suhtlemise reegleid ja väljendeid;
- 4) oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle;
- 5) kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki on märgata emakeele mõju;
- 6) ettetulevad vead ei takista mõistmist;
- 7) oskab kasutada erinevaid ingliskeelseid paber- ja elektroonilisi allikaid info hankimiseks;
- 8) suudab jälgida eakohaseid filme ja telesaateid, kui neis ei kasutata keerulist erialast keelt, murret või slängi;
- 9) oskab koostada tarbeteksti õpitud teemadel;

10) omab teadmisi Ühendkuningriigi ja teiste inglise keelt kõnelevate maade kultuurist ja eluolust õpitu piires,

11) oskab rääkida samadel teemadel Eestist,

12) väärtustab erinevate kultuuride omapärasid,

13) oskab kirjeldada kogemusi erinevatel tuttavatel teemadel ja põhjendada lühidalt oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>KUULAMINE</p> <p>Saab aru vahetus suhtlussituatsioonis kuuldust igapäevaeluga seotud ja tuttavatel teemadel.</p> <p>Saab aru loomuliku tempo ja selge hääldusega kõnest.</p> <p>Saab aru telesaadete ja filmide sisust, kui pilt toetab teksti ning teema on tuttav.</p>	<p>Vestluste, raadioprogrammide jt sarnaste dialoogide kuulamine ja nendest info leidmine: isiklik info, erinevad elustiilid, elu linnas ja maal, inimeste ja kohtade äratundmine kirjelduse järgi, hovid ja huvid.</p> <p>Tekstide jälgimine koos filmiga.</p> <p>Lihtsustatud tekstide (artiklid, kirjeldused, ilukirjanduslik tekst) kuulamine samaaegselt lugemisega. Lünkade täitmine puuduva info kohta.</p> <p>Teemad: kirjandus, meedia (telesaated, reklaam), filmid, tehnoloogia.</p> <p>Tervislik eluviis, toitumine, sport.</p> <p>Vaatamisväärsused ja sümbolid Eestis ja Ühendkuningriigis, USA-s</p> <p>Eesti ja teiste rahvaste kultuur: Tähtpäevad, perekondlikud sündmused, kombed. Poliitilised kampaaniad, olulised isikud Eesti ja teiste maade ajaloos.</p> <p>Inglise keel USA-s ja Ühendkuningriigis</p>
<p>LUGEMINE</p> <p>Suudab leida vajalikku infot teatmeteostest ja internetist.</p>	<p>Teemad:</p>

<p>Saab aru lihtsatest faktipõhistest tekstidest.</p> <p>Oskab kasutada erinevaid lugemisstrateegiaid, täita erinevaid lugemisülesandeid, nt küsimustele vastamine, sünonüümste väljendite leidmine, õige/vale vastused, lõikude pealkirjastamine, kokkuvõtte tegemine, tõlkimine eesti keelde kakskeelse sõnastiku abil.</p> <p>Suudab aru saada mugandatud ilukirjandustekstidest, leida põhiideid ja jälgida sündmuste käiku. Mõistab lühemaid selge arutluskäiguga tekste tuttavatel teemadel.</p>	<p>Igapäevaelu, erinevad elustiilid, elu linnas ja maal, kodu ja lähiümbrus, perekondlikud sündmused ja tähtpäevad, tööd kodus ja väljaspool kodu.</p> <p>Tervislik eluviis, toitumine, sport.</p> <p>Vaba aeg ja kultuuriline mitmekesisus: film, meedia, reklaam, tehnoloogia.</p> <p>Vaatamisväärsused ja sümbolid Ühendkuningriigis, inglise kirjandus (nt Shakespeare)</p> <p>Erinevate maade kultuur: poliitilised liidrid ja kampaaniad.</p> <p>Lihtsustatud tekstidest info leidmine.</p> <p>Lühike ilukirjanduslik tekst, ajalehe artiklid, mitmesugused praktilised tekstid: kuulutused, infobukletid, kasutusjuhendid jne</p> <p>Lugemine valjusti ja vaikselt. Ümberjutustamine, tõlkimine, küsimustele vastamine, õige/vale vastused, sõnade ja väljendite leidmine jms.</p>
--	---

<p>KIRJUTAMINE</p> <p>Oskab vormistada ja kirjutada isiklikku kirja, e-kirja, lühiteadet tuttavatel teemadel.</p> <p>Oskab väljendada oma arvamust lihtsamal vormis.</p> <p>Oskab koostada lihtsamat tarbeteksti etteantud punktide järgi.</p> <p>Tunneb piiratud hulgal teksti sidumise võtteid.</p> <p>Suhtleb online vestluses.</p> <p>Oskab teha kokkuvõtet 1 allika järgi.</p>	<p>Isiklik kiri : puhkuse või muu reis, e-kiri: enesetutvustus.</p> <p>Online vestlus: arvamuse avaldamine.</p> <p>Lühiteade ja vastus sellele: kutse, teene palumine.</p> <p>Tarbetekst: instruksioon eeskuju järgi.</p> <p>Jutustav tekst: lühijutt piltide või kava järgi.</p> <p>Kokkuvõte: elulugu interneti või muude allikate järgi</p>
<p>RÄÄKIMINE</p> <p>Oskab rääkida endast, oma kogemustest ja kavatsustest.</p> <p>Oskab küsida infot, kasutades õigesti väljendeid ja õpitud lausemalle.</p> <p>Oskab avaldada arvamust ja anda nõu tuttavate teemade kohta õpitud sõnavara ja väljendite piirides.</p> <p>Suudab ühineda vestlusega ajaloo, kultuuri ja nendega</p>	<p>Ennast tutvustav vestlus võõra inimesega, info küsimine ja andmine, suhtlemine poes, hotellis jne</p> <p>Rääkimine loodusest, tervislikust eluviisist ja toitumisest, inimese välimus kirjeldamine.</p> <p>Dialoogide koostamine</p> <p>Rääkimine erinevate maade kultuurist ja vaatamisväärtustest, enda koostatud referaadi või projekti ettekandmine ja/või tutvustamine.</p> <p>Arutlemine ühiskondlikel teemadel.</p>

<p>seotud kohtade teemadel õpitud materjali piires.</p> <p>Kasutab põhisojavara, häälalus on selge ja kõne ladus.</p> <p>Oskab edasi anda raamatu või filmi sisu, kirjeldada pilti ja arutleda seal kujutatute teemadel.</p>	<p>Lühikese ilukirjandusliku teksti või filmi mõtte väljatoomine ja sisu edasiandmine. Pildi järgi jutustamine ja arutlemine.</p>
<p>KEELETEADMISED</p> <p>Keeleteadmisi kasutatakse kõigi eelnevate osaoskuste arendamiseks: on nende omandamise eelduseks.</p> <p>Lauseõpetus</p> <p>Põimlause:oskab kasutada kirjutamisel, rääkimisel.</p> <p>Kaudne kõne: oskab moodustada lihtsamaid vorme.</p> <p>Tegusõna</p> <p>Oskab moodustada õpitud ajavorme, ka eitavas ja küsivas lauses. Eristab erinevate ajavormide kasutamist sõltuvalt kontekstist.</p>	<p>Fraaside ja lausete ühendamine, sidesõnad.</p> <p>/it, there/ lause alguses.</p> <p>Kaudse kõne moodustamine otsest kõnest ja vastupidi erinevates lausetes (korraldused, küsimused, palved).</p> <p>Ajavormid /present simple, present continuous, past simple, past continuous, present perfect, past perfect / ; tuleviku erinevad vormid. Ajavormide moodustamine ja ebareeglipärased vormid vajavad kinnistamiseks kordamist. Põhirõhk on erinevate ajavormide eristamisel, eriti nendel juhtudel, kus puudub analoogne vorm või kasutus eesti keeles.</p> <p>Modaalverb /must, have to, can, should, ought to/ kasutamine rääkimisel, kirjalikes tekstides (nt instruksioonid ja juhised).</p> <p>Artikli kasutamise põhireeglite kordamine, artikkel isiku- ja geograafilistes nimedes. Mitmuse moodustamise kordamine.</p>

<p>Oskab eristada erinevate modaalverbide kasutamist.</p> <p>Tarind /to/+infinitiiv, /ing/-vorm.</p> <p>Nimisõna</p> <p>Tunneb artikli põhireegleid.</p> <p>Tunneb ebareeglipärase mitmusega sõnu.</p> <p>Omadussõna, määrsõna, asesõna</p> <p>On omandanud omadussõnade ja määrsõnade võrdlusastmed koos erijuhtudega.</p> <p>Oskab kasutada erinevaid ase- ja määrsõnu lauses õigel kohal.</p> <p>Eessõna</p> <p>Kasutab õigesti eesõnu levinumates väljendites.</p> <p>Arvsõna</p> <p>Oskab kasutada murdarve ja protsente.</p> <p>Sõnatuletus</p>	<p>Võrdlusastmete kordamine.</p> <p>Isikulise ja umbmäärase asesõna kordamine, siduv asesõna.</p> <p>Sagedus-, hulga ja määramäärsõna kasutamine.</p> <p>Eessõnad aja- ja kohamäärustes kordamine, enamkasutatavad väljendid eessõnadeg</p> <p>Liitsõnad, eesliidete (-re-, un- jt) ja järelliidete (-ness, -ion jt) abil ni,i-, omadus- ja tegusõnade moodustamine.</p>
--	--

Oskab moodustada õpitud sõnavara piires liitsõnu ja samast tüvest uusi sõnu ees-ja järelliidete abil.	
---	--

9. klass

9.klassi lõpetaja on omandanud põhikoolilõpetamiseks vajalikud lõpetamiseks vajalikud teadmised ja oskused.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>KUULAMINE</p> <p>Saab aru kuuldust igapäevaeluga seotud, tuttavatel ja üldlevinud teemadel, kui kõne on selge ja ükskeelne.</p> <p>Saab aru tele- ja raadiosaadetest ning filmide sisust, kui pilt toetab teksti või teema on tuttav ja ei kasutata murret või keerulisemat erialast terminoloogiat.</p>	<p>Vestluste, intervjuude, raadioprogrammide jms kuulamine ja nendest info leidmine. Tekstide jälgimine koos filmiga.</p> <p>Tekstide (artiklid, kirjeldused, ilukirjanduslik tekst) kuulamine samaaegselt lugemisega. Lünkade täitmine puuduva info kohta, valikvastustega küsitlus, info grupeerimine, jne</p> <p>Teemad:</p> <p>Traditsiooniline ja sotsiaalmeedia (raadio, telesaated, reklaam, internet).</p> <p>Üldinfo ingliskeelsete maade kohta (Canada, Australia, Uus-Meremaa, Iirimaa)</p> <p>Vaba aeg ja kultuur.</p>

	<p>Kirjandus: ilukirjanduslik tekst koos lugemisega; muusika, teater: intervjuu esinejaga, raadioprogramm kontserdi või muusiku kohta jne, muusika pala või laulu kuulamine.</p> <p>Spordireportaaž, raadioprogramm spordiala ajaloost jne.</p> <p>Pildi kirjelduse kuulamine.</p>
<p>LUGEMINE</p> <p>Suudab leida vajalikku infot erinevatest teatmeteostest ja internetist, ajaleheartiklitest, reklaamtekstidest, kasutusjuhenditest, turismibuklettidest.</p> <p>Oskab kasutada erinevaid lugemisstrateegiaid, täita erinevaid lugemisülesandeid, nt küsimustele vastamine, sünonüümsete väljendite leidmine, õige/vale vastused, lõikude pealkirjastamine, kokkuvõtte tegemine.</p> <p>Suudab aru saada mugandatud ilukirjandustekstidest, leida põhiideid ja jälgida sündmuste käiku. Mõistab lühemaid selge arutluskäiguga tekste erinevatel teemadel.</p>	<p>Teemad:</p> <p>Inimestevahelised suhted, turvalisus, erinevad kultuurid: sotsiaalsed ja poliitilised probleemid, migratsioon, globaliseerumie.</p> <p>Moodsad ja traditsioonilised tehnoloogilised vidinad ja suhtlemisvahendid.</p> <p>Sport ja muud vaba aja tegevused (olümpiamängud, erinevate spordialade ajalugu ja reeglid jne)</p> <p>Loodus ja looduskaitse: geograafiline keskkond, erinevad loodusnähtused, ilm.</p> <p>Inglise keelt kõnelevad maad ja nende kultuur: Canada, Australia, Uus-Meremaa, Iiri Vabariik.</p> <p>Klassikaline või kaasaegne ilukirjandus (E.A.Poe, O.Wilde või mõni muu)</p> <p>Kultuuriline mitmekesisus: muusika, tants, teater, kujutav kunst, arhitektuur.</p> <p>Lühike ilukirjanduslik tekst, ajaleheartiklid, mitmesugused praktilised tekstid: kuulutused, infobukletid, kasutusjuhendid jne</p> <p>Lugemine valjusti ja vaikselt. Ümberjutustamine, tõlkimine, küsimustele vastamine, õige/vale vastused,</p>

	sõnade ja väljendite leidmine, lõikude pealkirjastamine jms.
<p>KIRJUTAMINE</p> <p>Oskab vormistada ja kirjutada isiklikku kirja, e-kirja, lühiteadet tuttavatel teemadel.</p> <p>Oskab väljendada oma arvamust kirjas, blogis või lühikirjandis.</p> <p>Oskab koostada lihtsamat tarbeteksti etteantud teemal.</p> <p>Tunneb piiratud hulgal teksti sidumise võtteid.</p> <p>Suhtleb online vestluses.</p> <p>Oskab teha kokkuvõtet erinevate allikate järgi.</p> <p>Oskab kirjeldada sündmusi.</p>	<p>Isiklik kiri: e-kiri:</p> <p>Online vestlus: arvamuse avaldamine, blogi.</p> <p>Lühiteade ja vastus sellele: kutse, teene palumine.</p> <p>Tarbetekst: kuulutus, reklaamtekst.</p> <p>Sportivõistluse, etenduse, kontserdi, reisi või mõne muu sündmuse kirjeldus.</p> <p>Kokkuvõte erinevate allikate järgi: mõne maa või linna tutvustus, spordiala kirjeldus, maali, hoone, foto jne kirjeldus jne.</p>
<p>RÄÄKIMINE</p> <p>Oskab rääkida endast.</p> <p>Oskab edasi anda filmi, raamatu, etenduse, jms sisu ja kirjeldada muljeid ja avalda arvamust.</p> <p>Kasutab põhisoavara ja levinumaid väljendeid õigesti.</p> <p>Hääldus on selge ja kõne ladus.</p> <p>Suudab ühineda vestlusega ajaloo, kultuuri ja nendega</p>	<p>Info küsimine ja andmine telefonis, skaibis, näost-näku. suhtlemine poes, hotellis jne</p> <p>Rääkimine loodusest, spordist, arutlemine sotsiaalsete ja noorte eluga seotud teemadel rühmas või koos klassiga.</p> <p>Dialogide koostamine ja rollimäng.</p> <p>Rääkimine erinevate maade kultuurist ja vaatamisväärtustest, enda koostatud referaadi või projekti ettekandmine ja/või tutvustamine.</p> <p>Lühikese ilukirjandusliku teksti ümberjutustus ja analüüs.</p>

<p>seotud kohtade teemadel õpitud materjali piires.</p> <p>Oskab edasi anda raamatu või filmi sisu, kirjeldada pilti ja arutleda seal kujutatute teemadel.</p>	<p>Kunstiteose, foto, ehitise kirjeldamine.</p>
<p>KEELETEADMISED</p> <p>Keeleteadmisi kasutatakse kõigi eelnevate osaoskuste arendamiseks: ja need on osaoskuste omandamise eelduseks.</p> <p>Lauseõpetus</p> <p>Põimlauseid: oskab kasutada kirjutamisele, rääkimisel, tunneb ja kasutab õigesti sidesõnu.</p> <p>Tunneb kokku- ja lahkukirjutamise, kirjavahemärkide ja poolitamise põhireegleid.</p> <p>Tingimuslauseid: oskab moodustada ja eristada 0 ja kahte esimest tüüpi.</p> <p>Kaudne kõne: oskab moodustada kaudset kõnet,</p>	<p>Fraaside ja lausete ühendamine, sidesõnad, siduvad asesõnad /who, which, that, whose, where/;</p> <p>/it, there/ lause alguses.</p> <p>I-II tingimuslause tüüp.</p> <p>Kaudse kõne moodustamine otsest kõnest ja vastupidi erinevates lausetes (korraldused, küsimused, palved jne).</p> <p>Ajavormid /present simple, present continuous, past simple, past continuous, present perfect, past perfect / ; tuleviku erinevad vormid. Ajavormide moodustamine ja ebareeglipärased vormid vajavad kinnistamiseks kordamist. Põhirõhk on erinevate ajavormide eristamisel, eriti nendel juhtudel, kus puudub analoogne vorm või kasutus eesti keeles.</p>

<p>tunneb aegade ühildumise reegleid.</p>	<p>Modaalverb /must, have to, can, should, ought to/ kasutamine rääkimisel, kirjalikes tekstides (nt instruktsioonid ja juhised).</p>
<p>Tegusõna</p>	
<p>Oskab moodustada õpitud ajavorme, ka eitavas ja küsivas lauses.</p>	<p>Artikli kasutamise kordamine, Mitmuse moodustamise kordamine.</p>
<p>Eristab erinevate ajavormide kasutamist sõltuvalt kontekstist.</p>	<p>Võrdlusastmete kordamine.</p>
<p></p>	<p>Isikulise ja umbmäärase asesõna kordamine, siduv asesõna. Omadussõna nimisõna funktsioonis.</p>
<p></p>	<p>Sagedus-, hulga ja määramäärsõna kasutamine.</p>
<p></p>	<p>Eessõnad aja- ja kohamäärustes kordamine, enamkasutatavad väljendid eessõnadega, eessõnad viisimääruses.</p>
<p>Oskab eristada erinevate modaalverbide kasutamist.</p>	<p>Liitsõnad, eesliidete (-re-, un- jt) ja järelliidete (-ness, -ion jt) abil ni,i-, omadus- ja tegusõnade moodustamine. Põhitähelepanu vähemlevinud liidetega sõnadel.</p>
<p>Tarind /to/+infinitiiv, /ing/-vorm.</p>	
<p>Nimisõna</p>	
<p>Tunneb artikli põhireegleid.</p>	

Tuneb ebareeglipärase mitmusega sõnu.

Omadussõna, määrsõna, asesõna.

On omandanud omadussõnade ja määrsõnade võrdlusastmed koos erijuhtudega.

Oskab kasutada erinevaid ase- ja määrsõnu lauses õigel kohal.

Eessõna

Kasutab õigesti eesõnu levinumates väljendites.

Sõnatuletus

Oskab moodustada õpitud sõnavara piires liitsõnu ja samast tüvest uusi sõnu ees- ja järelliidete abil.

3. AINEVALDKOND SOTSIAALAINED

Ainevaldkonna õppeained

					kooliaste
I					
Inimeseõpetus – 2. klass: 1 nädalatund					
Inimeseõpetus	–	3.	klass:	1	nädalatund
II					kooliaste
Ajalugu – 5. klass: 1 nädalatund					
Ajalugu	–	6.	klass:	2	nädalatundi
Inimeseõpetus – 5. klass: 1 nädalatund					
Inimeseõpetus	–	6.	klass:	1	nädalatund
Ühiskonnaõpetus	–	6.	klass:	1	nädalatund
III					kooliaste
Ajalugu – 7. klass: 2 nädalatundi					
Ajalugu – 8. klass: 2 nädalatundi					
Ajalugu	–	9.	klass:	2	nädalatundi
Inimeseõpetus – 7. klass: 1 nädalatund					
Inimeseõpetus	–	8.	klass:	1	nädalatund
Ühiskonnaõpetus – 9. klass: 2 nädalatundi					

Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel õpitakse nägema ühiskonna arengus seoseid ning tegema teadlikke valikuid iseenda ja sotsiaalse keskkonna kohta. Õpitakse lähtuma ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest ning toimitakse kõlbelise ja vastutustundliku isiksusena.

Ainevaldkonna õppeainete õppega taotletakse, et õpilane:

1. omandab adekvaatse enesehinnangu ning teadmised, oskused ja hoiakud, mis toetavad tervikliku inimese kujunemist;
2. kujundab terviseteadlikkuse, teab, milline on tervist tugevdav käitumine ning tervislik eluviis;
3. omandab arusaama ühiskonna nähtustest ja protsessidest ning nende seostest ja mõjust;
4. mõistab demokraatia tähtsust ning ühiskonna jätkusuutliku arengu vajalikkust;
5. mõistab kultuurilist mitmekesisust ja aktsepteerib erinevusi;

6. hindab väärtusi nagu vabadus, inimväärikus, võrdõiguslikkus, ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne, õiglus ja isamaalisus ning lugupidamine enda, teiste inimeste ja keskkonna vastu.

Ainevaldkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks ennast teostavaks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest, näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat ning tal on oskusi ja valmidust ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda.

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetus aitab kaasa teistes õppeainetes õpitava tervikuks sidumisele ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmetes, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas ning aitab õpilasel kujuneda sotsiaalselt küpseks ja teovõimeliseks isiksuseks. Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on aidata kujuneda aktiivseks kodanikuks ja ühiskonna liikmeks.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilane õpiks analüüsima oma käitumist ja selle tagajärgi, väljendama oma tundeid sobival viisil, aktsepteerima inimeste erinevusi; ennast kehtestama, seisma vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta ei enda ega teiste huve ja vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest. Kõigi valdkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Väärtuspädevuse kujundamist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Inimeseõpetus aitab mõista iseennast ja põhjendada oma valikuid, arvestada enda kõrval ka teistega ning mõista väärtussüsteeme. Ajalugu ja ühiskonnaõpetus aitavad mõista demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest juhinduda. Ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus kujundavad arusaama kesketest normidest ning nende vastavast käitumisest.

Enesemääratluspädevust toetab peamiselt inimeseõpetus: suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme. Rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundamisele aitavad kaasa ka ajalugu ja ühiskonnaõpetus.

Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab oskust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oskust planeerida õppimist ning kasutada õpitut erinevates kontekstides. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevuse kujundamisel on oluline roll kõigil valdkonna õppeainetel. Kõik valdkonna õppeained taotlevad suutlikkust ennast erinevates olukordades selgelt ja asjakohaselt väljendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Matemaatikapädevust toetavad kõik valdkonna õppeained: suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.

Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained. Õpitakse oma tegevust analüüsima, nägema probleeme ja leidma lahendusi, püstitama eesmärgid ja neid ellu viima; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima ja tulema toime tagasilöökidega; õpitakse ideede teostamiseks sobivaid ja loovaid meetodeid valima.

Lõiming (lõimingu võimalused teiste ainevaldkondadega)

Emakeelepädevus – suutlikkus väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili

ning ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, meediakirjaoskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse.

Võõrkeeltepädevus – teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleoskus.

Matemaatikapädevus – ajaarvamine; ressursside planeerimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada; oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalsel, kultuurilisel ja personaalsel tähendust.

Loodusteaduslik pädevus – looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamise ja mõistmise ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamine.

Tehnoloogiline pädevus – ametid ja elukutsed erinevates ühiskondades, tehnika ja tootmise arengu seos muutustega ühiskonnas; tööturg, kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine; oskus hinnata tehnoloogia rakendamise võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetilisel oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel; kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kunstipädevus – Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemade käsitlemine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur ning loominguline eneseväljendusoskus.

Tervise- ja keha kultuuripädevus – suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

Läbivad teemad

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elukäiku teadlike otsuste kaudu, et teha mõistlikke kutsevalikuid.

Läbiva teemaga „Keskond ja jätkusuutlik areng“ toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning osaleb poliitiliste ja majandusotsuste tegemises.

Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel; kes mõistab ja väärtustab rahvuskultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning selles olenevalt oma eesmärkidest ja ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast toimida.

Läbiva teemaga „Tehnoloogia ja innovatsioon“ toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Läbiva teemaga „Väärtused ja kõlblus“ taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb nüüdisajal rahvusvaheliselt üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Füüsiline õpikeskkond

Klassiruum, arvutiklass, õppekäigud näiteks riigiasutustesse ja muuseumidesse.

3.1. ainekava. Inimeseõpetus esimene kooliaste

1. Õppeaine nimetus: inimeseõpetus

2. Õppe- ja kasvatusesmärgid (üldpädevustest ja valdkonnapädevustest lähtuvad taotlused õpilaste teadmistele, oskustele, väärtushinnangutele ning käitumisele põhikooli lõpuks)

Väärtuspädevus. Inimeseõpetus aitab mõista iseennast ja põhjendada oma valikuid, arvestada enda kõrval ka teistega ning mõista väärtussüsteeme.

Enesemääratluspädevus. Inimeseõpetus aitab mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada turvaliselt iseendaga seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.

Õpipädevus. Areneb oskus planeerida õppimist ning kasutada õpitud. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevus. Areneb oskus ennast erinevates olukordades selgelt ja asjakohaselt väljendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Matemaatikapädevus. Areneb oskus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevates elu- ja tegevusvaldkondades. Oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada; oskus loogiliselt arutleda ja põhjendada.

Ettevõtlikkuspädevus. Areneb oskus oma tegevust analüüsida, näha probleeme ja leida lahendusi, püstitada eesmärgid ja neid ellu viia. Õpitakse tegema koostööd, tegevust lõpule viima ja tulema toime tagasilöökidega.

Emakeelepädevus. Areneb oskus väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste, hankida infot ja seda kriitiliselt hinnata; kasutada sobivaid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgida õigekeelsus- ja vormistusnõudeid.

Võõrkeeltepädevus. Laienevad teadmised kultuuridest ja traditsioonidest ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu.

Loodusteaduslik pädevus. Õpib säästlikult tarbima, märkama ja mõistma keskkonnaprobleeme ning väärtustama vastutustundlikku eluviisi.

Tehnoloogiline pädevus. Tutvub ametite ja elukutsetega; tööturu ja karjääri planeerimisega. Areneb oskus hinnata tehnoloogia rakendamise võimalusi ja ohte; kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse nõudeid.

Kunstipädevus. Eesti ja erinevate rahvaste kultuuriteemade käsitlemine, rahvakultuur ning loominguline eneseväljendusoskus.

Tervise- ja kehakultuuripädevus. Mõistab ja väärtustab kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana. Suhtub sallivalt kaaslastesse ning järgib tervisliku eluviisi põhimõtteid.

3. Õppeaine kirjeldus

Inimeseõpetus loomib õppesisu kõigis kooliastmetes, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas ning aitab õpilasel kujuneda sotsiaalselt küpseks ja teovõimeliseks isiksuseks. Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule.

Inimeseõpetuses areneb oskus teha teadlikke valikuid iseenda ja sotsiaalse keskkonna kohta. Õpitakse lähtuma ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest ning toimitakse vastutustundliku isiksusena.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilane õpiks analüüsima oma käitumist ja selle tagajärgi, väljendama oma tundeid sobival viisil, aktsepteerima inimeste erinevusi; ennast kehtestama, seisma vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta ei enda ega teiste huve ja vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest. Kõigi valdkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas.

4. Õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes – 3. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

- 1) väärtustab ennast ja teisi ning teab, et inimesed, nende arvamused, hinnangud ja väärtused on erinevad;
- 2) väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- 3) väärtustab sõprust ja toetavaid peresuhteid armastuse ning vastastikuse toetuse allikana;
- 4) teab, milline on tervislik eluviis ning kuidas hoida füüsilist ja vaimset tervist, ning väärtustab neid;
- 5) mõistab oma õigust keelduda ennastkahjustavast tegevusest ning teab, kuidas ohuolukorras abi kutsuda;
- 6) teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa ning väärtustab neid;
- 7) teab Eesti riigi sümboleid ja naaberriike;
- 8) kirjeldab, mis on lapse õigused ja kohustused, mõistab vastutust oma tegude eest ning plaanib oma aega ja igapäevaseid tegevusi;
- 9) oskab suhelda ning käituda teisi arvestades ja koostööd tehes, sõnastab oma tundeid ning teab, et nende väljendamiseks on erinevaid viise;
- 10) teab põhilisi käitumisreegleid, arvestab neid ning kirjeldab, mis on õiglane ja ebaõiglane käitumine.

5. I kooliastme INIMESEÕPETUSE õpitulemused ja õppesisu.

2. klass		3. klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
I Mina		I Mina	
<p>1. Kirjeldab oma välimust, huvisid ja tegevusi.</p> <p>Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja erineb teistest.</p> <p>Mõistab viisaka käitumise vajalikkust.</p>	<p>*Mina. Minu erinevused ja sarnasused teiste inimestega.</p> <p>*Suhtumine endasse ja teistesse.</p> <p>*Iga inimese väärtus.</p> <p>*Viisakas käitumine.</p> <p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja vestlus selle üle, kohtumine erinevate inimestega; paaristöö, vestlus väikestes rühmades, vaatlus, mõistekaart, internetiallikate kasutamine.</p>	<p>1. Võrdleb oma välimust, huve ja tegevusi kaasõpilaste omadega.</p> <p>Väärtustab inimese õigust olla erinev.</p> <p>Nimetab enda õigusi ja kohustusi.</p> <p>Teab, et õigustega kaasnevad kohustused.</p>	<p>*Mina. Igäihe individuaalsus ja väärtuslikkus.</p> <p>*Mina ja endasse suhtumine.</p> <p>*Lapse õigused ja kohustused.</p> <p>*Lapse kaitse. Lapse turvalisus</p> <p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle, kohtumine erinevate inimestega; paaristöö, diskussioon väikestes rühmades, vaatlus, loovtöö, mõistekaart, ajurünnak, internetiallikate kasutamine.</p>
II Mina ja tervis		II Mina ja tervis	
<p>2. Kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda (mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport; ravimid).</p> <p>Teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi.</p>	<p>*Tervis. Terve ja haige inimene. Ravimid.</p> <p>*Arsti juures.</p> <p>*Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport.</p> <p>*Keha puhtus ja selle eest hoolitsemine.</p>	<p>2. Väärtustab tervislikku eluviisi.</p>	<p>*Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis.</p> <p>*Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras.</p> <p>*Liikumine ja tervis.</p> <p>*Kahjulikud harjumused, abi saamise võimalused.</p> <p>*Tervislik toitumine.</p>

	<p>*Abi saamise võimalused. *Esmaabi.</p> <p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja vestlus selle üle, kohtumine erinevate inimestega; paaristöö, vestlus väikestes rühmades, vaatlus, mõistekaart, internetiallikate kasutamine.</p>	<p>Teab, kelle poole pöörduda erinevate murede korral.</p>	<p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle, kohtumine erinevate inimestega; paaristöö, diskussioon väikestes rühmades, vaatlus, loovtöö, mõistekaart, ajurünnak, internetiallikate kasutamine.</p>
III Mina ja minu pere		III Mina ja meie	
<p>3. Jutustab oma pere traditsioonidest. Selgitab lähemaid sugulussuhteid.</p> <p>Kirjeldab pereliikmete erinevaid rolle kodus.</p> <p>Teab inimeste erinevaid ameteid.</p> <p>Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses.</p>	<p>*Kodu. Koduarmastus. Kodu traditsioonid. *Kodutus. Lastekodu. Turvakodu *Perekond. Erinevad pered. Uus pereliige. Vanavanemad ja teised sugulased *Sugupuu. Pereliikme lahkumine ja lein *Pereliikmete tegevus ja rollid. Kodused tööd. *Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne *Vanemate ja teiste inimeste töö. Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond *Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek *Ohud kodus ja koduümbruses</p>	<p>3. Väärtustab sõprust; nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid.</p> <p>Teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivalla korral.</p> <p>Nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust.</p> <p>Teab, kuidas käituda turvaliselt liikluses.</p>	<p>*Minu ja teiste vajadused. *Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. *Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine. *Ausus ja õiglus. *Leppimine. Vabandamine. *Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. *Oskus panna end teise inimese olukorda. *Keeldumine kahjulikust tegevusest. *Minu hea ja halb käitumine. *Südametunnistus. *Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed. *Käitumisnormide tähendus ja vajalikkus koolis, kodus ning koduümbruses.</p>

	<p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja vestlus selle üle, kohtumine erinevate inimestega; paaristöö, vestlus väikestes rühmades, vaatlus, mõistekaart, internetiallikate kasutamine.</p>	<p>Selgitab enda õppimise eesmäärke. Väärtustab lubadustest kinnipidamist ja vastutust.</p>	<p>*Viisakusreeglid. Oma vigade ja süü tunnistamine. *Liiklusreeglid. *Mäng ja töö. Õppimine. Kohustetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus.</p> <p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle, kohtumine erinevate inimestega, intrevjuu; paaristöö, diskussioon väikestes rühmades, vaatlus, loovtöö, mõistekaart, ajurünnak, dramatiseering, õppekäik, internetiallika kasutamine.</p>
IV Mina: aeg ja asjad		IV Mina: teave ja asjad	
<p>4. Planeerib oma päevakava.</p> <p>Eristab oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta.</p> <p>Selgitab asjade väärtust.</p>	<p>*Aeg. Aja planeerimine. *Oma tegevuse kavandamine. *Täpsus, lubadused, vastutus. *Hinnangu andmine oma tegevusele.</p> <p>*Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. *Asjade väärtus teiste väärtuste seas. Suhtumine asjadesse ja teiste töösse. *Kokkuhoid</p> <p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja vestlus selle üle, kohtumine erinevate inimestega; paaristöö,</p>	<p>4. Teab, kuidas käituda turvaliselt mediakeskkonnas.</p> <p>Mõistab oma vastutust asjade hoidmise ja laenamise eest.</p> <p>Selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on raha teenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine.</p>	<p>*Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine. *Reklaami mõju. *Turvaline käitumine mediakeskkonnas. Reklaami ja meediaga seonduvad ohud. *Raha. Raha teenimine, kulutamine ja laenamine. *Vastutus. Oma kulutuste planeerimine. *Säästmine ja kulutamine kogukonnas. *Fantaasia ja reaalsuse eristamine. Heategevus.</p> <p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle, kohtumine erinevate inimestega, intrevjuu;</p>

	vestlus väikestes rühmades, vaatlus, mõistekaart, internetiallikate kasutamine.		paaristöö, diskussioon väikestes rühmades, vaatlus, loovtöö, mõistekaart, ajurünnak, dramatiseering, õppekäik, internetiallika kasutamine.
V Mina ja kodumaa		V Mina ja kodumaa	
<p>5. Tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi. Nimetab Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti.</p> <p>Kirjeldab enamlevinumaid rahvakombeid.</p>	<p>*Eesti – minu kodumaa. *Kodukoht. Kodukoha ja Eesti riigi tuntud inimesed.</p> <p>*Rahvakalendri tähtpäevad. *Eesti rikkus. Eesti rahva tavad ja kombed.</p> <p>*Ilukirjanduslik lisalugemine ja vestlus selle üle, kohtumine erinevate inimestega; paaristöö, vestlus väikestes rühmades, vaatlus, mõistekaart, internetiallikate kasutamine.</p>	<p>5. Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid.</p> <p>Nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid ning nendega seotuid käitumisreegleid.</p>	<p>*Küla, vald, linn, maakond. *Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid.</p> <p>*Eesti Vabariigi ja kodukoha sümboolid. *Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus. *Erinevad kultuurid ja rahvused Eestis. *Tavad, kombed ja tähtpäevad. *Ilukirjanduslik lisalugemine ja diskussioon selle üle, kohtumine erinevate inimestega, intervjuu; paaristöö, diskussioon väikestes rühmades, vaatlus, loovtöö, mõistekaart, ajurünnak, dramatiseering, õppekäik, internetiallika kasutamine.</p>

3.2. Ainekava. Terviseõpetus teine kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate enesekohaste ja sotsiaalsete oskuste kujunemist;
- 2) suudab eristada ja mõista oma oskusi, võimeid ja emotsioone ning juhtida oma käitumist ja tegevust, sh tugineda eneseanalüüsile haridustee jätkamist kavandades;
- 3) loob ja hoiab kaaslastega sõbralikke ja hoolivaid suhteid ning käitub mõistvalt konflikte lahendades;
- 4) mõistab, et inimene ise vastutab oma füüsilise, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne arengu eest;
- 5) hoiab oma tervist, elades tervislikku eluviisi, ning käitub nii, et ei sea ohtu enda ega teiste inimeste ega keskkonna turvalisust;
- 6) suhtub lugupidavalt endasse ja teistesse ning järgib iga päev üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, vastutustunne, õiglus jne.

Õppeaine kirjeldus

Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilases terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ja üldinimlikke väärtusi.

Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna, lõimides õppesisu kõigis kooliastmeis. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub vaimses õpikeskkonnas üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õpikeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamusevalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.

Õppetegevused muutuvad põhikooli kolme kooliastme jooksul lihtsamast keerukamaks, ent peavad aine eesmärkidest lähtuvalt olema õpilasele mõistetavad ja tähenduslikud ning toetama arusaama õpitava vajalikkusest. Inimeseõpetus on kontsentiline õppeaine, mille võtmeteemasid käsitletakse igal kooliastmel, arvestades arengulist käsitlust seoses 1) endasse positiivse suhtumise ja tervikliku mina kujundamisega ning 2) arenguülesannete ja nendega toimetulekuga.

5. klass

Õppeesmärgid	Õppesisu
Tervis	
<p>kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtuvalt;</p> <p>teab enda põhilisi tervisenäitajaid ning oskab mõõta ja hinnata kehakaalu, kehapiikkust, kehatemperatuuri ning pulsisagedust;</p> <p>nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele;</p> <p>kirjeldab üldisi stressi tunnuseid ja stressiga toimetuleku võimalusi</p>	<p>Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis.</p> <p>Tervisenäitajad.</p> <p>Tervist mõjutavad tegurid.</p> <p>Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile.</p> <p>Pingete maandamise võimalused</p>
Tervislik eluviis	
<p>oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus;</p> <p>kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid;</p> <p>teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid;</p> <p>oskab plaanida oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest;</p> <p>väärtustab tervislikku eluviisi.</p>	<p>Tervisliku eluviisi komponendid.</p> <p>Tervislik toitumine.</p> <p>Tervisliku toitumise põhimõtted.</p> <p>Toitumist mõjutavad tegurid.</p> <p>Kehalise aktiivsuse vormid ja põhimõtted.</p> <p>Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine.</p> <p>Uni.</p>
Murdeiga ja kehalised muutused	
<p>kirjeldab murdeiga inimese elukaare osana ning murdeas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega;</p>	<p>Murdeiga inimese elukaares.</p> <p>Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas.</p>

<p>aktseptib oma kehalisi muutusi ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda;</p> <p>teab, et murdeiga on varieeruv ning igaühel on oma arengutempo;</p> <p>teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega.</p>	<p>Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas. Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine.</p> <p>Suguline küpsus ja soojätkamine.</p>
<p>Turvalisus ja riskikäitumine</p>	
<p>kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid;</p> <p>selgitab, miks on liikluseeskiri kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida;</p> <p>teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada, ning oskab abi kutsuda;</p> <p>mõistab meedia kaudu suhtlemisel ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest;</p> <p>demonstreerib õpitu olukorras, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ning teiste uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetus, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlusoskus;</p> <p>kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele;</p> <p>väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist</p>	<p>Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues.</p> <p>Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise valikud tehes; iseenda vastutus. Vahendatud suhtlemine.</p> <p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides.</p> <p>Valikud ja vastutus seoses uimastitega.</p> <p>Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele.</p>
<p>Haigused ja esmaabi</p>	
<p>oskab kirjeldada, kuidas hoida ära levinumaid nakkus- ja mittenakkushaigusi;</p> <p>teab, mis on HIV ja AIDS ning kuidas ennast</p>	<p>Levinumad laste ja noorte haigused.</p> <p>Nakkus- ja mittenakkushaigused.</p> <p>Haigustest hoidumine.</p>

<p>kaitsta HIViga nakatumise eest;</p> <p>kirjeldab, kuidas hoida ära õnnetusjuhtumeid ning kuidas ennast ja teisi abistada õnnetusjuhtumite korral;</p> <p>teab, kuidas ohuolukorras turvalistelt käituda ja abi kutsuda, ning demonstreerib õpituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid (nt kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik, päikesepiste jm);</p> <p>nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid kasutada.</p>	<p>HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS.</p> <p>Esmaabi põhimõtted.</p> <p>Esmaabi erinevates olukordades.</p> <p>Käitumine õnnetusjuhtumi korral.</p>
Keskkond ja tervis	
<p>kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskkonnast;</p> <p>toob näiteid tegurite kohta, mis mõjutavad elukeskkonna turvalisust ja tervislikkust;</p> <p>kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele.</p>	<p>Tervislik elukeskkond.</p> <p>Tervislik õpikeskkond.</p> <p>Tervis heaolu tagajana.</p>

6. klass

Mina ja suhtlemine	
<p>analüüsib enda iseloomujooni ja -omadusi, väärtustades endas positiivset;</p> <p>mõistab enesehinnangut mõjutavaid tegureid ja enesehinnangu kujunemist;</p> <p>mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpituatsioonis oma käitumise kontrolli.</p>	<p>Enesesse uskumine.</p> <p>Enesehinnang.</p> <p>Eneseanalüüs.</p> <p>Enesekontroll.</p> <p>Oma väärtuste selgitamine.</p>
Suhtlemine teistega	
teab suhtlemise olemust ning väärtustab	Suhtlemise komponendid.

<p>tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust;</p> <p>kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele;</p> <p>demonstreerib õpituatsioonis aktiivse kuulamise jt tõhusa suhtlemise võtteid;</p> <p>mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele ning demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatilisel ja suhteid tugevdavalt väljendada;</p> <p>teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele ja toob näiteid eelarvamuste mõju kohta igapäevasuhtluses;</p> <p>eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele;</p> <p>teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine, ning demonstreerib õpituatsioonis kehtestava käitumise võtteid.</p>	<p>Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine.</p> <p>Aktiivne kuulamine.</p> <p>Tunnete väljendamine.</p> <p>Eneseavamine.</p> <p>Eelarvamused.</p> <p>Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine.</p> <p>„Ei“ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul.</p>
<p>Suhted teistega</p>	
<p>kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus;</p> <p>oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta;</p> <p>väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist;</p> <p>demonstreerib õpituatsioonis oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast ning väärtustab empaatilist suhtlemist;</p>	<p>Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine.</p> <p>Sallivus enda ja teiste vastu.</p> <p>Hoolivus.</p> <p>Sõprussuhted.</p> <p>Usaldus suhetes.</p> <p>Empaatia.</p> <p>Vastutus suhetes.</p> <p>Kaaslaste mõju ja surve.</p>

<p>väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat;</p> <p>kirjeldab kaaslaste mõju ja survet otsustele, mõistab otsuste tagajärgi;</p> <p>mõistab isiku iseärasusi, teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi;</p> <p>nimetab ning väärtustab enda ja teiste positiivseid omadusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi.</p>	<p>Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine.</p> <p>Isikute iseärasused.</p> <p>Soolised erinevused.</p> <p>Erivajadustega inimesed.</p> <p>Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.</p>
<p>Otsustamine ja konfliktid ning probleemilahendus</p>	
<p>teab probleemide erinevaid lahendusviise ja oskab neid õpituatsioonis kasutada;</p> <p>kirjeldab erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid ning mõistab nende tagajärgi;</p> <p>selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut;</p> <p>selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktseptib konflikte kui osa elust;</p> <p>teab konfliktide lahendamise tõhusaid viise ja demonstreerib neid õpituatsioonis.</p>	<p>Otsustamine ja probleemide lahendamine.</p> <p>Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades.</p> <p>Tagajärgedega arvestamine probleemilahenduses.</p> <p>Vastutus otsustamisel.</p> <p>Konfliktide olemus ja põhjused.</p> <p>Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed.</p>
<p>Positiivne mõtlemine</p>	
<p>nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi;</p> <p>väärtustab positiivset mõtlemist</p>	<p>Positiivne mõtlemine.</p> <p>Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.</p>

3.3. Ainekava. Terviseõpetus kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

9. klassi lõpetaja:

- 1) teab nimetada ja demonstreerib õpituatsioonis mõningaid enesekasvatuse viise;
- 2) teab, mis on tervislik eluviis, oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid ja analüüsida enda vastutust valikutes, sh tulevast haridusest ja tööelu kavandades;
- 3) teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise tähtsust igapäevaelus;
- 4) teab, mis arengumuutused toimuvad murdeas, ja mõistab murdeea eripära teiste eluperioodide seas;
- 5) mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles; väärtustab seksuaalõigusi;
- 6) analüüsib riskikäitumist mõjutavaid tegureid ja mõju inimese tervisele ning demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi riskikäitumisega seotud olukordades;
- 7) kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ning demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
- 8) teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, mõistab nende vajalikkust rühmas ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- 9) teab ning oskab otsida olulisi infoallikaid tervisetabe ja -abi saamiseks ning demonstreerib õpituatsioonis esmaabi põhilisi võtteid ja kirjeldab tõhusat käitumist ohuolukordades;
- 10) teab, kuidas luua ja säilitada toetavaid ning lähedasi suhteid; väärtustab sõprust ja armastust vastastikuse toetuse allikana;
- 11) teab inimest abistavate elukutsete töö sisu ja eeldatavaid võimeid, isiksuseomadusi jms ning analüüsib enda sobivust selleks tööks.

Õppeaine kirjeldus

Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilases terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ja üldnimlikke väärtusi.

Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna, lõimides õppesisu kõigis kooliastmes. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub vaimses õpikeskkonnas üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õpikeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamussvalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.

Õppetegevused muutuvad põhikooli kolme kooliastme jooksul lihtsamast keerukamaks, ent peavad aine eesmärkidest lähtuvalt olema õpilasele mõistetavad ja tähenduslikud ning toetama arusaama õpitava vajalikkusest. Inimeseõpetus on kontsentiline õppeaine, mille võtmeteemasid käsitletakse igal kooliastmel, arvestades arengulist käsitlust seoses 1) endasse positiivse suhtumise ja tervikliku mina kujundamisega ning 2) arenguülesannete ja nendega toimetulekuga.

I kooliastmes on inimeseõpetuses rõhk õpilase enesekohasel pädevusel ning enese suhestamisel lähiümbrusega, lõimides ühiskonnaõpetuse temaatikat. II kooliastmes on keskmes õpilase sotsiaalne pädevus ja sotsiaalsete probleemide ennetamine ning õpilase tervist tugevdav ja väärtustav eluviis. III kooliastmes keskendutakse õpilase ealiste iseärasuste (murdeiga) ja arenguülesannetega toimetulekule, tervise tervikkäsitlusele ning enese- ja sotsiaalsetele oskustele.

Inimeseõpetuses võib teemasid käsitleda nii üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste, teadmiste ja väärtuste põhjal õpitulemused. Õpitavat käsitletakse võimalikult igapäeva eluga seonduvalt, kusjuures õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid.

7. klass

Õppeesmärgid	Õppesisu
Inimese elukaar ja murdeea koht selles	
iseloomustab murde- ja noorukiea arenguülesandeid üleminekul lapseast täiskasvanuikka; kirjeldab, kuidas mõjutavad inimese kasvamist ja arengut pärilikud ning keskkonnategurid; toob näiteid inimese võimaluste kohta ise	Areng ja kasvamine. Arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid. Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares. Inimene oma elutee kujundajana. Enesekasvatuse alused ja võimalused

<p>oma eluteed kujundada ning mõistab enda vastutust oma eluteed kujundades;</p> <p>kirjeldab põhilisi enesekasvatusevõtteid: eneseveenmist, enesetreeningut, eneseergutust ja -karistust ning enesesisendust.</p>	<p>Vastutus seoses valikutega.</p>
<p>Inimese mina</p>	
<p>selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang;</p> <p>kirjeldab positiivse endassesuhtumise kujundamise ja säilitamise võimalusi;</p> <p>kasutab eneseanalüüsi oma teatud iseloomujooni, huve, võimeid ja väärtusi määramiseks;</p> <p>väärtustab enesekasvatust ning toob näiteid enesekasvatusevõtete kohta;</p> <p>kirjeldab suhete säilitamise ning konfliktide vältimise võimalusi;</p> <p>demonstreerib õpitu olukorras tõhusaid konfliktide lahendamise viise.</p>	<p>Minapilt ja enesehinnang.</p> <p>Eneseanalüüs: oma iseloomujoonte, huvide, võimete ja väärtuste määramine.</p> <p>Konfliktide vältimine ja lahendamine.</p>
<p>Inimene ja rühm</p>	
<p>iseloomustab erinevaid rühmi ja toob näiteid enda kuuluvuse kohta erinevatesse rühmadesse;</p> <p>võrdleb erinevate rühmade norme ja reegleid ning kirjeldab enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades;</p> <p>mõistab normide ja reeglite vajalikkust ühiselul toimimisel ning korraldamisel;</p> <p>kirjeldab rühma kuuluvuse positiivseid ja negatiivseid külgi;</p>	<p>Erinevad rühmad ja rollid.</p> <p>Rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus. Reeglid ja normid rühmas.</p> <p>Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid.</p> <p>Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed.</p> <p>Hoolivus rühmas.</p> <p>Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus.</p>

<p>demonstreerib õpituatsioonis toimetulekut rühma survega;</p> <p>selgitab sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes</p>	<p>Autoriteet.</p>
<p>Turvalisus ja riskikäitumine</p>	
<p>demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid sotsiaalseid oskusi uimastitega seotud olukordades: kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine, ohuolukordade ärahoidmine, ei ütlemine, kehtestav käitumine, abi andmine ja abi kutsumine;</p> <p>demonstreerib õpituatsioonis tõhusaid käitumisviise kiusamise ja vägivalda korral;</p> <p>eristab legaalseid ja illegaalseid uimasteid ning tähtsustab seaduste rolli laste tervise kaitsel;</p> <p>kirjeldab uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajalist mõju tervisele.</p>	<p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused, et vältida riskikäitumist</p> <p>Emotsioonidega toimetulek, Enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine, suhtlusoskus.</p> <p>Hakkamasaamine kiusamise ja vägivaldaga. Erinevad legaalsed ja illegaalsed uimastid. Uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajaline mõju</p>
<p>Inimese mina ja murdeea muutused</p>	
<p>kirjeldab põhimuresid küpsemisperioodil ning nendega toimetuleku võimalusi;</p> <p>selgitab, milles seisneb suguküpsus;</p> <p>kirjeldab omadusi, mis teevad noormehe ja neiu meeldivateks suhtluskaaslasteks;</p> <p>selgitab soorolli olemust ning kirjeldab soostereotüüpset suhtumist;</p> <p>kirjeldab inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise: vastastikust seotust ja meeldimist, sõprust ja armumist;</p>	<p>Varane ja hiline küpsemine – igapähe oma tempo.</p> <p>Muutunud välimus.</p> <p>Nooruki põhimured küpsemisperioodil. Suguküpsus.</p> <p>Naiselikkus ja mehelikkus.</p> <p>Soorollid ja soostereotüübid.</p> <p>Lähedus suhetes.</p> <p>Sõprus.</p> <p>Armumine. Käimine.</p>

kirjeldab, milles seisneb inimese vastutus seksuaalsuhetes; selgitab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid.	Lähedus ja seksuaalhuvi. Vastutus seksuaalsuhetes ja turvaline seksuaalkäitumine.
--	--

8. klass

Tervis	
<p>kirjeldab füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervise vastastikust mõju ning seost;</p> <p>kirjeldab olulisi tervisenäitajaid rahvastiku tervise seisukohalt;</p> <p>analüüsib tegureid, mis võivad mõjutada otsuseid tervise kohta, ning demonstreerib õpitu olukorras tõhusaid viise, kuidas langetada otsuseid tervise seonduvate valikute puhul individuaalselt ja koostöös teistega;</p> <p>analüüsib ja hindab erinevate tervise infoallikate ning teenuste kasutamise võimalusi ja usaldusväärust;</p> <p>analüüsib enda tervise seisundit ning teab, mis tegurid ja toimetulekumehhanismid aitavad säilitada inimese vaimset heaolu;</p> <p>analüüsib inimese kehalise aktiivsuse ja toitumise mõju tervisele;</p> <p>analüüsib oma igapäevatoitu vastavust tervisliku toidu põhimõtetele;</p> <p>selgitab kehalise aktiivsuse mõju inimese füüsilisele, vaimsele, emotsionaalsele ja sotsiaalsele tervisele;</p>	<p>Tervis kui heaoluseisund.</p> <p>Terviseaspektid: füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne tervis.</p> <p>Terviseaspektide omavahelised seosed.</p> <p>Eesti rahvastiku tervisenäitajad.</p> <p>Tervislik eluviis ning sellega seonduvate valikute tegemine ja vastutus.</p> <p>Tegurid, mis mõjutavad tervise seotud valikuid.</p> <p>Tervisealased infoallikad ja teenused.</p> <p>Tervise infoallikate usaldusväärus</p> <p>Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana.</p> <p>Kehaline vormisolek ja sobiva kehalise aktiivsuse valik.</p> <p>Toitumise mõju tervisele.</p> <p>Toitumist mõjutavad tegurid.</p> <p>Vaimne heaolu.</p> <p>Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad.</p> <p>Stress. Stressorid. Stressi kujunemine.</p> <p>Stressiga toimetulek.</p> <p>Kriis, selle olemus.</p>

<p>oskab plaanida eri tüüpi kehalist aktiivsust oma igapäevaellu ning väärtustab kehalist aktiivsust eluviisi osana;</p> <p>selgitab stressi olemust, põhjusi ja tunnuseid;</p> <p>kirjeldab stressiga toimetuleku viise ning eristab tõhusaid toimetulekuviise mittetõhusatest, teab abi ja toetuse võimalusi;</p> <p>kirjeldab kriisi olemust ning seda, kuidas käituda kriisiolukorras; teab abi ja toetuse võimalusi.</p>	<p>Käitumine kriisiolukorras.</p> <p>Abistamine, abi otsimine ja leidmine.</p>
<p>Suhted ja seksuaalsus</p>	
<p>kirjeldab viise, kuidas luua ning säilitada mõistvaid, toetavaid ja lähedasi suhteid sotsiaalse tervise kontekstis;</p> <p>demonstreerib õpitu olukorras oskusi, mis aitavad kaasa suhete loomisele ja säilitamisele: üksteise aitamine, jagamine, koostöö, teineteise eest hoolitsemine;</p> <p>väärtustab tundeid ja armastust suhetes;</p> <p>selgitab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning tunnete osa selles arengus;</p> <p>kirjeldab tunnete ja läheduse jagamise viise;</p> <p>selgitab, milles seisneb partnerite vastutus seksuaalsuhetes;</p> <p>selgitab soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele;</p> <p>kirjeldab tõhusaid rasestumisvastaseid meetodeid;</p> <p>kirjeldab seksuaalsel teel levivate haiguste</p>	<p>Sotsiaalne tervis ja suhted.</p> <p>Suhete loomine, säilitamine ja katkemine.</p> <p>Suhete väärtustamine.</p> <p>Armastus.</p> <p>Seksuaalsuse olemus:lähisuhted, seksuaalidentiteet, seksuaalne nauding, soojätkamine, seksuaalne areng.</p> <p>Seksuaalne orientatsioon.</p> <p>Soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele.</p> <p>Seksuaalvahekord.</p> <p>Turvaline seksuaalkäitumine.</p> <p>Rasestumisvastased meetodid.</p> <p>Seksuaalõigused.</p> <p>Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine.</p> <p>HIV ja AIDS.</p> <p>Abi ja nõu saamise võimalused.</p>

<p>ärahoimise võimalusi;</p> <p>teab, mis on HIV ja AIDS; teab HIVi nakatumise teid ning nakatumise vältimise võimalusi;</p> <p>eristab HIVi ja AIDSi müüte tegelikkusest;</p> <p>väärtustab vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes ning kirjeldab seksuaalõigusi kui seksuaalsusega seotud inimõigusi;</p> <p>nimetab, kuhu saab pöörduda abi ja nõu saamiseks seksuaaltervise küsimustes.</p>	
Turvalisus ja riskikäitumine	
<p>kirjeldab levinumate riskikäitumiste tagajärgi, mõju inimese tervisele ja toimetulekule;</p> <p>kirjeldab ja selgitab levinumate riskikäitumiste ärahoimise ja neisse sekkumise võimalusi indiviidi ja rühma tasandil, lähtudes igapäevaelust, ning teadvustab ennetamise ja sekkumise võimalusi ühiskonna tasandil;</p> <p>kirjeldab, mis on vaimne ja füüsiline uimastisõltuvus ning kuidas see kujuneb;</p> <p>kirjeldab ja demonstreerib õpituatsioonis, kuidas käituda uimastitega seotud olukordades;</p> <p>teab, kuidas käituda turvaliselt ohuolukorras ning kutsuda abi allergia, astma, diabeedi, elektrišoki, epilepsia, lämbumise, mürgituse, palaviku ja valu korral;</p> <p>demonstreerib õpituatsioonis</p>	<p>Levinumad riskikäitumise liigid. Riskikäitumise mõju inimese tervisele ja toimetulekule.</p> <p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused riskikäitumisega toimetulekul.</p> <p>Uimastid ja nende toime kesknärvisüsteemile.</p> <p>Uimastitega seonduvad vääruskumused. Uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid. Sõltuvuse kujunemine.</p> <p>Esmaabi põhimõtted ja käitumine ohuolukordades</p>

esmaabivõtteid õnnetusjuhtumite ja traumade korral (nt kuumakahjustus, teadvusekaotus, südameseiskumine, uppumine jne).	
Inimene, valikud ja õnn	
analüüsib ennast oma huvide, võimete ja iseloomu põhjal ning seostab seda valikutega elus; mõistab, et toimetulek iseenda ja oma eluga tagab õnne ning rahulolu.	Huvide ja võimete mitmekesisus ning valikud. Edukus, väärtushinnangud ja prioriteedid elus. Mina ja teised kui väärtus. Õnn. Toimetulek iseenda ja oma eluga õnne eeldusena.

3.4. Ainekava. Ajalugu teine kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli ajalooõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu;
- 2) tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste ja isikute kaudu;
- 3) kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ning arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid;
- 4) leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet ning allikate usaldusväärsust;
- 5) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ja oma rolli kultuuripärandi säilitajana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 6) mõistab ühiskonna mitmekesisust, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;

- 7) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.

Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust ning paljusid Eesti ajaloo probleeme.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamine;
- 3) küsimuste esitamine ajaloo kohta ning neile vastamine;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine ja hindamine, suuline ja kirjalik eneseväljendus ning IKT vahendite kasutamine.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides peab õpilastele tutvustama erinevaid ajalookäsitlusi neist ühtki peale surumata. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikais.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

6. klassi lõpetaja:

- 1) kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid õpitud sõnu, lühendeid ja fraase;
- 2) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel;
- 3) teab mõnda ajaloolist asunit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 4) hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- 5) toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- 6) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta;
- 7) mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;
- 8) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab neid kriitiliselt;
- 9) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

Õpitulemused ja õpisisu

5. klass

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
AJAARVAMINE	<p>1) kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase <i>sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, ajaloo periodiseerimine</i>;</p> <p>2) kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus;</p> <p>3) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;</p> <p>4) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;</p> <p>5) kasutab ajalookaarti.</p>	<p>Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu.</p> <p><i>Ajatelje koostamine.</i></p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Inimeste elulood õpetaja valikul, nendega seotud sündmuste kirjeldamine.</i></p>
AJALOOALLIKAD	<p>1) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest;</p> <p>2) töötab lihtsamate allikatega;</p> <p>3) kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas.</p>	<p>Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv.</p> <p><i>Lihtsamate allikate analüüs.</i></p>
ELUOLU	<p>1) kirjeldab mõnda minevikusündmust, mineviku inimeste eluolu;</p> <p>2) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;</p> <p>3) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;</p> <p>4) kasutab ajalookaarti.</p>	<p>Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.</p> <p><i>Rühmatöö plakati kujul.</i></p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Lühijutu koostamine.</i></p>
AJALOOSÜNDMUSED JA AJALOOLISED	<p>1) kirjeldab mõnda minevikusündmust, inimeste eluolu minevikus;</p> <p>2) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;</p> <p>3) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;</p> <p>4) kasutab ajalookaarti.</p>	<p>Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas õpetaja valikul.</p> <p><i>Mõistekaardi koostamine.</i></p> <p><i>Jutustamine.</i></p> <p><i>Ristsõna koostamine.</i></p>

6. klass

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
MUINASAEG	<ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; 2) näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; 3) teab, mis muutusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim</i>; 5) teab ning näitab kaardil Eesti ja kodukoha esimesi inimastutusalasid. 	<p>Muinas- ja vanaaja periodiseerimine.</p> <p>Muinasaja arengujärkude üldiseloomustus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine. Eesti muinasaja üldiseloomustus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad – ning arheoloogilised leiud. Kodukoha inimastutus muinasajal.</p> <p><i>Lühijutu koostamine.</i></p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Jutustamine.</i></p> <p><i>Mõistekaardi koostamine.</i></p>
VANAD IDAMAAD	<ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; 2) kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel; 3) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid ja Babülioni rippaiad; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri; 	<p>Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud.</p> <p>Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Vaaraod Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon.</p> <p>Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused.</p> <p>Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.</p> <p><i>Rühmatööna plakati koostamine.</i></p> <p><i>Filmi põhjal arutelu.</i></p> <p><i>Allikaanalüüs.</i></p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p>

	<p>4) seletab mõisteid <i>linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester, Vana Testament.</i></p>	
<p>VANA-KREEKA</p>	<p>1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat;</p> <p>2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist;</p> <p>3) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport;</p> <p>4) võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel;</p> <p>5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik.</i></p>	<p>Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur.</p> <p>Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine.</p> <p>Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.</p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Lühijutu koostamine.</i></p> <p><i>Allikaanalüüs.</i></p> <p><i>Infootsing internetis.</i></p>

VANA-ROOMA	<p>1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinooplit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat;</p> <p>2) teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab tingmärkidest juhindudes näidata kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist;</p> <p>3) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;</p> <p>4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel.</i></p>	<p>Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp.</p> <p>Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine.</p> <p>Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament.</p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Allikaanalüüs.</i></p> <p><i>Referaadi koostamine.</i></p> <p><i>Kava koostamine.</i></p> <p><i>Jutustamine.</i></p>
------------	---	---

3.5. Ainekava. Ajalugu kolmas kooliaste

9. klassi lõpetaja:

- 5) kirjeldab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
- 6) mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- 7) võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 8) teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajaloo ja ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;

- 9) töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
- 10) otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;
- 11) töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
- 12) oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ja mõistab nii ametite kui ka töö sisu muutumist ajas;
- 13) mõistab ajalooteadmiste vajalikkust igapäevaelus ning teab ajalooga seotud erialade õppimise võimalusi.

7. klass

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
MAAILM KESKAJAL 476–1492	<ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi; 2) teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana; 3) teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, ning kirjeldab keskaegse linna eluolu; 4) iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi; 5) iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi; 6) kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi; 7) toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused; 8) nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust; 9) teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ja tekkis Vana-Vene riik; 10) seletab mõisteid <i>paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild,</i> 	<p>Keskaegse maailmapildi mõju maailma ajaloole, keskaja ühiskonna üldisloomustus ja periodiseering. Läänikord, eluolu.</p> <p>Kiriku ja kultuuri osa keskajal, ristiusu õpetuse alused, ristsõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil.</p> <p>Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa.</p> <p>Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale.</p> <p>Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene riik.</p> <p>Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine.</p> <p>Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked.</p> <p>Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna</p>

	<p><i>Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka;</i></p> <p>11) teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.</p>	<p>struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad.</p> <p>Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamise. Eluolu keskajal. Asustus, tegevusalad ja eluolu kodukohas muinasaja lõpul.</p> <p><i>Mõistekaardi koostamine.</i></p> <p><i>Lühijutu koostamine.</i></p> <p><i>Rühmatöö plakati kujul.</i></p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Allikaanalüüs.</i></p> <p><i>Referaadi koostamine.</i></p>
<p>MAAILM VARAUSAJAL 1492–1600</p>	<p>1) teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon;</p> <p>2) kirjeldab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju;</p> <p>3) seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi;</p> <p>4) seletab mõisteid <i>maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism;</i></p> <p>5) teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.</p>	<p>Ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci.</p> <p>Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades.</p> <p>Reformatsioon Saksamaal. Martin Luther.</p> <p>Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad. Liivi sõja põhjused ja tagajärjed.</p>

		<p><i>Mõistekaardi koostamine.</i></p> <p><i>Rühmatöö plakati kujul.</i></p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Allikate analüüs.</i></p> <p><i>Ajatelje koostamine.</i></p> <p><i>Konspekti koostamine.</i></p> <p><i>Õppekäik – Tartu vald ja keskaeg.</i></p>
--	--	---

Teema	Õpitulemused 8.klass	Õppesisu ja -tegevus
MAAILM 1600–1815	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile; 2) selgitab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism; 3) selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju; 4) toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad; 5) teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja kirjeldab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust; 6) kirjeldab baroki ja klassitsismi põhijooni; 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>valgustus, valgustatud absolutism, reform, revolutsioon, restauratsioon, absolutism, parlamentarism</i>; 8) teab, kes olid Napoleon, Louis XIV, Peeter I ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust. 	<p>Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia, Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa, 18. sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II.</p> <p>Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvoim ja aadli omavalitsus, Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I, Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna).</p> <p>USA iseseisvumine, Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus.</p> <p>Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Viini kongress ja poliitilised muutused Euroopa kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos.</p> <p>Kultuur: barokk, klassitsism.</p> <p>Asustus ja eluolu paikkonnas 17.–18. sajandil.</p> <p><i>Töö kaardiga.</i> <i>Ajatelje koostamine.</i> <i>Allikaanalüüs.</i> <i>Referaadi koostamine.</i> <i>Rühmatöö plakati kujul.</i></p>

MAAILM 1815–1918	<ol style="list-style-type: none"> 1) näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite; 2) kirjeldab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas; 3) selgitab Eesti iseseisvumist; 4) teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; 5) iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia, Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism.</i> 	<p>Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused.</p> <p>Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik.</p> <p>Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed.</p> <p>Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani.</p> <p>Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine, sh kodukohas.</p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Mõistekaardi koostamine.</i></p> <p><i>Arutluse kirjutamine.</i></p> <p><i>Filmi põhjal arutelu.</i></p> <p><i>Konspekti koostamine.</i></p> <p><i>Õppekäik – Linnakodaniku muuseum.</i></p>
-------------------------	---	---

Teema	Õpitulemused 9. klass	Õppesisu ja -tegevus
MAAILM KAHE MAAILMASÕJA VAHEL 1918–1939	<ol style="list-style-type: none"> 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi; 2) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; 3) kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikel ajal; ja 4) kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaikel ajastu, parlamentarism, Tartu rahu</i>; 6) teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson. 	<p>Rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Versailles' süsteem. Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas.</p> <p>Maailemamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed.</p> <p>Demokraatia ja diktatuuri põhijooned.</p> <p>Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel.</p> <p>Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikel ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika.</p> <p>Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid.</p> <p>Kultuur ja eluolu paikkonnas 20. sajandi algul.</p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Arutluse kirjutamine.</i></p> <p><i>Konspekti koostamine.</i></p> <p><i>Rühmatööna mõistekaardi koostamine.</i></p>

		<p><i>Allikaanalüüs.</i></p> <p><i>Videote põhjal arutelu.</i></p>
<p>TEINE MAAILMASÕDA 1939–1945</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; 2) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; 3) kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; 4) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; 5) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist; 6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon; 7) seletab mõisteid <i>MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO.</i> 	<p>Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP.</p> <p>Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled. Sõjategevus, rinded: Idarinne, Läänerinne, Vaikse Ookeani ja Põhja-Aafrika piirkond. Holokaust, ÜRO asutamine.</p> <p>Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon.</p> <p>Teise maailmasõja mõjud paikkonnas.</p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Filmi põhjal arutelu.</i></p> <p><i>Allikaanalüüs.</i></p> <p><i>Konspekti koostamine.</i></p>
<p>MAAILM PÄRAST MAAILMASÕDA</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme, näitab kaardil tähtsamaid külma sõja aegseid kriisikoldeid; 2) teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail; 3) kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; 4) kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning 	<p>Külm sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad.</p> <p>Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sise poliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted.</p> <p>Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon.</p>

	<p>Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;</p> <p>5) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;</p> <p>6) kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;</p> <p>7) iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel;</p> <p>8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika</i>, <i>glasnost</i>, <i>külm sõda</i>, <i>kriisikolle</i>, <i>kollektiviseerimine</i>, <i>industrialiseerimine</i>, <i>metsavennad</i>, <i>plaanimajandus</i>, <i>massirepressioon</i>, <i>Atlandi Harta</i>, <i>Euroopa Liit</i>, <i>NATO</i>, <i>Balti kett</i>, <i>laulev revolutsioon</i>;</p> <p>9) teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.</p>	<p>Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu.</p> <p>Kommunistliku süsteemi lagunemine, <i>perestroika</i> ja <i>glasnost</i>, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine.</p> <p>Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine. Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud.</p> <p>Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis.</p> <p>Poliitilised liikumised, kultuur ja eluolu ning ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas.</p> <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Ajatelje koostamine ja analüüs.</i></p> <p><i>Arutluse kirjutamine.</i></p> <p><i>Rühmatööna mõistekaardi koostamine.</i></p> <p><i>Allikaanalüüs.</i></p> <p><i>Videote põhjal arutelu.</i></p>
--	--	--

3.6. Ainekava. Ühiskonnaõpetus teine kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- 2) oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- 3) teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- 4) väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seadusekuulekas;
- 5) määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on oluline koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel kujuneda ettevõtlikuks, ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ning hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majandus, poliitika, õigus), ent ka suhteid teiste sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega oma huvide ja võimaluste järgi.

Teises kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade koeksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Olulisel kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste omandamine, mis aitab kaasa õpilase toimetulekule ühiskonnas.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpilaste õpimotivatsiooni arendamisele. Olulisel kohal on aktiivõppemeetodid. Tähtis on kasutada igal asjakohasel juhul elusituatsioone (nt demokraatia rakendamine koolis, kodanikualgatus ja vabatahtlik tegevus kodukohas).

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises.

Kogu õppes kasutatakse nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, arvestades kasutatava tarkvara legaalsust, Interneti ja IT turvariske ning küberkuritegevust (riigiportaal, e-teenused, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, teabepäring, õigusaktid Internetis). Nii omandab õpilane teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva maailmas pidevalt kasvab.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

6. klassi lõpetaja:

- 1) on viisakas, sõbralik, väarikas, vastutustundlik, töökas, täpne ja aus;
- 2) teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;
- 3) mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- 4) loetleb Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone ja kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus);
- 5) teab, mis on põhiseadus ja teised seadused ning miks seadusi tuleb täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus;
- 6) selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; põhjendab vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajatele; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista;
- 7) mõistab inimeste iseärasusi; teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on salliv erinevuste suhtes ning valmis koostööks; oskab vältida ja lahendada konflikte;
- 8) toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat; tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ning tarbijana;
- 9) oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks ning seda kriitiliselt hinnata; esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
- 10) teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioonides.

Õpitulemused ja õpisisu

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
INIMESED JA RAHVAD	<p>1) seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid <i>rahvus, riik, võrdõiguslikkus</i> ja <i>sallivus</i>;</p> <p>2) nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone;</p> <p>3) nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid;</p> <p>4) toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ning nende rikkumise kohta Eestis;</p> <p>5) suhtub sallivalt erinevustesse;</p> <p>6) teab ja hoiab kogukonna traditsioone;</p> <p>7) teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus);</p> <p>8) nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm) • Sooline võrdõiguslikkus • Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere • Euroopa riigid, Eesti naaberriigid <p><i>Töö kaardiga.</i></p> <p><i>Töö tekstiga.</i></p> <p><i>Videolõikude analüüs.</i></p> <p><i>Rühmatööna mõistekaardi koostamine.</i></p>

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">VABATAHTLIK TEGEVUS</p>	<p>1) seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kodanikuihendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus</i>;</p> <p>2) nimetab kodukohas tegutsevaid seltsi, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust;</p> <p>3) nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone ning kirjeldab nende tegevust;</p> <p>4) teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral;</p> <p>5) toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus • Noorteorganisatsioonid • Eakohased kodanikualgatus võimalused • Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused <p><i>Infootsing internetis.</i></p> <p><i>Rühmatööna plakati koostamine ja ettekandmine.</i></p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">DEMOKRAATIA PÕHIMÕTTED JA TOIMIMINE</p>	<p>1) seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>inimõigus, seadus, demokraatia</i>;</p> <p>2) iseloomustab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid (arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja olla valitud);</p> <p>3) nimetab ja austab inimõigusi;</p> <p>4) teab, et Eesti on demokraatlik vabariik; nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid;</p> <p>5) teab, mis on kohalik omavalitsus; toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta;</p> <p>6) teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma; toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rahva osalemine ühiskonna valitsemises • Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus • Kohalik omavalitsus • Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon • Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärkusele jne) <p><i>Töö põhiseadusega.</i></p> <p><i>Lühijutu koostamine.</i></p> <p><i>Mõistekaardi koostamine.</i></p>

KOOLIDEMOKRAATIA	<p>1) kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis;</p> <p>2) märkab ning arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostöös ja kokkulepeteks; oskab otsida ning pakkuda abi probleemide lahendamisel;</p> <p>3) toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat;</p> <p>4) tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi ning tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses • Kooli sisekord (kodukord) • Lapse õigused (õigus saada haridust, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal <p><i>Töö LÜG-i kodukorraga.</i></p> <p><i>Jutustamine.</i></p> <p><i>Arutelu.</i></p>
TÖÖ JA TARBIMINE	<p>1) teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel;</p> <p>2) teab, kuidas teenitakse raha ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning planeerida oma aega;</p> <p>3) teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid;</p> <p>4) iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed;</p> <p>5) selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale;</p> <p>6) oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ning tunneb tarbija õigusi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine • Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe • Elukutsed ja ettevõtted kodukohas • Teadlik, säästev tarbimine • Töökultuur ja tööeetika <p><i>Eelarve koostamine.</i></p> <p><i>Rühmatööna skeemi koostamine.</i></p> <p><i>Videolõikude analüüs.</i></p> <p><i>Arutelu.</i></p>

MEEDIA JA TEAVE	<p>1) oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks, sh kasutab indekseid, sõnastikke, otsingumootoreid ning entsüklopeediat;</p> <p>2) oskab eristada fakti ja arvamust;</p> <p>3) oskab esitada oma teadmisi ja seisukohti; loob, kasutab ning jagab infot;</p> <p>4) väärtustab teiste autorite ja enda tehtud tööd; viitab teiste autorite loomingle; tunneb autorina vastutust oma teose eest ning teadvustab autorikaitsega seonduvaid probleeme Internetis;</p> <p>5) tunneb Interneti võimalusi, kasutamise ohtusid ja informatsioonilise enesemääramise võimalusi;</p> <p>6) mõistab, et reklaami taga on müügiedu taotlus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Raamatukogu, Internet • Ajalehed, ajakirjad, raadio, televisioon, meediakanalite integratsioon • Teadlik infotarbimine ja -edastamine • Autoriõiguste kaitse <p><i>Infootsing internetis.</i></p> <p><i>Arutelu.</i></p> <p><i>Videolõikude analüüs.</i></p> <p><i>Töö dokumentidega.</i></p>
-----------------	--	--

3.7. Ainekava. Ühiskonnaõpetus kolmas kooliaste

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- 2) oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- 3) teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja elluviimises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;

- 4) väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid: seaduslikkust, vabaduse ja vastutuse seost;
- 5) arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, osalemist ühiskonna arengus ja sidususes, seisab vastu kesksete normide rikkumisele ning on seaduskuulekas;
- 6) määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.
- 7) algatab ning toetab koostööd ühiste eesmärkide seadmisel ja elluviimisel;
- 8) kasutab ühiskonnaõpetuses omandatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid oma edasiste õpingute ja teadlike karjääriotsuste kavandamisel ning langetamisel, koostab esmase karjääriplaani.

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele. Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid teiste sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega oma huvide ja võimaluste alusel.

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, nagu ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonnasse, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine;

teadvustamine, et kõikjal ei elata ühtviisi hästi jne.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskusteomandamine, mis aitab õpilasel ühiskonnas toime tulla. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

III kooliastmes lisanduvad 1. ja 2. kooliastmes õpitule/ omandatule Eesti riigi funktsioneerimisega seotud institutsioonid. Riigi valitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone. Kuna osale õpilastest võib haridustee lõppeda põhikooliga, on enam pööratud tähelepanu poliitika avaldumisele igapäevaelus ning kodaniku rollile poliitikatulemite teadliku tarbijana.

Majanduse käsitlemine III kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele, ettevõtlusele, riigi majanduse reguleerimisele ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele. Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Aine käsitlemisel on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme ja asjakohasel juhul elusituatsioone (nt demokraatia rakendamine koolis, kodanikualgatus ja vabatahtlik tegevus kodukohas).

Aktiivse kodaniku kontseptsioon käsitleb kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult kui hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse rakendussuuna võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt koolielu korraldamises, tarbijahariduses, kodanikualgatuses).

Kogu õppes kasutatakse nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, arvestades kasutatava tarkvara legaalsust, interneti ja IT turvariske ning küberkuritegevust (riigiportaal, e-teenused, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, teabepäring, õigusaktid internetis).

Õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) teab demokraatia toimimise põhimõtteid ning toob näiteid nende rakendamise kohta; toimib demokraatia põhimõtteid arvestades; on orienteeritud enesearendamisele;
- 2) määratleb ja tunnetab end oma kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena, vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas;
- 3) teab ja järgib inimõigusi, märkab nende rikkumist ning kaitseb inimõigusi, tunnustab erinevaid inimrühmi võrdselt väärtuslikuna ja käitub sallivalt;
- 4) tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida ja kasutada vajalikku õigusakti; järgib seadusi; kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi;
- 5) tunneb Euroopa Liidu ülesehitust ja väärtusi ning nimetab liikmesriike; nimetab teisi

rahvusvahelisi organisatsioone ja selgitab nende tegevuse eesmärgi;

6) selgitab üksikisiku, ettevõtja ja riigi rolli majanduses; teab, mis on avalik ja erasektor; teab maksustamise eesmärgi ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;

7) kaalub oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma võimetest, huvidest, teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning valikuid väliselt mõjutavatest teguritest;

8) hindab ressurside piisavust ning tarbib säästlikult; tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;

9) oskab leida vajalikku teavet ja vahendeid; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid, arvestab autoriõiguste kaitset;

10) teab, mis on üleilmastumine, ja toob näiteid üleilmastumise mõjude kohta majandusele, kultuurile, keskkonnale jne;

11) teab riigi juhtimis- ja haldusstruktuuride ametid/elukutseid ning nende töö sisu ja arutleb selle üle, mis on olulised eeldused selle töö tegemiseks; valdab ülevaadet riigiteenistujaks kujunemise ja õppimise võimalustest.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevdamiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks.

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärge, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktseptsida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktseptsitud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alusmaailmavaatelse mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate

esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeemete kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata naiste ja meeste ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa soolise võrdsuse edendamisele.

Valdkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest ning näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat. Kõigi sotsiaalvaldkonna õppeainete

seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas. Tal on tõhusad oskused ja valmidus ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda.

9. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>Ühiskond ja sotsiaalsed suhted</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>avalik arvamus, avalik elu, eraelu, ajakirjandusvabadus, ajakirjanduseetika, autoriõigus, autorivastutus, reklaam, intellektuaalomandi kaitse (plagiaat)</i>;</p> <p>2) iseloomustab näidete varal avaliku ja eraelu piiride seadmist ning ületamist;</p> <p>3) avaldab arvamust ajakirjanduses käsitletavate probleemide kohta; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid probleemide kirjeldamiseks;</p> <p>4) teab reklaami funktsioone ja liike;</p> <p>5) tunneb ja austab autori õigusi ning vastutust; viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt.</p>	<p>Raamatukogu, internet.</p> <p>Ajakirjanduse roll ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne.</p> <p>Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir.</p> <p>Turunduskommunikatsiooni funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam jne.</p> <p>Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine.</p> <p>Plagieerimine.</p>
<p>Ühiskonna sotsiaalne struktuur</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid <i>sotsiaalsed erinevused, sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus, identiteet, mitmekultuurilisus</i>;</p> <p>2) märkab erinevusi sotsiaalsete rühmade vahel ja mõistab nende põhjusi;</p> <p>3) väärtustab sotsiaalset õiglust ja sidusust;</p>	<p>Ühiskonna sotsiaalne struktuur</p> <p>Õppesisu</p> <p>Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm.</p> <p>Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused.</p> <p>Sotsiaalne sidusus. Sotsiaalne tõrjutus.</p> <p>Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus.</p> <p>Solidaarsus.</p>

<p>4) väärtustab soolist võrdõiguslikkust;</p> <p>5) mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste kultuuride esindajatega.</p> <p>Ühiskonna institutsiooniline struktuur – avalik sektor, tulundus- või äri sektor, kolmas sektor</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid <i>avalik sektor, riigiasutus, avalik-õiguslik asutus, äri sektor, eraettevõtte, mittetulundussektor, sihtasutus</i>;</p> <p>2) selgitab ühiskonna sektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas;</p> <p>3) teab sotsiaalse ettevõtluse ja vabatahtliku töö võimalusi.</p> <p>Ühiskonnaliikmete õigused</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>inimõigused, põhiõigused</i>;</p> <p>2) tunneb inimõigusi ja lastekaitse põhimõtteid;</p> <p>3) kirjeldab õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost;</p> <p>4) tunneb riske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust otsida abi.</p> <p>Riik ja valitsemine. Demokraatia</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p>	<p>Väärtused ja identiteedid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid.</p> <p>Õppesisu</p> <p>Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused).</p> <p>Erasektor kui kasumile suunatud sektor.</p> <p>Kolmas sektor kui mittetulundussektor. Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused</p> <p>Õppesisu</p> <p>Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel. Inimõiguste rikkumise ärahoidmine. Vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus jm.</p> <p>Põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused.</p> <p>Lapse õigused, kohustused ja vastutus. Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne ekspluateerimine jm. UNICEFi tegevus.</p> <p>Õppesisu</p> <p>Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused.</p>
---	--

<p>1) teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>demokraatia, autokraatia, totalitarism; võimude lahusus ja tasakaal, õigusriik, kodanikuõigused, kodanikuvabadused, kodanikuühiskond, kodanikualgatus;</i></p> <p>2) selgitab demokraatia põhimõtteid ning nende rakendamist riigivalitsemises;</p> <p>3) tunneb demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igäühe võrdsust seaduse ees); käitub demokraatia põhimõtete järgi;</p> <p>4) eristab demokraatiat ja autokraatiat, võrdleb demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni;</p> <p>5) selgitab õigusriigi toimimise põhimõtteid.</p>	<p>Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal.</p> <p>Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.</p>
<p>Eesti valitsemiskord</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>põhiseadus, põhiseaduslik institutsioon, põhiseaduslikud õigused, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev võim, president, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus (KOV), kohus, õigusakt; erakond, valimised, kodakondsus, kodanik, alaline elanik;</i></p> <p>2) tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ning iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust;</p> <p>3) mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda; oskab leida</p>	<p>Eesti valitsemiskord</p> <p>Õppesisu</p> <p>Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus.</p> <p>Õigussüsteem. Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus.</p> <p>Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis.</p>

<p>vajalikku õigusakti ning kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT);</p> <p>4) teab riigi- ja omavalitsusasutuste struktuuri, sh riigi- ja omavalitsusasutuste portaalide kasutusvõimalusi;</p> <p>5) tunneb kodanikuõigusi ja -kohustusi, Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodakondsuse saamise tingimusi;</p> <p>6) selgitab valimiste üldiseid põhimõtteid;</p> <p>7) teab peamisi rahvusvahelisi organisatsioone, mille liige Eesti on;</p> <p>8) nimetab Eesti parlamendierakondi;</p> <p>9) teab Euroopa Liidu liikmelisusest tulenevaid õigusi, võimalusi ja kohustusi.</p> <p>Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine</p> <p>Kodanikuühiskond</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodanikuühiskond</i>, <i>vabaiühendus</i>, <i>kodanikuosalus</i>, <i>kodanikualgatus</i>;</p> <p>2) iseloomustab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel;</p> <p>3) mõistab kodanikuühiskonna ja vabaiühenduste toimimise põhimõtteid ning eesmärgi;</p> <p>4) analüüsib kodanikuühiskonnas tegutsemise võimalusi ja probleeme ning pakub lahendusi.</p>	<p>Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad.</p> <p>Valimised. Valimiste üldine protseduur. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine.</p> <p>Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.</p> <p>Õppesisu</p> <p>Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabaiühendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused.</p> <p>Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Kodanikuajakirjandus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Noorte osalusvõimalused. Õpilasomavalitsus ja õpilasorganisatsioonid.</p> <p>Noorteprojektid.</p> <p>Käitumine kriisioludes.</p>
--	---

<p>Majandus</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>turumajandus, turg ja turusuhted, nõudmine, pakkumine, konkurents, tootlikkus, kasum, riigieelarve, riiklikud ja kohalikud maksud, ühishüve, sotsiaalne turvalisus, vaesus, sotsiaalkindlustus, sotsiaaltoetus, tööturg, bruto- ja netopalk, laen, investering, tarbijakaitse</i>;</p> <p>2) tunneb erineva haridusega inimeste võimalusi tööturul; teab, mida tähendab olla omanik, ettevõtja, tööandja, töövõtja, töötu;</p> <p>3) analüüsib ja hindab oma huve, võimeid ja võimalusi edasiõppimist ning karjääri plaanides;</p> <p>4) teab eelarve koostamise põhimõtteid, oskab arvutada netopalka;</p> <p>5) teab oma õigusi ja vastutust tarbijana ning tarbib säästlikult;</p> <p>6) kirjeldab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid ning ettevõtluse ja riigi rolli majanduses;</p> <p>selgitab maksustamise eesmärgi, teab Eestis kehtivaid makse, üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega.</p> <p>Turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtlus.</p>	<p>Majandus</p> <p>Õppesisu</p> <p>Turumajanduse põhijooned.</p> <p>Nõudmine ja pakkumine.</p> <p>Konkurents.</p> <p>Tootlikkus ja kasum.</p> <p>Ettevõtlus</p>
---	---

4. AINEVALDKOND TEHNOLOOGIA

Tehnoloogiaainete nädalatundide jaotumine kooliastmeti.

I kooliaste

1. klass – 2 tundi
2. klass- 1,5 tundi
3. kl klass – 1 tund

II kooliaste

4. klass- 1 tund
5. klass – 2 tundi

6. klass – 2 tundi

III kooliaste

7. klass – 2 tundi
8. klass- 2 tundi
9. klass – 1 tund

Tehnoloogiaõpetus, käsitöö ja kodundus on õppeained, mis lõimivad teoreetilisi teadmisi vajalike praktiliste oskustega. Tutvutakse erinevate materjalide ja nende omadustega ning proovitakse nende kasutamise mitmesuguseid tehnikaid. Oluline ainevaldkonna osa on pärandtehnoloogia ning kultuuritraditsioonide tutvustamine, kasutamine ja arendamine. Seega kujundab käsitöö ja kodundus õppeainena õpilases praktilist mõtlemist, loovus, käelise tegevuse arengut ja eneseanalüüsi võimet ning arendab tehnoloogiaalast kirjaoskust. Õppeaine lõimib teadmisi, mis on omandatud teistes õppeainetes. Tehnoloogia ainevaldkond hõlmab ka tasakaalustatud ja tervislikku toitumist, majandamisoskust, tarbijaskäitumist, keskkonnasäästlikkust ja otsitakse seoseid ja vastuolusid inimeste terviseteadlikkuse ning tegeliku käitumise vahel.

Üldpädevus-teadmiste, oskuste, hoiakute kogum, mis tagab tehnoloogia ja tööõpetuse valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida .

Õpipädevus-suutlikkus organiseerida õppekeskkonda, hankida teavet, planeerida, seosteda varem õpitut ja annab aluse elukestvaks õppeks ning on abiks karjääri valikul.

Kultuuri- ja väärtuspädevus-käsitletavate teemade ja praktiliste tegevuste kaudu õpetatakse väärtustama loomingut ja kujundama ilumeelt, hindama oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandit, samuti väärtustama tehnoloogiasaavutusi.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus-aitab kaasa inimühiskonna tunnetamisele, võimaldab ennast teostada ning annab võimaluseühiselt töötades õppida teisi arvestama, käitumisreegleid järgima ning empaatiat.

Enesemääratluspädevus-võimaldab mõista ja hinnata enda nõrku ning tugevaid külgi ning käituda erinevates olukordades mõistlikult.

Suhtluspädevus- teavet kogudes areneb õpilase funktsionaalne kirjaoskus ning täieneb tema tehnoloogiasõnavara. Oma tööd esitledes ja valikuid põhjendades saadakse esinemiskogemusi ning areneb väljendusoskus. Tööülesannete ning projektide tarvis materjali ja teabe otsimine ning uurimine aitab kaasa võõrkeelte omandamisele.

Matemaatikapädevus- tehnoloogiaainetes kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilise teadmisi, oskab neid rakendada praktiliste ülesannete lahendamisel.

Loodusteaduslik pädevus- töötamine erinevate looduslike ja tehismaterjalidega eeldab tutvumist nende materjalide omadustega. Tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses puutub õpilane otseselt kokku mitmete keemiliste ja füüsikaliste protsessidega.

Ettevõtluspädevus- oma ideede rakendamiseks tehnoloogiliste võimaluste valimine, töö kavandamine ning üksi ja üheskoos töötamine aitavad arendada ning analüüsida oma töövõimeid, riske ja probleeme.

Kunstipädevus- erinevate esemete disainimine ning valmistamine pakub õpilasele loomingulise eneseväljenduse võimalusi. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid lehendusi ning märkama esemete disaini funktsionaalsust ja seoseid kunstiloomingu ning kultuuritaustaga.

Digipädevus- suutlikkus kasutada uuenenud digitehnoloogiaid õppimiseks, leida infot ning hinnata selle usaldusväärsust, olla teadlik digikeskkonna ohtudest (autorlus).

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Tehnoloogia ainevaldkond, sh käsitöö ja kodundus, toetub teistes õppeainetes omandatud teadmistele, pakkudes võimalusi jõuda praktikistes tegevustes äratundmiseni, et teadmised on omavahel seotud ning rakendatavad praktilises elus. Oluliseks aspektiks on katsetamise

võimalused ning käega katsutav tulemus. Loomingulisel ja praktilisel tegevusel on ka lõõgastav funktsioon nii õppetöös kui ka tulevases elus.

Lõiming läbivate teemadega

„*Elukestev õpe ja karjääri planeerimine*“ - tutvumine tehnoloogia arengu ja inimese rolli muutumisega tööprotsessis aitab tunnetada pideva õppimise vajadust.

„*Keskkond ja jätkusuutlik areng*“. Tähtis on toodet valmistades kasutada säästikult nii looduslikke kui ka tehismaterjale. Tähelepanu pööratakse keskkonnasäästlik tarbimisharjumuste kujundamisele. Energia ja ressursside kokkuhoid tundides aitavad kinnistada ökoloogiateadmisi.

„*Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus*“ - algatusvõime, ettevõtlikkus ja koostöö on tihedalt seotud tehnoloogiaainete sisuga. Oma ideede realiseerimise ja töö korraldamise oskus on üks põhilisi eesmärke. Ettevõtlikkust toetavad elluviidud projektid, mis annavad õpilastele võimaluse oma võimeid proovida.

„*Kultuuriline identiteet*“ - tutvumine esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega võimaldab kultuuride erinevust maailma eri paigus ning teadvustada oma kohta maailmas. Õpitakse märkama ja kasutama rahvuslikke elemente esemete disainimisel.

„*Teabekeskond*“ - oma tööd kavandades ja ainealaste projektide tarvis infot kogudes õpitakse kasutama erinevaid teabekanaleid ning hindama kogutud info usaldusväärsust. Interneti kasutamine võimaldab kursis olla tehnoloogia uuendustega ning tutvuda disainerite ja käsitöötajate loominguga terves maailmas.

„*Tervis ja ohutus*“ - Erinevate tööliikide puhul on vaja tutvuda tööohutusega ning arvestada ohutusnõudeid. Tutvumine erinevate looduslike ja sünteetiliste materjalidega ning nende omadustega aitab teha esemelises keskkonnas tervisest lähtuvaid valikuid. Tervisliku toitumise põhitõdede omandamine ning praktiline valmistamine loovad aluse terviseteadlikule käitumisele.

„*Väärtused ja kõlblus*“ - Tehnoloogiaainetes kujuneb väärtustav suhtumine töösse ning töö tegijasse. Rühmas töötamine annab häid kogemusi üksteise arvestamisel, organiseerimisoskuse arendamise ja võimalike konfliktide lahendamisel.

Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab tehnoloogiaainete õppest valdava osa ruumides, kus:

- 1) aineõpetuseks vajalik sisustus vastab kooli valitud praktilistele töödele, on tänapäevane ning võimaldab ohutult ja nüüdisaegselt õppetööd korraldada.
- 2) statsionaarseid masinaid ja õppekohti (nt puurpink) on vähemalt üks õpperühma kohta ja elektrilisi käsitööriistu kaks komplekti õpperühma kohta.
- 3) on töötav ventilatsioonisüsteem, tehnoloogiaõpetuses puidulaastude ja tolmu äratõmbesüsteem, ruumid ja õppetarbed, sh tööriistad ja käsitöövahendid, mis vastavad tervisekaitse, tööohutuse ja ergonoomika nõuetele.
- 4) on ruumid riietumiseks ja kätepesuks, õpetajatööks, materjalide ja praktiliste tööde hoidmiseks.
- 5) on individuaalsed kaitsevahendid igale õpilasele ja õpetajale.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Töö-ja tehnoloogiaõpetuses taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- omandab vajalikud oskused igapäevaeluks, tööks ja harrastusteks;
- arvestab tehnoloogiaga seotud eetilisi, esteetilisi ja jätkusuutlikke tõekspidamisi;
- omandab teadmisi ja oskusi, käsitsedes erinevaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid oma töös kasutada;
- kogeb eneseteostuse võimalusi käelise tegevuse kaudu, arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib tundma tänapäevaseid käsitööriistu, valima sobivamaid töövõtteid, olema säästlik ja täpne oma töös;
- arendab tööks vajalikke isiksuse omadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust, töökultuuri ja harjumusi;
- omandab oskuse iseseisvalt mõelda, töötada, otsustada, hinnata oma tööd kriitiliselt;
- arendab tehnilist taipu, omandab üldtehnilisi teadmisi ja elementaarse tehnilise kirjaoskuse;
- väärtustab kultuuripärimust;
- omandab oskuse planeerida majapidamistöid, hinnata kokkuhoiuvõimalusi; hakkab huvi tundma rahvuskultuuri ja selle säilimise vastu;
- järgib tööprotsessis ohutuid ja ergonoomilisi töövõtteid ning kõlbelisi käitumisnorme;
- õpib tundma tehnoloogiaõpetusega seotud elukutseid, hindama oma sobivust teatud kutse omandamiseks ja oskab teha karjääriotsuseid.

4.1. Ainekava. Tööõpetus esimene kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Õpipädevus: Suutlikkus organiseerida õppekeskkonda, hankida teavet, planeerida ja seostada varem õpitut.

Kultuuri- ja väärtuspädevus: Käsitletavate teemade ja praktiliste tegevuste kaudu õpetatakse väärtustama loomingut ja kujundama ilumeelt, hindama oma kultuuripärandit.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus: Võimaldab ennast teostada ning annab võimaluse ühiselt töötades õppida teisi arvestama ja käitumisreegleid järgima.

Enesemääratluspädevus: Võimaldab mõista ja hinnata enda nõrku ning tugevaid külgi.

Suhtluspädevus: Oma tööd esitledes ja valikuid põhjendades saadakse esinemiskogemusi ning areneb väljendusoskus.

Matemaatikapädevus: Õpilane kasutab oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi, oskab neid rakendada praktiliste ülesannete lahendamisel.

Loodusteaduslik pädevus: Töötamine erinevate looduslike ja tehismaterjalidega eeldab tutvumist nende materjalide omadustega.

Ettevõtlushpädevus: Oma ideede kavandamine, töös rakendamine ning üksi ja üheskoos töötamine aitavad arendada oskust analüüsida oma tööd.

Kunstipädevus: Erinevate esemete valmistamine pakub õpilasele loomingulise eneseväljenduse võimalusi. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid lahendusi ning märkama esemete otstarbe vajalikkust.

Digipädevus: Tutvumine erinevate võimalustega digivahendite kasutamisel.

Õppeaine kirjeldus

Tööõpetuses on rõhuasetus järgmiste osaoskuste kujundamisel:

- 1) töö kavandamine;
- 2) erinevate materjalide tundmine ja kasutamine, materjalide omaduste võrdlemine;

3) tööharjumuste kujundamine, lihtsamate tööriistade käsitlemine ja õigete esemete töövõtete rakendamine;

4) erinevate tööviiside loov rakendamine, sh iseseisva ja koos töötamise oskuse kujundamine;

5) säästliku ja teadliku tarbimisoskuse kujundamine.

Tööõpetust iseloomustab loov käeline aktiivsus. Tööülesannete valikul lähtutakse eesmärgist arendada õpilaste mootorikat, tähelepanu, silmamõõtu, ruumitaju, kujutlusvõimet jm. Oluline on arendada oma töö kavandamise oskust ja kasvatada iseseisvust.

Õpetaja kavandab tööülesanded nii, et lubatud ja oodatud oleksid mitmesugused lahendused ning õpilastel jääks võimalus rakendada fantaasiat. Pööratakse tähelepanu tööle ja tulemuse esteetilisusele. Arutletakse leitud põnevate ideede üle ning innustatakse loovast tegevusest rõõmu tundma. Ühistöid tehes õpitakse koos teistega töötama, üksteist abistama, teiste arvamusi arvestama ja oma arvamusi põhjendama.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes – 3.klassi lõpetaja teadmised ja oskused:

1) kujundab lihtsamaid esemeid;

2) eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne);

3) võrdleb materjalide üldisi omadusi;

4) oskab materjale ühendada ja kasutada;

5) modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid;

6) märkab esemetel rahvuslikke elemente;

7) julgeb oma ideed teostades pakkuda välja erinevaid võimalusi ja valida nende seast tööks sobivaim variant;

8) kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid;

9) kasutab materjale säästlikult;

10) valib materjalide käsitlemiseks erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid;

11) käsitleb enam kasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult;

12) arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle;

- 13) töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit;
- 14) toob õpetusega seonduva kohta näiteid igapäevaelust;
- 15) hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses; hoolitseb isikliku hügieeni eest;
- 16) arvestab ühiselt töötades kaaslasi ja järgib viisakusreegleid.

1. klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevu
Kavandamine	
<p>1. Märkab esemetel rahvuslikke elemente.</p> <p>Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid.</p> <p>Kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid.</p>	<p>*Ümbritsevate esemete vaatlemine, kirjeldamine.</p> <p>*Rahvuslikud mustrid ja motiivid. *Ideede otsimine ja valimine, info kasutamine.</p> <p>*Juhendamisel ideede visandamine paberil.</p> <p>*Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.</p>
Materjalid	
<p>2. Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, plast, puit, traat, plastiliin, voolimismass jms).</p> <p>Võrdleb materjalide üldisi omadusi.</p> <p>Oskab materjale ühendada ja kasutada.</p>	<p>*Looduslikud ning tehismaterjalid.</p> <p>*Materjalide omadused ja kasutamine.</p> <p>*Erinevate materjalide omaduste võrdlemine.</p> <p>*Frontaalarutelu materjalide ja töövahendite sobivuse üle.</p> <p>*Valmistööde esitlemine.</p>
Töötamine	
<p>3. Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi.</p> <p>Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja mõelda.</p> <p>Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust.</p> <p>Arvestab ühiselt töötades kaaslastega.</p>	<p>*Töötamine suulise juhendamise järgi.</p> <p>*Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, sellest arusaamine.</p> <p>*Oma idee teostamine.</p> <p>*Vestlemine</p> <p>*Rühmatöös ülesannete täitmine, üksteisega arvestamine.</p> <p>*Töökoha korras hoidmine, ohutuse jälgimine.</p>

<p>Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle.</p> <p>Tutvustab ja annab hinnagu oma tööle.</p>	<p>*Valmistöö tutvustamine ja hinnangu andmine.</p>
<p>Tööviisid</p>	
<p>4. Kasutab materjale säästlikult.</p> <p>Valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid.</p> <p>Käsitseb kasutatavaid töövahendeid õigesti ning ohutult.</p> <p>Modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid.</p>	<p>*Õpetaja suunamisel arutlemine.</p> <p>*Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (rebimine, voltimine, lõikamine, detailide ühendamine, liimimine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine).</p> <p>*Sagedasemad töövahendid (käärid, naaskel), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine.</p> <p>*Töövõtte valimine õpetaja suunamisel sõltuvalt materjalist.</p> <p>* Kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi esemeid valmistades.</p> <p>*Jõukohaste esemete valmistamine.</p>
<p>5. Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses.</p> <p>Tegutseb säästliku tarbijana.</p> <p>Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest.</p> <p>Järgib viisakusreegleid.</p>	<p>Kodundus</p> <p>* Arutelu kodu kui perele olulise väärtuse üle.</p> <p>*Ruumide korrastamine ja kaunistamine.</p> <p>*Säästlik tarbimine.</p> <p>*Jäätmete sorteerimine.</p> <p>*Riiete ning jalatsite korrashoid.</p> <p>*Isiklik hügieen.</p> <p>*Tervislik toiduvalik.</p> <p>*Lihtsamate toitude valmistamine.</p> <p>*Laua katmine, kaunistamine ja koristamine.</p> <p>*Viisakas käitumine.</p>

<p>2. klass</p>	
<p>Õpitulemused</p>	<p>Õppesisu ja –tegevus</p>
<p>1. Märkab esemetel rahvuslikke elemente.</p> <p>Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid.</p>	<p>*Ümbritsevate esemete vaatlemine, ja iseloomulike tunnuste kirjeldamine.</p> <p>*Rahvuslikud mustrid ja motiivid. *Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine.</p>

<p>Kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid.</p>	<p>*Ideede visandamine paberil. *Idee esitlemine. *Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.</p>
<p>2. Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, plast, vahtplast, puit, traat, plekk, plastiliin, voolimismass jms).</p> <p>Võrdleb materjalide üldisi omadusi.</p> <p>Oskab materjale ühendada ja kasutada.</p>	<p>*Looduslikud ning tehismaterjalid. *Materjalide omadused, otstarve ja kasutamine. *Katsetused erinevate materjalidega, nende omaduste võrdlemine. *Arutelu materjalide ja töövahendite sobivuse üle. *Ideede leidmine materjalide korduvkasutuseks. *Valmistööde esitlemine.</p>
<p>3. Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi.</p> <p>Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja leiutada.</p> <p>Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust.</p> <p>Arvestab ühiselt töötades kaaslastega.</p> <p>Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korras-hoiu üle.</p> <p>Tutvustab ja annab hinnangu oma tööle.</p>	<p>*Töötamine suulise juhendamise järgi. *Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, sellest arusaamine. *Oma idee teostamine, toetudes õpitud oskustele. *Vestlemine, vaatlemine. *Rühmatöös ülesannete täitmine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine. *Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele. *Valmistöö kasutamise/ kasulikkuse ja esteetilisuse hindamine. *Valmistööle hinnangu andmine. *Töö planeerimine õpetaja juhendamisel ja iseseisev teostamine.</p>
<p>4. Kasutab materjale säästlikult.</p> <p>Valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid.</p>	<p>*Õpetaja suunamisel arutlemine, iseseisev katsetamine. *Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmise, märkimise, rebimise, voltimise, lõikamise, tikkimise, detailide ühendamine, nõöbi õmblemise, heegeldamine, liimimine,</p>

<p>Käsitseb õigesti ning ohutult enim kasutatavaid töövahendeid.</p> <p>Modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid.</p>	<p>punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine).</p> <p>*Sagedasemad töövahendid (käärid, nõel, naaskel), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine. *Töövahendite hooldamine.</p> <p>*Töövõtte valimine sõltuvalt ideest ja materjalist.</p> <p>* Kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmistades.</p> <p>*Jõukohaste esemete valmistamine.</p>
<p>5. Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses.</p> <p>Tegutseb säästliku tarbijana.</p> <p>Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust, hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest.</p> <p>Järgib viisakusreegleid.</p>	<p>*Arutelu kodu kui perele olulise väärtuse üle.</p> <p>*Ruumide korrastamine ja kaunistamine.</p> <p>*Säästlik tarbimine.</p> <p>*Jäätmete sorteerimine.</p> <p>*Isiklik hügieen.</p> <p>*Riiete ning jalatsite korrashoid.</p> <p>*Tervislik toiduvalik.</p> <p>*Lihtsamate toitude valmistamine.</p> <p>*Laua katmine, kaunistamine ja koristamine.</p> <p>*Viisakas käitumine.</p>

3. klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>1. Märkab esemetel rahvuslikke elemente.</p> <p>Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid.</p> <p>Kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid.</p>	<p>*Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval.</p> <p>*Rahvuslikud mustrid ja motiivid. *Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine.</p> <p>*Ideede visandamine paberil.</p> <p>*Idee esitlemine. *Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.</p>

<p>2. Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk, voolimismass jms).</p> <p>Võrdleb materjalide üldisi omadusi.</p> <p>Oskab materjale ühendada ja kasutada.</p>	<p>*Looduslikud ning tehismaterjalid.</p> <p>*Materjalide saamislugu, omadused, otstarve ja kasutamine.</p> <p>*Katsetused erinevate materjalidega, nende omaduste võrdlemine.</p> <p>*Arutelu materjalide ja töövahendite sobivuse üle.</p> <p>*Ideede leidmine materjalide korduskasutuseks.</p> <p>*Valmistööde esitlemine.</p>
<p>3. Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi, kasutab abivahendina tööjuhendit.</p> <p>Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja leiutada.</p> <p>Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust.</p> <p>Arvestab ühiselt töötades kaaslastega.</p> <p>Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle.</p> <p>Tutvustab ja annab hinnangu oma ja kaaslase tööle.</p>	<p>*Töötamine suulise juhendamise järgi.</p> <p>*Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, selle mõistmine.</p> <p>*Oma idee teostamine, toetudes õpitud oskustele ja iseseisvatele katsetustele.</p> <p>*Vestlemine, märkamine, arutlemine.</p> <p>*Rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine.</p> <p>*Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.</p> <p>*Valmistöö kasutamise/ kasulikkuse ja esteetilisuse hindamine.</p> <p>*Töö protsessile ja tulemusele hinnangu andmine.</p> <p>*Iseseisev planeerimine ja teostamine.</p>
<p>4. Kasutab materjale säästlikult.</p> <p>Valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid.</p> <p>Käsitseb õigesti ning ohutult enim kasutatavaid töövahendeid.</p>	<p>*Materjalide säästlik kasutamine.</p> <p>*Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmise, märkimise, rebimise, voltimise, lõikamise, heegeldamise, detailide ühendamine, õmblemise, liimimise, punumise, kaunistamise, värvimise, viimistlemise).</p> <p>*Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, naaskel), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine.</p> <p>*Töövahendite hooldamine.</p>

Modelleerib, meisterdab ja valmistab erinevatest materjalidest esemeid.	*Töövõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. *Kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmistades. *Jõukohaste esemete valmistamine.
5. Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses. Tegutseb säästliku tarbijana. Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust, hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest. Järgib viisakusreegleid.	*Arutelu kodu kui perele olulise väärtuse üle. *Ruumide korrastamine ja kaunistamine. *Säästlik tarbimine. *Jäätmete sorteerimine. *Riiete ning jalatsite korrashoid. *Isiklik hügieen. *Tervislik toiduvalik. *Lihtsamate toitade valmistamine. *Laua katmine, kaunistamine ja koristamine. *Viisakas käitumine.

4.2. Ainekava. Tehnoloogiaõpetus teine kooliaste

Tehnoloogiaõpetuse kirjeldus

II ja III kooliastmes koosneb õpetuse sisu viiest osaoskusest ühe kooliastme piires:

1. tehnoloogia igapäevaelus,
2. disain ja joonestamine,
3. materjalide töötlemine,
4. kodundus vahetatud õpperühmades,
5. projektitööd.

Õppetundides lõimib aineõpetaja õppesisu praktilise tegevusega (puidutöö, metallitöö, elektroonika jm). Õppesisu ja/või järjestust võib kooliastmeti muuta või õpitut järgmises kooliastmes sügavamalt käsitleda.

Õppeaine osade järjestuse õppeaasta jooksul planeerib ja korraldab aineõpetaja koostöös käsitöö ja kodunduse õpetajaga. Õppeaine mitmekülgsuse huvides vahetatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpperühmi.

Õppes pannakse rõhku õpilaste mõtestatud loovale uuendustegevusele, seega saavad õpilased koos avastamisrõõmuga kogeda tööprotsessi ideest valmis esemeni. Õpilased teevad huvitavaid

ja fantaasiaküllaseid rakenduslikku laadi loomingulisiülesandeid, sh kavandavad, valmistavad ning esitlevad eset, andes oma tööle ise ka hinnangu.

Seejuures arvestatakse õpilaste erinevaid võimeid ja huve ning toetatakse nende omaalgatust ja õpimotivatsiooni. Õppeaines rõhutatakse leiutajameelse tegevuse olulisust ning kujundatakse noorte töölaseid käitumis- ja väärtushoiakuid. Eesmärk on, et õpilased omandaksid keskkonnasäästlikkust ja kohalikke traditsioone väärtustavad ning eetilised tõekspidamised.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

6.kl. õpilane:

- 1) planeerib tööd ja lahendab sellega seotud ülesandeid;
- 2) joonestab joonist ja disainib lihtsaid esemeid;
- 3) tunneb enam kasutatavaid materjale ja nende omadusi ning kasutab neid töös otstarbekalt;
- 4) teab lihtsamaid töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid töös kasutada;
- 5) valmistab lihtsaid esemeid (nt mänguasi, paat, liikuv auto jne);
- 6) esitleb ideed, joonist või eset;
- 7) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- 8) väärtustab ning järgib väljakujunenud töölaseid hoiakuid ja käitumistavasid;
- 9) tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite.

Õpitulemised ja õppesisu. Tehnoloogia igapäevaelus

Õpilane:

- 1) peab tähtsaks tehnoloogilist kirjaoskust igapäevaelus;
- 2) seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainete ja eluvaldkondadega;
- 3) võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid;
- 4) kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloos ning nüüdisajal;
- 5) kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale;
- 6) valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna.

Õppesisu

Tehnoloogia olemus. Tehnoloogiline kirjaoskus ja selle vajalikkus. Tehnoloogia ja teadused. Tehnoloogia, inimene ja keskkond. Transpordivahendid. Energiaallikad.

Disain ja joonestamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda;
- 2) koostab kolmvaate lihtsast detailist;
- 3) teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente;
- 4) disainib lihtsaid esemeid, kasutades selleks ettenähtud materjale;
- 5) märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;
- 6) osaleb õpilaspäraselt uudse tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega;
- 7) mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus.

Õppesisu

Eskiis. Lihtsa eseme kavandamine. Tehniline joonis. Jooned ja nende tähendused. Mõõtmed ja mõõtkava. Piltkujutis ja vaated. Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine. Disain. Disaini elemendid. Esemel viimistlemine. Probleemide lahendamine. Insenerid ja leiutamine.

Materjalid ja nende töötlemine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise;
- 2) valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale;
- 3) suudab valmistada jõukohaseid liiteid;
- 4) valmistab mitmesuguseid lihtsaid esemeid (sh mänguasju);
- 5) kasutab õppetöös puur- ja treipinki;
- 6) analüüsib ja hindab loodud eset, sh esteetilisest ja rakenduslikust küljest;
- 7) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- 8) väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid töövõtteid;

9) kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks.

Õppesisu

Materjalide liigid (puit, metall, plastid, elektroonika komponendid jne) ja nende omadused.

Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jne) ning töövahendid (tööriistad ja masinad).

Levinumad käsi- ja elektrilisedööriistad. Puur- ja puidutrepink. Materjalide liited.

Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

Projektitööd II kooliastmes

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;
- 2) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust;
- 3) teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistööde osalisena;
- 4) osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;
- 5) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- 6) teeb võimetekohase projekti ning analüüsib saadud tagasisidet.

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille puhul saavad õpilased vabalt valida õpperühma ja projekti. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Kodundus vahetatud õpperühmades

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite;
- 2) teeb põhilisi korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid;

- 3) teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades;
- 4) teab ja väärtustab tervisliku toitumise põhialuseid
- 5) katab lauda ning peab kinni üldtuntud lauakommetest
- 6) teab jäätmete käsitlemise ja keskkonnanahoiu põhilisinõudeid.

Õppesisu

Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toiduainete säilitamine. Hügieeninõuded köögis töötades. Jäätmete sortimine. Retsepti kasutamine, mõõtühikud. Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileibade ja salatite valmistamine. Makaroniroad ja pudrud. Magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad võimalused. Puhastus- ja korrastustööd. Rõivaste ja jalanõude hooldamine. Tarbijainfo (pakendiinfo, kasutusjuhend jm). Teadlik ja säästlik tarbimine.

4.3. Ainekava. Töö- ja tehnoloogiaõpetus kolmas kooliaste

9.klassi lõpetaja:

- 1) valib eseme valmistamiseks sobivad materjalid, töövahendid ja töötlemisviisid, hangib ning kasutab vajalikku teavet ainealasest kirjandusest ja internetist;
- 2) käsitseb ohutult käsi- ja elektrilisi tööriistu ja materjale ning mõistab ohutu töötamise olulisust, sh seoseid tervise ja karjäärivõimaluste vahel;
- 3) kasutab ressursse keskkonda säästvalt ja jätkusuutlikult ning mõistab, kuidas rakendada omandatud oskusi nii igapäeva- kui ka tulevases tööelus;
- 4) pakub välja ideid, rakendab neid loovalt esemeid valmistades ja täiustades ning mõistab enda osaluse tähtsust;
- 5) analüüsib eseme valmistamise protsessi ning omandabuusi teadmisi;
- 6) esitleb eset, hindab tulemuse kvaliteeti;
- 7) valmistab esemeid, teadvustab ja rakendab tehnoloogilisi ning loodusteaduste võimalusi praktilistes tegevustes

8) kujundab positiivseid väärtushinnanguid ja kõlbelisi tööharjumusi, hindab ning väldib võimalikke ohte töös;

9) teeb tervislikke toiduvalikuid, väärtustab tervislikku eluviisi ning toimib vastutustundliku tarbijana.

Tehnoloogiaõpetuse õpitulemused ja õppesisu

Tehnoloogia igapäevaelus

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab ja analüüsib inimtegevuse mõju loodusele ning keskkonnale;
- 2) mõistab enda osalust tehnoloogilistes protsessides;
- 3) kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, tunneb nende ohutut käsitlemist;
- 4) teadvustab ressursside piiratud hulka ning tarbib neid säästvalt ja jätkusuutlikult;
- 5) oskab tegevust planeerida ning teab oma eelistusi eneseteostuseks sobiva elukutse/ameti valikul;
- 6) teadvustab tehnoloogia ja inimese vastastikust mõju.

Õppesisu

Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogiliste

võimaluste rakendamisel.

Ressursside säästlik tarbimine. Töömaailm ja töö planeerimine. Tooraine ja tootmine. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Tehnoloogilise maailma tulevikuperspektiivid.

Disain ja joonestamine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) planeerib ülesande ja kavandab eseme ning esitleb seda võimaluse korral IKT vahenditega;
- 2) lahendab probleemülesandeid;

- 3) teab ja kasutab erinevaid esemete viimistlemise võimalusi;
- 4) teab pinnakatete omadusi ja kasutamise võimalusi;
- 5) arvestab ergonoomika põhireegleid ning oskab neid töös rakendada;
- 6) loeb skeeme, lihtsat kooste- ja ehitusjoonist;
- 7) joonestab jõukohast tehnilist joonist, vormistab ja esitleb joonist või skeemi.

Õppesisu

Leiutamine ja uuenduslikkus. Tehnilist taipu arendavate ja probleemülesannete lahendamine. Viimistlemine ja pinnakatted. Ergonoomia. Eseme modelleerimine arvuti abil. Joonise vormistamine ja esitlemine. Skeemid. Leppemärgid ja tähised tehnilistel joonistel. Ristlõiked ja lõiked. Koostejoonis. Ehitusjoonised.

Materjalid ja nende töötlemine

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) leiab teavet materjalide, nende omaduste ja töötlemise kohta, hangib ainealast teavet kirjandusest ja internetist ning kasutab seda;
- 2) võrdleb materjalide omadusi, töötlemise viise ning kasutamise võimalusi;
- 3) kasutab eset valmistades mitmesuguseid töövahendeid, võimaluse korral CNC-tööpink, valib sobivaima töötlusviisi;
- 4) tunneb ja kasutab töötlemisel masinaid ning mehhanisme;
- 5) valmistab omanäolisi esemeid, tunneb ja kasutab erinevaid liiteid;
- 6) kujundab positiivseid väärtushinnanguid ja kõlbelisi tööharjumusi;
- 7) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid.

Õppesisu

Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimise võimalused kirjandusest ning internetist. Tänapäevased materjalide töötlemise viisid. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja

mehhanismid. IT vahendite/ arvuti ja materjalide töötlemise ühildamise võimalused (CNC-tööpingid). Optimaalse töötlusviisi valimine. Erinevate liidetekasutamine. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel esemeks. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

Projektitööd III kooliastmes

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;
- 2) osaleb paindlikult ühistöös, tööülesannete jaotamisel ja ajakava planeerimisel;
- 3) suhtleb projektitöös vajaduse korral kooliväliste institutsioonidega, et saada tarvilikku infot;
- 4) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust;
- 5) mõistab info kriitilise hindamise ja tõlgendamise vajalikkust ning kasutab infot kooskõlas kehtivate seaduste ja normidega;
- 6) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- 7) teeb võimetekohase projekti ning analüüsib üksikuidülesandeid ja saadud tagasisidet.

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille puhul saavad õpilased vabalt valida õpperühma ja projekti. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Kodundus vahetatud õpperühmades

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid;
- 2) teeb tervislikke toiduvalikuid ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü;
- 3) valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;

4) kalkuleerib toidu maksumust;

5) käitub teadliku tarbijana.

Õppesisu

Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad.

Aedviljatoidud ja supid. Kala- ja lihatoidud. Küpsetised ja vormiroad.

Käitumine peolauas, kohvikus, restoranis. Puhastusvahendid ja nende omadused.

Kodumasinad. Hooldusmärgid. Tarbija õigused ja kohustused

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- sisekorra ja tööohutuse nõuded;
- tehniline sõnavara: tooraine, materjal, toorik, tööese;
- eseme kuju ja suurus;
- eseme kujutamine tasapinnal (kavand)

PUIDUTÖÖD:

- puiduliikide, puitmaterjali ja saematerjali eristamine;
- vineeri tootmine ja liigid;
- saed ja saagimine;
- naelutamine;
- puitpinna käsitsi lihvimine;
- puidu liimimine;
- puidupinna kaunistamine;
- värvimine ja lakkimine;

MET ALLITÖÖD:

- üldteadmised metallidest;
- traat ja selle tootmine;
- traadi liigid, omadused ja kasutusala;
- traadi mõõtmine, märkimine ja tükeldamine;
- traadi painutamine ja aasastamine;
- spiraalide ja rõngaste valmistamine;
- traadi mähkimine ja punumine;
- ehisketi valmistamine ja viimistlemine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- vooluallikad ja elektrijaamad;
- juhid ja isolaatorid;
- vooluahel;
- taskulambipatarei ehitus;

Õpitulemused

5.kl. lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal
- määrata eseme kuju ja suurust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puitdetalle liimida ja lihvida
- puitpinna kaunistamise võtteid
- lihtsamaid traaditööde liike (traadi tükeldamine, õgvendamine, painutamine, aasastamine)
- teha lihtsamaid korrastustöid õppetöökojas

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- jooned ja nende tähendus joonistel;
- kolmvaade ja pinnalaotus;
- eseme kavandamine;
- detail, liide ja sõlm;
- tööoperatsioonid ja nende järjekord;

PUIDUTÖÖD:

- puidu liigid;
- mõõtmise ja märkimise;
- saagimine;
- hõõveldamine ja hõõvlite liigid;

- puurimine käsitsi ja puurpingis;
- pulk- ja kruviliide;
- treimine ja treimisvõtted;
- puitpinna dekoorimine;

MET ALLITÖÖD:

- pleki tootmine ja töötlemine;
- pleki liigid ja kasutusalaad;
- märkimine plekile ja lõikamine;
- pleki painutamine, palistamine ja valtsimine;
- pleki traatimine ja neetimine;
- pleki kohrutamine;
- plekist esemete viimistlemine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektrienergia kasutamine;
- vooluring ja selle osad;
- valgustid, lülitid, kaitsmed ja kontaktid;

Õpitulemused

6.klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- määrata eseme kuju ja suurust
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puurida käsitsi ja puurpingil ning tunneb puuride liike
- eristada hõövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- treipingi ehitust, tunneb treipeitlite liike ja neid kasutada
- treida silindrilisi detaile

- puitdetaile liimida ja lihvida
- puitpinna kaunistamise võtteid
- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- plekile märkida, plekki lõigata, painutada, valtsida, joota ja neetida
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel

7. klass

Õppesisu

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- joonise mõõtmestamine;
- skeem kui joonise eriliik;
- mõõtmine nihikuga;
- mehhanismid ja masinad;

PUIDUTÖÖD:

- materjali takseerimine;
- pidurikked: oksad, mädanikud;
- peitlid ja peiteldamine;
- kõverpindade töötlemine;
- tappliited;
- kujupindade treimine;

MET ALLITÖÖD:

- metallid ja sulamid ning nende omadused;
- metallitreipingi ehitus ja treimine;
- tooriku ja treitera kinnitamine;
- meislite liigid, meiseldamine;
- viilide liigid ja viilimine;
- saagimine;
- puurimine puurpingis;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektriskeemid ja leppemärgid;

- elekter kodumajapidamises;
- elektri juhtmestik ja selle osad;
- elektritöödel kasutatavad tööriistad;
- elektri ohutus;

7.klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- joonise mõõtmistamise põhireegleid
- määrata eseme kuju ja suurust
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puurida käsitsi ja puurpingil ning tunneb puuride liike
- eristada hõövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- kasutada erinevaid peitleid
- käsitsi töödelda kõverpindasid
- ühendada puitdetaile erinevate tappidega;
- treida erinevaid kujupindasid
- treipingi ehitust, tunneb treipeitlite liike ja neid kasutada
- treida silindrilisi detaile
- puitdetaile liimida ja lihvida
- puitpinna kaunistamise võtteid
- metallide liike ja sulameid ning nende omadusi
- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- treida metallitreipingil lihtsa kujuga detaile, tunneb treipingi ehitust
- sooritada traadi -, pleki ja lihtsamaid lukksepatöid: viilida, meiseldada, neetida;
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel

8.klass

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- Lõiked tehnilisel joonisel;
- keermed ja nende tähistamine joonistel;
- ülekandemehhanismid;
- masinadetailide asendatavus;
- otstarbeka tehnoloogia leidmine;

PUIDUTÖÖD:

- puidu tehnilised omadused;
- laipinna ja otspinna töötlemine;
- tappliited, keeltapi valmistamine;
- ketastoorikute treimine;
- liimpuit;
- puitpindade lihvimine ja toonimine;

METALLITÖÖD: .

- terase tootmine;
- teraste omadused ja kasutusala;
- treiterade tüübid;
- lõikekiirused treimisel;
- treimine automaateteniikiga;
- keermed. keermete lõikamine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektrivoolu iseloomustavad suurused: mõõteriistad;
- tarbijate ühendamise viisid: jada-ja rööpühendus;
- looduslik- ja elektromagnetism;
- elektromagnetiline induksioon;
- elektrimootori ehitus ja tööpõhimõte;

8.klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- joonestada lõikeid tehnilistel joonistel

- kasutada joonise mõõtmestamise põhireegleid, teab joonistel kasutatavate tingmärkide tähendust;
- mõõta nihikuga täpsusega 0,1 mm;
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puurida käsitsi ja puurpingil ning tunneb puuride liike
- eristada hõövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- kasutada erinevaid peitleid
- käsitsi töödelda kõverpindasid
- ühendada puitdetaili erinevate tappidega;
- treida erinevaid kujupindasid
- treipingi ehitust, tunneb treipeitlite liike ja neid kasutada
- treida suure läbimõõduga ketas- ja rõngastoorikuid
- puitdetaili liimida ja lihvida
- valmistada liimpuitu
- puitpinna kaunistamise võtteid
- terase tootmise liike ja teab terase omadusi ning kasutusalasid
- eristada treiterasid ning neid kasutada
- eristada lõikerežiime
- lõigata käsitsi sise-ja väliskeeret
- metallide liike ja sulameid ning nende omadusi
- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- treida metallitreipingil lihtsa kujuga detaile, tunneb treipingi ehitust
- sooritada traadi -, pleki ja lihtsamaid lukksepatoid: viilida, meiseldada, neetida;
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel
- ja teab elektrivoolu iseloomustavaid suurusid

9.klass

Õppe eesmärgid

Tööõpetuses taotletakse, et õpilane

- omandab vajalikud oskused igapäevaeluks, tööks ja harrastusteks;
- omandab teadmisi mitmesuguste materjalide, töövahendite kohta ning oskab neid oma töös kasutada;
- kogeb eneseteostuse võimalusi käelise tegevuse kaudu, arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib tundma tänapäevaseid käsitööriistu, valima sobivamaid töövõtteid, olema säästlik ja täpne oma töös;
- arendab tööks vajalikke isiksuse omadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust, töökultuuri ja harjumusi;
- omandab oskuse iseseisvalt mõelda, töötada, otsustada, hinnata oma tööd kriitiliselt;
- arendab tehnilist taipu, omandab üldtehnilisi teadmisi ja elementaarse tehnilise kirjaoskuse;
- omandab oskuse planeerida majapidamistöid, hinnata kokkuhoiuvõimalusi; hakkab huvi tundma rahvuskultuuri ja selle säilimise vastu;
- õpib tundma tööõpetusega seotud elukutseid, hindama oma sobivust teatud kutse omandamiseks.

Õppesisu

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- koostejoonis ja selle lugemine;
- ehitusjoonised ja tingtähised;
- tööeseme tehnoloogiline kaart;

PUIDUTÖÖD:

- Laudsepaplaadid ja nende kasutamine;
- servliited;
- kalasabatapiga liited;
- puidulõikepingid ja nende kasutamine;
- ketastoorikute õõnestreimine;
- lõikeriistade korrastamine ja teritamine;

MET ALLITÖÖD:

- terase termiline töötlemine;
- abrasiivlõikeriistad ja kõvasulamid;
- kooniliste pindade treimine;
- metalli trugimine;
- metallifreespingid ja freesimine;
- freeside liigid ja kasutamine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektrivoolu liigid;
- 3-faasiline vool;
- transformaatorid;
- elektrimootorite liigid ja tööpõhimõtted;
- andurid, releed ja lülitid;

9.klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- joonestada lõikeid tehnilistel joonistel
- kasutada joonise mõõtmestamise põhireegleid, teab joonistel kasutatavate tingmärkide tähendust;
- mõõta nihikuga täpsusega 0,1 mm;
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- eristada hõövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- kasutada erinevaid peitleid
- käsitsi töödelda kõverpindasid
- ühendada puid detaile erinevate tappidega;
- treida puidutreipingil piki -ja ristisuunas erinevate treipeitlite abil

- treida suure läbimõõduga ketas- ja rõngastoorikuid
- puitdetaille liimida ja lihvida
- valmistada liimpuitu
- puitpinna kaunistamise võtteid
- teritada käsitööriistasid: saage, hõõvleid, puure ja peitleid;
- terase tootmise liike ja teab terase omadusi ning kasutusalasid
- seadistada puurpink ja puurida erinevate puuridega;
- eristada treiterasid ning neid kasutada
- eristada lõikerežiime
- lõigata käsitsi sise-ja väliskeeret
- metallide liike ja sulameid ning nende omadusi
- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- treida metallitreipingil lihtsa kujuga detaile, tunneb treipingi ehitust
- treida koonilist pinda
- kasutada metallkeraamilisi ja abrasiivlõikeriistu
- käsitleda metalli freespinke ja kinnitada erinevaid toorikuid freespingile
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel
- ja teab elektrivoolu iseloomustavaid suurusi
- eristada voolu liike ja teab elektrimootorite tööpõhimõtteid
- värvida ja lakkida puit-ja metallpindu

Õppetegevused:

Kuna tööõpetuse peamine eesmärk on õpilase käelise tegevuse arendamine kasutatakse põhikooli tööõpetuses esemelis-tehnoloogilist süsteemi s.t. töövõtete õpetamine toimub esemete valmistamise käigus.

Õppetegevus sisaldab ka selliseid töid kus õpilased saavad rakendada enesealgatust, omaloomingut ja fantaasiat, kartmata lõpptulemuse kvaliteedi pärast. Üldtehnilise ettevalmistuse teemad võetakse läbi koos puidu-, metalli- ja valiktöödega. Õppekäigud näitustele ja puidu- ning metallitöötlemisfirmadesse.

4.4. Ainekava. Käsitöö ja kodundus teine kooliaste

Eesmärgid ja põhimõtted

- 1) tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest; hindab tööd ja töö tegijat;
- 2) kavandab ja teostab oma ideid ning lahendab loovalt endale võetud ülesandeid;
- 4) võrdleb ja kasutab erinevaid materjale;
- 5) teab ohutu töötamise põhimõtteid ning järgib neid;
- 6) töötab meeskonnas;
- 7) lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;
- 8) väärtustab rahvuskultuuri.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus ning lõiming

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<ul style="list-style-type: none">• Järgib töötamisel ohutusnõudeid, hoiab korras oma töökoha;• valmistab lihtsamaid tervislikke toite;• katab laua, valides sobiva paigutuse ja nõud;• valib töövahendid vastavalt töö eesmärgile;• teab väljendite “kõlblik kuni...” ja “parim enne...” tähendust.	<p>Kodundus (8 tundi)</p> <p>Töö organiseerimine ja hügieen (3 tundi)</p> <p>Isikliku hügieeni nõuded köögis töötamisel.</p> <ul style="list-style-type: none">• teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötamisel. <p>Ohutus.</p> <p>Nõude pesemine, köögi (töökoha) korrashoid.</p> <p>Jäätmete sorteerimine.</p> <p>Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Töötamine rühmas, tööülesannete jaotamine.</p> <p>Tutvumine õppekõigiga.</p> <p>Retsept ja mõõtühikud, lühendid retseptides.</p> <p>Praktiline ülesanne rühmale: mõõtmine ja kaalumine, mõõtühikute teisendamine.</p>

Prügi sorteerimine, nõude pesemine.

Praktiline töö:

Lihtsa retsepti järgi ühistööna toidu valmistamine, mille käigus toiduaineid nii mõõdetakse kui kaalutakse.

Toidu valmistamine

Retsept. Mõõtühikud.

- kasutab mõõdunõusid ja kaalu.

Lauakombed (3 tundi)

Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised võimalused.

- peab kinni üldtuntud lauakommetest.

Lauapesu, -nõud ja -kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.

Tegevused

Arutelu teemal: Miks on vaja lauakombeid?
Ülesanne: paiguta vastavalt menüüle lauale nõud (kasutada võib näiteks õpiku abi). Salvrätikute voltimine skeemi järgi.

Praktiline töö: Küpsisetordi valmistamine, tee keetmine, laua katmine, korrektne lauas käitumine.

Toiduainete töötlemine (2 tundi)

Töövahendid köögis. Ohutus. Toiduainete lühiajaline säilitamine. Võileivad.

Tegevused

Tutvumine töövahenditega õppeköögis. Tutvumine tükeldusviisidega, aedviljade eeltöötusega. Viilud, kuubikud, rattad, ribad, kangid, sektorid.

	<p>Praktiline töö: erinevad võileivad, kokteili valmistamine (retseptid on valitud nii, et nende käigus tuleb kasutada erinevaid töövahendeid ja ka aedvilju eeltöödelda).</p> <p>Oma tööle hinnangu andmine.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Järgib töötamisel ohutusnõudeid, hoiab korras töökoha; • töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi; • kasutab tekstiileseme kaunistamisel üherealisi pisteid (eelpiste, tikkpiste ja varspiste); • heegeldab põhisilmuseid (ahel- ja kinnissilmused). 	<p>Käsitöö (19 tundi)</p> <p><i>Töö käik (1 tund)</i></p> <p>Töö planeerimine, vajalikud õppevahendid, ohutusnõuded käsitööklassis töötamisel.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Mõttekaardi koostamine ja arutelu teemal “Miks on vaja töökoht korras hoida?”</p> <p>Tikkimine (pistete õppimine 3 tundi)</p> <p>Töövahendid ja sobivad materjalid. Üherealised pisted.</p> <p><i>Töö käik</i></p> <p>Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Tutvumine tikkimiseks sobivate materjalide ja töövahenditega.</p> <p>Tikkimisniidi kinnitamine töö alustamisel ja lõpetamisel. Pistete õppimine juteriidele suulise juhendamise ja õpiku või töölehe abil.</p> <p>Üherealised pisted: eelpiste, tikkpiste ja varspiste</p> <p>Tikkimine. Kavandamine. (1 tund)</p> <p>Idee ja kavandi tähtsus eseme valmistamisel.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Kavandada 10x10 cm suurune lihtne tikand, mille tikkimisel saaks kasutada õpitud üherealisi pisteid.</p> <p>Materjalide valimine tikkimiseks.</p>

	<p>Tikkimine (praktiline töö 4 tundi)</p> <p>Mustri kandmine riidele. Töö teostamine. Töö viimistlemine.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Vajadusel kavandi lihtsustamine, mustri kandmine riidele. Värvide valik ja tikkimine. Tikitud töö vormistamine.</p> <p><u>Õpilane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust; • kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitöösemeid; • kavandab omandatud töövõtete baasil väikese-mahulisi käsitöösemeid. <p>Heegeldamine (põhisilmuste õppimine 2 tundi)</p> <p>Töövahendid ja sobivad materjalid. Ahelsilmuste heegeldamine.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Heegelnõela ja lõnga sobivuse kontrollimine. Algsilmuse ja ahelsilmuste moodustamine. Ühe- ja kahevärvilise keti heegeldamine.</p> <p>Arutelu rühmas: kahevärvilisele ketile otstarbe leidmine.</p> <p>Heegeldamine (kavandamine, praktiline töö 6 tundi)</p> <p>Kinnissilmuste heegeldamine.</p> <p>Kavandamine</p> <p>Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemete disainimisel.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Tutvumine heegeldatud esemetega.</p> <p>Kinnissilmuste heegeldamine (tööjuhendi kasutamine).</p>
--	--

	<p>Väikese heegeldatud eseme kavandamine (mobiilikotike, nõelapadi).</p> <p>Värvide valik- soojad ja külmad toonid.</p> <p>Töö heegeldamine. Viimistlemine.</p> <p><u>Õpilane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust; • kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid; • kavandab omandatud töövõtete baasil väikesemahulisi käsitööesemeid. <p>Materjalid (1 tund)</p> <p>Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud, nende saamine ja omadused. (Lambavill)</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Õppefilm või -käik: lamba pügamine, villa töötlemine.</p> <p>Praktiline töö: tutvumine lambavillaga, lõngadega.</p> <p><u>Õpilane:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjeldab looduslike kiudainete saamist ja põhiomadusi.
<ul style="list-style-type: none"> • Kavandab ning valmistab omandatud töövõtete baasil väikesemahulisi käsitööesemeid. 	<p>Projektõpe (8 tundi)</p> <p>Käsitööd ja kodundust õppivad õpilased saavad valida mitme teema vahel.</p> <p><u>Tegevused</u></p> <p>Tutvumine erinevate vilditud töödega, ajakirjade, raamatutega.</p> <p>Praktiline töö:</p> <p>Ümara pallikese viltimine, sellest nt kuusehte kavandamine kasutades erinevaid kaunistusi – pärlid, tikkimispisted.</p>

	<u>Õpilane:</u> <ul style="list-style-type: none"> • leiab iseseisvalt lahendeid ülesannetele ning probleemidele. 	
--	--	--

5. klass

Õppetundide arv: 2 t. nädalas

Eesmärgid ja põhimõtted:

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu töö tegemisest;
- 2) õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- 3) tunneb ning kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; arendab töö kavandamise oskust;
- 4) loovülesandeid kavandades kasutab nüüdisaegseid teabevahendeid ning kirjandust; mõtleb välja lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada;
- 5) töötab ohutult üksi ja koos teistega;
- 6) hoiab puhtust kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;

5.klassis on rõhk eelkõige põhiliste töövõtete ja tehnoloogiate omandamisel ning juhendi järgi töötamise või abimaterjalide kasutamise oskuse arendamisel. Tehakse praktilisi töid, mis võimaldavad õpitud tehnoloogilisi võtteid loovalt rakendada. Ühiste arutluste käigus õpitakse tööprotsessi analüüsima, hindama ning oma tööle hinnangut andma.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Õpilane:	1. Disain ja kavandamine

<p>1) valib sobivaid tekstiil-esemeid, lähtudes nende materjalist, otstarbest;</p> <p>2) kavandab lihtsaid esemeid; tunnetab kavandamise tähtsust;</p> <p>3) oskab oma ideid paberile joonistada ja suuliselt esitleda ja põhjendada</p>	<p>Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses. Taaskasutus.</p> <p>Ideekavand ja selle vormistamine. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid; etnograafilisi esemeid;</p> <p>2) märkab rõivastel ja kasutab töödes lihtsaid rahvuslikke elemente;</p> <p>3) näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust.</p>	<p>2. Rahvakunst.</p> <p>Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid rahvakunstis.</p> <p>Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunstis. Rahvarõivad.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus;</p> <p>2) otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist;</p> <p>3) esitleb oma tööd kooli käsitöö näitusel;</p> <p>4) täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt.</p>	<p>3. Töö organiseerimine.</p> <p>Käsitöö väärtustamine. Õblemise ja käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks. Töövahendite valik. Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) õpib tundma looduslike ja sünteetilisi materjale, kasutamist ja hooldamist;</p> <p>2) võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele;</p> <p>3) kombineerib oma töös erinevaid materjale.</p>	<p>4. Materjalid.</p> <p>Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud ja keemilised kiud. Looduslike ja sünteetiliste kiudude omadused. Mitmesuguste materjalide koos-kasutamise võimaluste leidmine. Taaskasutus. Erinevate materjalide hooldamine.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) valib tööese valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid;</p> <p>2) õpib tundma õmblusmasina ehitust ja käsitlemist; õpib masinal õmblema; valmistab lihtsa- lõikelisi tekstiilesemeid;</p>	<p>5. Tööliigid.</p> <p>Tikkimine. Tutvumine ühe- ja kaherealiste tarbe- ning kaunistuspistetega. Arhailine tikand. Sümbolid ja märgid.</p> <p>Õmblemine. Õmblusmasina ehitus ja käsitus. Niiditamine. Ühendusõmblused ja palistused. Viimistusõmblused. Lihtne tekstiilese.</p>

<p>3) õpib kuduma parem- ja pahempidistest silmustest koosnevaid mustreid ning tunneb nende tingmärke;</p> <p>4) õpib heegeldama kinnissilmuseid ja sambaid ning tunneb nende tingmärke.</p>	<p>Kudumine. Lõnga ja varraste vastavus. Silmuste loomine. Parem-ja pahempidised silmused. Ripskude, soonik-kude. Lihtne kudum.</p> <p>Heegeldamine. Heegelnõela ja lõnga vastavus. Kettahela heegeldamine. Kinnissilmused. Poolsambad. Ühe- ja kahekordsed sambad. Lihtne heegeltöö.</p>
<p>Kodundus.</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab mitmekülgse toidu-valiku tähtsust oma tervisele ning põhiliste toitainete vajalikkust ja allikaid;</p> <p>2) tunneb toidu erinevaid säilitusviise;</p> <p>3) analüüsib menüü tervislikkust;</p> <p>4) teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi;</p> <p>5) teab eesti rahvustoite;</p> <p>6) hindab oma toitumis-harjumuste vastavust tervislikule toitumisele</p>	<p>Kodundus.</p> <p>6. Toit ja toitumine.</p> <p>Toitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Tasakaalustatud toidumenüü. Toitumisteave meedias. Toitumishäired.</p> <p>Eestlaste toit läbi aegade. Toiduainete riknemise põhjused. Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arvestab rühmaüles-andeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;</p> <p>2) kasutab teabeallikaid;</p> <p>3) teab ja täidab hügieenireegleid; nõude pesemine käsitsi ja masinaga</p>	<p>7. Töö organiseerimine.</p> <p>Rühmas töötamine. Tööde järjekord ja töö korraldamine. Menüü koostamine.</p> <p>Praktiline töö ja tulemuste arutelu.</p> <p>Toiduga seonduvad ametid.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) teab toiduainete põhilisi kuumtöötlemise viise;</p> <p>2) tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;</p> <p>3) valmistab retsepti kasutades erinevaid lihtsaid toite;</p> <p>4) kasutab mõõtenõusid ja kaalu;</p> <p>5) oskab anda tehtud tööle hinnangu</p>	<p>8. Toidu valmistamine.</p> <p>Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus; ohutusnõuded. Külmad toidud: salatid, einevõileivad, magustoidud.</p> <p>Kuumtöötlemise viisid. Keetmine, hautamine, küpsetamine. Maitseained ja roogade maitsestamine.</p>

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kujundab ja katab laua; 2) kujundab kutse ja leiab loominguilisi võimalusi kingituse pakkimiseks; 3) rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt; 4) mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel. 	<p>9. Etikett.</p> <p>Laua katmine. Ideede ja võimaluste peolaudade kujundamiseks. Serveerimiseks sobivad nõud. Käitumine vastuvõttudel.</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab kasutada neid juhendi järgi; 2) tunneb põhilisi korrastus-töid ja -tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi; 3) arvestab ruumi koristamisel töövõtete ökonoomset järjekorda 	<p>10. Kodu korrashoid.</p> <p>Kodumasinad. Olmekeemia.</p> <p>Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Koristustööde järjekord.</p> <p>Teadlik ja säästlik tarbimine.</p>

Projektitööd.

Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel.

Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt temaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

Õpilane:

- 1) teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;

- 2) osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;
- 3) leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;
- 4) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste töölaseid arvamusi;
- 5) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- 6) väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu.

6.klass

Õppetundide arv: 2t. nädalas

Eesmärgid ja põhimõtted:

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu loovtegevusest;
- 2) õpib vaatlama, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- 3) tunneb ning kasutab mitmesuguseid materjale (looduslikke, sünteetilisi) ning lihtsamaid töötlemisviise; arendab töö kavandamise oskust;
- 4) loovülesandeid kavandades kasutab nüüdisaegseid teabevahendeid ning kirjandust; mõtleb välja lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada;
- 5) töötab ohutult üksi ja koos teistega;
- 6) hoiab puhtust kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;

6.klassis on rõhk eelkõige põhiliste uute töövõtete ja tehnoloogiate omandamisel ning juhendi järgi töötamise või abimaterjalide kasutamise oskuse arendamisel. Tehakse praktilisi töid, mis võimaldavad õpituid tehnoloogilisi võtteid loovalt rakendada. Ühiste arutluste käigus õpitakse tööprotsessi analüüsima, hindama ning oma tööle hinnangut andma.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>Õpilane:</p> <p>1) valib sobivaid tekstiil-esemeid, lähtudes nende materjalist, otstarbest;</p> <p>2) kavandab loovtöö; tunnetab kavandamise tähtsust;</p> <p>3) oskab oma ideid paberile joonistada; vormistada ja suuliselt esitleda ja põhjendada</p>	<p>1. Disain ja kavandamine</p> <p>Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses. Taaskasutus.</p> <p>Ideekavand ja selle vormistamine. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid; etnograafilisi esemeid; omab ülevaadet eesti rahvariitest, ehetest, töövahenditest;</p> <p>2) märkab rõivastel ja kasutab töödes lihtsaid rahvuslikke elemente;</p> <p>3) näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust.</p>	<p>2. Rahvakunst.</p> <p>Eesti rahvakunst; rahvariided; ehted. Sümbolid rahvakunstis.</p> <p>Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunstis. ERM-i külastus.</p> <p>Õppesisu</p> <p>Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi.</p> <p>Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus;</p> <p>2) otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist;</p> <p>3) esitleb oma tööd kooli käsitöö näitusel;</p> <p>4) täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt.</p>	<p>3. Töö organiseerimine.</p> <p>Käsitöö väärtustamine. Õmblemise ja käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks. Töövahendite valik. Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi</p> <p>Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb looduslike ja sünteetilisi materjale, omadusi; kasutamist ja hooldamist;</p> <p>2) võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele;</p> <p>3) kombineerib oma töös erinevaid materjale.</p>	<p>4. Materjalid.</p> <p>Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud ja keemilised kiud. Looduslike ja sünteetiliste kiudude omadused. Mitmesuguste materjalide koos-kasutamise võimaluste leidmine. Taaskasutus. Lapi-tehnika.</p>
<p>Õpilane:</p>	<p>5. Tööriistid.</p>

<p>1) valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid;</p> <p>2) leiab sobivad lõiked lõikelehel; õpib masinal õmblema; valmistab lihtsa- lõikelisi tekstiilesemeid;</p> <p>3) kudumis-skeemide lugemine; õpib kuduma parem- ja pahempidistest silmustest koosnevaid mustreid; oskab silmuseid kahandada ja kasvatada;</p> <p>4) õpib lugema erinevaid heegelskeeme; tunneb heegelmärke; kasvatab ja kahandab heegelpinda;</p>	<p>Tikkimine. Tutvumine pinnatäite-tikanditega: ristpiste, madalpiste. Sümbolid ja märgid.</p> <p>Õmblemine. Ühendusõmblused ja palistused. Viimistlus: äärestusmasina kasutamine. Kantimine: diagonaal- ja lõike-kohane kant. Detailid: tasku, krae. Kumerad õmblused. Lõigete kohandamine ja paigutus kangal. Juurdelõikus.</p> <p>Kudumine. Lõnga ja varraste vastavus. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidised silmused. Lihtne kudum.</p> <p>Heegeldamine. Heegelnõela ja lõnga vastavus. Kettahela heegeldamine. Kinnissilmused. Poolsambad. Ühe- ja kahekordsed sambad. Fileepind. Motiivi heegeldamine. Lihtne heegeltöö.</p>
<p>Kodundus.</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab mitmekülgse toidu-valiku tähtsust oma tervisele ning põhiliste toitainete vajalikkust ja allikaid;</p> <p>2) tunneb toidu erinevaid säilitusviise;</p> <p>3) analüüsib menüü tervislikkust;</p> <p>4) teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi;</p> <p>5) teab eesti rahvustoite;</p> <p>6) hindab oma toitumis-harjumuste vastavust tervislikule toitumisele</p>	<p>Kodundus.</p> <p>6. Toit ja toitumine.</p> <p>Toitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Tasakaalustatud toidumenüü. Toitumisteave meedias. Toitumishäired.</p> <p>Eestlaste toit läbi aegade. Toiduainete riknemise põhjused. Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arvestab rühmaüles-andeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;</p> <p>2) kasutab teabeallikaid;</p> <p>3) teab ja täidab hügieenireegleid; nõude pesemine käsitsi ja masinaga</p>	<p>7. Töö organiseerimine.</p> <p>Rühmas töötamine. Tööde järjekord ja töö korraldamine. Menüü koostamine.</p> <p>Praktiline töö ja tulemuste arutelu.</p> <p>Toiduga seonduvad ametid.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) teab toiduainete põhilisi kuumtöötlemise viise;</p>	<p>8. Toidu valmistamine.</p>

<p>2) tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;</p> <p>3) valmistab retsepti kasutades erinevaid lihtsaid toite;</p> <p>4) kasutab mõõtenõusid ja kaalu;</p> <p>5) oskab anda tehtud tööle hinnangu</p>	<p>Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus; ohutusnõuded. Külmad toidud: salatid, einevõileivad, magustoidud.</p> <p>Kuumtöötlemise viisid. Keetmine, hautamine, küpsetamine. Maitseained ja roogade maitsestamine.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) kujundab ja katab laua;</p> <p>2) kujundab kutse ja leiab loomingulisi võimalusi kingituse pakkimiseks;</p> <p>3) rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt;</p> <p>4) mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel.</p>	<p>9. Etikett.</p> <p>Laua katmine, kaunistamine. Ideed ja võimalused peolaua kujundamiseks.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab kasutada neid juhendi järgi;</p> <p>2) tunneb põhilisi korrastus-töid ja -tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi;</p> <p>3) arvestab ruumi koristamisel töövõtete ökonoomset järjekorda</p>	<p>10. Kodu korrashoid.</p> <p>Kodumasinad. Olmekeemia.</p> <p>Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Koristustööde järjekord.</p> <p>Teadlik ja säästlik tarbimine.</p>

Projektitööd.

Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel.

Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

Õpilane:

- 1) teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;
- 2) osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;
- 3) leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;
- 4) suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi;
- 5) kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- 6) väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu.

4.5. Ainekava. Käsitöö ja kodundus kolmas kooliaste

7. klass

Õppetundide arv: 2 t. nädalas

Eesmärgid ja põhimõtted:

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest;
- 2) õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- 3) tunneb ning kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise; arendab töö kavandamise oskust;
- 4) loovülesandeid kavandades kasutab nüüdisaegseid teabevahendeid ning kirjandust; mõtleb välja loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada;
- 5) töötab ohutult üksi ja koos teistega;
- 6) hoiab puhtust kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;

7) hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest; väärtustab rahvaste kultuuripärandit;

8) teab tervisliku, tasakaalustatud toitumise põhitõdesid; toitainete vajalikkust ja allikaid; valmistab erinevaid toite.

Tööülesannete valikul lähtutakse eesmärgist arendada laste vaimseid ja

füüsilisi võimeid: motoorikat, tähelepanu, silmamõõtu, ruumitaju, kujutlusvõimet.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>Õpilane:</p> <p>1) õpib tundma erinevaid tekstiile; valib sobivaid kangaid;</p> <p>2) kavandab esemeid, lähtudes nende otstarbest, löikest, stiilist;</p> <p>3) märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis;</p>	<p>1. Disain ja kavandamine</p> <p>Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses.</p> <p>Kaubamärgid. Sobivate lisandite valik stiili kujundades.</p> <p>Ideekavand ja selle vormistamine. Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid; etnograafilisi esemeid; omab ülevaadet eesti rahvariistest</p> <p>2) kasutab töödes rahvuslikke mustreid</p> <p>3) näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust.</p>	<p>2. Rahvakunst.</p> <p>Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunstis.</p> <p>Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunstis. Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus;</p> <p>2) otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist;</p> <p>3) esitleb või eksponeerib oma tööd kooli käsitöö näitusel;</p> <p>4) täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt.</p>	<p>3. Töö organiseerimine.</p> <p>Käsitöötehnicate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos. Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel. Käsitöö väärtustamine. Õmblemise ja käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks.</p>

	Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine
<p>Õpilane:</p> <p>1) kirjeldab looduslike ja keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;</p> <p>2) võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele; keskkonnale;</p> <p>3) kombineerib oma töös erinevaid materjale.</p>	<p>4. Materjalid.</p> <p>Tekstiilkiudained. Looduslikud ja keemilised kiud. Tehiskiudude ja sünteetiliste kiudude saamine ning omadused.</p> <p>Tänapäeva käsitöömaterjalid. Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine. Taaskasutus.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid;</p> <p>2) võtab lõikelehelts lõikeid, valib õpetaja abiga sobiva tehnoloogia ja õmbleb endale rõivaeseme;</p> <p>3) loeb koekirju koeskeemi kasutades; koob ringselt;</p> <p>4) leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid.</p>	<p>5. Tööriigid.</p> <p>Tikkimine. Tutvumine erinevate tikanditega. Pinnakattetikandid (ristpiste, madalpiste). Tikand loomingulise väljendusvahendina.</p> <p>Õmblemine. Rõivaeseme õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurus- numbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Eseme õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Õmblustöö viimistlemine, kuumtöötlemine.</p> <p>Kudumine. Ringselt kudumine; (kindapaari kudumine) Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Kaheväriline kudumine. Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine .</p> <p>Heegeldamine. Erinevad heegel-tehnikad ja tööproovid. Ringselt heegeldamine. Heegeltöö kavandamine. Õpimapi koostamine.</p>
<p>Kodundus.</p> <p>Õpilane:</p>	<p>Kodundus.</p> <p>6. Toit ja toitumine.</p>

<p>1) teab mitmekülgse toidu-valiku tähtsust oma tervisele ning põhiliste toitainete vajalikkust ja allikaid;</p> <p>2) tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning riknemi-sega seotud riskitegureid;</p> <p>3) analüüsib menüü tervislikkust</p> <p>4) teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi ning oskab neid teadmisi rakendada;</p> <p>5) võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid.</p>	<p>Mineraalained ja vitamiinid, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Tasakaalustatud toidumenüü.</p> <p>Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid</p> <p>Toiduainete riknemise põhjused. Hügieeninõuded. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine, säilitamise viisid. Mõisted: külmutamine, kuivatamine, konserveerimine, pastöriseerimine, keetmine, hautamine, praadimine, grillimine, fritimine, blanšeerimine.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arvestab rühmaüles-andeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;</p> <p>2) kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid;</p> <p>3) kalkuleerib toidu maksumust;</p> <p>4) hindab enda huve ja sobivust toiduga seotud elukutseteks või hobideks.</p>	<p>7.Töö organiseerimine.</p> <p>Rühmas töötamine, töö korraldamine. Ülesannete delegeerimine. Menüü koostamine.</p> <p>Praktiline töö ja tulemuste analüüsimine, hinnangu andmine töö protsessile.</p> <p>Toitlustamisega seonduvad ametid.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) teab toiduainete kuumtöötlemise viise;</p> <p>2) tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;</p> <p>3) valmistab retsepti kasutades erinevaid külmi ja kuumi roogi;</p> <p>4) küpsetab erinevaid pagaritooteid;</p> <p>5) teab eesti rahvustoite</p>	<p>8. Toidu valmistamine.</p> <p>Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus. Külmad toidud (salatid, einevõileivad).</p> <p>Kuumtöödeldud toidud (pudrud, supid) Makaronide, riisi ja kartulite keetmine) Maitseained.</p> <p>Küpsetamine (muretaigen ja erinevad katted; pitsa ja vormitoidud). Rahvustoidud.</p>

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kujundab ja katab laua; 2) kujundab kutse ja leiab loomingulisi võimalusi kingituse pakkimiseks; 3) mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel. 	<p>9. Etikett.</p> <p>Laua katmine. Ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks. Etikett. Etiketiga seonduvad mõisted.</p>
---	--

8. klass

Õppetundide arv: 2 t. nädalas

Eesmärgid ja põhimõtted:

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest;
- 2) õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- 3) tunneb ning kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning töötlemisviise;
- 4) mõtleb välja loovaid lahendusi, kavandab ja oskab neid teostada;
- 5) töötab ohutult üksi ja koos teistega;
- 6) hoiab puhtust kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;
- 7) teab tervisliku toitumise, tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü vajalikkust;
- 8) hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest, tunneb ja väärtustab rahvaste kultuuripärandit;

Tööülesannete valikul lähtutakse eesmärgist arendada laste vaimseid ja

füüsilisi võimeid: mootorikat, tähelepanu, silmamõõtu, ruumitaju, kujutlusvõimet. Oluline on loovus. Julgus oma ideid esitleda, katsetada ja anda oma tööle arutlev hinnang.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>Õpilane:</p> <p>1) kavandab ja kujundab isikupäraseid tekstiilesemeid - lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist;</p> <p>2) valib sobiva materjali ja arvestab materjali kulu;</p> <p>3) märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis.</p>	<p>1. Disain ja kavandamine</p> <p>Tekstiilid rõivastuses ja interjööris.</p> <p>Sobivate lisandite ja kaunistamis-viiside valik käsitööeset kujundades.</p> <p>Ideekavand ja selle vormistamine.</p> <p>Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades.</p> <p>Õmblustöö (seelik, püksid) kavandamine.</p> <p>Kudumi (vest) või heegeltöö (top) kavandamine.</p> <p>Tekstiilitööd (lapitehnikas padjad, katted).</p> <p>Õpimapi koostamine</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid; etnograafilisi esemeid; omab ülevaadet eesti rahvariistest</p> <p>2) kasutab töödes rahvuslikke mustreid</p> <p>3) näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust.</p>	<p>2. Rahvakunst.</p> <p>Vöökirjad ja ornamendid, tikandid rahvakunsti.</p> <p>Rahvarõivad</p> <p>Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunsti. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arutleb ja analüüsib tööprotsessi</p> <p>2) otsib töö teostamiseks vajalikku infot nüüdisaegsest teabelevist;</p> <p>3) esitleb või eksponeerib oma tööd kooli käsitöönäitusel; analüüsib ja hindab nii töökäiku kui tulemust;</p> <p>4) täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt.</p>	<p>3. Töö organiseerimine. Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel. Käsitöö väärtustamine. Käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks.</p> <p>Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades. Vajaliku teabe kohandamine, analüüs ja kasutamine.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb looduslike ja keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;</p> <p>2) võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele; keskkonnale;</p> <p>3) kombineerib oma töös erinevaid materjale.</p>	<p>4. Materjalid.</p> <p>Tekstiilkiudained. Tervise- ja loodusesõbralikud materjalid.</p> <p>Tänapäevase käsitöömaterjalid. Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine. Taaskasutuse võimalused.</p>

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid; 2) võtab lõikelehel lõikeid, valib õpetaja abiga sobiva tehnoloogia ja õmbleb endale rõivaeseme; 3) loeb koekirju koeskeemi kasutades; koob ringselt; 4) leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid. 	<p>5. Tööliigid.</p> <p>Tikkimine. Tutvumine erinevate tikanditega (pinnakatte-tikandid; pärltikandid). Tikandi kavandamine ja loomine.</p> <p>Õmblemine. Rõivaeseme (seelik, püksid või dressid)) õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurus-numbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Esemee õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Õmblustöö viimistlemine, kuumtöötlemine.</p> <p>Kudumine. Materjali valik ja kulu. Silmuste arvestamine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Kudumi lõike järgi kudumine (kasvatamine, kahandamine). Esemee (vest, top) kudumine ja viimistlemine.</p> <p>Heegeldamine. Erinevad heegel-tehnikad ja tööproovid. Ringselt heegeldamine. Heegeltöö kavandamine, teostamine ja viimistlemine.</p>
<p>Kodundus.</p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab mitmekülgse toidu-valiku tähtsust oma tervisele ning põhiliste toitainete vajalikkust ja allikaid; 2) tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning riknemisega seotud riskitegureid; 3) analüüsib menüü tervislikkust; 4) teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi ning oskab neid teadmisi rakendada; teab ja tunneb erinevaid mõisteid kodunduses; 5) võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid. 	<p>Kodundus.</p> <p>6. Toit ja toitumine.</p> <p>Mineraalained ja vitamiinid, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Tasakaalustatud toidumenüü. Toitumisteave meedias. Toitumishäired.</p> <p>Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid. Toiduainete riknemise põhjused. Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine.</p> <p>Toidu valmistamine. Külmtöödeldud toidud (erinevad salatid, einevõileivad). Kuumtöödeldud toidud (pudrud, püreed, supid, erinevad kastmed); kartuli, riisi, makaroni keetmine; küpsetamine koogid, saiakesed (muretaigen, pärimataigen).</p>

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) arvestab rühmaüles-andeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid; 2) kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid; 3) kalkuleerib toidu maksumust; 4) hindab enda huve ja sobivust toiduga seotud elukutseteks või hobideks. 	<p>7.Töö organiseerimine.</p> <p>Rühmas töötamine, töö korraldamine. Ülesannete delegerimine. Puhtuse ja hügieeninõuete arvestamine. Menüü koostamine.</p> <p>Praktiline töö ja tulemuste analüüsimine.</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab toiduainete kuumtöötlemise viise; 2) tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi; 3) valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi; 4) küpsetab tainatooteid ja võrdleb erinevaid kergitusaineid. 	<p>8.Toidu valmistamine.</p> <p>Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus. Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine.</p> <p>Supid. Lihatoitud. Kalaroad. Soojad kastmed. Kergitusained ja tainatooted.</p> <p>Vormiroad ja vokitoidud. Rahvustoidud.</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) koostab lähtuvalt ürituse sisust menüü ning kujundab ja katab laua; 2) kujundab kutse ja leiab loomingulisi võimalusi kingituse pakkimiseks; 3) rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt; 4) mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel. 	<p>9. Etikett.</p> <p>Koosviibimiste korraldamine. Kutsed ja kingitused. Ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks. Peolaua menüü koostamine.</p> <p>Rõivastus ja käitumine vastuvõttudel.</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) arutleb ja leiab seoseid kodu sisekujunduse ning seal elavate inimeste vahel; 2) tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab võrrelda nende erinevaid parameetreid ja käsitseda neid kasutusjuhendi järgi; 	<p>10. Kodu korrashoid.</p> <p>Erinevad stiilid sisekujunduses. Kodumasinad. Olmekeemia.</p> <p>Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Suurpuhastus.</p>

<p>3) tunneb põhilisi korrastustöid ja -tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi;</p> <p>4) teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb tarbija õigusi ning kohustusi;</p> <p>2) analüüsib reklaamide mõju ostmisele;</p> <p>3) oskab koostada leibkonna eelarvet</p>	<p>11. Tarbijakasvatus.</p> <p>Märgistused toodetel. Ostuotsuste mõjutamine. Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs. Kulude planeerimine.</p>
--	---

Projektitööd.

Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel.

Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekoolliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud

teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei

eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

III Hindamise põhimõtted :Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

1. Tööõpetuses on oluline õpetaja hinnang tehtud tööle.
2. Õpetajapoolne suunamine aitab õpilast ise oma tegevusele ning töö tulemusele hinnangut anda.
3. Hinnates arvestatakse õpilase loovust ülesannet lahendades, töö kulgu ja saavutatud õpitulemusi.
4. Lisaks võetakse hindamisel arvesse õpilase arengut, püüdlikkust, töökultuuri ja abivalmidust teiste õpilaste vastu.

9. klass

Õppetundide arv: 1

Eesmärgid ja põhimõtted:

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest;
- 2) õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda; arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle;
- 3) tunneb ning kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise;
- 4) mõtleb välja loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada; teostab oma loomingulisi ideid, kasutades sobivaid tehnikaid ja materjale;
- 5) kasutab loovülesannete täitmiseks materjali kogudes nüüdisaegseid teabevahendeid ning ainekirjandust;
- 6) hoiab puhtust kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;
- 7) teab tervisliku toitumise aluseid ja vajalikkust; koostab tasakaalustatud mitmekülgse menüü ja valmistab erinevaid toite;
- 8) hoolib oma kodukoha kultuuritraditsioonidest; tunneb ja väärtustab rahvaste kultuuripärandit.
- 9) analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks;
- 10) tuleb toime koduse majapidamisega ning käitub teadliku tarbijana.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
--------------	----------------------

<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib sobivaid rõivaid, lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist 2) arutleb moe muutumise üle 3) märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis 4) kavandab isikupäraseid esemeid. 	<p>1. Disain ja kavandamine</p> <p>Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses. Rõivastus kui ajastu vaimu peegeldaja – sotsiaalsed märksüsteemid.</p> <p>Moelooming. Sobivate lisandite valik stiili kujundades.</p> <p>Ideekavand ja selle vormistamine. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid.</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid; 2) kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid; 	<p>2. Rahvakunst. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunstis.</p> <p>Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevases rõivastuses.</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist; 2) võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele 	<p>4.Materjalid.</p> <p>Tänapäevased käsitöömaterjalid.</p>
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid; 2) võtab lõikelehelte lõikeid, valib õpetaja abiga sobiva tehnoloogia ja õmbleb endale rõivaeseme; 3) leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötetehnikaid. 4) esitleb oma tööd kooli käsitöönäitusel. 	<p>5.Tööliigid.</p> <p>Tikkimine. Tutvumine erinevate tikanditega. Tikand loomingulise väljendusvahendina.</p> <p>Õmblemine. Rõivaeseme õmblemine. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Esemee õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Lapitehnika levinumad võtted.</p> <p>Kudumine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Pitsilised mustrid. Rahvuslikud sallid.</p> <p>Heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika kasutamise võimalustega.</p>
<p>Õpilane:</p>	<p>Kodundus.</p>

<p>1) teab mitmekülgse toiduvaliku tähtsust oma tervisele ning põhiliste makro- ja mikrotoitainete vajalikkust ja allikaid;</p> <p>2) analüüsib toiduainete toiteväärtust, hindab nende kvaliteeti;</p> <p>3) analüüsib menüü tervislikkust ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü</p>	<p>6. Toit ja toitumine.</p> <p>Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Toitumisteave meedias.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;</p> <p>2) kasutab menüüid koostades ainekirjandust ja teabeallikaid</p>	<p>7.Töö organiseerimine.</p> <p>Meeskonna juhtimine. Suurema projekti korraldamine alates menüü koostamisest, kalkulatsioonist ja praktilise töö organiseerimisest kuni tulemuse analüüsimiseni.</p> <p>Toiduga seonduvad ametid.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) teab toiduainete kuumtöötlemise viise;</p> <p>2) tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;</p> <p>3) valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi</p>	<p>8.Toidu valmistamine.</p> <p>Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus. Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine.</p> <p>Tutvumine eri rahvaste köögikultuuri ning toitudega ning nende toitute valikuline valmistamine.</p> <p>Itaalia köök. Inglise köök. Vene köök ja Aasia köök.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) koostab lähtuvalt ürituse sisust menüü ning kujundab ja katab laua;</p> <p>2) kujundab lilleseadeid</p>	<p>9.Etikett.</p> <p>Ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb ja oskab käsitleda erinevaid kodumasinaid;</p> <p>2) tunneb põhilisi korrastustöid</p>	<p>10. Kodu korrashoid. Kodumasinad. Tuntumad toataimed, taimede hooldamine. Olmekeemia. Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus.</p>

Projektitööd.

Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel.

Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekoolliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul eieeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

5. AINEVALDKOND KEHALINE KASVATUS

Ainevaldkonna õppeained: kehaline kasvatus, nädalatunnid

I kooliastmes 9 tundi (1. kl - 3, 2. kl -3, 3. kl – 3);

II kooliastmes 8 (4. kl – 3, 5. kl – 3, 6. kl – 2);

III kooliastmes 6 (7. kl – 2, 8. kl – 2, 9. kl – 2 tundi).

Ainevaldkonna kirjeldus:

Ainevaldkonda kuuluv kehaline kasvatus toetab õpilasi tervist väärtustava eluviisi kujundamisel, loob aluse õpilaste iseseisvale liikumisharrastusele, soodustab huvi spordi- ja tantsusündmuste vastu, innustab võistlusi ja üritusi jälgima ning neis osalema. Kehaline kasvatus toetab õpilase nii kehalist/liigutuslikku kui ka kõlbelist, sotsiaalset ja esteetilist arengut ning tema kujunemist terviklikuks isiksuseks.

Kehalises kasvatuses juhitakse õpilast kehalist vormisolekut jälgima ning seda regulaarselt harjutades ning uusi (sh iseseisvalt omandatud) teadmisi ja oskusi hankides parandama. Keskkonda hoidev, kaaslasid austav, koostööd ning ausa mängu põhimõtteid väärtustav liikumine ja sportimine toetavad õpilaste sotsiaalset ning kõlbelist arengut.

Kehalises kasvatuses lähtutakse vajadusest toetada õpilaste kujunemist hea tervise ja töövõimega isiksusteks. Kehalise kasvatuses tundides omandatud teadmised, oskused ja kogemused soodustavad õpilaste mitmekülgset arengut ning võimaldavad neil leida endale jõukohane, turvaline ja tervislik liikumisharrastus.

Põhialadena kuuluvad põhikooli kehalise kasvatuses ainekavva kuus spordiala: võimlemine, kergejõustik (I kooliastme õpitulemustes ja õppesisus esitatud põhiliikumisviisidena jooks, hüpped ja visked), liikumis- ja sportmängud (korv-, võrk- ja jalgpall – koolil on kohustus õpetada neist kahte), tantsuline liikumine, talialad (suusatamine ja uisutamine – koolil on kohustus õpetada neist ühte) ning orienteerumine. I või II kooliastmes läbivad õpilased ujumise algõpetuse kursuse.

Teadmisi spordist ja liikumisest/sportimisest edastatakse kehalise kasvatuses tundides praktilises tegevuses ja/või õpilasi iseseisvale (tunnivälisele) õppele suunates. Kehalist kasvatust korraldades tuleb koolil arvestada õpilaste huve, kooli ja/või paikkonna spordi- või

liikumisharrastuse traditsioone ning olemasolevaid sportimistingimusi. Selleks on kehalise kasvatusaainekavas esitatud õpitulemused plaanitud saavutada ja neile vastav õppesisu läbida 75–80% õppeks ettenähtud tundide jooksul. 20–25% kehalisele kasvatusaainekavale ette nähtud tundide mahust saavad koolid kasutada ainekavva mittekuuluvate spordialade ja liikumisviiside (nt käsipall, saalihoki, pesapall, sulgpall, erinevad tantsustiilid jm) õpetamiseks, ainekavva kuuluvate põhialade oskuste kinnistamiseks või põhialade süvendatud õppeks.

Tantsuline liikumine võib olla integreeritud kehalise kasvatusaainekavva tundides teiste spordialade ja liikumisviisidega. Oluline on tunda populaarsemaid eesti rahvatantse ja tantsuelemente, mis ühendavad õpilasi rahvatantsupidude traditsiooniga.

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

Üldpädevuste kujundamine kehalises kasvatuses

Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ja käitumise – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiliku õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kehalises kasvatuses tähtsustatakse tervist ning jätkusuutlikku eluviisi. Arusaam, et tervist tuleb kaitsta ja tugevdada, aitab õpilastel teha põhjendatud valikuid tervisekäitumises. Austus looduse ning inimeste loodud materiaalsete väärtuste vastu soodustab keskkonda säästvat liikumist/sportimist. Abivalmis ja sõbralik suhtumine kaastlastesse ning ausa mängupõhimõtete järgimine sportlikes tegevustes toetavad kõlbelise isiksuse kujunemist.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Koostöö liikudes/sportides õpetab inimeste erinevusi aktsepteerima, neid suhtlemisel arvestama, ent ka ennast kehtestama. Kehakultuur kujundab viisakat, tähelepanelikku, abivalmis ja sallivat suhtumist kaastlastesse.

Enesemääratluspädevus. Kehalise kasvatusaainekavva kaudu kujundatakse oskust hinnata enda kehalisi võimeid ning valmisolekut neid arendada, samuti suutlikkust jälgida ja kontrollida oma käitumist, järgida tervislikku eluviisi ning vältida ohuolukordi.

Õpipädevus. Õpilasel kujuneb oskus analüüsida ja hinnata enda liigutusoskusi ja kehalisi võimeid ning kavandada meetmeid, kuidas neid täiustada. Koolis tekkinud huvi

liikumise/sportimise vastu loob aluse ja eeldused õppida uusi sobivaid liikumisviise. **Suhtluspädevus.** Oluline on tunda ja kasutada spordi ning tantsu oskussõnavara, arendada eneseväljendusoskust ning lugeda/mõista teabe- ja tarbetekste.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Sporditehniliste oskuste analüüs, kehalise töövõime näitajate ja sporditulemuste dünaamika selgitamine eeldavad õpilastelt matemaatikale omase keele, seoste, meetodite jm kasutamise oskust ning toetavad matemaatikapädevuse kujunemist. Õpitakse analüüsima tervisespordiga seotud teavet ja tegema tõendus põhiseid otsuseid. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid.

Ettevõtlikkuspädevus. Kehaline kasvatus toetab õpilaste oskust näha probleeme ja leida neile lahendusi, seada eesmärged, genereerida ideid ning leida sobivaid vahendeid ja meetodeid, kuidas neid teostada. Kehalises kasvatuses õpivad õpilased analüüsima oma kehalisi võimeid ja liigutusoskusi, kavandama tegevusi ning tegutsema sihipäraselt, selleks et tugevdada tervist ja parandada töövõimet. Koostöö kaaslastega sportimisel/liikumisel kujundab toimetulekuoskust ja riskijulgust.

Lõiming

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Sporti ja tervist käsitlevate eriotstarbeliste ja eriliigiliste tekstide (nt võistlusprotokollid, spordiuudised, terviseteave jne) lugemise ja kuulamise kaudu arendatakse oskust mõista nii suulist kui ka kirjalikku teksti. Kujundatakse oskust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt, kasutades kohaseid keelevahendeid ja ainealast terminoloogiat. Spordi- ja terviseteemaliste võõrkeelsete tekstide lugemine toetab võõrkeelte omandamist.

Matemaatika. Kõikide kehalise kasvatusosaoskuste arendamisel rakendatakse matemaatikas omandatud oskusi (arvutamine, loendamine, võrdlemine, mõõtmine) ja mõisteid (geomeetrilised kujundid, mõõtühikud, koordinaadid).

Loodusained. Kehalist kasvatust toetab keskkonna väärtustamine liikumisel/sportimisel. Kehalise kasvatus kaudu kinnistuvad teadmised ja oskused, mis on omandatud inimeseõpetuses, bioloogias, füüsikas ja geograafias.

Sotsiaalsed. Kehalises kasvatuses omandatud teadmised rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordikultuurist avardavad õpilaste silmaringi. Tervisliku eluviisi omaksvõtmine aitab õpilastel kujuneda aktiivseteks ning vastutustundlikeks kodanikeks.

Tehnoloogia. Teaduse ja tehnika saavutused on rakendatavad erinevatel spordialadel/liikumisviisidel (spordialade tehnika, spordivarustus ja -vahendid) ning tervisliku toitumise põhitõdede järgimisel.

Kunst ja muusika. Õpilaste tähelepanu juhitakse spordi ja kehakultuuri kujutamise- ning avaldumisvõimalustele kujutavas kunstis ja muusikas, spordialade/liikumisviiside, sh tantsu isikupärasele ja loomingulisele käsitlesele. Samuti kujundatakse valmisolekut leida ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi ning oskust märgata ilu ümbritsevas elukeskkonnas.

Läbivad teemad

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeaine eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Tervis ja ohutus. Tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, arusaamade, oskuste ja kogemuste omandamist toetatakse nii aineõppes kui ka tunnivälises tegevuses, samuti füüsilise ja sotsiaalse õpikeskkonna loomise kaudu.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kehalises kasvatuses innustatakse õpilasi olema terve ning kandma muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas hoolt oma töövõime suurendamise eest. Kujundatakse arusaama, kuidas mõjutab inimese füüsiline tervis tema edasist tööelu. Õppetegevus võimaldab õpilastel tutvuda tervise ja kehakultuuri valdkonnaga seotud töömaailmaga. Võimekuse ja huvi ilmumise korral mõne spordiala ja/või liikumisharrastuse vastu suunatakse õpilasi sellega süvendatult tegelema. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid, elukutseid, ameteid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Looduses harrastatavate spordialadega tegelemine aitab väärtustada keskkonda ning kujundada õpilastest keskkonnateadliku liikumise järgijad.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilasi innustatakse organiseerima tunniväliseid liikumisharrastuslikke tegevusi (omaalgatuslikud spordi- ja tantsuüritused, võistlused, õpilaste juhendusel tegutsevad liikumis- ja treeningrühmad jm).

Kultuuriline identiteet. Kehalise kasvatuses tundides õpitakse tundma spordialasid/liikumisviise, mis kuuluvad rahvuslikku ja teiste maade liikumiskultuuri ning aitavad õpilastel kujuneda kultuuriteadlikeks, omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust

väärtustavateks ühiskonnaliikmeteks. Kultuurilise identiteedi kujundamisel on oluline väärtustada Eesti tantsupidude traditsiooni ja osaleda tantsupidudel.

Teabekeskond ja Tehnoloogia ja innovatsioon. Kehalises kasvatuses kasutatakse spordiinfot hankides erinevaid teabeallikaid, sh interneti.

Väärtused ja kõlblus. Kehalises kasvatuses ning tunnivälises sportlikus tegevuses järgitakse spordi ülimat aadet – ausa mängu põhimõtteid. Sportlikus tegevuses kehtivate reeglite mõistmine ja nende järgimine toetab õpilaste kujunemist kõlbelisteks isiksusteks.

Füüsiline õpikeskkond

Lähte Ühisgümnaasiumi õpilase füüsiline keskkond kehalises kasvatuses on spordihalli kolm väljakut; suusa-maadlusmajas matisaal, nende rietsuruumid ja duširuumid; staadion; suusastaadion ja –rajad ning harjutusväljak; Palalinna terviserajad. Lisaks vahendite hoiuruumid suuskadele, uiskudele, kergejõustiku vahenditele ja kaks ruumi spordihoones kasutatavate vahendite hoiuks.

5.1. Ainekava. Kehaline kasvatus esimene kooli

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Üldpädevuste kujundamine kehalises kasvatuses:

Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ja käitumise – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiliku õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kehalises kasvatuses tähtsustatakse tervist ning ja jätkusuutlikku eluviisi. Arusaam, et tervist tuleb kaitsta ja tugevdada, aitab õpilastel teha põhjendatud valikuid tervisekäitumises. Austus looduse ning inimeste loodud materiaalsete väärtuste vastu soodustab keskkonda säästvat liikumist/sportimist. Abivalmis ja sõbralik suhtumine kaaslastesse ning ausa mängupõhimõtete järgimine sportlikes tegevustes toetavad kõlbelise isiksuse kujunemist.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Koostöö liikudes/sportides õpetab inimeste erinevusi aktsepteerima, neid suhtlemisel arvestama, ent ka ennast kehtestama. Kehakultuur kujundab viisakat, tähelepanelikku, abivalmis ja sallivat suhtumist kaaslastesse.

Enesemääratluspädevus. Kehalise kasvatus kaudu kujundatakse oskust hinnata enda kehalisi võimeid ning valmisolekut neid arendada, samuti suutlikkust jälgida ja kontrollida oma käitumist, järgida tervislikku eluviisi ning vältida ohuolukordi.

Õpipädevus. Õpilasel kujuneb oskus analüüsida ja hinnata enda liigutusoskusi ja kehalisi võimeid ning kavandada meetmeid, kuidas neid täiustada. Koolis tekkinud huvi liikumise/sportimise vastu loob aluse ja eeldused õppida uusi sobivaid liikumisviise.

Suhtluspädevus. Oluline on tunda ja kasutada spordi ning tantsu oskussõnavara, arendada eneseväljendusoskust ning lugeda/mõista teabe- ja tarbetekste.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Kehalise töövõime näitajate ja sporditulemuste muutumiste selgitamine eeldavad õpilastelt matemaatikale omase keele, seoste, meetodite jm kasutamise oskust ning toetavad matemaatikapädevuse kujunemist. Õpitakse analüüsima tervisespordiga seotud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid.

Ettevõtlikkuspädevus. Kehaline kasvatus toetab õpilaste oskust näha probleeme ja leida neile lahendusi, seada eesmärgid, genereerida ideid ning leida sobivaid vahendeid ja meetodeid, kuidas neid teostada. Kehalises kasvatuses õpivad õpilased analüüsima oma kehalisi võimeid ja liigutusoskusi, kavandama tegevusi ning tegutsema sihipäraselt, selleks et tugevdada tervist ja parandada töövõimet. Koostöö kaaslastega sportimisel/liikumisel kujundab toimetulekuoskust ja riskijulgust.

Õppeaine kirjeldus

Kehaline kasvatus toetab õpilasi tervist väärtustava eluviisi kujundamisel, loob aluse õpilaste iseseisvale liikumisharrastusele, soodustab huvi spordi- ja tantsusündmuste vastu, innustab võistlusi ja üritusi jälgima ning neis osalema. Kehaline kasvatus toetab õpilase nii kehalist/liigutuslikku kui ka kõlbelist, sotsiaalset ja esteetilist arengut ning tema kujunemist terviklikuks isiksuseks.

Kehalises kasvatuses juhitakse õpilast kehalist vormisolekut jälgima ning seda regulaarselt harjutades ning uusi (sh iseseisvalt omandatud) teadmisi ja oskusi hankides parandama. Keskkonda hoidev, kaaslasi austav, koostööd ning ausa mängu põhimõtteid väärtustav liikumine ja sportimine toetavad õpilaste sotsiaalset ning kõlbelist arengut.

Kehalises kasvatuses lähtutakse vajadusest toetada õpilaste kujunemist hea tervise ja töövõimega isiksusteks. Kehalise kasvatuses tundides omandatud teadmised, oskused ja kogemused soodustavad õpilaste mitmekülgset arengut ning võimaldavad neile endale jõukohane, turvaline ja tervislik liikumisharrastus.

Õppe- ja kasvatusesmärgid I kooliastmes – 3. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

Kehalise kasvatuses taotletakse, et 1. kooliastme lõpuks õpilane:

- 1) kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks õpilane peab olema kehaliselt aktiivne;
- 2) omandab kooliastme ainekavva kuuluvate liikumisviiside/kehaliste harjutuste tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures); sooritab põhiliikumisviise liigutusoskuste tasemel;
- 3) teab (kirjeldab), kuidas tuleb käituda kehalise kasvatuses tunnis (võimlas, staadionil, maastikul jne), täidab õpetaja seatud ohutusnõudeid ja hügieenireegleid; loetleb ohuallikaid liikumis-/sportimispaikades ja kooliteel ning kirjeldab ohutu liikumise/sportimise/liiklemise võimalusi;
- 4) sooritab õpetaja juhendamisel kontrollharjutusi; annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske);
- 5) teab, kuidas käituda kehalisi harjutusi sooritades: on viisakas, sõbralik ja abivalmis; täidab kokkulepituid (mängu)reegleid; kasutab heaperemehelikult kooli spordivahendeid ja - inventari;
- 6) loetleb spordialasid ja nimetab Eesti tuntud sportlasi; nimetab Eestis toimuvaid spordivõistlusi ning tantsuüritusi;
- 7) harjutab aktiivselt kehalise kasvatuses tundides; oskab iseseisvalt ja koos kaaslastega ohutult mängida liikumismänge; tahab õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise.

I kooliastme kehalise kasvatuses õpitulemused ja õppesisu.

1. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest	Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele. Liikumissoovitused õpilasele.
1) oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades	Liikumine/sportimine üksi ja koos kaaslastega, oma kaaslaste soorituse kirjeldamine ning hinnangu andmine.

<p>ning liigeldes tänaval; järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab</p> <p>mängureegleid; teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid;</p> <p>2) annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske);</p> <p>2) loetleb spordialasid</p>	<p>Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuse tunnis; ohutu ja kaaslaste arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel.</p> <p>Hügieenireeglid kehalise harjutuse tehes. Teadmised ilmastikule ja spordialale vastavast riitumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel.</p> <p>Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest ja tantsuüritustest.</p>
<p>2. Võimlemine</p> <p>1) oskab liikuda, kasutades rivisammu (P) ja võimlejasammu (T);</p> <p>3) sooritab tireli ette,</p> <p>4) hüpleb hüpitsat tiirutades üleastumishüpet ette</p>	<p>10 - 12 tundi</p> <p>Rivi- ja korraharjutused. Rivistumine viirgu ja kolonni, harvenemine ja koondumine, tervitamine, loendamine, pöörded paigal.</p> <p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused. Päkkõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale. Üldkoormavad hüplemisharjutused. Harki- ja käarihüplemine.</p> <p>Üldkoormavad ja koordineerimise arendavad hüplemisharjutused.</p> <p>Hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette jalalt jalale, koordineerimisharjutused.</p> <p>Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused. Üldarendavad võimlemisharjutused</p> <p>käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel.</p> <p>Rakendusvõimlemine. Ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt.</p> <p>Akrobaatilised harjutused. veered kääras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tirel ette ja veere taha turiseisu.</p> <p>Tasakaaluharjutused. Liikumine joonel, pingil ja poomil, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksumisviise, võimlemispingil kõnd kiiruse muutmise,</p>

	<p>takistuste ületamise ja peatumistega, tasakaalu arendavad liikumismängud.</p> <p>Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks. Sirutusmahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega.</p>
<p>3. Tantsuline liikumine</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge;</p> <p>2) liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.</p>	<p>Eesti traditsioonilised laulumängud ja pärimustantsud; lihtsamad tantsuvõtted ja tantsusammud.</p> <p>Liikumine ruumis, kasutades erinevaid suundi, tasandeid ja tantsujooniseid üksi, paaris ja grupis.</p> <p>Sammud ja liikumised, rütmi- ja koordinatsiooniharjutused vastavalt muusika iseloomule.</p>
<p>4. Jooks, hüpped, visked</p> <p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega;</p> <p>2) läbib joostes võimetekohase tempoga 1 km distantsi;</p> <p>3) sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus;</p> <p>4) sooritab palliviske paigalt;</p> <p>5) sooritab paigalt kaugushüppe.</p>	<p>10 - 12 tundi</p> <p>Jooks. Jooksuasend, jooksu alustamine ja lõpetamine. Jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused. Püstistart koos stardikäsklustega. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes.</p> <p>Hüpped. Takistustest ülehüpped. Hüpped paigalt ja hoojooksult vetruva maandumisega.</p> <p>Visked. Palli hoiu. Täpsusvisked ülalt (tennis) palliga. Palliviske paigalt.</p>
<p>5. Liikumismängud</p> <p>1) sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge;</p> <p>2) mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Jooksu- ja hüppemängud. Liikumismängud ja teatevõistlused erinevate vahenditega.</p> <p>Liikumine pallita: jooksud, pidurdused, suunamuutused. Põrgatamisharjutused tennis-, käsi- ja minikorpballiga.</p> <p>Liikumismängud väljas/maastikul.</p>
<p>6. Taliala</p>	<p>Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine.</p>

<p>3) annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske);</p> <p>4) loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.</p>	<p>Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest ja tantsuüritustest.</p>
<p>2. Võimlemine</p> <p>1) oskab liikuda, kasutades rivisammu (P) ja võimlejasammu (T);</p> <p>2) sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel;</p> <p>3) sooritab tireli ette, turiseisu</p> <p>4) hüpleb hüpitsat tiirutades üleastumishüpet ette nii vasak kui ka parem jalg ees 30 korda vigadeta</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Rivi- ja korraharjutused: loendamine, harvenemine ja koondumine. Hüppega pöörded paigal. Kujundliikumised. Kõnniharjutused: rivisamm (P) ja võimlejasamm (T). Põhivõimlemine ja üldarendavad harjutused: Üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel. Lühike põhivõimlemise kombinatsioon. Hüplemisharjutused: hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette. Koordinatsiooniharjutused.</p> <p>Rakendusvõimlemine: rippseis ja ripped; ronimine varbseinal, üle takistuste ja takistuste alt. Tasakaaluharjutused: päkk-kõnd joonel, pingil ja poomil; pöörded päkkadel pingil. Tasakaalu arendavad mängud. Akrobaatika: veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tirel ette, veere taha turiseisu, turiseis, toengkägarast sirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolauvalt.</p>
<p>3. Tantsuline liikumine</p> <p>1) mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge ja tantse;</p> <p>2) liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.</p>	<p>6 - 8 tundi</p> <p>Liikumine ja koordinatsioon sõna, rütmi, kehapilli või muusikaga. Tantsukujundid rühmas ja liikumine nendes. Erinevad liikumised rütmi või muusika iseloomu vaheldumisel.</p> <p>Süld- ja valsivõte; käärhüpped, galopp- ja vahetussamm.</p> <p>Laulumängud erinevates joonistes. 2-3 kombinatsioonilised lihtsamad paaritantsud.</p>
<p>4. Jooks, hüpped, visked</p> <p>1) jookseb kiirjooksu püstistardist</p>	<p>15 - 18 tundi</p>

<p>stardikäsklustega</p> <p>2) läbib joostes võimetekohase tempoga 1 km distantsi</p> <p>3) sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus;</p> <p>4) sooritab palliviske paigalt</p> <p>5) sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.</p>	<p>Jooks. Jooksuasend, jooksuliigutused, jooks erinevas tempos. Võimetekohase jooksutempo valimine. Pendelteatejooks teatepulgaga.</p> <p>Hüpped. Paigalt kaugushüpe, maandumine kaugushüppes. Hüpped hoojooksult, et omandada jooksu ja hüppe ühendamise oskus. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga.</p> <p>Visked. Tennispallivise ülalt täpsusele ja kaugusele. Pallivise paigalt.</p>
<p>5. Liikumismängud</p> <p>1) sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge;</p> <p>2) mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.</p>	<p>21 - 24 tundi</p> <p>Jooksu-, hüppe- ja viskemängud. Pallikäsitsemisharjutused, viskamine ja püüdmine. Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega.</p> <p>Rahvastepall. Maastikumängud.</p>
<p>6. Taliala</p> <p>6.1. Suusatamine</p> <p>1) suusatab paaristõukelise sammuta sõiduviisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviisiga;</p> <p>2) laskub mäest põhiasendis;</p> <p>3) läbib järjest suusatades 2 km distantsi.</p> <p>6.2. Uisutamine</p> <p>1) libiseb jalgade tõukega paralleelsetel uiskudel;</p> <p>2) oskab sõitu alustada ja lõpetada;</p> <p>3) uisutab järjest 4 minutit.</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Suusatamine</p> <p>Lehvikpööre tagant. Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes. Libisamm. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduviis. Paaristõukeline sammuta sõiduviis laugel nõlval. Käärtõus. Laskumine kõrgasendis.</p> <p>Uisutamine</p> <p>Käte ja jalgade tõuge ja libisemisel. Jalgade tõuge ja libisemine paralleelsetel uiskudel.</p> <p>Sõidu alustamine ja lõpetamine (pidurdamine). Sahkpidurdus.</p>

7. Ujumine Ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.	24 tundi Ohutusnõuded ja kord basseinis ja ujumispaigas. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine.

3. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest 1) kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne; 2) oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval; järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab mängureegleid; teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid; 3) annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske); 4) loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.	Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele. Liikumissoovitused I kooliastme õpilasele. Liikumine/sportimine üksi ja koos kaaslastega, oma kaaslase soorituse kirjeldamine ning hinnangu andmine. Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslase arvestav käitumine erinevates harjutustes ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel. Hügieenireeglid kehalise harjutuse tehes. Teadmised ilmastikule ja spordialale vastavast riietumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel. Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest ja tantsuüritustest.
2. Võimlemine 1) oskab liikuda, kasutades rivisammu (P) ja võimlejasammu (T);	15 - 18 tundi Rivi- ja korraharjutused: pöörded paigal, kujundliikumised. Kõnni- ja jooksuharjutused: rivisamm (P), võimlejasamm (T).

<p>2) sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel;</p> <p>3) sooritab tireli ette, turiseisu ja kaldpinnalt tireli taha;</p> <p>4) hüpleb hübitsat tiirutades ette 150 hüpet T 1.45 min jooksul ning P 2.00 min jooksul</p>	<p>Üldkoormavad ja koordinaatsiooni arendavad hüplemisharjutused: hüplemine hübitsa tiirutamisega ette jalalt jalale, koordinaatsiooni harjutused.</p> <p>Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega. Põhivõimlemise kombinatsioon saatelugemise või muusika saatel.</p> <p>Rakendusvõimlemine: ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt, rippseis, ripped ja toengud.</p> <p>Akrobaatilised harjutused: veered kääras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tiral ette, kaldpinnalt tiral taha, veere taha turiseisu, kaarsild, toengkääras ülesirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega.</p> <p>Tasakaaluharjutused: liikumine joonel, pingil ja poomial, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme, päkkõnd ja pöörded päkkadel, võimlemispingil kõnd kiiruse muutmise, takistuste ületamise ja peatumisega, tasakaalu arendavad mängud.</p> <p>Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: sirutusmahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolauvalt.</p>
<p>3. Tantsuline liikumine</p> <p>1) mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge ja tantse;</p> <p>2) liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.</p>	<p>6 - 8 tundi</p> <p>Mitmest (4-st) osast koosnevad rütmikombinatsioonid; liikumise alustamine ja lõpetamine muusikat (rütm) järgides.</p> <p>Suunajalg, suuna muutmine 8-taktilist muusikalist pikkust arvestades.</p> <p>Asendid paarilise suhtes (ringjoonel ja kodarjoonel rinnati). Polkasamm rinnati ja seljati. Korduvtuurilised Eesti rahvatantsud ja keerukamad laulumängud. Lastetantsud.</p>
<p>4. Jooks, hüpped, visked</p> <p>1) jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega</p> <p>2) läbib joostes võimetekohase</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Jooks. Jooksuasendeid ja liigutusi korrigeerivad harjutused. Kiirendusjooks. Jooksu alustamine ja</p>

<p>tempoga 1 km distantsi</p> <p>3) sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus;</p> <p>4) sooritab palliviske paigalt ja kahesammulise hooga;</p> <p>5) sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.</p>	<p>lõpetamine. Püstilähe. Kiirjooks. Kestvusjooks. Pendelteatejooks.</p> <p>Hüpped. Kaugushüpe hoojooksuga paku tabamiseta. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. Kõrgushüpe otsehoolet</p> <p>Visked. Viskepalli hoie, viskeliigutus. Pallivise kahesammulise hooga.</p>
<p>5. Liikumismängud</p> <p>1) sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge;</p> <p>2) mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtunik otsust.</p>	<p>21 - 24 tundi</p> <p>Jooksu- ja hüppemängud.</p> <p>Mängud (jõukohaste vahendite) viskamise, heitmise ja püüdmisega.</p> <p>Palli käsitlemisharjutused, põrgatamine, vedamine, heitmine, viskamine, söötmine ja püüdmine. Sportmänge (korv-, käsi-, võrk-, jalgpall ja saalihoki) ettevalmistavad liikumismängud, teatevõistlused pallidega.</p> <p>Rahvastepallimäng reeglite järgi. Maastikumängud.</p>
<p>6. Taliala</p> <p>6.1. Suusatamine</p> <p>1) suusatab paaristõukelise sammuta sõiduveisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduveisiga;</p> <p>2) laskub mäest põhiasendis;</p> <p>3) läbib järjest suusatades 3 km distantsi.</p> <p>6.2. Uisutamine</p> <p>1) libiseb jalgade tõukega paralleelsetel uiskudel;</p> <p>2) oskab sõitu alustada ja lõpetada;</p> <p>3) uisutab järjest 4 minutit.</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Suusatamine</p> <p>Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduveis. Paaristõukeline sammuta sõiduveis. Laskumine põhiasendis. Sähkpidurdus. Mängud suuskadel.</p> <p>Uisutamine</p> <p>Sõidutehnika: käte ja jalgade töö uisutamisel. Sõidu alustamine ja pidurdamine.</p> <p>Mängud jääl.</p>

5.2. Ainekava. Kehaline kasvatus teine kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Kehalise kasvatuses õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele ning regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust;
- 2) soovib olla terve ja rühikas;
- 3) valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist iseseisvalt sise- ja välistingimustes;
- 4) liigub/spordib ohutus- ja hügieeninõudeid järgides ning teab, kuidas käituda sportimisel juhtuda võivates olukordades;
- 5) tunneb liikumisest/sportimisest rõõmu ning on valmis uusi liikumisoskusi õppima ja liikumist iseseisvalt harrastama;
- 6) tunneb ausa mängu põhimõtteid, on koostöövalmis ning liigub/spordib oma kaaslasi austades, kokkulepitud reegleid/võistlusmäärusi järgides ja keskkonda hoides;
- 7) omandab põhikooli ainekavasse kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika;
- 8) jälgib oma kehalist vormisolekut, teab, kuidas parandada töövõimet regulaarse treeninguga;
- 9) tunneb huvi Eestis ning maailmas toimuvate spordi-, liikumis- ja tantsuürituste vastu;
- 10) väärtustab Eesti tantsupidude traditsiooni.

Õppeaine kirjeldus:

Ainevaldkonda kuuluv kehaline kasvatus toetab õpilasi tervist väärtustava eluviisi kujundamisel, loob aluse õpilaste iseseisvale liikumisharrastusele, soodustab huvi spordi- ja tantsusündmuste vastu, innustab võistlusi ja üritusi jälgima ning neis osalema. Kehaline kasvatus toetab õpilase nii kehalist/liigutuslikku kui ka kõlbelist, sotsiaalset ja esteetilist arengut ning tema kujunemist terviklikuks isiksuseks.

Kehalises kasvatuses juhitakse õpilast kehalist vormisolekut jälgima ning seda regulaarselt harjutades ning uusi (sh iseseisvalt omandatud) teadmisi ja oskusi hankides parandama. Keskkonda hoidev, kaaslasi austav, koostööd ning ausa mängu põhimõtteid väärtustav liikumine ja sportimine toetavad õpilaste sotsiaalset ning kõlbelist arengut.

Kehalises kasvatuses lähtutakse vajadusest toetada õpilaste kujunemist hea tervise ja töövõimega isiksusteks. Kehalise kasvatuses tundides omandatud teadmised, oskused ja kogemused soodustavad õpilaste mitmekülgset arengut ning võimaldavad neil leida endale jõukohane, turvaline ja tervislik liikumisharrastus.

Põhialadena kuuluvad põhikooli kehalise kasvatuses ainekavva kuus spordiala: võimlemine, kergejõustik (I kooliastme õpitulemuses ja õppesisus esitatud põhiliikumisviisidena jooks, hüpped ja visked), liikumis- ja sportmängud (korv-, võrk- ja jalgpall – koolil on kohustus õpetada neist kahte), tantsuline liikumine, talialad (suusatamine ja uisutamine – koolil on kohustus õpetada neist ühte) ning orienteerumine. I või II kooliastmes läbivad õpilased ujumise algõpetuse kursuse. Teadmisi spordist ja liikumisest/sportimisest edastatakse kehalise kasvatuses tundides praktilises tegevuses ja/või õpilasi iseseisvale (tunnivälisele) õppele suunates.

Kehalist kasvatust korraldades tuleb koolil arvestada õpilaste huve, kooli ja/või paikkonna spordi- või liikumisharrastuse traditsioone ning olemasolevaid sportimistingimusi. Selleks on kehalise kasvatuses ainekavas esitatud õpitulemused plaanitud saavutada ja neile vastav õppesisu läbida 75–80% õppeks ettenähtud tundide jooksul. 20–25% kehalisele kasvatuses ette nähtud tundide mahust saavad koolid kasutada ainekavva mittekuuluvate spordialade ja liikumisviiside (nt käsipall, saalihoki, pesapall, sulgpall, erinevad tantsustiilid jm) õpetamiseks, ainekavva kuuluvate põhialade oskuste kinnistamiseks või põhialade süvendatud õppeks.

Tantsuline liikumine võib olla integreeritud kehalise kasvatuses tundides teiste spordialade ja liikumisviisidega. Oluline on tunda populaarsemaid eesti rahvatantse ja tantsuelemente, mis ühendavad õpilasi rahvatantsupidude traditsiooniga.

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

Õppe- ja kasvatusesmärgid kooliastme lõpuks:

6. klassi lõpetaja:

- 1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust inimese tervisele ning kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis, kirjeldab oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;
- 2) 2)omandab kooliastme ainekavva kuuluvate kehaliste harjutuste (spordialade/liikumisviiside) tehnika (vt alade õpitulemusi õppesisu alt), teab, kuidas õpitud alasid iseseisvalt sooritada, sooritab põhiliikumisviise liigutusvilumuste tasemel;

- 3) selgitab kehalise kasvatuse tundides kehtivate ohutus- ja hügieeninõuete ning iseseisva ohutu liikumisharrastuse/liiklemise vajalikkust, järgib ohutus- ja hügieenireegleid kehalise kasvatuse tundides ning tunnivälistel spordiüritustel;
- 4) sooritab kontrollharjutusi ja kehalise võimekuse katseid, võrdleb saavutatud tulemusi varasemate tulemustega, valib õpetaja juhendusel rühti ja kehalist võimekust parandavaid harjutusi ja sooritab neid;
- 5) mõistab hea käitumise, reeglite järgimise, keskkonda säästva suhtumise ja koostöö tegemise vajalikkust sportimisel/liikumisel, täidab reegleid ja võistlusmäärusi kehalisi harjutusi õppides ning liikudes, on valmis tegema koostööd (sooritama koos harjutusi, kuuluma ühte võistkonda jne) kõigi kaaslastega, kirjeldab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja teistes tegevustes;
- 6) kirjeldab sobivaid oskussõnu kasutades nähtud spordivõistlust ja/või tantsuüritust ning oma muljeid sellest, nimetab Eesti ja maailma tuntud sportlasi ning võistkondi, teab valdkonnaga seotud ameteid/elukutseid ja nende eripära, maailmas toimuvaid suurvõistlusi ja olulisemaid fakte antiikolümpiamängudest;
- 7) harjutab aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, tunneb huvi koolis toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja, osaleja või pealtvaatajana, oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne, soovib õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada teadmisi iseseisvaks sportimiseks/liikumiseks, osaleb tervisespordiüritustel.

Kehalise kasvatuse õppesisu ja õpitulemused II kooliastmes

4. klass

Teemad ja õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
<p>Teoreetilised teadmised.</p> <p>1) selgitab, miks on kasulik liikuda/sportida ning kirjeldab oma kehalist aktiivsust / liikumisharrastust;</p> <p>2) saab aru õpitud spordialade / tantsustiilide oskussõnadest, täidab</p>	<p>1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent.</p> <p>2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.</p> <p>3. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel.</p> <p>4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust</p>

<p>õpetaja käsklusi; järgib ausa mängu põhimõtteid.</p> <p>3) oskab käituda spordivõistlustel;</p> <p>4) mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumi korral;</p> <p>5) oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mänguregleid jne; oskab anda hinnangu oma (ka kaaslase) sooritusele ja võrrelda saavutatut oma varasemate tulemustega;</p> <p>valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid;</p> <p>6) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte olümpiamängudest.</p>	<p>säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Ohtude vältimine; teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</p> <p>5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</p> <p>6. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms.</p> <p>Teadmised antiikolümpiamängudest.</p> <p>Tegevused: eakohaste spordi-, liikumis- ja tervise teemaliste materjalide lugemine; arutelud.</p> <p>Spordivõistlustest ja/või tantsuüritustest osavõtt võistlejana/osalejana; spordi- ja/või tantsuürituste jälgimine.</p>
<p>Võimlemine.</p> <p>4. klassi õpilane:</p> <p>1) sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (16 takti) saatelugemise või muusika saatel;</p> <p>2) hüpleb hübitsat ette tiirutades paigal ja liikudes;</p> <p>4) sooritab akrobaatika elemente ja rööbaspuudel upp-, tiri- ja</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Rivi- ja korraharjutused: ümberrivistumised viirus ja kolonnis.</p> <p>Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.</p> <p>Põhivõimlemine: harjutuste kombinatsioonid saatelugemise ja/või muusika saatel.</p>

<p>kinnerripet;</p> <p>5) sooritab harjutuskombinatsiooni pööratud võimlemispingil;</p> <p>6) sooritab hüppe tõukega hoolaualt toengkägarasse kitsele ja ülesirutus-mahahüppe.</p>	<p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette paigal ja liikumisel.</p> <p>Rakendusvõimlemine: kahe- ja kolmevõtteline ronimine; käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri- ja kinnerripe.</p> <p>Akrobaatika: trel ette ja taha, kaarsild (T), juurdeviivad harjutused kätelseisuks.</p> <p>Tasakaaluharjutused: harjutuste kombinatsioonid võimlemispingil või madalal poomil.</p> <p>Toenghüpe: hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutus-mahahüpe maandumisasendi fikseerimisega.</p> <p>Tegevused: organiseeritud praktiline harjutamine tundides; koduste ülesannete täitmine; kontrollharjutuste sooritamine ning tulemusele hinnangu andmine; kaaslaste tegevuse/soorituse kommenteerimine ning arutelu.</p>
<p>Tantsuline liikumine</p> <p>4. klassi õpilane:</p> <p>1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse;</p> <p>2) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.</p>	<p>6 - 8 tundi</p> <p>Ruumitaju arendavad liikumised. Rütmitunnet ja koordinatsiooni arendavad tantsukombinatsioonid.</p> <p>Sise- ja välissõõr. Ahelsõõr. Polkasamm. Ruutrumba põhisamm.</p> <p>Liikumise alustamine ja lõpetamine, hoog ja pidurdamine.</p> <p>Eesti rahva- ja seltskonnatantsud, ka paarilise vahetusega. Poiste ja tüdrukute vahelduvtegevused. Loovtantsu põhielement keha. Tantsupidude traditsioon. Riietus, rahvarõivad.</p> <p>Rühma koostöö tantsimisel.</p> <p>Tegevused: organiseeritud praktiline harjutamine tundides; koduste ülesannete täitmine; kontrollharjutuste sooritamine ning tulemusele hinnangu andmine; kaaslaste tegevuse/soorituse kommenteerimine ning arutelu.</p>
<p>Kergejõustik</p> <p>4. klassi õpilane:</p>	<p>15 - 18 tundi</p>

<p>1) jookseb püstilähtest stardikäsklustega kiirjooksu ja osaleb pendelteatejooksu erinevates variantides;</p> <p>2) sooritab kaugushüppe paku tabamiseta ja üleastumistehnikas kõrgushüppe;</p> <p>3) sooritab neljasammulise hooga palliviske;</p> <p>4) jookseb järjest 6 minutit.</p>	<p>Jooks. Erinevad jooksuharjutused: põlve- ja sääretõstejooks. Pendelteatejooks. Kiirjooks stardikäsklustega. Kestvusjooks. Maastikujooks.</p> <p>Hüpped. Mitmesugused hüppe- ja hüplemisharjutused. Kaugushüpe paku tabamiseta. Kõrgushüpe üleastumistehnikaga.</p> <p>Visked. Viskeharjutused: täpsusvisked vertikaalse märklaua pihta. Pallivise paigalt ja neljasammu hooga.</p> <p>Tegevused: organiseeritud praktiline harjutamine tundides; koduste ülesannete täitmine; kontrollharjutuste sooritamine ning tulemusele hinnangu andmine; kaaslaste tegevuse/soorituse kommenteerimine ning arutelu.</p>
<p>Orienteerumine</p> <p>4. klassi õpilane:</p> <p>1) oskab orienteeruda kaardi järgi;</p> <p>2) teab põhileppemärke (-7);</p> <p>3) orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas;</p> <p>4) oskab mängida maastikumänge.</p>	<p>4 - 6 tundi</p> <p>Orienteerumine ruumis ja vabas looduses tuttava objekti plaani järgi. Orienteerumine silmapaistvate loodus- ja tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas.</p> <p>Orienteerumismängud.</p>
<p>Liikumis- ja sportmängud</p> <p>4. klassi õpilane:</p> <p>1) osaleb sportmängudeks ettevalmistavates liikumismängudes ja teatevõistlustes erinevate pallidega;</p> <p>2) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid;</p> <p>sportmängud (korvpall, võrkpall)</p> <p>1) sooritab põrgatused takistuste vahelt ja viskeid korvile korvpallis;</p> <p>2) osaleb viske-võrkpallimängus;</p>	<p>21 – 24 tundi</p> <p>Palli hoie, palli põrgatamine ja söötmine liikumisel.</p> <p>Korv-, võrk - ja jalgpalli ettevalmistavad harjutused ja liikumismängud; teatevõistlused pallidega.</p> <p>Rahvastepalli erinevad variandid.</p> <p>Saalihoki: juurdeviivad harjutused ja mäng lihtsustatud reeglitega.</p> <p>Sulgpall: sööt paarides.</p> <p>Tegevused: organiseeritud praktiline harjutamine tundides; koduste ülesannete täitmine; kontrollharjutuste sooritamine ning tulemusele hinnangu andmine; kaaslaste tegevuse/soorituse kommenteerimine ning arutelu.</p>

<p>Talialad</p> <p>Suusatamine: laskumine põhi- ja puhkeasendis, sahkpidurdus, vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduviis.</p> <p>Uisutamine: uisutamise tehnika, sahkpidurdus.</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Suusatamine. Pöörded paigal (hüppepööre).</p> <p>Õpitud tõusu-, laskumis- ja sõiduviiside kordamine.</p> <p>Vahelduvtõukeline kahesammuline astesamm-tõusuviis. Põikilaskumine. Laskumine põhi- ja puhkeasendis. Astepööre laskumisel. Ebatasasuste ületamine.</p> <p>Sahkpidurdus.</p> <p>3 km läbimine.</p> <p>Mängud suuskadel.</p> <p>Uisutamine: Käte ja jalgade töö täiustamine uisutamisel. Sahkpidurdus. Kestvusuisutamine 6 min. jooksul.</p> <p>Tegevused: organiseeritud praktiline harjutamine tundides; koduste ülesannete täitmine; kontrollharjutuste sooritamine ning tulemusele hinnangu andmine.</p>

5. klass

Teemad ja õpitulemused	Õppesisu ja tegevused
<p>Teoreetilised teadmised.</p> <p>1) selgitab, miks on kasulik liikuda/sportida ning kirjeldab oma kehalist liikumisharrastust;</p> <p>2) saab aru õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnadest, täidab õpetaja käsklusi; järgib ausa mängu põhimõtteid.</p> <p>3) oskab käituda spordivõistlustel;</p> <p>4) mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses;</p>	<p>1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused 5. klassi õpilasele.</p> <p>2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.</p> <p>3. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel.</p> <p>4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Ohtude vältimine; teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</p> <p>5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas</p>

<p>teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumi korral;</p> <p>5) oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne;</p> <p>oskab anda hinnangu oma ja kaaslaste sooritusele ning võrrelda saavutatut oma varasemate tulemustega;</p> <p>valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid;</p> <p>6) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte olümpiamängudest.</p>	<p>sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</p> <p>6. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms. Teadmised antiikolümpiamängudest.</p> <p>Tegevused: eakohaste spordi-, liikumis- ja tervise teemaliste materjalide lugemine; arutelud. Spordivõistlustest ja/või tantsuüritustest osavõtt võistlejana/osalejana; spordi- ja/või tantsuürituste jälgimine.</p>
<p>Võimlemine</p> <p>1) sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (28 takti) saatelugemise või muusika saatel;</p> <p>2) hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes;</p> <p>3) sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T);</p> <p>4) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel;</p> <p>5) sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P);</p> <p>6) sooritab õpitud toenghüppe (harkhüpe).</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Rivi- ja korraharjutused: kujundliikumised, pöörded samlliikumisel.</p> <p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: liikumiskombinatsioonid; hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga paigal ja liikudes..</p> <p>Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused</p> <p>Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita; jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused.</p> <p>Akrobaatika: pikk tirel ette, ratas kõrvale, kätelseis abistamisega, tiritamm (P).</p> <p>Rakendus- ja riistvõimlemine: kahe- ja kolmevõtteline ronimine, käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri-, ja kinnerripe; hooglemine rippes; ees- ja tagatoengust mahahüpped; hooglemine rööbaspuudel toengus ja küünarvarstoengus (P); kangil jala ülehoog käärtõngusse ja tagasi; turetõus ühe jala hoo ja teise tõukega; lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel.</p>

	<p>Toenghüpe: harkhüpe.</p> <p>Iluvõimlemine(T): hüpitsa hood, ringid, kaheksad, tiirutamised; erinevad hüpped; lihtsad visked ja püüded.</p>
<p>Tantsuline liikumine</p> <p>1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse;</p> <p>2) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.</p>	<p>6 - 8 tundi</p> <p>Keha telg ja kehahoid. Tugijalg ja töötav jalg. Valsivõttes liikumine ja juhtimine.</p> <p>Põimumine ja kätlemine. Polka pööreldes. Rock'i põhisamm.</p> <p>Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Õpitud sammude täpsustamine.</p> <p>Teiste rahvaste seltskonnatantsud, <i>line</i>-tants vm.</p> <p>Loovtantsu põhielement ruum.</p> <p>Tantsukultuur. Tants ja eetika.</p>
<p>Kergekõustik</p> <p>1) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega ja sooritab õige teatevahetuse ringteatejooksus;</p> <p>2) sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumistehnikas kõrgushüppe;</p> <p>3) sooritab hoojooksult palliviske;</p> <p>5) jookseb järjest 9 minutit.</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Jooks. Jooksuasendi ja –liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Kiirendusjooks. Kestvusjooks.</p> <p>Hüpped. Sammhüpped. Kaugushüpe paku tabamisega. Kaugushüppe tulemuse mõõtmine. Kõrgushüpe (üleastumishüpe) üle lati.</p> <p>Visked. Täpsusvisked horisontaalse märklaua pihta. Pallivise nelja sammu hooga.</p>
<p>Orienteerumine</p> <p>1) oskab orienteeruda kaardi järgi;</p> <p>2) teab põhileppemärke (10–15);</p> <p>3) orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas;</p> <p>4) arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi;</p> <p>5) oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.</p>	<p>4 - 6 tundi</p> <p>Leppemärgid, maastikuobjektid. Maastiku ja kaardi võrdlemine ja seostamine. Lihtsa objekti plaani koostamine.</p> <p>Liikumine joonorientiiride järgi. Kompassi tutvustamine.</p>
<p>Sportmängud: võrkpall (T)</p> <p>5. klassi õpilane:</p> <p>liikumismängud</p> <p>1) sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga;</p>	<p>A sportmäng: võrkpall (T) - 15 - 18 tundi, korvpall (P) - “ ;</p> <p>B sportmäng- korvpall (T) – 9 tundi, võrkpall (P) - “ .</p> <p>Liikumismängud ja teatevõistlused palliga. Valitud sportmänge ettevalmistavad liikumismängud.</p>

<p>2) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid;</p> <p>sportmängud (võrkpall, korvpall)</p> <p>1) sooritab põrgatused takistuste vahelt ja viskeid korvile korvpallis;</p> <p>2) sooritab ülalt- ja altsöödud enda pea kohale ning alt-eest pallingu 6 m kauguselt võrgust võrkpallis;</p> <p>4) sooritab õpitud sportmängudes õpetaja poolt koostatud kontrollharjutust.</p>	<p>Korvpall. Palli hoie söötmisel, püüdmisel ja pealeviskel. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile. Sammudelt vise korvile.</p> <p>Võrkpall. Ettevalmistavad harjutused võrkpalliga. Ülalt- ja altsööt pea kohale ja vastu seinale. Pioneeripall.</p> <p>Jalgpall. Söödu peatamine jalapöia siseküljega ja löögitehnika õppimine. Füüsiliste võimete arendamine jalgpalli kaudu.</p>
<p>Talialad: suusatamine ja uisutamine.</p> <p>5. klassi õpilane:</p> <p>1) suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga, ja uisusamm-sõiduviisiga ilma keppideta;</p> <p>2) sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis;</p> <p>3) sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde;</p> <p>4) sooritab teatevahetuse teatesuusatamises;</p> <p>5) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi;</p> <p>6) sooritab uisutades ülejalasõitu vasakule ja paremale;</p> <p>7) kasutab uisutades sahkpidurdust;</p> <p>8) uisutab järjest 6 minutit.</p>	<p>15 - 18 tundi</p> <p>Suusatamine.</p> <p>Paaristõukeline ühesammuline sõiduviis. Uisusamm ilma keppideta. Pool-uisusamm laugel laskumisel. Sahkpöörde tutvustamine. Poolsahkpidurdus. Pidurdamine laskumisel ennetava kukkumisega. Laskumine väljaseadeasendis. Mängud suuskadel, teatevõistlused.</p> <p>Uisutamine.</p> <p>Sõidutehnika täiustamine. Uisutamine erinevate käteasenditega. Ülejalasõit vasakule ja paremale. Karussell. Sobiva tempo valimine kestvusuisutamisel.</p>

6.klass

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Teadmised spordist ja liikumisviisidest.</p> <p>1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele,</p>	<p>1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele.</p>

<p>kirjeldab kehalise oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;</p> <p>2) tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu ja oskab neid kasutada; järgib ausa mängu põhimõtteid.</p> <p>3) oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel;</p> <p>4) mõistab ohutus- ja hügieenireeglite täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral;</p> <p>5) suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne; oskab sooritada kehaliste võimete teste ja annab (võrreldes varasemate testidega) hinnangu oma tulemustele; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid;</p> <p>6) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest.</p>	<p>2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.</p> <p>3. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel.</p> <p>4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Ohtude vältimine; teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</p> <p>5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</p> <p>6. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms. Teadmised antiikolümpiamängudest.</p>
<p>Võimlemine</p>	<p>Rivi- ja korraharjutused. Ümberrivistumine viirus ja kolonnis; pöörded samlliikumiselt.</p>

<p>1) sooritab põhivõimlemise harjutuskombinatsiooni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel;</p> <p>2) hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes;</p> <p>3) sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T);</p> <p>4) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel;</p> <p>5) sooritab harjutuskombinatsiooni madalal poomil (T) ja kangil (P);</p> <p>6) sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe)..</p>	<p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused. Harjutuskombinatsioonid. Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga.</p> <p>Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused saatelugemise ja/või muusika saatel.</p> <p>Harjutused vahendita ja vahendiga: käte ja jalgade hood, lõdvestamised, vetrumised.</p> <p>Rühiharjutused. Kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.</p> <p>Iluvõimlemine (T). Hüpitsa hood, ringid, kaheksad, tiirutamised; erinevad hüpped; lihtsad visked ja püüded.</p> <p>Rakendus- ja riistvõimlemine. Kahe- ja kolmehõltseline ronimine; käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri- ja kinnerriipe; hooglemine rippes; ees- ja tagatoengust hooga mahahüpped; hooglemine rööbaspuudel toengus ja küünarvarstoengus; kangil jala ülehoog käärtõngusse ja tagasi ning tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (P).</p> <p>Akrobaatika. Erinevad tirelid; tiritamm (P) ja selle õppimiseks juurdeviivad harjutused; paindumist arendavad harjutused ja kaarsild (T); ratas kõrvale; kätelseis abistamisega.</p> <p>Tasakaaluharjutused. Erinevad kõnni- ja hüplemisharjutused; pöörded ja mahahüpped.</p> <p>Toenghüpe. Hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutusmahahüpe maandumisasendi fikseerimisega; hark- või kägarhüpe.</p> <p>Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.</p>
<p>Tantsuline liikumine</p> <p>Õpilane:</p>	<p>Eesti rahva- ja seltskonnatantsud paaris ning paarilise vahetusega. Eakohased tantsuvõtted ja -sammud; 4–8-taktilised liikumis- ja tantsukombinatsioonid; ruumitaju ülesanded, põimimine</p>

<p>1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh eesti ja teiste rahvaste tantse;</p> <p>2) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.</p>	<p>liikudes, pöörded ja pöörlemine.</p> <p>Kujutluspiltidel baseeruv liikumine üksi, paaris ja grupis.</p> <p>Tantsuürituste külastamine ja arutelu.</p>
<p>Kergejõustik</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus;</p> <p>2) sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumistehnikas kõrgushüppe;</p> <p>3) sooritab hoojooksult palliviske;</p> <p>4) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega;</p> <p>5) jookseb järjest 9 minutit.</p>	<p>Jooksuasendi ja -liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine.</p> <p>Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähte tutvustamine. Stardikäsklused. Ringteatejooksu teatevahetus.</p> <p>Kestvusjooks.</p> <p>Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumishüpe).</p> <p>Pallivise hoojooksult.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga;</p> <p>2) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid.</p> <p>Korvpall. Palli hoie söötes, püüdes ja peale visates. Palli pörgatamine, söötmine ja vise korvile.</p> <p>Sammudelt vise korvile. Kaitseasend. Korvpallireeglitega tutvumine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Võrkpall. Ettevalmistavad harjutused võrkpalliga. Ülalt- ja altsööt pea kohale, vastu seinale ning</p>	<p>1) sooritab pörgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis;</p> <p>2) sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis;</p> <p>3) sooritab palli söötmine ja peatamise jalgpallis;</p> <p>4) mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja/või sooritab õpetaja Poolt koostatud kontrollharjutuse.</p> <p>5) Oskab mängida lihtsustatud reeglitega saalihokit: palli söötmine, ründe- ning kaitsemäng. Strateegia.</p>

<p>paarides. Alt-eest palling. Pioneeripall. Kolme viskega võrkpall. Minivõrkpall.</p> <p>Jalgpall. Söödu peatamine jalapöiasisekülje ja rinnaga (P) ning löögitehnika õppimine, arendamine ja täiustamine. Mäng 4 : 4 ja 5 : 5.</p> <p>saalihoki: mõistab erinevate positsioonide tähendust, teab elementaarsemaid reegleid</p>	
<p>Suusatamine</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduveisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduveisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduveisiga;</p> <p>2) sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis;</p> <p>3) sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde;</p> <p>4) sooritab teatevahetuse teatesuusatamises;</p> <p>5) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsti.</p> <p>Uisutamine</p> <p>Õpilane:</p> <p>1) sooritab uisutades ülejalasõitu vasakule ja paremale;</p> <p>2) kasutab uisutades sahkpidurdust;</p> <p>3) uisutab järjest 6 minutit.</p>	<p>Suusatamine.</p> <p>Laskumised põhi- ja puhkeasendis. Tõusuveiside kasutamine erineva raskusega nõlvadel.</p> <p>Uisusampööre, poolsahkpööre ja poolsahkpidurdus.</p> <p>Paaristõukeline ühesammuline sõiduveis; vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduveis; uisusamm ilma keppideta, pooluisusamm laugel laskumisel, paaristõukeline kahesammuline uisusamm sõiduveis.</p> <p>Teatesuusatamine.</p> <p>Uisutamine.</p> <p>Uisutamine erinevate käteasenditega. Ülejalasõit vasakule ja paremale. Sahkpidurdus.</p> <p>Start, sõit kurvis ja finišeerimine.</p> <p>Kestvusuisutamine.</p> <p>Mängud ja teatevõistlused uiskudel.</p>
<p>Orienteerumine</p> <p>Õpilane:</p>	<p>Maastikuobjektid, leppemärgid, kaardi mõõtkava, reljeefivormid (lõikejoonte vahe), kauguste</p>

<p>1) oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi;</p> <p>2) teab põhileppemärke (10–15);</p> <p>3) orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas;</p> <p>4) arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi;</p> <p>5) oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.</p>	<p>määramine.</p> <p>Liikumine joonorientiiride järgi. Kaardi ja maastiku võrdlemine. Asukoha määramine.</p> <p>Kompassi tutvustamine. Suunaharjutused kompassiga seistes ja liikudes. Õpperaja läbimine kaarti ja kompassi kasutades. Orienteerumismängud.</p>
--	---

5.3. Ainekava. Kehaline kasvatus kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Kehalise kasvatuses õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 11) mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele ning regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust;
- 12) soovib olla terve ja rühikas;
- 13) valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist iseseisvalt sise- ja välistingimustes;
- 14) liigub/spordib ohutus- ja hügieeninõudeid järgides ning teab, kuidas käituda sportimisel juhtuda võivates ohuolukordades;
- 15) tunneb liikumisest/sportimisest rõõmu ning on valmis uusi liikumisosi õppima ja liikumist iseseisvalt harrastama;
- 16) tunneb ausa mängu põhimõtteid, on koostöövalmis ning liigub/spordib oma kaaslasi austades, kokkulepitud reegleid/võistlusmäärusi järgides ja keskkonda hoides;
- 17) omandab põhikooli ainekavasse kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika;
- 18) jälgib oma kehalist vormisolekut, teab, kuidas parandada töövõimet regulaarse treeninguga;

- 19) tunneb huvi Eestis ning maailmas toimuvate spordi-, liikumis- ja tantsuürituste vastu;
- 20) väärtustab Eesti tantsupidude traditsiooni.

Õppeaine kirjeldus:

Ainevaldkonda kuuluv kehaline kasvatus toetab õpilasi tervist väärtustava eluviisi kujundamisel, loob aluse õpilaste iseseisvale liikumisharrastusele, soodustab huvi spordi- ja tantsusündmuste vastu, innustab võistlusi ja üritusi jälgima ning neis osalema. Kehaline kasvatus toetab õpilase nii kehalist/liigutuslikku kui ka kõlbelist, sotsiaalset ja esteetilist arengut ning tema kujunemist terviklikuks isiksuseks.

Kehalises kasvatuses juhitakse õpilast kehalist vormisolekut jälgima ning seda regulaarselt harjutades ning uusi (sh iseseisvalt omandatud) teadmisi ja oskusi hankides parandama. Keskkonda hoidev, kaaslas austav, koostööd ning ausa mängu põhimõtteid väärtustav liikumine ja sportimine toetavad õpilaste sotsiaalset ning kõlbelist arengut.

Kehalises kasvatuses lähtutakse vajadusest toetada õpilaste kujunemist hea tervise ja töövõimega isiksusteks. Kehalise kasvatuses tundides omandatud teadmised, oskused ja kogemused soodustavad õpilaste mitmekülgset arengut ning võimaldavad neil leida endale jõukohane, turvaline ja tervislik liikumisharrastus.

Põhialadena kuuluvad põhikooli kehalise kasvatuses ainekavva kuus spordiala: võimlemine, kergejõustik (I kooliastme õpitulemustes ja õppesisus esitatud põhiliikumisviisidena jooks, hüpped ja visked), liikumis- ja sportmängud (korv-, võrk- ja jalgpall – koolil on kohustus õpetada neist kahte), tantsuline liikumine, talialad (suusatamine ja uisutamine – koolil on kohustus õpetada neist ühte) ning orienteerumine. I või II kooliastmes läbivad õpilased ujumise algõpetuse kursuse. Teadmisi spordist ja liikumisest/sportimisest edastatakse kehalise kasvatuses tundides praktilises tegevuses ja/või õpilasi iseseisvale (tunnivälisele) õppele suunates.

Kehalist kasvatust korraldades tuleb koolil arvestada õpilaste huve, kooli ja/või paikkonna spordi- või liikumisharrastuse traditsioone ning olemasolevaid sportimistingimusi. Selleks on kehalise kasvatuses ainekavas esitatud õpitulemused plaanitud saavutada ja neile vastav õppesisu läbida 75–80% õppeks ettenähtud tundide jooksul. 20–25% kehalisele kasvatuses ette nähtud tundide mahust saavad koolid kasutada ainekavva mittekuuluvate spordialade ja liikumisviiside (nt käsipall, saalihoki, pesapall, sulgpall, erinevad tantsustiilid jm) õpetamiseks, ainekavva kuuluvate põhialade oskuste kinnistamiseks või põhialade süvendatud õppeks.

Tantsuline liikumine võib olla integreeritud kehalise kasvatuse tundides teiste spordialade ja liikumisviisidega. Oluline on tunda populaarsemaid eesti rahvatantse ja tantsuelemente, mis ühendavad õpilasi rahvatantsupidude traditsiooniga.

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid kooliastme lõpuks:

9. klassi õpilane

- 1) kirjeldab kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele ning selgitab regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust, analüüsib enda igapäevast kehalist aktiivsust, sh liikumisharrastust ning annab sellele hinnangu;
- 2) omandab põhikooli ainekavva kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika (vt alade õpitulemusi õppesisu alt), suudab õpitud spordialasid/liikumisviise iseseisvalt sooritada;
- 3) järgib ohutus- ja hügieeninõudeid kehalise kasvatuse tundides, tunnivälistel spordiüritustel ning iseseisvalt liikudes, sportides ja liigeldes, oskab vältida ohuolukordi ning teab, mida teha liikudes/sportides juhtuda võivate õnnetuste korral;
- 4) sooritab kontrollharjutusi ja kehaliste võimete testi harjutusi (sh lihtsamaid enesekontrolli teste) ning annab oma tulemustele hinnangu, teab, mis harjutused ja meetodid sobivad kehalise võimekuse parandamiseks, ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- 5) järgib sportides/liikudes reegleid ja võistlusmäärusi, liigub/spordib keskkonda hoides, oma kaaslast austades ja nendega koostööd tehes, selgitab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja elus;
- 6) kirjeldab oskussõnu kasutades erinevate spordialade võistlusi ja/või tantsuüritusi ning muljeid nendest, kirjeldab lemmikspordiala (või tantsustiili), loetleb sel alal toimuvaid võistlusi/üritusi ning ala tuntumaid esindajaid Eestis ja maailmas, teab olulisemaid fakte antiik- ja nüüdisolümpiamängudest ning Eesti sportlaste saavutustest olümpiamängudel, oskab nimetada Eesti üld- ja noorte tantsupidude tähtsamaid sündmusi, tunneb Eesti üld- ja noorte tantsupidude traditsiooni;
- 7) harjutab aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, tunneb huvi koolis ja/või väljaspool toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja, osaleja, pealtvaataja, kohtuniku või korraldajate abilisenä;

- 8) harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt ja/või koos kaaslastega, soovib õppida (sh iseseisvalt) uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada iseseisvaks liikumisharrastuseks vajalikke teadmisi, hindab oma võimeid ja huvisid ning mõistab, kuidas huvi, võimed ja oskused võimaldavad kujundada püsiva harrastuse ning võivad tulla kasuks tulevikus ameti valikul;
- 9) teab tervise ja kehakultuuri valdkonnaga seotud ameteid/elukutseid, selle töö eripära ning edasiõppimisvõimalusi.

7. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Teadmised spordist ja liikumisviisidest.</p> <p>1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;</p> <p>2) tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu ja oskab neid kasutada; järgib ausa mängu põhimõtteid.</p> <p>3) oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel;</p> <p>4) mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatusetundides; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral;</p> <p>5) suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel</p>	<p>1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele.</p> <p>2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.</p> <p>3. Käitumine spordivõistlustel ja tantsuüritustel.</p> <p>4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Ohtude vältimine; teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</p> <p>5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</p> <p>6. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms.</p> <p>Teadmised antiikolümpiamängudest.</p>

<p>ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne; oskab sooritada kehaliste võimete teste ja annab (võrreldes varasemate testidega) hinnangu oma tulemustele; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid; 6) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest.</p>	
<p>Võimlemine 1) sooritab õpitud harjutuskombinatsiooni vahendiga muusika saatel; 2) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; 3) sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel ja poomil 4) sooritab õpitud harkhüppe</p>	<p>10-12 tundi Riviharjutused ja kujundliikumised: jagunemine ja liitumine, lahknemine ja ühinemine, ristlemine. Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordineerimisharjutused. Põhivõimlemine ja harjutused vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavad võimlemisharjutused erinevatele lihasrühmadele (harjutuste valik ja toime). Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lüüsisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused öla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. Rakendusharjutused. Ronimine. Akrobaatika: ratas kõrvale. Tasakaaluharjutused poomil : erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180⁰ pööre; jala hooga taha 180⁰; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped. Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega. Toenghüpe: harkhüpe. Iluvõimlemine (T): harjutused rõngaga: hood ja hooringid, kaheksad, ringitamine, pöörded, vurr, veered ja visked.</p>

	Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.
<p>Tantsuline liikumine</p> <p>1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest;</p> <p>2) arutleb erinevate tantsustiilide üle.</p> <p>3) teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone.</p>	<p>5 - 6 tundi</p> <p>Tantsuoskuse arendamine õpitud tantsude baasil. Tantsualase oskussõnavara täiustumine. Labajalavalss. Jive`i põhisamm.</p> <p>Poiste ja tüdrukute rollid tantsus. Rahvaste ja seltskonnatantsud sh kontratantsud, <i>line</i>-tants vm.</p> <p>Loovtantsu elementide kasutamine.</p> <p>Tants kui kunst, sport ja kultuur.</p>
<p>Kergejõustik</p> <p>1) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega;</p> <p>2) sooritab täishoolt kaugushüppe;</p> <p>3) sooritab hoojooksult palliviske;</p> <p>4) suudab joosta järjest 12 minutit.</p>	<p>10- 12 tundi</p> <p>Jooks. Sprindi eelsoojendusharjutused. Ringteatejooks. Kestvusjooks.</p> <p>Hüpped. Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe.</p> <p>Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Kõrgushüpe (üleastumis- ja flopptehnik).</p> <p>Visked. Palliviske eelsoojendus-harjutused. Pallivise hoojooksult.</p>
<p>(õpitulemused kahe kooli poolt valitud sportmängu osas). Mängib kahte õpitud sportmängu reeglite järgi.</p> <p>korvpall: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted;</p> <p>võrkpall: sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu;</p> <p>jalgpall: mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus.</p> <p>saalihoki: mõistab erinevate positsioonide tähendust, teab elementaarsemaid reegleid</p>	<p>A sportmäng – 10 - 12 tundi</p> <p>B sportmäng - 6- 8 tundi</p> <p>Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Petted. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Võrkpall. Sööduharjutused paarides ja kolmikutes lisaülesannetega; söödu-harjutused juhtmängijaga. Ülalt pallingu. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Punktide lugemine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Jalgpall. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste abil. Jalgpalluri erinevate positsioonide <i>kaitjsja, poolkaitjsja</i> ja <i>ründaja</i> ja nende ülesannete mõistmine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Saalihoki. Mäng lihtsustatud reeglitega, palli söötmine, ründe- ning kaitsemäng. Strateegia.</p>
<p>suusatamine</p> <p>1) suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga;</p>	<p>10 - 12 tundi</p> <p>Suusatamine. Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviis. Vahelduvtõukeline kahesammuline uisusamm-tõusuviis.</p>

<p>2) suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduviisiga tempovarianti;</p> <p>3) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi.</p> <p>uisutamine</p> <p>1) uisutab tagurpidi ning tagurpidi ülejalasõitu;</p> <p>2) suudab uisutada järjest 8 minutit;</p> <p>3) mängib <i>ringette</i>'i ja/või jäähokit.</p>	<p>Poolsahkpöörde kasutamine slaalomirajal. Jooksusamm-tõusuviis.</p> <p>Laskumine üle ebatasasuste (kühmu ületamine, lohu läbimine, üleminek vastasnõlvale laskumine, järsemaks muutuval nõlval).</p> <p>Uisutamine. Paralleelpidurdus. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine.</p>
<p>Orienteerumine</p> <p>1) läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt;</p> <p>2) oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku;</p> <p>3) oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul;</p> <p>4) oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada.</p>	<p>4 - 6 tundi</p> <p>Üldsuuna ja täpse suuna (asimuut) määramine. Orienteerumisharjutused kaardi ja kompassiga. Orienteerumine lihtsal maastikul kaardi ja kompassi abil, kaardi ja maastikku võrdlemine, asukoha määramine.</p>

8. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Teadmised spordist ja liikumisviisidest.</p> <p>1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;</p> <p>2) tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu ja oskab neid kasutada; järgib ausa mängu põhimõtteid.</p> <p>3) oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel;</p> <p>4) mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatus tundides; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral;</p>	<p>1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele.</p> <p>2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.</p> <p>3. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel.</p> <p>4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Ohtude vältimine; teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</p> <p>5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</p>

<p>5) suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne; oskab sooritada kehaliste võimete teste ja annab (võrreldes varasemate testidega) hinnangu oma tulemustele; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid;</p> <p>6) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest.</p>	<p>6. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms. Teadmised antiikolümpiamängudest.</p>
<p>Võimlemine</p> <p>1) sooritab õpitud harjutuskombinatsiooni vahendiga muusika saatel;</p> <p>2) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas;</p> <p>3) sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel ja poomil</p> <p>4) sooritab õpitud harkhüppe</p> <p>.</p>	<p>10-12 tundi</p> <p>Riviharjutused ja kujundliikumised: jagunemine ja liitumine, lahknemine ja ühinemine, ristlemine.</p> <p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordineerimisharjutused. Põhivõimlemine ja harjutused vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavad võimlemisharjutused erinevatele lihasrühmadele (harjutuste valik ja toime).</p> <p>Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks.</p> <p>Rakendusharjutused. Ronimine.</p> <p>Akrobaatika: ratas kõrvale.</p> <p>Tasakaaluharjutused poomil : erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180⁰ pööre; jala hooga taha 180⁰; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped.</p> <p>Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega.</p> <p>Toenghüpe: harkhüpe.</p> <p>Iluvõimlemine (T): harjutused rõngaga: hood ja</p>

	<p>hooringid, kaheksad, ringitamine, pöörded, vurr, veered ja visked.</p> <p>Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.</p>
<p>Tantsuline liikumine</p> <p>1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest;</p> <p>2) arutleb erinevate tantsustiilide üle.</p> <p>3) teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone.</p>	<p>5- 6 tundi</p> <p>Tantsu iseloomus ja väljenduslikkus sh arvestades soolisi erinevusi.</p> <p>Aeglane valss. Samba põhisamm. Valsisammu täiustamine.</p> <p>Rahva- ja seltskonnatantsud. Loovtantsu elementide kasutamine.</p> <p>Tantsu traditsioonilisus ja kaasaegsus.</p>
<p>Kergejõustik</p> <p>1) jookseb kiirjooksu pakkudelt stardiga</p> <p>2) sooritab määrustepärase kuulitõuke</p> <p>3) sooritab hoojooksult palliviske;</p> <p>4) suudab joosta järjest 12 minutit.</p>	<p>10- 12 tundi</p> <p>Jooks. Kiirjooksu tehnika. Ringteatejooks. Kestvusjooks.</p> <p>Hüpped. Kaugushüpe. Kõrgushüpe eelsoojendusharjutused. Flopphüpe (3- ja 5-sammuliselt hoojooksult) tutvustamine.</p> <p>Heited, tõuked. Kuulitõuke juurdeviivad harjutused. Kuulitõuge paigalt ja hooga.</p>
<p>(õpitulemused kahe kooli poolt valitud sportmängu osas). Mängib kahte õpitud sportmängu reeglite järgi.</p> <p>korvpall: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted;</p> <p>võrkpall: sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu;</p> <p>jalgpall: mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus.</p> <p>saalihoki: mõistab erinevate positsioonide tähendust, teab elementaarsemaid reegleid</p>	<p>A sportmäng – 10 - 12 tundi</p> <p>B sportmäng - 6- 8 tundi</p> <p>Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Petted. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Võrkpall. Sööduharjutused paarides ja kolmikutes lisaülesannetega; söödu-harjutused juhtmängijaga. Ülalt pallingu. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Punktide lugemine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Jalgpall. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste abil. Jalgpalluri erinevate positsioonide <i>kaitjsja, poolkaitjsja</i> ja <i>ründaja</i> ja nende ülesannete mõistmine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Saalihoki. Mäng lihtsustatud reeglitega, palli söötmine, ründe- ning kaitsemäng. Strateegia.</p>
suusatamine	10 - 12 tundi

<p>1) suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga;</p> <p>2) suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduviisiga tempovarianti;</p> <p>3) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi.</p> <p>uisutamine</p> <p>1) uisutab tagurpidi ning tagurpidi ülejalasõitu;</p> <p>2) suudab uisutada järjest 8 minutit;</p> <p>3) mängib <i>ringette</i>'i ja/või jäähokit.</p>	<p>Suusatamine.</p> <p>Paaristõukeline ühesammuline uisusamm-sõiduviis. Üleminek sõiduviisilt tõusuviisile nii klassikalises kui uisusamm tehnikas.</p> <p>Poolsahk-paralleelpööre. Lihtsa slaalomiraja läbimine poolsahk-paralleelpööretega.</p> <p>Teatesuusatamine (võistlusmäärused). Mängud suuskadel. Teatesuusatamine.</p> <p>Uisutamine. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine. <i>Ringette</i> ja jäähoki mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p>
<p>Orienteerumine</p> <p>1) läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt;</p> <p>2) oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku;</p> <p>3) oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul;</p> <p>4) oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada.</p>	<p>4 - 6 tundi</p> <p>Kaardi peenlugemine: väikeste objektide lugemine ja meeldejätmise. Sobivaima teevarianti valik. Sobivaima teevarianti valik. Orienteerumisraja iseseisev läbimine kaardi ja kompassiga.</p>

9. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Teadmised spordist ja liikumisviisidest.</p> <p>1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;</p> <p>2) tunneb õpitud spordialade/ tantsustiilide oskussõnu ja oskab neid kasutada; järgib ausa mängu põhimõtteid.</p> <p>3) oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel;</p> <p>4) mõistab ohutus- ja hügieeni-nõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatus</p>	<p>1. Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele.</p> <p>2. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.</p> <p>3. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel.</p> <p>4. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu, ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Ohtude vältimine;</p>

<p>tundides; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes, sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral;</p> <p>5) suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne;</p> <p>oskab sooritada kehaliste võimete teste ja annab (võrreldes varasemate testidega) hinnangu oma tulemustele; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid;</p> <p>6) valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi, teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest.</p>	<p>teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted.</p> <p>5. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.</p> <p>6. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms.</p> <p>Teadmised antiikolümpiamängudest.</p>
<p>Võimlemine</p> <p>1) sooritab õpitud harjutuskombinatsiooni vahendiga muusika saatel;</p> <p>2) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas;</p> <p>3) sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel ja poomil</p> <p>4) sooritab õpitud harkhüppe</p>	<p>Riviharjutused ja kujundliikumised: jagunemine ja liitumine, lahknemine ja ühinemine, ristlemine.</p> <p>Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordineerimisharjutused. Põhivõimlemine ja harjutused vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavad võimlemisharjutused erinevatele lihaskrühmadele (harjutuste valik ja toime).</p> <p>Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks.</p> <p>Rakendusharjutused. Ronimine.</p> <p>Akrobaatika: ratas kõrvale.</p> <p>Tasakaaluharjutused poomil : erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180⁰ pööre; jala hooga taha 180⁰; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad</p>

	<p>mahahüpped.</p> <p>Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tōukega.</p> <p>Toenghüpe: harkhüpe.</p> <p>Iluvõimlemine (T): harjutused rõngaga: hood ja hooringid, kaheksad, ringitamine, pöörded, vurr, veered ja visked.</p> <p>Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.</p>
<p>Tantsuline liikumine</p> <p>1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest;</p> <p>2) arutleb erinevate tantsustiilide üle.</p> <p>3) teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone.</p>	<p>Tantsu isiksus ja väljenduslikkus sh arvestades soolisi erinevusi.</p> <p>Aeglane valss. Samba põhisamm. Valsisammu täiustamine.</p> <p>Rahva- ja seltskonnatantsud. Loovtantsu elementide kasutamine.</p> <p>Tantsu traditsioonilisus ja kaasaegsus.</p>
<p>Kergejõustik</p> <p>1) jookseb kiirjooksu pakkudel stardiga</p> <p>2) sooritab määrustepärase kuulitōuke</p> <p>3) sooritab hoojooksult palliviske;</p> <p>4) suudab joosta järjest 12 minutit.</p>	<p>Jooks. Kiirjooksu tehnika. Ringteatejooks. Kestvusjooks.</p> <p>Hüpped. Kaugushüpe. Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Flopphüppe (3- ja 5-sammuliselt hoojooksult) tutvustamine.</p> <p>Heited, tōuked. Kuulitōuke juurdeviivad harjutused. Kuulitōuge paigalt ja hooga.</p>
<p>(õpitulemused kahe kooli poolt valitud sportmängu osas). Mängib kahte õpitud sportmängu reeglite järgi.</p> <p>korvpall: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted;</p> <p>võrkpall: sooritab ülalt pallingu, ründelōogi ja nende vastuvōtu;</p>	<p>Korvpall. Palli pōrgatamine, sōotmine ja vise korvile liikumiselt. Petted. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Võrkpall. Sööduharjutused paarides ja kolmikutes lisäülesannetega; söödu-harjutused juhtmängijaga. Ülalt palling. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Punktide lugemine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Jalgpall. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste abil. Jalgpalluri</p>

<p>jalgpall: mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus.</p> <p>saalihoki: mõistab erinevate positsioonide tähendust, teab elementaarsemaid reegleid</p>	<p>erinevate positsioonide <i>kaitaja, poolkaitaja</i> ja <i>ründaja</i> ja nende ülesannete mõistmine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p> <p>Saalihoki. Mäng lihtsustatud reeglitega, palli söötmine, ründe- ning kaitsemäng. Strateegia.</p>
<p>Suusatamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga; 2) suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduviisiga tempovarianti; 3) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi. <p>Uisutamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uisutab tagurpidi ning tagurpidi ülejalasõitu; 2) suudab uisutada järjest 8 minutit; 3) mängib <i>ringette</i>'i ja/või jäähokit. 	<p>Suusatamine.</p> <p>Paaristõukeline ühesammuline uisusamm-sõiduviis. Üleminek sõiduviisilt tõusuviisile nii klassikalises kui uisusamm tehnikas.</p> <p>Poolsahk-paralleelpööre. Lihtsa slaalomiraja läbimine poolsahk-paralleelpööretega.</p> <p>Teatesuusatamine (võistlusmäärused). Mängud suuskadel. Teatesuusatamine.</p> <p>Uisutamine. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine. <i>Ringette</i> ja jäähoki mäng lihtsustatud reeglite järgi.</p>
<p>Orienteerumine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt; 2) oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku; 3) oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul; 4) oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada. 	<p>Kaardi peenlugemine: väikeste objektide lugemine ja meeldejätmise. Sobivaima teevariandi valik.</p> <p>Sobivaima teevariandi valik. Orienteerumisraja iseseisev läbimine kaardi ja kompassiga.</p>

6. AINEVALDKOND MATEMAATIKA

Õppeained

I kooliaste – 10 nädalatundi

II kooliaste – 13 nädalatundi

III kooliaste – 13 nädalatundi

Ainevaldkonna kirjeldus

Matemaatika tegeleb mudelitega, seoste kirjeldamise ning meetodite väljatöötamisega. Põhikooli matemaatikaõpetus annab õpilastele valmisoleku mõista ning kirjeldada loogilisi, kvantitatiivseid ja ruumilisi seoseid. Matemaatikakursuses omandatakse kirjaliku, kalkulaatoril ja peastarvutamise oskus, tutvutakse tasandiliste ja ruumiliste kujundite omadustega, õpitakse matemaatiliselt seoseid kirjeldama. Omandatakse vajalikud algebra põhioskused. Saadakse esmane ettekujutus ümbritsevate juhuslike sündmuste maailmast ja selle kirjeldamise võtetest. Põhikooli matemaatikakursuses omandatud meetodeid ja keelt saavad õpilased kasutada teistes õppeainetes.

Õpet üles ehitades pööratakse erilist tähelepanu õpitavast arusaamisele ning õpilaste loogilise ja loova mõtlemise arendamisele. Rõhutatakse täpsuse, järjepidevuse ja õpilaste aktiivse mõttetöö olulisust kogu õppeaja vältel. Matemaatilisi probleemülesandeid lahendades saavad õpilased ahaa-elamuse kaudu kogeda edu ja avastamisrõõmu. Õppeprotsessis kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) võimalusi.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Matemaatika õppimise kaudu kujundatakse ja arendatakse matemaatilise pädevuse kõrval kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Matemaatika on erinevaid kultuure ühendav teadus, milles õpilased saavad tutvuda eri maade ja ajastute matemaatiliste avastustega. Õpilasi suunatakse tunnetama loogiliste mõttekäikude elegantsi ning õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega. Matemaatika õppimine arendab õpilastes selliseid iseloomuomadusi nagu sihikindlus, püsivus, visadus, täpsus ja tähelepanelikkus, samuti õpetab distsipliini järgima. Lahendades matemaatikaülesandeid, tekib huvi ümbritseva vastu ning arusaamine looduseadustest. Õpilased õpivad märkama matemaatika seotust igapäevaeluga, aga ka aru saama, et matemaatika alusteadmised aitavad paremini teisi teadusi mõista.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse selleteemaliste ülesannete lahendamise kaudu. Paaris- ja grupidöödega arendatakse õpilastes koostöö- ja vastastikuse abistamise oskusi, kasvatatakse sallivust erinevate matemaatiliste võimetega õpilaste suhtes.

Enesemääratluspädevus. Matemaatikas on tähtsal kohal õpilaste iseseisev töö. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilastel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid.

Õpipädevus. Matemaatikat õppides on väga oluline tunnetada õpimaterjali sügavuti ning saada õpitavast aru. Probleemülesandeid lahendades arendatakse analüüsimise, ratsionaalsete võtete otsimise ja tulemuste kriitilise hindamise oskust. Oluline on ka üldistamise ja analoogia kasutamise oskus, samuti oskus kanda õpitud teadmised üle elus ette tulevatesse olukordadesse. Osa matemaatikateadmistest peaks õpilane saama uurimusliku õppetöö kaudu ja interneti võimalusi kasutades.

Suhtluspädevus. Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Eelkõige toimub see hüpoteese sõnastades ning ülesande lahendust vormistades. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalik info. Matemaatika oluline roll on kujundada valmisolek eri viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem) esitatud infot mõista, seostada ja edastada.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Matemaatikas arendatakse oskusi, mis on aluseks tõenduspõhiste otsuste tegemisel. Õpitakse tundma andmete töötlemise, mõõtmise, võrdlemise, liigitamise, süstematiseerimise meetodeid ja tehnikaid.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuspädevust arendatakse eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu. Erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist ning ideede genereerimise oskust.

Lõiming

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õppega kahel viisil. Õpilastel kujuneb teistes ainevaldkondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaam matemaatikast kui oma universaalse keele ja meetoditega baasteadusest, mis toetab teisi ainevaldkondi. Teiste ainevaldkondade ja igapäevaeluga seotud ülesannete kasutamine annab õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendamise võimalustest.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Kujundatakse oskust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, luuakse tekste, sealhulgas tabeleid, graafikuid jm ning õpitakse neid tõlgendada ja esitada. Õpilasi suunatakse kasutama matemaatika oskussõnavara ning järgima õigekeelsusnõudeid. Tekstülesandeid lahendades arendatakse funktsionaalset lugemisoskust, sealhulgas visuaalselt esitatud infot arusaamist. Juhitakse tähelepanu arvsõnade õigekirjale, teksti, graafiku, tabeli jm teabe korrektsele vormistusele. Selgitatakse võõrkeelse algupäraga matemaatilisi mõisteid ning võõrkeeleoskust arendatakse lisamaterjali otsimisel ja kasutamisel.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse selleteemaliste ülesannete lahendamise kaudu. Paaris- ja grupitöödega arendatakse õpilastes koostöö- ja vastastikuse abistamise oskusi, kasvatatakse sallivust erinevate matemaatiliste võimetega õpilaste suhtes.

Enesemääratluspädevus. Matemaatikas on tähtsal kohal õpilaste iseseisev töö. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilastel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid.

Õpipädevus. Matemaatikat õppides on väga oluline tunnetada õpimaterjali sügavuti ning saada kõigest aru. Probleemülesandeid lahendades arendatakse analüüsimise, ratsionaalsete võtete otsimise ja tulemuste kriitilise hindamise oskust. Oluline on ka üldistamise ja analoogia kasutamise oskus, samuti oskus kanda õpitud teadmised üle elus ette tulevatesse

olukordadesse. Osa matemaatikateadmistest peaks õpilane saama uurimusliku õppetöö kaudu ja interneti võimalusi kasutades.

Suhtluspädevus. Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Eelkõige toimub see hüpoteese sõnastades ning ülesande lahendust vormistades. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalik info. Matemaatika oluline roll on kujundada valmisolek eri viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem) esitatud infot mõista, seostada ja edastada.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Matemaatikas arendatakse oskusi, mis on aluseks tõenduspõhiste otsuste tegemisel. Õpitakse tundma andmete töötlemise, mõõtmise, võrdlemise, liigitamise, süstematiseerimise meetodeid ja tehnikaid.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuspädevust arendatakse eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu. Erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist ning ideede genereerimise oskust.

6.1. Ainekava. Matemaatika esimene kooliaste

1. **Õppeaine nimetus: matemaatika**
2. **Õppe- ja kasvatuseesmärgid (üldpädevustest ja valdkonnapädevustest lähtuvad taotlused õpilaste teadmiste, oskuste, väärtushinnangutele ning käitumisele põhikooli lõpuks)**

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Õpilasi suunatakse tunnetama õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega. Matemaatika õppimine arendab õpilastes sihikindlust, püsivust, visadust, täpsust ja tähelepanelikkust, samuti õpetab distsipliini järgima. Lahendades matemaatikaülesandeid, tekib huvi ümbritseva vastu ning arusaamine looduseadustest. Õpilased õpivad märkama matemaatika seotust igapäevaeluga.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Paaris- ja grupitöödega arendatakse õpilastes koostöö- ja vastastikuse abistamise oskusi.

Enesemääratluspädevus. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilastel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid.

Õpipädevus. Oluline on üldistamise ja analoogia kasutamise oskus ning oskus kanda õpitud teadmised üle igapäevaelu. Osa matemaatikateadmistest saab õpilane uurimusliku õppetöö ja interneti kaudu.

Suhtluspädevus. Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista. Kujundada oskus eri viisidel (tekst, tabel, diagramm) esitatud infot mõista, seostada ja edastada.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus. Õpitakse tundma andmete töötlemise, mõõtmise, võrdlemise, liigitamise, süstematiseerimise meetodeid ja tehnikaid.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuspädevust arendatakse eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu. Erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist.

3. Õppeaine kirjeldus

Matemaatikaõpetus annab õpilastele valmisoleku mõista ning kirjeldada loogilisi, kvantitatiivseid ja ruumilisi seoseid. Matemaatikas omandatakse peastarvutamise ja kirjaliku arvutamise oskus, tutvutakse tasandiliste ja ruumiliste kujundite omadustega, õpitakse seoseid matemaatilisel kirjeldama, algebra põhioskused. Saadakse esmane ettekujutus ümbritsevast maailmast. Matemaatikas õpitut saab kasutada teistes õppeainetes.

Matemaatikas arendatakse täpsust, järjepidevust ja õpilaste aktiivset mõttetööd. Probleemülesandeid lahendades saavad õpilased kogeda edu ja avastamisrõõmu. Kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) võimalusi.

4. Õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes – 3.klassi lõpetaja teadmised ja oskused:

- 1) saab aru õpitud reeglitest ning oskab neid rakendada;
- 2) loendab ümbritseva maailma esemeid ning liigitab ja võrdleb neid ühe-kahe tunnuse alusel;
- 3) loeb, mõistab ja selgitab eakohaseid matemaatilisi tekste;
- 4) kasutab suurusi mõõtes sobivaid abivahendeid ning mõõtühikuid;
- 5) märkab matemaatikaga seonduvat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriliste kujundite abil;
- 6) kasutab digitaalseid õppematerjale;
- 7) mõistab matemaatika olulisust, seost ümbritsevaga.

I kooliastme MATEMAATIKA õpitulemused ja õppesisu.

1. klass		2.klass		3.klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus	Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
I Arvutamine		I Arvutamine		I Arvutamine	
1. Loeb ja kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0 – 100.	*Arvud 0–100, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine. *Järgarvud. *Märgid +, -, =, >, <.	1. Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0 – 1000.	*Arvud 0–1000, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine; arvvõrduse ja võrratuse erineva tähenduse selgitamine.	1. Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve kuni 10 000-ni.	*Arvud 0 – 10 000, nende esitus üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana.
2. Paigutab naturaalarvude ritta sealt puuduvad arvud 100 piires.	*Eelneva ja järgneva arvu nimetamine.	2. Nimetab arvule eelneva või järgneva arvu.	*Arvude võrdlemine ja järjestamine 1000 piires. *Arvutamine ja võrdlemine 100 piires.	2. Määrab arvu asukoha naturaalarvude seas; nimetab arvule eelneva või järgneva arvu.	*Arvude võrdlemine ja järjestamine 10000 piires. *Arvutamine ja võrdlemine 1000 piires.

<p>3. Teab ja kasutab mõisteid on suurem kui, on väiksem kui, on võrdne.</p>	<p>*Märgid +, -, =, >, <.</p>	<p>3. Võrdleb mitme liitmis- või lahutamistehetega arvavaldiste väärtusi. Selgitab ja kasutab õigesti mõisteid: on suurem kui, on väiksem kui, on võrdne.</p>	<p>*Märgid +, -, =, >, <. *Mõisted *Arvu suurendamine ja vähendamine teatud arvu võrra.</p>		
<p>4. Loeb ja kirjutab järgarve 20 piires.</p>	<p>*Mõisted mitmes, järgarv. *Järgarvude loendamine ja kirjutamine.</p>	<p>4. Nimetab kahe- ja kolmekohalises arvus järke (ühelised, kümnelised, sajalisel); määrab nende arvu.</p>	<p>*Tutvumine mõistetega arvu järk, järguühikud ja järkarv. *Mõisted: üheline, kümneline, sajaline.</p>	<p>4. Nimetab kolme- ja neljakohalises arvus järke (ühelised, kümnelised, sajalisel, tuhandelised); määrab nende arvu.</p>	<p>*Mõiste tuhandeline. *Õpitud arvu vallas järkude ja järguühikute nimetamine.</p>
<p>5. Nimetab üheliste ja kümneliste asukohta kahekohalises arvus.</p>	<p>*Mõisted: üheline, kümneline.</p>	<p>5. Esitab kahe- või kolmekohalist arvu üheliste, kümneliste ja sajaliste summana.</p>	<p>*Mõisted: üheline, kümneline, sajaline.</p>	<p>5. Esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana.</p>	<p>*Mõisted: üheline, kümneline, sajaline, tuhandeline *Arvu esitamine järkarvude ja järguühiku kordsete summana.</p>
<p>6. Liidab-lahutab peast 20 piires üleminekuta ja üleminekuga ühest kümnest teise.</p>	<p>*Liitmise ja lahutamise vaheline seos. *Tutvumine täiskümnete liitmise ja lahutamise 100 piires. *Arvutamine 20 piires üleminekuga.</p>	<p>6. Liidab peast ühekohalist arvu ühe- ja kahekohalise arvuga 100 piires üleminekuga; lahutab peast kahekohalisest arvust ühekohalist</p>	<p>*Peast ühekohalise arvu liitmine ja lahutamine üleminekuga ühest kümnest teise. *Peast ühe- ja kahekohalise arvu liitmine ja lahutamine 100 piires üleminekuta.</p>	<p>6. Liidab ja lahutab peast üleminekuga 100 piires. Liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires.</p>	<p>*Peast kahekohaliste arvude liitmine ja lahutamine 100 piires. *Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires.</p>

	*Tutvumine mõistetega liidetav, summa, vahe.	arvu 100 piires üleminekuga. Liidab ja lahutab kahekohalisi arve 100 piires üleminekuta. Liidab ja lahutab peast täissadadega 1000 piires Nimetab liitmistehte liikmeid (liidetav, summa) ja lahutamistehte liikmeid (vähendatav, vähendaja, vahe).	*Mitme tehtega liitmis- ja lahutamisesannete lahendamine. *Kahekohaliste arvude liitmine ja lahutamine 100 piires. *Täiskümnete ja -sadade liitmine ja lahutamine 1000 piires. *Tutvumine kirjaliku liitmis- ja lahutamise ja lahutamise 100 piires. * Liitmis- ja lahutamistehte liikmete nimetused.		*Täisarvudega liitmine ja lahutamine 10 000 piires.
		II Korrutamise seos liitmisega		II Korrutustabel	
		7. Mõistab korrutamist liitmisega kaudu.	*Arvude 1 – 10 korrutamine ja jagamine 2, 3, 4 ja 5-ga. *Korrutamise ja jagamise vaheline seos, jagamise tähenduse	7. Nimetab korrutamise ja jagamistehte liikmeid (tegur, korrutis, jagatav, jagaja, jagatis). Selgitab jagamist kui korrutamise pöördtehet.	*Korrutamise- ja jagamistehte liikmete nimetused. *Mõisted korda rohkem, korda vähem.

		Korrutab ja jagab peast arve 1 – 10 kahe, kolme, nelja ja viiega.	selgitamine, jagamise õigsuse kontrollimine korrutamise kaudu. *Tutvumine korrutamise ja jagamistehte liikmete nimetustega. *Tutvumine mõistetega korda rohkem ja korda vähem.	Korrutab ja jagab peast arve korrutustabeli piires; korrutab arvudega 1 ja 0.	*Tutvumine arvude 100 ja 1000 korrutamise ja jagamisega. *Kahekohalise arvu korrutamine ühekohalise arvuga 100 piires. *Kahekohalise arvu jagamine ühekohalise arvuga 100 piires.
8. Asendab proovimise teel lihtsaimasse võrdustesse seal puuduvat arvu oma arvutusoskuste piires.	* Lihtsaimad puuduvat arvu sisaldavad võrdused.	8. Leiab tähe arvvaartuse võrdustes proovimise teel.	*Täht arvu tähisena. *Tähe arvvaartuse leidmine võrdustes analoogia ja proovimise teel. *Tabeli täitmine proovimise teel.	8. Leiab tähe arvvaartuse võrdustes analoogia teel. Määrab ja kasutab tehete järjekorra avaldises (sulud, korrutamine/jagamine, liitmine/lahutamine).	* Tähe arvvaartuse leidmine võrduses analoogia teel. *Arvavaldis, tehete järjekord ja sulud. *Summa korrutamine ja jagamine arvuga.
III Mõõtmine ja tekstülesanded		III Mõõtmine ja tekstülesanded		III Mõõtmine ja tekstülesanded	

<p>9. Kirjeldab pikkusühikuid meeter ja sentimeeter tuttavate suuruste kaudu, kasutab nende tähiseid m ja cm.</p>	<p>*Mõõtühikud: meeter, sentimeeter. *Mõõtmine joonlaua või mõõdulindiga vahemaad/eseme mõõtmeid meetrites või sentimeetrites.</p>	<p>9. Teab seoseid meetri, detsimeetri, ja sentimeetri vahel.</p>	<p>*Pikkusühikud kilomeeter, meeter, detsimeeter, sentimeeter (km, m, dm, cm). *Silma järgi pikkuse hindamine (täismeetrites või täissentimeetrites). *Pikkusühikute kirjeldamine tuttavate suuruste kaudu.</p>	<p>9. Nimetab ja teisendab pikkusmõõte millimeetrist kilomeetrit (naaberühikutes) ja kirjeldab neid tuntud suuruste abil.</p>	<p>*Mõõtühikud pikkus-, massi- ja ajaühikud. *Mõõtühikute teisendamine (lihtsamad igapäevaelus ettetulevad juhud).</p>
<p>Kirjeldab massiühikuid gramm ja kilogramm tuttavate suuruste kaudu.</p>	<p>*Gramm, kilogramm *Massiühikute gramm ja kilogramm kirjeldamine tuttavate suuruste kaudu kasutades tähiseid kg ja g. *Mahuühikut liiter kirjeldamine kasutades selle tähist l.</p>	<p>Teab seost grammi ja kilogrammi vahel, kasutab lühendit g, kg. Teab mahuühikut liiter, kasutab lühendit l.</p>	<p>*Massiühikud kilogramm, gramm. Massiühikute (kg, g) kirjeldamine ja võrdlemine tuttavate suuruste kaudu. *Arvutamine nimega arvudega. *Mahuühikute (liiter, pool liitrit) kirjeldamine ja võrdlemine.</p>	<p>Nimetab ja teisendab massiühikuid gramm, kilogramm, tonn (naaberühikutes) ja kirjeldab neid tuntud suuruste abil.</p>	<p>*Murdude põhjal arvust osa leidmine. *Näidete põhjal selgitamine, kuidas leitakse osa järgi arvu. Murdudega tutvumine 1/2, 1/3, 1/4, 1/5.</p>
<p>Nimetab ajaühikuid ööpäev, nädal, kuu ja aasta.</p>	<p>*Ajaühikud minut, tund, ööpäev, nädal, kuu, aasta. * Tutvumine kalendriga.</p>	<p>Teab ajaühikuid, kasutab lühendeid h, min, s.</p>	<p>*Ajaühikud ööpäev, tund, minut, sekund ja nende tähised. *Kalendri tundmine ja seostamine sündmustega. *Ajaühikute (täistund, veerand, pool ja kolmveerand tundi)</p>	<p>Nimetab ajaühikuid sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund ja kirjeldab neid oma elus asetleidvate sündmuste abil. Teisendab ajaühikuid (valdavalt naaberühikud).</p>	<p>*Ajaühikute tähised, nende kirjeldamine ja võrdlemine. * Ajaülesannete lahendamine.</p>

<p>Loeb ja märgib kellaage (täistund ja pooltund).</p> <p>Arvutab täistundidega.</p>	<p>*Kella tundmine täis- ja pooltundides.</p>	<p>Loeb ja märgib kellaage (veerand, kolmveerand).</p> <p>Arvutab täis- ja pooltundidega.</p>	<p>kirjeldamine ja võrdlemine.</p> <p>*Kell ja kellaage.</p>	<p>Loeb kellaage.</p>	<p>*Teisendusülesannete lahendamine.</p> <p>*Kellaage lugemine.</p>
<p>Teab ja nimetab käibel olevat rahaühikut.</p>	<p>* Eestis käibivate rahaühikute (euro, sent) nimetamine.</p> <p>*Kasutamine lihtsamates tehingutes.</p>	<p>Teab seost euro ja sent.</p>	<p>*Nimega arvude liitmine, lahutamine.</p>	<p>Arvutab nimega arvudega.</p>	<p>*Nimega arvude liitmine, lahutamine.</p>
<p>Loeb külma- ja soojakraade.</p>	<p>*Tutvumine termomeetriga.</p>	<p>Loeb ja märgib külma- ja soojakraade.</p>	<p>*Temperatuuri mõõtmine, skaala; termomeetri kasutusala.</p> <p>*Temperatuuri mõõtühik - kraad.</p>		
<p>10. Lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid (üleminekuga 20 piires).</p>	<p>*Matemaatiliste jutukeste koostamine.</p> <p>*Ühetehteliste tekstülesannete lahendamine.</p> <p>*Küsimuse esitamine tekstülesandes.</p> <p>*Ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine õpetaja abiga.</p>	<p>10. Lahendab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuste piires.</p> <p>Koostab ühetehtelisi tekstülesandeid.</p> <p>Lahendab stereotüüpseid</p>	<p>*Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete lahendamine.</p> <p>*Ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine.</p> <p>*Arvu suurendamine ja vähendamine teatud arvu võrra.</p>	<p>10. Lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid.</p> <p>Koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid.</p> <p>Püstatab ülesande lahendamiseks vajalikud küsimused.</p>	<p>*Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete lahendamine.</p> <p>*Ühetehteliste tekstülesannete koostamine, saadud tulemuse reaalsuse hindamine.</p> <p>*Mõistete korda rohkem/vähem kasutamine.</p>

		kahetehtelisi tekstülesandeid. Selgitab ja kasutab õigesti mõisteid: võrra/rohkem/vähem.			
IV Geomeetrilised kujundid		IV Geomeetrilised kujundid		IV Geomeetrilised kujundid	
12. Eristab sirget kõverjoonest. Joonestab ja mõõdab joonlaua abil sirglõiku.	*Punkt, sirglõik ja sirge.	12. Joonestab sirglõiku; mõõdab, tähistab ja loeb selle pikkust. Võrdleb sirglõikude pikkusi.	*Sirglõigu joonestamine etteantud pikkustega (võrra lühem/pikem), mõõtmine. *Täisnurga äratundmine.	12. Eristab murdjoont teistest joontest. Mõõdab ja arvutab murdjoone pikkuse sentimeetrites ja millimeetrites.	*Murdjoon, hulknurk, nende joonestamine. *Murdjoone pikkuse mõõtmine.
Tunneb tasapinnalisi geomeetrilisi kujundeid (ruutu, ristkülikut, kolmnurka ja ringi).	*Ruut, ristkülik ja kolmnurk; nende elemendid tipp, külg ja nurk, nende näitamine. *Ringi joonestamine šablooniga järgi.	Nimetab tasapinnalisi geomeetrilisi kujundeid (nelinurk, ruut, ristkülik, kolmnurk,ring). Mõõdab sentimeetrites ruudu, ristküliku ja kolmnurga külgede pikkusi. Eristab nelinurkade hulgas	*Nelinurk, ruut, ristkülik, kolmnurk; nende tähistamine ning joonelementide pikkuste mõõtmine. *Tasapinnaliste kujundite tippude tähistamine, külgede ja nurkade nimetamine. *Ringi ja ringjoone eristamine, keskpunkti asukoht; sirkliga joonestamine. *Raadiuse mõõtmine.	Nimetab tasapinnalisi geomeetrilisi kujundeid (viisnurk, kuusnurk). Joonestab ristküliku, sealhulgas ruudu, joonlaua abil. Arvutab ruudu, ristküliku ja kolmnurga übermõõdu küljepikkuste kaudu. Joonestab võrdkülgset kolmnurka sirkli ja joonlaua abil. Joonestab erineva raadiusega ringjooni.	*Ristkülik, ruut ja kolmnurk, nende elemendid, übermõõdu leidmine. *Võrdkülgne kolmnurk, selle joonestamine sirkli ja joonlaua abil, kirjeldamine. *Ring ja ringjoon, raadius ja keskpunkt. *Etteantud raadiusega ringjoone joonestamine.

		ristkülikuid ja ruute.		Märgib ringjoone raadiuse ja keskpunkti.	
Eristab ruumilisi geomeetrilisi kujundeid (kuupi, risttahukat, püramiidi ja kera).	*Kuup, risttahukas ja püramiid (tipud, servad, tahud), nende näitamine. *Kera. *Geomeetrilised kujundid meie ümber.	Nimetab ruumilisi kujundeid (kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus, kera).	*Kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus, kera. *Erisuguse põhjaga püramiidide (kolm- ja nelinurkne) tutvustamine. *Mõisted tahk, serv, tipp.	Eristab kuupi teistest kehadest ning nimetab ja näitab selle tippe, servi, tahke.	*Kuup, risttahukas, kera, silinder, koonus, kolm- ja nelinurkne püramiid, nende elemendid (servad, tipud, tahud). *Maketi abil silindri, koonuse, püramiidi põhjade ja külgpindade näitamine.
Rühmitab esemeid ja kujundeid ühiste tunnuste alusel. Leiab ümbritsevast õpitud tasandilisi ja ruumilisi kujundeid.	*Esemete ja kujundite rühmitamine, asukoha ja suuruse kirjeldamine. *Geomeetriliste kujundite leidmine ümbritsevast elust.	Võrdleb esemeid ja kujundeid ühiste tunnuste alusel.	*Geomeetrilised kujundid meie ümber, nende kirjeldamine, eristamine ja leidmine ümbritsevast elust.	Leiab ümbritsevast õpitud ruumilisi kujundeid	*Geomeetrilised kujundid igapäevaelus.

6.2. Ainekava. Matemaatika teine kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Matemaatika õpetamise eesmärgiks on kujundada põhikooliõpilastes eakohane matemaatikapädevus, see tähendab suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ja meetodeid erinevates ülesannetes nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades ning mõista matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust; oskus püstitada probleeme, leida sobivaid lahendusstrateegiaid ja neid rakendada, analüüsida lahendusideed ja kontrollida tulemuse tõesust, loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning selleks erinevaid esitusviise kasutada ja neist aru saada.

Matemaatika õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) väärtustab matemaatikat ning tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 2) tunneb matemaatilisi mõisteid ja seoseid;
- 3) arutleb, põhjendab ja tõestab loogiliselt;
- 4) kasutab tüüpülesannete lahendusstrateegiaid ja lahendab probleemülesandeid;
- 5) oskab infot esitada teksti, graafiku, tabeli, diagrammi ja valemina;
- 6) kasutab õppides info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 7) oskab analüüsida ja jõuab olemasolevate faktide põhjal arutluse kaudu järeldusteni;
- 8) rakendab matemaatikateadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus;
- 9) teab ainevaldkonnaga seotud erialasid ja ameteid ning hindab oma võimeid ja huvi siduda tulevased õpingud matemaatikaga seotud valdkondadega.

Õppeaine kirjeldus:

Matemaatika tegeleb mudelitega, seoste kirjeldamise ning meetodite väljatöötamisega. Põhikooli matemaatikaõpetus annab õpilastele valmisoleku mõista ning kirjeldada loogilisi, kvantitatiivseid ja ruumilisi seoseid. Matemaatikakursuses omandatakse kirjaliku, kalkulaatoril ja peastarvutamise oskus, tutvutakse tasandiliste ja ruumiliste kujundite omadustega, õpitakse matemaatilist seoseid kirjeldama. Omandatakse vajalikud algebra põhioskused. Saadakse esmane ettekujutus ümbritsevate juhuslike sündmuste maailmast ja selle kirjeldamise võtetest. Põhikooli matemaatikakursuses omandatud meetodeid ja keelt saavad õpilased kasutada teistes õppeainetes.

Õpet üles ehitades pööratakse erilist tähelepanu õpitavast arusaamisele ning õpilaste loogilise ja loova mõtlemise arendamisele. Rõhutatakse täpsuse, järjepidevuse ja õpilaste aktiivse mõttetöö olulisust kogu õppeaja vältel. Matemaatilisi probleemülesandeid lahendades saavad

õpilased ahaa-elamuse kaudu kogeda edu ja avastamisrõõmu. Õppeprotsessis kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) võimalusi.

Matemaatika õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes – 6. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

- 1) kasutab erinevaid matemaatilise info esitamise viise ning oskab üle minna ühelt esitusviisilt teisele;
- 2) liigitab objekte ja nähtusi ning analüüsib ja kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;
- 3) tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi;
- 4) teab, et ülesannetel võib olla erinevaid lahendusteid ja valib neist endale sobiva;
- 5) põhjendab oma mõttekäike ja kontrollib nende õigsust;
- 6) kasutab arvutusvahendeid arvutamiseks ja tulemuste kontrollimiseks;
- 7) kasutab enda jaoks sobivaid õpimeetodeid, vajaduse korral otsib abi ja infot erinevatest teabeallikatest.

Matemaatika õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

ARVUTAMINE	
4. klassi õpitulemused	4. klassi õppesisu
loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljonini); tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; kirjutab naturaalarve järkarvude summana, arvutab peast ja kirjalikult naturaalarvudega, rakendab tehete järjekorda;	Naturaalarvud 0–1 000 000 ja nende esitus (järguühikud, järkarvud). Paaris- ja paaritud arvud. Naturaalarvude võrdlemine. Rooma numbrite lugemine ja kirjutamine.

eristab paaris- ja paarituid arve; kasutab digitaalseid õppematerjale ja arvutiprogramme nii õpetaja juhendusel kui ka iseseisvalt.	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
5. klassi õpitulemused	5. klassi õppesisu
loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljardini) ning positiivseid ratsionaalarve; tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; arvutab peast ja kirjalikult naturaalarvude ning positiivsete ratsionaalarvudega, rakendab tehete järjekorda; sõnastab ja kasutab jaguvustunnuseid (2-, 3-, 5-, 9- ja 10-ga); ümardab arvu etteantud täpsuseni; leiab arvu ruudu ja kuubi; tunneb kümnendmurde ning kujutab neid arvkiirel;	Naturaalarvud 0–1 000 000 000 ja nende esitus (järguühikud, järkarvud). Alg- ja kordarvud. Jaguvustunnused (2-, 3-, 5-, 9- ja 10-ga). Harilik ja kümnendmurd ning nende teisendamine. Ümardamine ja võrdlemine. Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks
kasutab digitaalseid õppematerjale ja arvutiprogramme nii õpetaja juhendusel kui ka iseseisvalt.	
6. klassi õpitulemused	6. klassi õppesisu
loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb täisarve ning positiivseid ratsionaalarve; tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;	Naturaalarvu vastand arv ja pöördarv. Täisarvud. Arvu absoluutväärtus. Harilik ja kümnendmurd ning nende teisendamine.

<p>arvutab peast ja kirjalikult täisarvude ning positiivsete ratsionaalarvudega, rakendab tehete järjekorda;</p> <p>kasutab harilike murdudega tehteid sooritades ühiskordse ja ühisteguri leidmist;</p> <p>ümardab arvu etteantud täpsuseni;</p> <p>leiab arvu vastandarvu, pöördarvu ja absoluutväärtuse;</p> <p>tunneb harilikke murde ning kujutab neid arvkiirel, kujutab joonisel harilikku murdu osana tervikust;</p> <p>teisendab hariliku murru kümnendmurruks, lõpliku kümnendmuru harilikuks murruks ning leiab hariliku murru kümnendlähendi;</p> <p>kasutab digitaalseid õppematerjale ja arvutiprogramme nii õpetaja juhendusel kui ka iseseisvalt.</p>	<p>Neli põhitehet täisarvude ja positiivsete ratsionaalarvude vallas.</p> <p>Ümardamine ja võrdlemine.</p> <p>Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks</p>
<p>ANDMED JA ALGEBRA</p>	
<p>4. klassi õpitulemused</p>	<p>4. klassi õppesisu</p>
<p>lahendab ja koostab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid ning kontrollib ja hindab tulemust;</p> <p>arvutab tähtavaldisi väärtuse;</p> <p>leiab antud arvude seast võrrandi lahendi, lahendab lihtsamaid võrrandeid;</p>	<p>Arv- ja tähtavaldis. Tähtavaldisi väärtuse arvutamine.</p> <p>Võrrand.</p> <p>Infotehnoloogiliste vahendite kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.</p>

5. klassi õpitulemused	5. klassi õppesisu
<p>lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid ning kontrollib ja hindab tulemust;</p> <p>lihtsustab ühe muutujaga avaldise ning arvutab tähtavaldisse väärtuse;</p> <p>leiab antud arvude seast võrrandi lahendi, lahendab lihtsamaid võrrandeid;</p> <p>arvutab aritmeetilise keskmise;</p> <p>loeb andmeid tulpdiaagrammilt.</p>	<p>Kiirus.</p> <p>Arv- ja tähtavaldis. Tähtavaldisse väärtuse arvutamine.</p> <p>Valem. Võrrand.</p> <p>Skaala. Diagrammid (tulp- ja sirglõikdiagramm).</p> <p>Aritmeetiline keskmine.</p> <p>Infotehnoloogiliste vahendite kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.</p>
6. klassi õpitulemused	6. klassi õppesisu
<p>tunneb protsendi mõistet ja leiab osa tervikust;</p> <p>lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid ning kontrollib ja hindab tulemust;</p> <p>joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi, loeb teljestikus asuva punkti koordinaate;</p>	<p>Protsent, osa leidmine tervikust.</p> <p>Koordinaatteljestik, temperatuuri ja liikumise graafik. Kiirus.</p> <p>Arvandmete kogumine ja korrastamine. Skaala. Sagedustabel. Diagrammid (sektordiagramm).</p> <p>Aritmeetiline keskmine.</p>
<p>loeb ja joonistab temperatuuri ning liikumise graafikut;</p> <p>kogub lihtsa andmestiku, koostab sagedustabeli ning arvutab aritmeetilise keskmise;</p> <p>illustreerib arvandmestikku tulp- ja sirglõikdiagrammiga;</p> <p>loeb andmeid tulp- ja sektordiagrammilt.</p>	<p>Infotehnoloogiliste vahendite kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.</p>

GEOMEETRILISED KUJUNDID JA MÕÕTMINE

4. klassi õpitulemused	4. klassi õppesisu
<p>teab ning teisendab lihtsamaid pikkus-, pindala- ja ajaühikuid; (pindalaühikutest cm^2, dm^2 ja m^2)</p> <p>joonestab ning tähistab lõigu ja murdjoone, ruudu, ristküliku ja kolmnurga;</p>	<p>Lihtsamad geomeetriselised kujundid (lõik, murdjoon).</p>
5. klassi õpitulemused	5. klassi õppesisu
<p>teab ning teisendab pikkus-, pindala-, ruumala- ja ajaühikuid;</p> <p>teab plaanimõõdu tähendust ja kasutab seda ülesandeid lahendades;</p> <p>joonestab ning tähistab punkti, sirge, kiire, lõigu, murdjoone, ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged, ruudu, ristküliku;</p> <p>joonestab, liigitab ja mõõdab nurki (täisnurk, teravnurk, nürinurk, sirgnurk, kõrvunurgad, tippnurgad);</p> <p>arvutab kuubi ning risttahuka pindala ja ruumala.</p>	<p>Lihtsamad geomeetriselised kujundid (punkt, sirge, lõik, kiir, murdjoon, nurk).</p> <p>Nurkade võrdlemine, mõõtmine, liigitamine.</p> <p>Plaanimõõt.</p> <p>Sirgete lõikumine, ristumine, paralleelsus.</p> <p>Kõrvunurgad ja tippnurgad.</p> <p>Ruumilised kujundid (kuup ja risttahukas).</p>
6. klassi õpitulemused	6. klassi õppesisu
<p>joonestab ning tähistab kolmnurga ja ringi;</p> <p>konstrueerib sirgli ja joonlauaga lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja ning sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid;</p> <p>toob näiteid õpitud geomeetriseliste kujundite ning sümmeetria kohta arhitektuurist ja kujutavas</p>	<p>Sümmeetria sirge suhtes.</p> <p>Lõigu keskristsirge ja nurgapoolitaja.</p> <p>Kolmnurk ja selle elemendid.</p> <p>Kolmnurkade liigitamine, joonestamine ja võrdsuse tunnused.</p>

<p>kunstist, kasutades IKT võimalusi (internetiotsing, pildistamine);</p> <p>rakendab ülesandeid lahendades kolmnurga sisenurkade summat;</p> <p>liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi, joonestab kolmnurga kõrgused ning arvutab kolmnurga pindala;</p> <p>arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala;</p>	<p>Kolmnurga pindala leidmine aluse ja kõrguse abil.</p> <p>Ringjoon, selle pikkus. Ring, selle pindala.</p>
---	--

6.3. Ainekava. Matemaatika kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid (üldpädevustest ja valdkonnapädevustest lähtuvad taotlused õpilaste teadmiste, oskuste, väärtushinnangutele ning käitumisele põhikooli lõpuks)

Matemaatika õpetamise eesmärgiks on kujundada põhikooliõpilastes eakohane matemaatikapädevus, see tähendab suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ja meetodeid erinevates ülesannetes nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades ning mõista matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust; oskus püstitada probleeme, leida sobivaid lahendusstrateegiaid ja neid rakendada, analüüsida lahendusideed ja kontrollida tulemuste tõesust, loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning selleks erinevaid esitusviise kasutada ja neist aru saada.

Matemaatika õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) väärtustab matemaatikat ning tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 2) tunneb matemaatilisi mõisteid ja seoseid;
- 3) arutleb, põhjendab ja tõestab loogiliselt;
- 4) kasutab tüüpülesannete lahendusstrateegiaid ja lahendab probleemülesandeid;
- 5) oskab infot esitada teksti, graafiku, tabeli, diagrammi ja valemina;
- 6) kasutab õppides info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- 7) oskab analüüsida ja jõuab olemasolevate faktide põhjal arutluse kaudu järeldusteni;
- 8) rakendab matemaatikateadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus;

- 9) teab ainevaldkonnaga seotud erialasid ja ameteid ning hindab oma võimeid ja huvi siduda tulevased õpingud matemaatikaga seotud valdkondadega.

Õppeaine kirjeldus:

Matemaatika tegeleb mudelitega, seoste kirjeldamise ning meetodite väljatöötamisega. Põhikooli matemaatikaõpetus annab õpilastele valmisoleku mõista ning kirjeldada loogilisi, kvantitatiivseid ja ruumilisi seoseid. Matemaatikakursuses omandatakse kirjaliku, kalkulaatoril ja peastarvutamise oskus, tutvutakse tasandiliste ja ruumiliste kujundite omadustega, õpitakse matemaatilist seoseid kirjeldama. Omandatakse vajalikud algebra põhioskused. Saadakse esmane ettekujutus ümbritsevate juhuslike sündmuste maailmast ja selle kirjeldamise võtetest. Põhikooli matemaatikakursuses omandatud meetodeid ja keelt saavad õpilased kasutada teistes õppeainetes.

Õpet üles ehitades pööratakse erilist tähelepanu õpitavast arusaamisele ning õpilaste loogilise ja loova mõtlemise arendamisele. Rõhutatakse täpsuse, järjepidevuse ja õpilaste aktiivse mõttetöö olulisust kogu õppeaja vältel. Matemaatilisi probleemülesandeid lahendades saavad õpilased ahaa-elamuse kaudu kogeda edu ja avastamisrõõmu. Õppeprotsessis kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) võimalusi.

Matemaatika õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes – 9. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

- 1) koostab ja rakendab eri eluvaldkondade ülesandeid lahendades sobivaid matemaatilisi mudeleid;
- 2) püstitab hüpoteese ja kontrollib neid, üldistab ning arutleb loogiliselt, põhjendab väiteid;
- 3) kasutab matemaatiliste seoste uurimisel arvutiprogramme ja muid abivahendeid;
- 4) näeb seoseid erinevate matemaatiliste mõistete vahel ning loob neist süsteemi;
- 5) hindab oma matemaatilisi teadmisi ja oskusi ning arvestab neid edasist tegevust kavandades.

Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes.

ARVUTAMINE JA ANDMED	
-----------------------------	--

7. klassi õpitulemused	7. klassi õppesisu
<p>liidab, lahutab, korrutab, jagab ja astendab naturaalarvulise astendajaga ratsionaalarve peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning rakendab tehete järjekorda;</p> <p>kirjutab suuri ja väikseid arve standardkujul;</p> <p>ümardab arve etteantud täpsuseni;</p>	<p>Arvutamine ratsionaalarvudega.</p> <p>Arvu 10 astmed (ka negatiivne täisarvuline astendaja). Arvu standardkuju. Naturaalarvulise astendajaga aste.</p>
<p>selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust ning kasutab astendamisreegleid;</p> <p>moodustab reaalse andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste ja suhteliste sageduste tabeli ning iseloomustab statistilist kogumit aritmeetilise keskmise järgi;</p> <p>selgitab tõenäosuse tähendust ja arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse.</p>	<p>Statistiline kogum ja selle karakteristikud (sagedus, suhteline sagedus, aritmeetiline keskmine).</p> <p>Tõenäosuse mõiste.</p>
8. klassi õpitulemused	8. klassi õppesisu
<p>selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust ning kasutab astendamisreegleid;</p>	<p>Naturaalarvulise astendajaga aste.</p>
9. klassi õpitulemused	9. klassi õppesisu
<p>selgitab arvu ruutjuure tähendust ja leiab peast või taskuarvutil ruutjuure;</p>	<p>Arvu ruutjuur.</p>
PROTSENT	
7. klassi õpitulemused	7. klassi õppesisu

<p>leiab terviku protsentides antud osamäära järgi; väljendab murruna antud osa protsentides;</p> <p>leiab, mitu protsenti moodustab üks arv teisest; määrab suuruse kasvamist ja kahanemist protsentides;</p> <p>tõlgendab igapäevaelus ja teistes õppeainetes ette tulevaid protsentides väljendatavaid suurusi, sealhulgas laenudega (ainult lihtintress) seotud kulutusi ja ohte;</p> <p>arutleb maksude olulisuse üle ühiskonnas.</p>	<p>Protsendi mõiste ja osa leidmine tervikust (kordavalt). Promilli mõiste.</p> <p>Terviku leidmine protsendi järgi. Jagatise väljendamine protsentides.</p> <p>Protsendipunkt.</p> <p>Kasvamise ja kahanemise väljendamine protsentides. Protsentides muutuse eristamine muutusest protsendipunktides.</p>
--	---

ALGEBRA

7. klassi õpitulemused	7. klassi õppesisu
<p>korrastab üksliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab üksliikmeid ning jagab üksliikmeid üksliikmega;</p> <p>lahendab võrrandi põhiomadusi kasutades lineaar- ja võrdekujulisi võrrandeid;</p>	<p>Üksliige ja hulkliige. Tehted üksliikmetega.</p> <p>Võrrandi põhiomadused.</p> <p>Lineaarvõrrand.</p>

lahendab tekstülesandeid võrrandite abil.	<p>Võrdekujuline võrrand. Võrdeline jaotamine.</p> <p>Arvutiprogrammide kasutamine võrrandite lahendamisel.</p> <p>Tekstülesannete lahendamine võrrandite abil.</p>
---	---

8. klassi õppesisu

8. klassi õpitulemused

<p>korrastab üks- ja hulkliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab üks- ja hulkliikmeid ning jagab üksliikmeid ja hulkliiget üksliikmega;</p> <p>tegurdam hulkliikmeid (toob sulgude ette, kasutab abivalemeid);</p> <p>lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi;</p> <p>lahendab lineaarvõrrandisüsteeme;</p> <p>lahendab tekstülesandeid võrrandisüsteemide abil.</p>	<p>Üksliige ja hulkliige. Tehted üksliikmete ja hulkliikmetega.</p> <p>Ruutude vahe, summa ruudu ja vahe ruudu valemid.</p> <p>Lineaarvõrrandisüsteem.</p> <p>Arvutiprogrammide kasutamine lineaarvõrrandisüsteemide lahendamisel.</p> <p>Tekstülesannete lahendamine võrrandisüsteemide abil.</p>
--	--

9. klassi õpitulemused

9. klassi õppesisu

<p>tegurdam ruutkolmliiget;</p> <p>taandab ja laiendab algebralist murdu ning liidab, lahutab, korrutab ja jagab algebralisi murde;</p> <p>lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi;</p> <p>lahendab täielikke ja mittetäielikke ruutvõrrandeid;</p> <p>lahendab tekstülesandeid võrrandite ja võrrandisüsteemide abil</p>	<p>Täielik ja mittetäielik ruutvõrrand.</p> <p>Arvutiprogrammide kasutamine ruutvõrrandite lahendamisel.</p> <p>Algebraline murd.</p> <p>Tehted algebraliste murdudega.</p> <p>Tekstülesannete lahendamine võrrandite ja võrrandisüsteemide abil.</p>
---	---

FUNKTSIOONID

7. klassi õpitulemused	7. klassi õppesisu
<p>selgitab eluliste näidete põhjal võrdelise sõltuvuse tähendust;</p> <p>joonestab valemi järgi funktsiooni graafiku (nii käsitsi kui ka arvutiprogrammiga) ning loeb graafikult funktsiooni ja argumendi väärtusi;</p> <p>selgitab (arvutiga tehtud dünaamilisi jooniseid kasutades) funktsiooni graafiku asendi ja kuju sõltuvust funktsiooni avaldises olevatest kordajatest;</p>	<p>Muutuv suurus, funktsioon.</p> <p>Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus.</p> <p>Praktiline töö: võrdelise ja pöördvõrdelise seose määramine (nt liikumisel teepikkus, ajavahemik, kiirus).</p> <p>Lineaarfunktsioon.</p>
	<p>Arvutiprogrammide kasutamine funktsioonide graafikute joonestamisel.</p>
9. klassi õpitulemused	9. klassi õppesisu
<p>joonestab valemi järgi funktsiooni graafiku (nii käsitsi kui ka arvutiprogrammiga) ning loeb graafikult funktsiooni ja argumendi väärtusi;</p> <p>selgitab (arvutiga tehtud dünaamilisi jooniseid kasutades) funktsiooni graafiku asendi ja kuju sõltuvust funktsiooni avaldises olevatest kordajatest (ruutfunktsiooni korral ainult ruutliikme kordajast ja vabaliikmest);</p> <p>selgitab nullkohtade tähendust ning leiab nullkohad graafikult ja valemist;</p>	<p>Ruutfunktsioon.</p> <p>Arvutiprogrammide kasutamine funktsioonide graafikute joonestamisel.</p>

loeb jooniselt parabooli haripunkti ja arvutab parabooli haripunkti koordinaadid.	
---	--

GEOMEETRIA

7. klassi õpitulemused	7. klassi õppesisu
<p>joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi;</p> <p>arvutab kujundite joonelemendid, ümbermõõdu, pindala ja ruumala;</p> <p>teab kujundeid ja kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal;</p> <p>lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid.</p>	<p>Hulknurgad (kolmnurk, rööpkülik, romb), nende ümbermõõt ja pindala.</p> <p>Ruumilised kujundid (püströöptahukas, püstprisma), nende pindala ja ruumala.</p>
8. klassi õpitulemused	8. klassi õppesisu
<p>joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi;</p> <p>arvutab kujundite joonelemendid, ümbermõõdu, pindala;</p> <p>teab kujundeid, kolmnurga ja trapetsi kesklõiku, kolmnurga mediaani, kolmnurga ümber- ja siseringjoont ning kesk- ja piirdenurka;</p> <p>kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal;</p>	<p>Definitsioon, teoreem, eeldus, väide, tõestus.</p> <p>Hulknurgad (trapets), selle ümbermõõt ja pindala.</p> <p>Korrapärase hulknurga ümbermõõt;</p> <p>Ring ja ringjoon. Kesknurk. Piirdenurk, Thalese teoreem. Ringjoone puutuja.</p>
<p>eristab teoreemi, eeldust, väidet ja tõestust, selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku;</p> <p>lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid;</p>	<p>Kolmnurga ning korrapärase hulknurga sise- ja ümberringjoon.</p> <p>Sirgete paralleelsuse tunnused.</p> <p>Kolmnurga ja trapetsi kesklõik.</p> <p>Kolmnurga mediaan ja</p>

kasutab probleemülesandeid lahendades kolmnurkade ja hulknurkade sarnasust;	raskuskese. Kolmnurkade sarnasuse tunnused. Hulknurkade sarnasus. Maa-alade plaanistamine.
---	---

9. klassi õpitulemused

9. klassi õppesisu

joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi; arvutab kujundite joonelemendid, ümbermõõdu, pindala ja ruumala; kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal; lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid; leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid;	Hulknurgad (täisnurkne kolmnurk, korrapärase hulknurk), selle ümbermõõt ja pindala. Pythagorase teoreem. Teravnurga trigonomeetrilised funktsioonid. Ruumilised kujundid (püramiid, silinder, koonus, kera), nende pindala ja ruumala.
---	---

7. AINEVALDKOND LOODUSAINED

Loodusteaduslik pädevus

Loodusteaduslik pädevus väljendub loodusteaduste- ja tehnoloogiaalases kirjaoskuses, mis hõlmab oskust vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalses keskkonnas (edaspidi keskkond) eksisteerivaid objekte ja protsesse, analüüsida keskkonda kui terviksüsteemi, märgata selles esinevaid probleeme ning kasutada neid lahendades loodusteaduslikku meetodit, võtta vastu igapäevaelulisi keskkonnaalaseid pädevaid otsuseid ja prognoosida nende mõju, arvestades nii loodusteaduslikke kui ka sotsiaalseid aspekte, tunda huvi loodusteaduste kui maailmakäsitluse aluse ja areneva kultuurinähtuse vastu, väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi.

Põhikooli

lõpetaja:

- 1) tunneb huvi keskkonna, selle uurimise ning loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna vastu ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 2) vaatlleb, analüüsib ning selgitab keskkonna objekte ja protsesse, leiab nendevahelisi seoseid ning teeb üldistavaid järeldusi, rakendades loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi;
- 3) oskab märgata ja lahendada loodusteaduslikke probleeme, kasutades loodusteaduslikku meetodit, ning esitada saadud järeldusi kirjalikult ja suuliselt;
- 4) oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteaduslikke, majanduslikke, eetilisi-moraalseid seisukohti ja õigusakte ning prognoosida otsuste mõju;
- 5) kasutab loodusteaduste- ja tehnoloogialase info hankimiseks erinevaid, sh elektroonilisi allikaid, analüüsib ja hindab kriitiliselt neis sisalduva info õigsust ning rakendab seda probleeme lahendades;
- 6) on omandanud süsteemse ülevaate looduskeskkonnas toimuvatest peamistest protsessidest ning mõistab loodusteaduste arengut kui protsessi, mis loob uusi teadmisi ja annab selgitusi ümbritseva kohta ning millel on praktilisi väljundeid;
- 7) mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja erisusi, on omandanud ülevaate valdkonna elukutsetest ning rakendab loodusainetes saadud teadmisi ja oskusi elukutsevalikus;
- 8) väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgib tervislikke eluviise.

Ainevaldkonna õppeained

Loodusainete valdkonna õppeained on loodusõpetus, bioloogia, geograafia, füüsika ja keemia. Loodusõpetust õpitakse alates 1. klassist, bioloogiat ja geograafiat alates 7. klassist ning füüsikat ja keemiat alates 8. klassist.

Loodusainete nädalatundide jaotumine kooliastmeti.

I kooliaste

loodusõpetus – 3 nädalatundi

II kooliaste

loodusõpetus – 7 nädalatundi

III kooliaste

loodusõpetus – 2 nädalatundi 7. klassis

bioloogia – 5 nädalatundi

geograafia – 5 nädalatundi

füüsika – 4 nädalatundi

keemia – 4 nädalatundi

Ainevaldkonna kirjeldus

Valdkonna õppeainetega kujundatakse loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, mis moodustab loodusteadusliku pädevuse. Loodusteaduslikes õppeainetes käsitletakse keskkonna bioloogiliste, geograafiliste, keemiliste, füüsikaliste ja tehnoloogiliste objektide ning protsesside omadusi, seoseid ja vastasmõjusid. Seejuures hõlmab keskkond nii looduslikku kui ka majanduslikku, sotsiaalsest ja kultuurilist komponenti. Loodusainete esitus ning sellega seotud õpilaskeskne õpiprotsess tugineb sotsiaalsele konstruktivismile, kus keskkonnast lähtuvate probleemide lahendamisega omandatakse tervikülevaade loodusteaduslikest faktidest ja teooriatest ning nendega seotud rakendustest ja elukutsetest, mis arendab õpilaste loodusteaduslikku maailmakäsitlust, paneb aluse elukestvale õppele ning abistab neid elukutsevalikus.

Olulisel kohal on sisemiselt motiveeritud ja loodusvaldkonnast huvituva õpilase kujundamine, kes märkab ja teadvustab keskkonnaprobleeme, oskab neid lahendada, langetada pädevaid otsuseid ning prognoosida nende mõju loodus- ja sotsiaalkeskkonnale. Õppimise keskmes on loodusteaduslike probleemide lahendamine loodusteaduslikule meetodile tuginevas uurimuslikus õppes, mis hõlmab objektide või protsesside vaatlust, probleemide määramist, taustinfo kogumist ja analüüsimist, uurimisküsimuste ja hüpoteeside sõnastamist, katsete ja

vaatluste planeerimist ning tegemist, saadud andmete analüüsi ja järelduste tegemist ning kokkuvõtete suulist ja kirjalikku esitamist. Sellega kaasneb uurimuslike oskuste omandamine ning õpilaste kõrgemate mõtlemistasandite areng. Lisaks ühe lahendiga loodusteaduslikele probleemidele arendatakse mitme võrdväärse lahendiga probleemide lahendamise oskust. Nende hulka kuuluvad dilemmaprobleemid, mida lahendades arvestatakse peale loodusteaduslike seisukohtade ka inimühiskonnast lähtuvaid (majanduslikke, seadusandlikke ning eetilisi-moraalseid) seisukohti. Ainevaldkonnasisene lõimimine kujundab õpilaste integreeritud arusaamist loodusest kui terviküsteemist, milles esinevad vastastikused seosed ning põhjuslikud tagajärjed. Ühtlasi saadakse ülevaade inimtegevuse positiivsest ja negatiivsest mõjust looduskeskkonnale, teadvustatakse kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme, õpitakse väärtustama jätkusuutlikku ning vastutustundlikku eluviisi, sh loodusressursside ratsionaalset ja säästvat kasutamist, ning kujundatakse tervislikke eluviise. Loodusõpetus kujundab alusteadmised ja -oskused teiste loodusteaduslike ainete (bioloogia, füüsika, geograafia ja keemia) õppimiseks ning loob aluse teadusliku mõtlemisviisi kujunemisele. Loodusõpetus aitab õpilastel omandada üldised alused looduskeskkonna terviklikuks tajumiseks ning esmaste seoste mõistmiseks inimese ja tema elukeskkonna vahel. Õpilane õpib märkama ning eesmärgistatult vaatlema elus- ja eluta looduse objekte ning nähtusi, andmeid koguma ja analüüsima ning nende põhjal järeldusi tegema. Praktiliste tegevuste kaudu õpitakse leidma probleemidele erinevaid lahendusi ja analüüsima nende võimalikke tagajärgi. Bioloogia kujundab õpilastel tervikarusaama eluslooduse põhilistest objektidest ja protsessidest ning elus- ja eluta looduse vastastikustest seostest. Sellega omandatakse elukeskkonnaga seotud probleemide lahendamise oskus ning suurendatakse õpilaste sotsiaalset toimetulekut. Ühtlasi omandatakse positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, väärtustatakse looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi. Geograafia on lõimiv õppeaine, mis lisaks loodusainetele on seotud sotsiaalainete ja matemaatikaga ning kujundab õpilaste arusaama looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest, nende ruumilisest levikust ning vastastikustest seostest. Geograafias pööratakse erilist tähelepanu õpilaste keskkonnateadlikkuse kujunemisele. Keskkonna mõistet käsitletakse koosnevana looduslikust, majanduslikust, sotsiaalsest ja kultuurilisest komponendist.

Füüsikat õppides omandavad õpilased arusaama põhilistest füüsikalistest protsessidest ning füüsikaseaduste rakendamise võimalustest tehnika ja tehnoloogia arengus. Õpilaste väärtushinnangute kujundamiseks seostatakse probleemide lahendusi teaduse ajaloolise

arenguga: käsitletakse füüsikute osa teadusloos ning füüsika ja selle rakenduste tähendust inimkonna elus üldise kultuuriloolise konteksti seisukohast. Keemias omandavad õpilased teadmisi ainete omadustest ja oskusi keemilistes nähtustes orienteeruda ning suutlikkuse mõista eluslooduses ja inimtegevuses toimuvate keemiliste protsesside seaduspärasusi. Õpilased õpivad mõistma keemiliste nähtuste füüsikalist olemust, looduslike protsesside keemilist tagapõhja, seoseid ainete koostise ja ehituse ning ainete omaduste vahel. Arendatakse eksperimenteerimisoskust ja olmekeemia ohutu kasutamise oskusi.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Loodusainetes saavad õpilased tervikülevaate looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastasmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale. Koos sellega arendatakse õpilaste väärtuspädevust – kujundatakse positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, arendatakse huvi loodusteaduste kui uusi teadmisi ja lahendusi pakkuva kultuurinähtuse vastu, teadvustatakse loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust, väärtustatakse jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning kujundatakse tervislikke eluviise. Õpilaste sotsiaalse pädevuse areng kaasneb õppes toimuva inimtegevuse mõju hindamisega looduskeskkonnale, kohalike ja globaalsete keskkonnaprobleemide teadvustamisega ning neile lahenduste leidmisega. Olulisel kohal on dilemmaprobleemide lahendamine, kus otsuseid langetades tuleb lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele arvestada inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti. Sotsiaalset pädevust kujundavad ka loodusainetes rakendatavad aktiivõppemeetodid: rühmatöö uurimuslikus õppes ja dilemmaprobleemide lahendamisel, vaatlus- ja katsetulemuste analüüs ning kokkuvõtete suuline esitus. Enesemääratluspädevust arendatakse eelkõige bioloogiatundides, kus käsitletakse inimese anatoomia, füsioloogia ja tervislike eluviiside teemasid: selgitatakse individuaalset energia- ja toitumisvajadust, tervisliku treeningu individualiseeritust, haigestumistega seotud riske ning tervislike eluviiside erinevaid aspekte. Loodusained toetavad õpipädevuse kujunemist erinevate õpitegevuste kaudu. Nii näiteks arendatakse õpipädevust probleemide lahendamise ja uurimusliku õppe rakendamisega: õpilased omandavad oskused leida loodusteaduslikku infot, sõnastada probleeme ja uurimisküsimusi, planeerida ja teha katset või vaatlust ning teha kokkuvõtteid. Õpipädevuse arengut toetavad IKT-põhised õpikeskkonnad, mis kiire ja individualiseeritud tagasiside kaudu võimaldavad rakendada erinevaid õpistrateegiaid.

Suhtluspädevuse arendamine kaasneb loodusteadusliku info otsimisega erinevatest allikatest, sh internetist, ning leitud teabe analüüsiga ja tõepärasuse hindamisega. Olulisel kohal on vaatlus- ja katsetulemuste korrektne vormistamine ning kokkuvõtete kirjalik ja suuline esitus. Ühtlasi arendavad kõik loodusained vastavatele teadusharudele iseloomulike mõistete ja sümbolite korrektset kasutamist nii abstraktses teaduslikus kui ka konkreetses igapäevases kontekstis.

Matemaatikapädevuse areng kaasneb eelkõige uurimusliku õppega, kus õpilastel tuleb katse- või vaatlusandmeid esitada tabelitena ja arvjoonistena, neid analüüsida, leida omavahelisi seoseid ning siduda arvilisi näitajaid lahendatava probleemiga. Peale uurimusliku õppe koostatakse ja analüüsitakse arvjooniseid kõigis loodusainetes, esitades eri objekte ja protsesse, neid võrreldes ning omavahel seostades. Ettevõtlikkuspädevust kujundades on oluline koht loodusainete rakendusteaduslikel teemadel, kus ilmnevad abstraktsete teadusfaktide ja -teooriate igapäevaelulised väljundid. Koos sellega saadakse ülevaade loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnaga tegelevatest teadusasutusest ja ettevõtetest. Ettevõtlikkuspädevuse arengut toetab uurimuslik käsitlus, kus süsteemselt planeeritakse katseid ja vaatlusi ning analüüsitakse tulemusi. Tähtsal kohal on keskkonnaga seotud dilemmade lahendamine ja pädevate otsuste tegemine, mis lisaks teaduslikele seisukohtadele arvestavad sotsiaalseid aspekte

Lõiming

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega Loodusteaduslikel ainetel on kandev roll loodusteadusliku pädevuse kujundamisel. Loodusaineid õppides areneb õpilastel lugemise, kirjutamise, teksti mõistmise ning suulise ja kirjaliku teksti loomise oskus ehk emakeelepädevus. Matemaatikapädevuse kujunemist toetavad loodusained eelkõige uurimusliku õppe kaudu, arendades loovat ja kriitilist mõtlemist. Uurimuslikus õppes on oluline koht andmete analüüsil ja tõlgendamisel, tulemuste esitamisel tabelite, graafikute ja diagrammidena. Loodusnähtuste seoseid uurides rakendatakse matemaatilisi mudeleid. Õppides mõistma looduse kui süsteemi funktsioneerimise lihtsamaid seaduspärasusi ning inimese ja tehnika mõju looduskeskkonnale, areneb õpilaste tehnoloogiline pädevus. Füüsikateadmised loovad teoreetilise aluse, et mõista seoseid looduse, tehnika ja tehnoloogia vahel. Tehnoloogilist pädevust arendatakse, kasutades õppes tehnoloogilisi, sh IKT vahendeid. Kunstipädevuse kujunemist toetavad uurimistulemuste vormistamine, esitluste tegemine, näitustel käimine, looduse ilu väärtustamine õppekäikudel jms.

Õpilaste võõrkeeltepädevuse kujunemisele aitab kaasa erinevate võõrkeelsete teatmeallikate kasutamine, et leida vajalikku infot. Loodusteadulikud ained kasutavad võõrsõnu, mille algkeele tähendus on vaja teadvustada.

Läbivad teemad

Loodusteaduslikel ainetel on kandev roll läbiva teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“ elluviimisel.

Teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“. Loodusteadusharidus on osa üldharidusest, mis on oluline õpilaste arengule. Loodusainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvate õppimisele. Loodusaineid õpetades kasvatatakse õpilaste teadlikkust karjääri võimalustest ning vahendatakse neile teavet edasiõppimisvõimaluste kohta loodusteaduslikel erialadel. Läbivat teemat „Teabekeskond“ käsitletakse seondult eri infoallikatest teabe kogumise, teabe kriitilise hindamise ning kasutamisega. Loodusained toetavad läbivat teemat „Tehnoloogia ja innovatsioon“ IKT rakendamise kaudu aineõpetuses.

Teema „Tervis ja ohutus“. Loodusainete õppimine aitab õpilastel mõista tervete eluviiside ja tervisliku toitumise tähtsust ning mõista keskkonna ja tervise seoseid. Teoreetilise aluse õigele tervisekäitumisele annavad eelkõige bioloogia ja keemia. Loodusainete õppimine praktiliste tööde kaudu arendab õpilaste oskust rakendada ohutusnõudeid.

Teema „Väärtused ja kõlblus“. Loodusteaduslike teadmiste ja oskuste alusel kujunevad elu ning elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ elluviimist toetavad loodusained eelkõige keskkonnateemade õpetamise kaudu. Kodanikuõiguste ja -kohustuse tunnetamine seostub keskkonnaküsimustega.

Läbiv teema „Kultuuriline identiteet“ lõimub loodusteaduste kaudu, mis moodustavad teatud osa kultuurist, kuhu on oma panuse andnud ka Eestiga seotud loodusteadlased. Maailma kultuuriline mitmekesisus lõimub rahvastikuteemadega geograafias

7.1. Ainekava. Füüsika kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli füüsikakursusega taotletakse, et õpilane:

1. tunneb huvi füüsika ja tehnoloogia valdkonna vastu ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
2. vaatleb, analüüsib ning selgitab keskkonna objekte ja protsesse, leiab nendevahelisi seoseid ning teeb üldistavaid järeldusi, rakendades füüsika tundides omandatud teadmisi ja oskusi;
3. on omandanud ülevaate füüsika keelest ja oskab seda lihtsamatel juhtudel kasutada;
4. oskab märgata ja lahendada loodusteaduslikke probleeme, kasutades loodusteaduslikku meetodit, ning esitada saadud järeldusi kirjalikult ja suuliselt;
5. oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteaduslikke, majanduslikke, eetilisi-moraalseid seisukohti ja õigusakte ning prognoosida otsuste mõju;
6. kasutab füüsika- ja tehnoloogilase info hankimiseks erinevaid, sh elektroonilisi allikaid, analüüsib ja hindab kriitiliselt neis sisalduva info õigsust ning rakendab seda probleeme lahendades;
7. on omandanud süsteemse ülevaate looduskeskkonnas toimuvatest peamistest protsessidest ning mõistab loodusteaduste arengut kui protsessi, mis loob uusi teadmisi ja annab selgitusi ümbritseva kohta ning millel on praktilisi väljundeid;
8. mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja erisusi, on omandanud ülevaate valdkonna elukutsetest ning rakendab loodusainetes saadud teadmisi ja oskusi elukutsevalikus;
9. väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgib tervislikke eluviise.

Õppeaine kirjeldus

1. Füüsika kuulub loodusainete valdkonda ning sellel on oluline koht õpilaste loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemises. Füüsika tegeleb loodusnähtuste seletamise ja vastavate mudelite loomisega ning on tihedalt seotud matemaatikaga. Füüsika paneb aluse tehnika ja tehnoloogia mõistmisele ning aitab väärtustada tehnilisi elukutseid.

2. Põhikooli füüsikakursus käsitleb üksnes väikest osa füüsikalistest nähtustest ja loob aluse, millel hiljem tekib tervikpilt füüsikast kui loodusteadusest. Füüsikat õppides omandavad õpilased arusaama põhilistest füüsikalistest protsessidest ning füüsikaseaduste rakendamise võimalustest tehnika ja tehnoloogia arengus. Õpilaste väärtushinnangute kujundamiseks seostatakse probleemide lahendusi teaduse ajaloolise arenguga: käsitletakse füüsikute osa teadusloos ning füüsika ja selle rakenduste tähendust inimkonna elus üldise kultuuriloolise konteksti seisukohast.
3. Füüsikaõppes seostatakse õpitavat igapäevaeluga, matemaatiliste oskustega, tehnika ja tehnoloogiaga ning teiste loodusainetega. Nähtustega tutvumisel eelistatakse katset, probleemide lahendamisel aga loodusteaduslikku meetodit. Lahendades arvutus-, graafilisi ning probleemülesandeid ja hinnates saadud tulemuste reaalsust, luuakse alus kriitilisele mõtlemisele. Füüsikat õppides saab õpilane esialgse ettekujutuse füüsika keelest ja õpib seda kasutama.
4. Õpilaste väärtushinnangud kujunevad probleemide lahendusi teaduse üldise kultuuriloolise kontekstiga seostades. Seejuures käsitletakse füüsikute osa teadusloos ning füüsika ja selle rakenduste tähendust inimkonna arengus. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ning õpilase igapäevaeluga seostatult. Õppes lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimete mitmekülgsusest arendamisest, suurt tähelepanu pööratakse õpilaste õpimotivatsiooni kujundamisele. Selle saavutamiseks kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme: probleem- ja uurimuslikku õpet, arutelu, ajurünnakuid, rollimänge, õppekäike jne. Kõigis õppeetappides kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ja IKT võimalusi. Uurimusliku õppega omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, mõõtmise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Tähtsal kohal on uurimistulemuste suuline ja kirjalik esitamine, kaasates verbaalseid ning visuaalseid esitusvorme. Olulisel kohal on erinevate teabeallikate, sh interneti kasutamise ja neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskus.
5. Olulisel kohal on sisemiselt motiveeritud ja füüsikast huvitava õpilase kujundamine, kes märkab ja teadvustab keskkonnaprobleeme, oskab neid lahendada, langetada pädevaid otsuseid ning prognoosida nende mõju loodus- ja sotsiaalkeskkonnale. Ainevaldkonnasisene lõiming kujundab õpilaste integreeritud arusaamist loodusest kui tervikust, milles esinevad vastastikused seosed ning põhjuslikud tagajärjed. Ühtlasi saadakse ülevaade inimtegevuse positiivsest ja negatiivsest mõjust looduskeskkonnale, teadvustatakse kohalikke ja globaalseid

keskkonnaprobleeme, õpitakse väärtustama jätkusuutlikku ning vastutustundlikku eluviisi, sh loodusressursside ratsionaalset ja säästvat kasutamist, ning kujundatakse tervislikke eluviise.

Põhikooli lõpetaja teadmised ja oskused:

1. kasutab füüsika mõisteid, füüsikalisi suurusi, seoseid ning rakendusi loodus- ja tehnikanähtuste kirjeldamisel, selgitamisel ja prognoosimisel;
2. lahendab situatsioon-, arvutus- ja graafilisi ülesandeid, mille lahenduse üksikosa sisaldab kuni kaks valemiga esitatud seost, ning hindab saadud tulemuse tõepärasust;
3. teisendab mõõtühikuid, kasutades eesliiteid mega-, kilo-, detsi-, senti-, milli-, mikro- ja nano-;
4. sõnastab etteantud situatsioonikirjelduse põhjal uurimisküsimuse või -küsimusi, kavandab ja viib läbi eksperimendi, töötleb katseandmeid (tabel, aritmeetiline keskmine, mõõtemääramatuse hindamine, graafik) ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;
5. leiab füüsikaalast infot käsiraamatutest ja tabelitest ning kasutab leitud teavet ülesannete lahendamisel;
6. visandab füüsikaliste objektide, nähtuste ja rakenduste jooniseid;
7. lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid;
8. tunneb ära füüsikaalaseid teemasid, probleeme ja küsimusi erinevates olukordades (loodusteaduslikud tekstid, isiklikud kogemused) ning pakub neile võimalikke selgitusi;
9. väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut ning suhtub vastutustundlikult loodusesse ja ühiskonda.

Õpitulemused ja õppesisu.

8. klass

1. Valgusõpetus

1.1. Valgus ja valguse sirgjooneline levimine

Õpilane:

- 1) selgitab objekti Päike kui valgusallikas olulisi tunnuseid;
- 2) selgitab mõistete valgusallikas, valgusallikate liigid, liitvalgus olulisi tunnuseid;
- 3) loetleb valguse spektri, varju ja varjutuste olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega;
- 4) teab seose, et optiliselt ühtlases keskkonnas levib valgus sirgjooneliselt, tähendust.

Õppesisu

Valgusallikas. Päike. Täht. Valgus kui energia. Valgus kui liitvalgus. Valguse spektraalne koostis. Valguse värvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas. Valguse sirgjooneline levimine. Valguse kiirus. Vari. Varjutused.

1.2. Valguse peegeldumine

Õpilane:

- 1) teab peegeldumise ja valguse neeldumise olulisi tunnuseid, kirjeldab seost teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas;
- 2) nimetab mõistete langemisnurk, peegeldumisenurk ja mattpind olulisi tunnuseid;
- 3) selgitab peegeldumisseadust, s.o valguse peegeldumisel on peegeldumisenurk võrdne langemisnurgaga, ja selle tähendust, kirjeldab seose õigsust kinnitavat katset ning

Õppesisu

Peegeldumisseadus. Tasapeegel, eseme ja kujutise sümmeetrilisus. Mattpind. Esemete nägemine. Valguse peegeldumise nähtus looduses ja tehnikas. Kuu faaside teke. Kumer- ja nõguspeegel.

kasutab seost praktikas;

4) toob näiteid tasapeegli, kumer- ja nõguspeegli kasutamise kohta.

1.3. Valguse murdumine

Õpilane:

1) kirjeldab valguse murdumise olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel;

2) selgitab fookuskauguse ja läätse optilise tugevuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavat mõõtühikut;

3) kirjeldab mõistete murdumisnurk, fookus, tõeline kujutis ja näiv kujutis olulisi tunnuseid;

4) selgitab valguse murdumise seaduspärasust, s.o valguse üleminekul ühest keskkonnast teise murdub valguskiir sõltuvalt valguse kiirusest ainetes kas pinna ristsirge poole või pinna ristsirgest eemale;

selgitab seose $f = \frac{1}{D}$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel;

5) kirjeldab kumerlääts, nõguslääts, prillide, valgusfiltrite otstarvet ning toob kasutamise näiteid;

6) viib läbi eksperimendi, mõõtes kumerlääts fookuskaugust või tekitades kumerläätsuga esemest suurendatud või vähendatud kujutise, oskab kirjeldada tekkinud kujutist, konstrueerida katseseadme joonist, millele kannab eseme, läätse ja ekraani omavahelised kaugused, ning töödelda katseandmeid.

Õppesisu

Valguse murdumine. Prisma. Kumerlääts. Nõguslääts. Lääts fookuskaugus. Lääts optiline tugevus. Kujutised. Luup. Silm. Prillid. Kaug- ja lühinägelikkus. Fotoaparaat. Valguse murdumise nähtus looduses ja tehnikas. Kehade värvus. Valguse neeldumine, valgusfilter.

Põhimõisted: täht, täis- ja poolvari, langemis-, murdumis- ning peegeldumisnurk, mattpind, fookus, lääts, fookuskaugus, optiline tugevus, tõeline kujutis, näiv kujutis, prillid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Läätsede ja kujutiste uurimine.
2. Läätsede optilise tugevuse määramine.
3. Täis- ja poolvarju uurimine.

2. Mehaanika

2.1. Liikumine ja jõud Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab nähtuse liikumise olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega;
- 2) selgitab pikkuse, ruumala, massi, pindala, tiheduse, kiiruse, keskmise kiiruse ja jõu tähendust ning mõõtmisviise, teab kasutatavaid mõõtühikuid;
- 3) teab seose $v = \frac{s}{t}$ tähendust ja kasutab seost probleemide lahendamisel;
- 4) kasutab liikumisgraafikuid liikumise kirjeldamiseks;
- 5) teab, et seose vastastikmõju tõttu muutuvad kehade kiirused seda vähem, mida suurem on keha mass;
- 6) teab seose $\rho = \frac{m}{V}$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel;
- 7) selgitab mõõteriistade mõõtejoonlaud, nihik, mõõtesilinder ja kaalud otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab mõõteriistu praktikas;
- 8) viib läbi eksperimendi, mõõtes proovikeha massi ja ruumala, töötleb katseandmeid, teeb katseandmete põhjal vajalikud arvutused ning teeb järelduse tabeliandmete põhjal proovikeha materjali kohta;
- 9) teab, et kui kehale mõjuvad jõud on võrdsed, siis keha on paigal või liigub ühtlaselt sirgjooneliselt;

Õppesisu

Mass kui keha inertsuse mõõt. Aine tihedus. Kehade vastastikmõju. Jõud kui keha kiireneva või aeglustuva liikumise põhjustaja. Kehale mõjuva jõu rakenduspunkt. Jõudude tasakaal ja keha liikumine. Liikumine ja jõud looduses ning tehnikas.

10) teab jõudude tasakaalu kehade ühtlasele liikumisel.

2.2. Kehade vastastikmõju

Õpilane:

- 1) kirjeldab nähtuste vastastikmõju, gravitatsioon, hõõrdumine, deformatsioon olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid nähtusi probleemide lahendamisel;
- 2) selgitab Päikesesüsteemi ehitust;
- 3) nimetab mõistete raskusjõud, hõõrdejõud, elastsusjõud olulisi tunnuseid; teab seose $F = mg$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel;
- 4) selgitab dünamomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab dünamomeetrit jõudude mõõtmisel;
- 5) viib läbi eksperimendi, mõõtes dünamomeetriga proovikehade raskusjõudu ja hõõrdejõudu kehade liikumisel, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;
- 6) toob näiteid jõududest looduses ja tehnikas ning loetleb nende rakendusi.

Õppesisu

Gravitatsioon. Päikesesüsteem. Raskusjõud. Hõõrdumine, hõõrdejõud. Kehade elastsus ja plastsus. Deformeerimine, elastsusjõud. Dünamomeetri tööpõhimõte. Vastastikmõju esinemine looduses ja selle rakendamine tehnikas.

2.3. Rõhumisjõud looduses ja tehnikas

Õpilane:

- 1) nimetab nähtuse ujumine olulisi tunnuseid ja seoseid teiste nähtustega ning selgitab

Õppesisu

Rõhk. Pascali seadus. Manomeeter. Maa atmosfäär. Õhurõhk. Baromeeter. Rõhk

seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas;

2) selgitab rõhu tähendust, nimetab mõõtühikuid ja kirjeldab mõõtmise viisi;

3) kirjeldab mõisteid õhurõhk ja üleslükkejõud;

4) sõnastab seosed, et rõhk vedelikes ja gaasides antakse edasi igas suunas ühteviisi (Pascali seadus) ning et ujumisel ja heljumisel on üleslükkejõud võrdne kehale mõjuva raskusjõuga;

5) selgitab seoste $p = \frac{F}{S}$ $p = \rho gh$

$F = \rho gV$ tähendust ja kasutab neid probleemide lahendamisel

6) selgitab baromeetri otstarvet ja kasutamise reegleid;

7) viib läbi eksperimendi, mõõtes erinevate katsetingimuste korral kehale mõjuva üleslükkejõu.

2.4. Mehaaniline töö ja energia

Õpilane:

1) selgitab mehaanilise töö, mehaanilise energia ja võimsuse tähendust ning määramisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

2) selgitab mõisteid potentsiaalne energia, kineetiline energia ja kasutegur;

3) selgitab seoseid, et:

a. keha saab tööd teha ainult siis, kui ta omab energiat;

vedelikes erinevatel sügavustel.

Üleslükkejõud. Keha ujumine, ujumise ja uppumise tingimus. Areomeeter. Rõhk looduses ja selle rakendamine tehnikas.

Õppesisu

Töö. Võimsus. Energia, kineetiline ja potentsiaalne energia. Mehaanilise energia jäävuse seadus. Lihtmehhanism, kasutegur. Lihtmehhanismid looduses ja nende rakendamine tehnikas.

- b. sooritatud töö on võrdne energia muutusega;
- c. keha või kehade süsteemi mehaaniline energia ei teki ega kao, energia võib vaid muunduda ühest liigist teise
- d. kogu tehtud töö on alati suurem kasulikust tööst;
- e. ükski lihtmehhanism ei anna võitu töös

4) selgitab seoste $A = Fs$ ja $N = \frac{A}{t}$

tähtsusi ning kasutab neid probleemide lahendamisel;

5) selgitab lihtmehhanismide kang, kaldpind, pöör, hammasülekanne otstarvet, kasutamise viise ning ohutusnõudeid

2.5. Võnkumine ja laine

Õpilane:

- 1) kirjeldab nähtuste võnkumine, heli ja laine olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega;
- 2) selgitab võnkeperioodi ja võnkesageduse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;
- 3) nimetab mõistete võnkeamplituud, heli valgus, heli kõrgus, heli kiirus olulisi tunnuseid;
- 4) viib läbi eksperimendi, mõõtes niitpendli (vedrupendli) võnkeperioodi sõltuvust pendli pikkusest, proovikeha massist ja võnkeamplituudist, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kohta.

Õppesisu

Võnkumine. Võnkumise amplituud, periood, sagedus. Lained. Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos. Heli valgus. Elusorganismide hääleaparaat. Kõrv ja kuulmine. Müra ja mürakaitse. Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.

Põhimõisted:

tihedus, kiirus, mass, jõud, gravitatsioon, raskusjõud, hõõrdejõud, elastsusjõud, rõhk, üleslükkejõud, mehaaniline töö, võimsus, potentsiaalne energia, kineetiline energia, kasutegur, võnkeamplituud, võnkesagedus, võnkeperiood, heli kõrgus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Keha ainelise koostise uurimine (tuntud ainete tiheduse määramine).
2. Raskusjõu ja hõõrdejõu seose uurimine dünamomeetriga.
3. Kangi tasakaalu uurimine

9. klass

3. Elektriõpetus

3.1. Elektriline vastastikmõju

Õpilane:

- 1) kirjeldab nähtuste kehade elektriseerimine ja elektriline vastastikmõju olulisi tunnuseid ning selgitab seost teiste nähtustega;
- 2) loetleb mõistete elektriseeritud keha, elektrilaeng, elementaarlaeng, keha elektrilaeng, elektriväli olulisi tunnuseid;
- 3) selgitab seoseid, et samanimeliste elektrilaengutega kehad tõukuvad, erinimeliste elektrilaengutega kehad tõmbuvad, ja seoste õigsust kinnitavat katset;
- 4) viib läbi eksperimendi, et uurida kehade elektriseerumist ja nendevahelist mõju, ning teeb järeldusi elektrilise vastastikmõju suuruse kohta.

Õppesisu

Kehade elektriseerimine. Elektrilaeng. Elementaarlaeng. Elektriväli. Juht. Isolaator. Laetud kehadega seotud nähtused looduses ja tehnikas.

3.2. Elektrivool

Õpilane:

- 1) loetleb mõistete elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht ja isolaator olulisi tunnuseid;

Õppesisu

Vabad laengukandjad. Elektrivool metallis ja ioone sisaldavas lahuses. Elektrivoolu

- 2) nimetab nähtuste elektrivool metallis ja elektrivool ioone sisaldavas lahuses olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas;
- 3) selgitab mõiste voolutugevus tähendust, nimetab voolutugevuse mõõtühiku ning selgitab ampermeetri otstarvet ja kasutamise reegleid;
- 4) selgitab seoseid, et juht soojeneb elektrivoolu toimele, elektrivooluga juht avaldab magnetilist mõju, elektrivool avaldab keemilist toimet ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas.

toimed. Voolutugevus, ampermeeter. Elektrivool looduses ja tehnikas.

3.3. Vooluring

Õpilane:

- 1) selgitab füüsikaliste suuruste pinge, elektritakistus ja eritakistus tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;
- 2) selgitab mõiste vooluring olulisi tunnuseid;
- 3) selgitab seoseid, et:
- a. voolutugevus on võrdeline pingega (Ohmi seadus) $I = \frac{U}{R}$
- b. jadamisi ühendatud juhtides on voolutugevus ühesuurune $I = I_1 = I_2 = \dots$ ja ahela kogupinge on üksikjuhtide otstel olevate pingete summa $U = U_1 + U_2$
- c. rööbiti ühendatud juhtide otstel on pinged ühesuurune $U = U_1 = U_2 = \dots$ ja ahela kogu voolutugevus on üksikjuhte läbivate voolutugevuste summa $I = I_1 + I_2$

Õppesisu

Vooluallikas. Vooluringi osad. Pinge, voltmeeter. Ohmi seadus. Elektritakistus. Eritakistus. Juhi takistuse sõltuvus materjalist ja juhi mõõtmetest. Takisti. Juhtide jada- ja rööpühendus. Jada- ja rööpühenduse kasutamise näited.

d. juhi takistus $R = \rho \frac{l}{S}$

- 4) kasutab eelnevaid seoseid probleemide lahendamisel;
- 5) selgitab voltmeetri otstarvet ja kasutamise reegleid;
- 6) selgitab takisti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid takistite kasutamise kohta;
- 7) selgitab elektritarviti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta;
- 8) leiab jada- ja rööpühenduse korral vooluringi osal pinget, voolutugevuse ja takistuse;
- 9) viib läbi eksperimendi, mõõtes otseselt voolutugevust ja pinget, arvutab takistust, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi voolutugevuse ja pinget vahelise seose kohta.

3.4. Elektrivoolu töö ja võimsus

Õpilane:

- 1) selgitab elektrivoolu töö ja elektrivoolu võimsuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;
- 2) loetleb mõistete elektrienergia tarviti, lühis, kaitse ja kaitsemaandus olulisi tunnuseid;
- 3) selgitab valemite $A = I U t$, $N = IU$ ja $A=Nt$ tähendust, seost vastavate nähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel;

Õppesisu

Elektrivoolu töö. Elektrivoolu võimsus.
Elektrisoojendusriist. Elektriohutus. Lühis.
Kaitse. Kaitsemaandus.

4) kirjeldab elektriliste soojendusseadmete otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ja ohutusnõudeid;

5) leiab kasutatavate elektritarvitite koguvõimsuse ning hindab selle vastavust kaitsme väärtusega.

3.5. Magnetnähtused

Õpilane:

- 1) loetleb magnetvälja olulisi tunnuseid;
- 2) selgitab nähtusi Maa magnetväli, magnetpoolused;
- 3) teab seoseid, et magnetite erinimelised poolused tõmbuvad, magnetite samanimelised poolused tõukuvad, et magnetvälja tekitavad liikuva elektriliselt laetud osakesed (elektromagnetid) ja püsिमagnetid, ning selgitab nende seoste tähtsust sobivate nähtuste kirjeldamisel või kasutamisel praktikas;
- 4) selgitab voolu magnetilise toime avaldumist elektromagneti ja elektrimootori näitel, kirjeldab elektrimootori ja elektrigeneraatori töö energeetilisi aspekte ning selgitab ohutusnõudeid nende seadmete kasutamisel;
- 5) viib läbi eksperimendi, valmistades elektromagneti, uurib selle omadusi ning teeb järeldusi elektromagneti omaduste vahelise seose kohta.

Õppesisu

Püsिमagnet. Magnetnõel. Magnetväli. Elektromagnet. Elektrimootor ja elektrigeneraator kui energiamuundurid. Magnetnähtused looduses ja tehnikas.

Põhimõisted: elektriseeritud keha, elektrilaeng, elementaarlaeng, elektriväli, elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht, isolaator, elektritakistus, vooluallikas, vooluring, juhtide jada- ja rööpühendus, voolutugevus, pinge, lüliti, elektrienergia tarviti, elektrivoolu töö, elektrivoolu võimsus, lühis, kaitse, kaitsemaandus, magnetväli.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kehade elektriseerimise nähtuse uurimine.
2. Juhtide jada- ja rööpühenduse uurimine.
3. Voolutugevuse ja pinge mõõtmine ning takistuse arvutamine.
4. Elektromagneti valmistamine ja uurimine.

4. Soojusõpetus. Tuumaenergia

4.1. Aine ehituse mudel. Soojusliikumine

Õpilane:

- 1) kirjeldab tahkise, vedeliku, gaasi ja osakestevahelise vastastikmõju mudeleid;
- 2) kirjeldab soojusliikumise ja soojuspaisumise olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ning kasutamist praktikas;
- 3) kirjeldab Celsiuse temperatuuriskaala saamist;
- 4) selgitab seost, et mida kiiremini liiguvad aineosakesed, seda kõrgem on temperatuur;
- 5) selgitab termomeeri otstarvet ja kasutamise reegleid.

Õppesisu

Gaas, vedelik, tahkis. Aineosakeste kiiruse ja temperatuuri seos. Soojuspaisumine. Temperatuuriskaalad.

4.2. Soojusülekanne

Õpilane:

- 1) kirjeldab soojusülekanne olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ja selle kasutamist praktikas;
- 2) selgitab soojushulga tähendust ja mõõtmise viisi, teab seejuures asutatavaid mõõtühikuid;
- 3) selgitab aine erisoojuse tähendust, teab seejuures kasutatavaid mõõtühikuid;
- 4) nimetab mõistete siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon ja soojuskiirus olulisi tunnuseid;

Õppesisu

Keha soojenemine ja jahtumine. Siseenergia. Soojushulk. Aine erisoojus. Soojusülekanne. Soojusjuhtivus. Konvektsioon. Soojuskiirguse seaduspärasused. Termos. Päikeseküte. Energia jäävuse seadus soojusprotsessides. Aastaaegade vaheldumine. Soojusülekanne looduses ja tehnikas.

5) sõnastab järgmised seosed ning kasutab neid soojusnähtuste selgitamisel:

a) soojusülekanne korral levib siseenergia soojemalt kehalt külmemale;

b) keha siseenergiat saab muuta kahel viisil: töö ja soojusülekanne teel;

c) kahe keha soojusvahetuse korral suureneb ühe keha siseenergia täpselt niisama palju, kui väheneb teise keha siseenergia;

d) mida suurem on keha temperatuur, seda suurema soojushulga keha ajaühikus kiirgab;

e) mida tumedam on keha pind, seda suurema soojushulga keha ajaühikus kiirgab ja ka neelab;

f) aastaajad vahelduvad, sest Maa pöörlemistelg on tiirlemistasandi suhtes kaldu;

g) ning kasutab neid seoseid soojusnähtuste selgitamisel;

6) selgitab seoste $Q = cm(t_2 - t_1)$ või $Q = cm\Delta t$, kus $\Delta t = t_2 - t_1$ tähendust, seost soojusnähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel;

7) selgitab termose, päikesekütte ja soojustusmaterjalide otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid;

8) viib läbi eksperimendi, mõõtes katseliselt keha erisoojuse, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi keha materjali kohta.

4.3. Aine olekute muutused. Soojustehnilised rakendused

Õpilane:

- 1) loetleb sulamise, tahkumise, aurumise ja kondenseerumise olulisi tunnuseid, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas;
- 2) selgitab sulamissoojuse, keemissoojuse ja kütuse kütteväärtuse tähendust ja teab kasutatavaid mõõtühikuid;
- 3) selgitab seoste $Q=\lambda m$ ja $Q= Lm$ tähendusi, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel;
- 4) lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid.

Õppesisu

Sulamine ja tahkumine, sulamissoojus. Aurumine ja kondenseerumine, keemissoojus. Kütuse kütteväärtus. Soojustehnilised rakendused.

4.4. Tuumaenergia

Õpilane:

- 1) nimetab aatomi tuuma, elektronkatte, prootoni, neutroni, isotoobi, radioaktiivse lagunemise ja tuumareaktsiooni olulisi tunnuseid;
- 2) selgitab seose, et kergete tuumade ühinemisel ja raskete tuumade lõhustamisel vabaneb energiat, tähendust, seostab seda teiste nähtustega;
- 3) iseloomustab α -, β - ja γ -kiirgust ning nimetab kiirguste erinevusi;
- 4) selgitab tuumareaktori ja kiirguskaitse otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid;

Õppesisu

Aatomi mudelid. Aatomituuma ehitus. Tuuma seoseenergia. Tuumade lõhustumine ja süntees. Radioaktiivne kiirgus. Kiirguskaitse. Dosimeeter. Päike. Aatomielektrijaam. Põhimõisted: soojusliikumine, soojuspaisumine, Celsiuse skaala, siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus, sulamissoojus, keemissoojus; kütuse kütteväärtus, prooton, neutron, isotoop, radioaktiivne lagunemine, α -, β - ja γ -kiirgus, tuumareaktsioon.

5) selgitab dosimeetri otstarvet ja kasutamise reegleid.

7.2. Ainekava. Loodusõpetus esimene kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Loodusainetes saavad õpilased tervikülevaate looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastasmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale.

Väärtuspädevus. Kujundatakse positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, arendatakse huvi loodusteaduste vastu, teadvustatakse loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust, väärtustatakse ja kujundatakse vastutustundlikku ning tervislikku eluviisi.

Sotsiaalne pädevus. Hinnatakse inimtegevuse mõju looduskeskkonnale, teadvustatakse kohalikke keskkonnaprobleeme ning leitakse lahendusi. Rakendatakse uurimuslikku õpet, vaatlus- ja katsetulemuste analüüsi ning kokkuvõtete suulist esitlust.

Enesemääratluspädevus. Käsitletakse inimese välisehitust ja tervislikke eluviise. Selgitatakse tervisliku toitumise ja treeningu olulisust ning haigestumistega seotud riske.

Õpipädevus. Arendatakse probleemide lahendamise oskust ja rakendatakse uurimuslikku õpet. Õpitakse leidma loodusteaduslikku infot, tegema vaatlusi ja katseid ning tegema kokkuvõtteid.

Suhtluspädevus. Arendatakse vaatlus- ja katsetulemuste korrektset vormistamist ning kokkuvõtete kirjalikku ja suulist esitust. Pööratakse tähelepanu iseloomulike mõistete ja sümbolite kasutamisele.

Matemaatikapädevus. Õpitakse esitama katse- või vaatlusandmeid tabelina ja tulpdigrammina, neid võrdlema ja leidma seoseid.

Ettevõtlikkuspädevus. Saadakse ülevaade loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnaga tegelevatest teadusasutusest ja ettevõtetest.

Digipädevus. IKT-põhised õpikeskkonnad toetavad erinevate õpistrateegiate kasutamist.

Õppeaine kirjeldus

Loodusõpetus kujundab algteadmised ja -oskused teiste loodusteaduslike ainete õppimiseks. Loodusõpetus aitab õpilastel omandada üldised alused looduskeskkonna terviklikuks tajumiseks ning esmaste seoste mõistmiseks inimese ja tema elukeskkonna vahel. Õpilane õpib märkama ning eesmärgistatult vaatlema elus- ja eluta looduse objekte ning nähtusi, andmeid koguma ja analüüsima ning nende põhjal järeldusi tegema. Praktiliste tegevuste kaudu õpitakse leidma probleemidele erinevaid lahendusi ja analüüsima nende võimalikke tagajärgi.

Olulisel kohal on loodusvaldkonnast huvitava õpilase kujundamine, kes oskab märgata keskkonnaprobleeme ja pakkuda lahendusi. Õppimise keskmes on probleemide lahendamine, objektide või protsesside vaatlemine ja analüüsimine, katsete ja vaatluste tegemine, saadud andmete põhjal kokkuvõtete esitamine.

Saadakse ülevaade inimtegevuse positiivsest ja negatiivsest mõjust looduskeskkonnale, teadvustatakse kohalikke keskkonnaprobleeme, kujundatakse tervislikke eluviise.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes – 3. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

Väärtused ja hoiakud

- 1) tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu ning kasutab julgelt loovust ja fantaasiat;
- 2) mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub loodusest; suhtub loodusesse säästvalt;
- 3) märkab looduse ilu ja erilisust ning väärtustab oma kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust;
- 4) hoolib elusolenditest ja nende vajadustest;
- 5) liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodusväärtusi ja iseennast.

Uurimisoskused

- 1) teeb lihtsamaid loodusvaatlusi ning uurimuslikke tegevusi;
- 2) sõnastab oma meelte toel saadud kogemusi ning nähtuste ja objektide omadusi;
- 3) teeb lihtsate vahenditega praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid;
- 4) vormistab vaatlusinfo, teeb järeldusi ning esitleb neid;
- 5) kasutab õppetekstides leiduvaid loodusteaduslikke mõisteid suulises ja kirjalikus kõnes;
- 6) kasutab õpitud loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi igapäevaelus otsuseid tehes.

Loodusvaatlused

- 1) teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse;
- 2) kirjeldab loodus- ja tehisobjekte erinevate meeltega saadud teabe alusel;
- 3) märkab muutusi looduses ning seostab neid aastaegade vaheldumisega;
- 4) toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta eri aastaegadel;
- 5) toob näiteid looduses toimuvate aastaajaliste muutuste tähtsuse kohta inimese elus;
- 6) tunneb kodukoha levinumaid taime- ja loomaliike;
- 7) käitub loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid.

Loodusnähtused

- 1) eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning vaatleb, nimetab, kirjeldab ja rühmitab neid;
- 2) eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning valdab ohutunnet tundmatute ainete vastu;
- 3) teeb juhendi järgi lihtsamaid praktilisi töid, järgides ohutusnõudeid;
- 4) kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkusi korrektselt, valides sobivaid mõõtmisvahendeid;
- 5) selgitab kompassi töö põhimõtet, toetudes katsele magnetiga;
- 6) teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad ained ning rakendab saadud teadmisi, kasutades elektririistu ohutult;
- 7) oskab ette näha liikumisega seotud ohuolukordi; toob näiteid, millest sõltub liikuva keha peatamise aeg ja teepikkus.

Organismide mitmekesisus ja elupaigad

- 1) kirjeldab taimede, loomade ja seente välisehitust, seostab seda elukeskkonnaga ning toob näiteid nende tähtsuse kohta looduses;
- 2) eristab seeni, taimi ja loomi toitumise, kasvamise ning liikumisvõime järgi;
- 3) teab, et ühte liiki kuuluvad organismid on sarnased;
- 4) eristab selgroogseid (kala, kahepaikne, roomaja, lind ja imetaja) ning selgrootuid (putukad);
- 5) kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku;
- 6) eristab õistaime, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaime;
- 7) teab seente mitmekesisust, nimetab tuntumaid söödavaid ja mürgiseid kübarseeni ning oskab vältida mürgiste seentega seotud ohtusid;
- 8) arvestab taimede ja loomade vajadusi ning suhtub neisse vastutustundlikult;
- 9) toob näiteid erinevate organismide seoste kohta looduses ning koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid;
- 10) tunneb põhjalikult ühte taime-, seene- või loomaliiki, tuginedes koostatud uurimuslikule ülevaatele.

Inimene

- 1) kirjeldab inimese välisehitust, kasutades mõõtmistulemusi;
- 2) järgib tervisliku toitumise põhimõtteid ja hügieeninõudeid ning väärtustab tervislikke eluviise;
- 3) teadvustab inimese vajadusi, tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist ning hoiab keskkonda;
- 4) toob näiteid, kuidas inimene sõltub loodusest ning muudab oma tegevusega loodust;
- 5) võrdleb inimeste elu maal ja linnas.

Plaan ja kaart

- 1) saab aru lihtsast plaanist või kaardist ning leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte;
- 2) mõistab, et kaardi järgi on võimalik tegelikkust tundma õppida;
- 3) näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvi ja linnu;
- 4) määrab kompassi järgi põhja- ja lõunasuunda;
- 5) kirjeldab Eesti kaardi järgi objektide asukohti, kasutades ilmakaari.

Õpitulemused ja õppesisu

1. klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
Eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nimetab neid.	Elus ja eluta loodus *Vaatlemine *Võrdlemine *Rühmitamine
Teab enamlevinumaid taimi iseloomulike tunnuste alusel, rühmitab neid.	*Õppekäik kooliümbruses. *Mänguline tegevus.
Tunneb õpitud kodu- ja metsloomi väliste tunnuste alusel, rühmitab neid.	

<p>Vaatleb, nimetab ja rühmitab elus- ja eluta looduse objekte.</p> <p>Eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete suhtes.</p> <p>Viib läbi lihtsamaid uurimuslikke tegevusi.</p> <p>Vaatleb, nimetab ja rühmitab esemeid ja materjale.</p>	
<p>Märkab olulisi muutusi looduses ja seostab neid aastaegade vaheldumisega.</p> <p>Käitub õppekäigul loodussõbralikult.</p> <p>Teeb lihtsamaid loodusvaatlusi ja õpib täitma lihtsamaid vaatlusinfotabeleid</p> <p>Käitub ohutult veekogude ääres.</p>	<p>Asjad ja materjalid</p> <p>*Omaduste võrdlemine.</p> <p>*Katsed</p> <p>*Rühma- , paaristöö</p>
<p>Määrab oma meelte abil omadusi.</p> <p>Kirjeldab looduslikke objekte erinevate meeltega saadud teabe alusel.</p>	<p>Aastaajad</p> <p>*Vaatlus (õuesõpe)</p> <p>*Rühmitamine, võrdlemine</p> <p>*Erinevate vaatlusinfo-tabelite täitmine.</p>

	<p>*Õppekäik/ekskursioon</p> <p>*Uurimustöö</p> <p>*Rühmatöö</p> <p>Meeled</p> <p>*Praktilised tegevused: nägemine, kuulmine, kompimine, haistmine, maitsmine.</p> <p>*Mänguline tegevus.</p> <p>*Rühmatöö/paaristöö</p>
--	---

2.klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Teab õpitud loomi ja taimi (maismaa ja vee-elustik).</p> <p>Oskab rühmitada ja ära tunda kodukoha levinumaid taime- ja loomaliike.</p> <p>Kirjeldab õpitud taimede ja loomade välisehitust, seostab selle elupaiga ja kasvukohaga ning toob näiteid nende tähtsusest looduses.</p> <p>Oskab teha lihtsamaid loodusvaatlusi.</p> <p>Teab, et organism hingab, toitub, kasvab, paljuneb.</p>	<p>Organismid ja elupaigad</p> <p>*Maismaataimed ja -loomad, nende välisehitus ja mitmekesisus.</p> <p>*Taimede ja loomade eluavaldused: toitumine ja kasvamine. *Taimedega seotud ohud.</p> <p>*Koduloomad *Koduloomadega seotud ohud.</p> <p>*Veetaimede ja -loomade erinevus maismaa organismidest.</p> <p>*Loodusvaatlused</p> <p>*Ühe taime või looma uurimine, ülevaate koostamine. *Vaatleb taimi ja loomi erinevates elukeskkondades.</p>

<p>Teab kehaosade nimetusi.</p> <p>Kirjeldab inimese välisehitust.</p> <p>Teab tervisliku toitumise aluseid.</p> <p>Järgib hügieeni-nõudeid.</p> <p>Võrdleb inimeste elu maal ja linnas.</p> <p>Teostab praktilisi töid.</p> <p>Järgib juhendeid ja ohutusnõudeid.</p> <p>Põhjendab mõõtmise täpsuse vajalikkust.</p> <p>Teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma.</p>	<p>*Õppekäik *Õuesõpe</p> <p>*Paaris- ja rühmatöö</p> <p>Inimene</p> <p>*Välisehitus</p> <p>*Inimese toiduvajadused ja tervislik toitumine.</p> <p>*Tervislik eluviis *Hügieen kui tervist hoidev tegevus.</p> <p>*Inimese elukeskkond.</p> <p>*Ohud ümbritsevas elus.</p> <p>*Enesevaatlus, mõõtmine.</p> <p>*Oma päevamenüü tervislikkuse hindamine.</p> <p>*Õppekäik</p> <p>*Paaris-ja rühmatöö</p> <p>Mõõtmine ja võrdlemine</p> <p>*Kaalumine, pikkuse ja temperatuuri mõõtmine.</p> <p>*Kehade kaalumine.</p> <p>*Õpilaste pikkuste vaatlemine, mõõtmine, võrdlemine ja järjestamine.</p> <p>*Temperatuuri mõõtmine erinevates keskkondades.</p> <p>*Õuesõpe</p> <p>*Paaris- ja rühmatöö</p> <p>Ilm</p>
---	--

Teeb ilmateate põhjal järeldusi.	<ul style="list-style-type: none"> *Ilmastiku -nähtused *Ilmavaatlused *Ilmaennustuse ja tegeliku ilma võrdlemine. *Ilma vaatlemine. *Õhutemperatuuri mõõtmine. *Õuesõpe *Individuaal-, paaris- või rühmatöö
---	---

3.klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Selgitab ja kasutab põhimõisteid.</p> <p>Teab, et taimed on elusad organismid.</p> <p>Nimetab ja oskab näidata taimeosi, leida tunnuseid.</p> <p>Rühmitab taimi ja loomi sarnaste tunnuste alusel.</p> <p>Teab, et rästik, puuk ja herilane on ohtlikud.</p> <p>Kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku.</p> <p>Tunneb ja kirjeldab õpitud loomi.</p> <p>Teab seente mitmekesisust.</p>	<p>Organismide rühmad ja kooselu *Taimede, loomade ja seente mitmekesisus. *Liik, kooslus, toiduahel.</p> <p>*Põhimõisted: õistaim, vili, seeme, okaspuu, käbi, sõnajalg, sammal, selgroogsed, kalad, kahepaiksed, roomajad, linnud, imetajad, soomused, selgrootud, ussid, putukad, ämblikud, seeneniidistik, kübarseen, eosed, hallitus, pärm, liik, kooselu, taimtoiduline, loomtoiduline, segatoiduline, toiduahel.</p> <p>*Lihtsa projekti koostamine ühest organismirühma esindajast.</p> <p>*Looma välisehituse ja eluviisi uurimine.</p> <p>*Seente vaatlemine või hallituseente kasvamise uurimine.</p> <p>*Õppekäik organismide kooselu uurimiseks erinevates elupaikades.</p> <p>*Liikide võrdlus.</p> <p>*Õppekäik *Õuesõpe *Paaris- ja rühmatöö</p>

<p>Eristab tuntumaid söödavaid ja mürgiseid kübarseeni.</p> <p>Koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid.</p> <p>Selgitab ja kasutab põhimõisteid.</p> <p>Teab liikumise tunnust.</p> <p>Eristab liikumist ja paigalseisu.</p> <p>Teab ja nimetab liikumisega seotud ohuolukordi.</p> <p>Oskab tänavat (teed) ohutult ületada.</p> <p>Selgitab ja kasutab põhimõisteid.</p> <p>Teab, et mõned ained juhivad elektrivoolu ja teised ei juhi.</p> <p>Teab, millistes olukordades on elekter ohtlik.</p> <p>Teab elektri säästmise vajalikkust.</p>	<p>Liikumine</p> <p>*Liikumise tunnused.</p> <p>*Jõud liikumise põhjusena (katseliselt).</p> <p>*Liiklusohutus ja turvavahendid.</p> <p>*Liikuva keha peatamise aeg ja tee pikkus (kiirus, teekatte libedus). *Hindab sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust.</p> <p>*Põhimõisted: liikumine, kiirus, jõud.</p> <p>*Liikuvate kehade kauguse ja kiiruse hindamine.</p> <p>*Õppekäik *Paaris- ja rühmatöö</p> <p>Elekter ja magnetism</p> <p>*Vooluring *Elektrijuhid ja mitteelektrijuhid</p> <p>*Elektri kasutamine ja säästmine.</p> <p>*Ohutusnõuded *Magnetnähtused*Kompass</p> <p>*Põhimõisted: vooluallikas, elektripirn, juhe, lüliti, juht, mittejuht, magnetpoolus, lõunapoolus, põhjapoolus, kompass, ilmakaared.</p> <p>*Lihtsa vooluringi koostamine.</p> <p>*Ainete elektrijuhtivuse kindlakstegemine</p>
--	---

<p>Selgitab ja kasutab põhimõisteid.</p> <p>Teab värvuste ja leppemärkide tähendust kaardil ja plaanil.</p> <p>Teab põhi- ja vaheilmakaari</p> <p>Teab ja näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, madalikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvesid ja linnu.</p>	<p>*Koduse elektritarbimisega tutvumine, elektri säästmise võimalustega tutvumine.</p> <p>*Tõmbab pistikut pistikupeast õigesti välja.</p> <p>*Magnetiga tutvumine.</p> <p>*Põhja- ja lõunasuuna kindlaks-tegemine kompassi abil.</p> <p>*Õuesõpe *Paaris- ja rühmatöö</p> <p>Plaan ja kaart</p> <p>*Kooliümbruse plaan.</p> <p>*Eesti kaart.</p> <p>*Ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses. *Tuntumad kõrgustikud, madalikud, saared, poolsaared, lahed, järved, jõed ja asulad Eesti kaardil.</p> <p>*Põhimõisted: plaan, pealtvaade, legend, leppemärk, leppevärv, kaart, kaardi legend, põhi- ja vaheilmakaared, kõrgustik, madalik, saar, poolsaar, laht, järv, jõgi, asulad.</p> <p>*Pildi järgi plaani koostamine.</p> <p>*Plaani ja kaardi järgi liikumine.</p> <p>*Eesti kaardi tundmaõppimine.</p> <p>*Määrab kompassi abil põhja- ja lõunasuunda.</p> <p>*Ilmakaarte määramine kaardil, õues kompassiga või päikese järgi.</p> <p>*Plaanilt tuttavate objektide leidmine.</p> <p>*Kirjeldab Eesti kaardi järgi objektide asukohti, kasutades ilmakaari.</p> <p>*Õuesõpe</p> <p>*Õppe-ekskursioon</p> <p>*Individuaal-, paaris- või rühmatöö.</p>
---	--

7.3. Ainekava. Loodusõpetus teine kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli loodusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse vastu, huvitub looduse uurimisest ja loodusainete õppimisest;
- 2) oskab sihipäraselt vaadelda loodusobjekte, teha praktilisi töid ning esitada tulemusi;
- 3) rakendab loodusteaduslikke probleeme lahendades teaduslikku meetodit õpetaja juhendamisel;
- 4) omab teadmisi looduslikest objektidest ja nähtustest ning elusa ja eluta keskkonna seostest;
- 5) mõistab inimtegevuse ja looduskeskkonna seoseid, näitab üles empaatiat ümbritseva suhtes ning väljendab hoolivust ja respekti kõigi elusolendite suhtes;
- 6) oskab leida loodusteaduslikku infot, mõistab loetavat ja oskab luua lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) rakendab õpitud loodusteaduste- ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- 8) väärtustab elurikkust ja säästvat arengut.

Õppeaine kirjeldus:

Loodusõpetus on integreeritud õppeaine, mis kujundab baasteadmised ja -oskused teiste loodusainete (bioloogia, füüsika, loodusgeograafia, keemia) õppimiseks ning paneb aluse loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemisele. Loodusõpetuses omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga on aluseks seesmiselt motiveeritud elukestvatele õppele.

Loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamine loodusõpetuses seostub järgmiste põhivaldkondadega:

- 1) loodusteaduslikud teadmised – hõlmavad nii loodusteadustealaseid teadmisi (teadmised loodusest, arusaamine põhilistest loodusteaduslikest kontseptsioonidest ja teooriatest) kui ka teadmisi loodusteaduste kohta (teaduslik uurimine, teaduslikud seletused, loodusteaduste ja tehnoloogia olemus);
- 2) praktilised oskused ja loodusteadusliku meetodi rakendamine – oskus sõnastada teadusküsimusi või -hüpoteese, mida on võimalik katse teel kontrollida; kavandada katseid andmete kogumiseks; teha praktilisi töid, kasutades mõõteriistu ja katseseadmeid ohutult;

analüüsida andmeid; teha järeldusi tulemuste ja teaduslike arusaamade põhjal; sõnastada üldistusi ning esitada tulemusi;

3) loodusteaduslike küsimustega tegelemist toetavad hoiakud ja väärtushinnangud – usk oma võimekusse ja enesekindlus loodusainete õppimisel; huvi loodusteaduste õppimise ja loodusteadusliku karjääri vastu; valmisolek tegeleda loodusteaduslike küsimustega ja oskus rakendada loodusteaduslikke ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelu probleemide lahendamisel; vastutuse võtmine säästva arengu eest.

Loodusõpetuse õppimisel on õpilaste peamisteks tunnetusobjektideks looduse objektid, nähtused ja protsessid ning nendevahelised seosed. Loodusõpetuse õppimise kaudu kujuneb õpilastel arusaam loodusest kui tervikust. Loodusõpetuses pannakse alus looduslike objektide ja nendevaheliste seoste märkamise oskusele. Õpitakse mõistma looduse toimimise seaduspärasusi, inimese sõltuvust looduskeskkonnast ning inimtegevuse mõju looduskeskkonnale. Loodusõpetust õppides kujuneb arusaam, et igal nähtusel on põhjus ja igasugune muutus looduses kutsub esile teisi muutusi, mis võivad olla soovitud või soovimatud. Omandatakse positiivne hoiak kõige elava suhtes. Arendatakse tahet ja valmisolekut kaitsta looduskeskkonda ning kujundatakse säästvaid väärtushinnanguid ja hoiakuid.

Loodusõpetus arendab kriitilist ja loovat mõtlemist – õpilane õpib eesmärgistatult märkama ja vaatlema, küsimusi esitama, andmeid koguma ja süstematiseerima, analüüsima ning järeldusi ja üldistusi tegema; õpilane õpib leidma probleemidele alternatiivseid lahendusi ning prognoosima erinevate lahendusviiside ja otsuste tagajärgi. Loodusõpetus toetab kirjutamise, lugemise, teksti mõistmise ja nii suulise kui ka kirjaliku teksti loomise oskuste arengut.

Õppetöö läbiviimisel orienteerutakse looduse vahetule kogemisele ning eakohastele tegevustele. Oluline on õpilaste praktiline tegevus looduse objektidega või nende mudelitega. Õppeprotsessi planeerimisel lähtutakse püstitatud probleemide teaduslikkusest ja nende olulisusest õpilastele.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

4. klass

Õpitulemused

Maailmaruum. Päikesesüsteem

tunneb huvi maailmaruumi ehituse vastu;

nimetab Päikesesüsteemi planeedid;

kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust;

mudeldab Kuu tiirlemist ümber Maa;

mudeldab Maa tiirlemist ümber Päikese;

kirjeldab tähtede asetust galaktikas;

teab, et Päikesesüsteem asub galaktikas nimega Linnutee;

leiab taevafääril ja taevakaardil Suure Vankri ja Põhjanaela ning määrab põhjasuuna;

teab, et astronoomid uurivad kosmilisi kehi;

eristab astronoomiat kui teadust ja astroloogiat kui inimeste uskumist;

Maa, gloobus, kaardid

kirjeldab gloobust kui Maa mudelit: kuju, pöörlemine, leppemärkide tähendus;

teab, mida tähendab väljend „poliitiline kaart“;

nimetab riigi geograafilise asendi tunnused;

Õppesisu

.

Päike ja tähed.

Päikesesüsteem.

Tähistaevas. Tähtkujud. Suur Vanker ja Põhjanael.

Galaktikad.

Astronoomia

Gloobus kui Maa mudel.

Maa kujutamine kaartidel.

Erinevad kaardid.

Mandrid ja ookeanid.

Suuremad riigid Euroopa kaardil.

iseloostab maailma poliitilise kaardi järgi Maailma suuremad riigid maailma kaardil.
etteantud riigi, sh Eesti geograafilist asendit; Geograafilise asendi iseloostamine.
leiab atlase kaardilt kohanimede registri järgi Eesti asend Euroopas.
tundmatu koha;
oskab nimetada ja kaardile kanda mandreid ja
ookeane

Looduskatastroofid

huvitub Maal toimuvatest vulkaanipursked,
loodusprotsessidest, nende toimumise maavärinad,
põhjustest ja tagajärgedest; orkaanid,
kirjeldab vulkaanipurset (tuhapilv, mürgised üleujutused
gaasid, laavavoolud) ja sellega
kaasnevaid ohtusid loodusele, sh inimesele.

teab, et Maa sisemuses on piirkondi, kus
kivimid pole kõvad.

toob näiteid erinevate looduskatastroofide
kohta ning iseloostab nende mõju
loodusele ja inimeste tegevusele

Elu mitmekesisus Maal

märkab looduse ilu ja erilisust, väärtustab Organismide mitmekesisus: ühe- ja
bioloogilist mitmekesisust; hulkraksed organismid.

märkab elusolendite eluavaldusi ja arvestab Organismide eluavaldused: toitumine,
neid oma igapäevaelus; hingamine, paljunemine, kasvamine,
oskab kasutada valgusmikroskoopi; arenemine, reageerimine
keskkonnatingimustele.

selgitab ühe- ja hulkraksete erinevust;

nimetab bakterite eluavaldusi ning tähtsust Elu erinevates keskkonnatingimustes.

looduses ja inimese elus; Elu areng Maal.

võrdleb taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi

teab, et kõik organismid koosnevad rakkudest;

Elu erinevates keskkonnatingimustes

toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta kõrbes, vihmametsas, mäestikes ning jäävööndis;

teab, et keskkonnatingimused erinevad Maal;

Inimene

nimetab organismide eluavaldused.

väärtustab inimest ja tema vajadusi ning tervislikke eluviise;

mõistab, et inimene on looduse osa ning tema elu sõltub loodusest;

toimib keskkonnateadliku tarbijana ning väärtustab tervislikku toitu;

kirjeldab inimese elundkondade ülesandeid ja talitluse üldisi põhimõtteid ning vastastikuseid seoseid;

seostab inimese ja teiste organismide elundeid nende funktsioonidega;

võrdleb inimest selgroogsete loomadega;

analüüsib lihtsa katse või mudeli järgi inimese elundi või elundkonna talitust;

toob näiteid taimede, loomade, seente ja bakterite tähtsuse kohta inimese elus;

Elu erinevates keskkonnatingimustes

Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad.

Elundkondade ülesanded.

Organismiterviklikkus.

Tervislikud eluviisid.

Inimese põlvnemine.

Inimese võrdlus selgroogsete loomadega.

põhjustab tervisliku eluviisi põhimõtteid ning koostab tervisliku päevamenüü;

nimetab inimese elundkondade tähtsamaid elundeid;

teab, et inimene ja tema eellased kuuluvad loomariiki;

Taimed, loomad, seened inimese kasutuses

toob näiteid taimede, loomade, seente ja bakterite tähtsuse kohta inimese elus

Taimed, loomad, seened ja mikroorganismid inimese kasutuses

5. klass

Õpitulemused

Jõgi ja järv. Vesi elukeskkonnana

Õppesisu

Loodusteaduslik uurimus. Veekogu kui uurimisobjekt. Eesti jõed. Jõgi ja selle osad. Vee voolamine jões. Veetaseme kõikumine jões. Eesti järved, nende paiknemine.

Taimede ja loomade kohastumine eluks vees. Jõgi elukeskkonnana. Järvevee omadused.

Toitainete sisaldus järvede vees. Elutingimused järves. Jõgede ja järvede elustik. Toiduahelate

ja toiduvõrgustike moodustumine tootjatest, tarbijatest ning lagundajatest. Jõgede ja järvede

tähtsus, kasutamine ning kaitse. Kalakasvatus.

Loodusteaduslik uurimus.

Veekogu kui uurimisobjekt.

Eesti jõed. Jõgi ja selle osad.

Vee voolamine jões. Veetaseme kõikumine jões.

Eesti järved, nende paiknemine.

Taimede ja loomade kohastumine eluks vees.
Jõgi elukeskkonnana.

Järvevee omadused.

Toitainete sisaldus järvede vees.

Elutingimused järves. Jõgede ja järvede elustik.

Toiduahelate ja toiduvõrgustike moodustumine tootjatest, tarbijatest ning lagundajatest.

Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse.

Kalakasvatus.

Vesi kui aine, vee kasutamine

võrdleb tahkiseid, vedelikke ja gaase nende üldiste omaduste seisukohast (kuju, ruumala); teab, et veeaur on aine gaasilisena ja selle üldised omadused on samasugused nagu õhul;

võrdleb jääd, vett ja veeauru;

teab, et vesi jäätumisel paisub, ja põhjendab jää ujumist vees;

kirjeldab jää sulamist

Vee omadused.

Vee olekud ja nende muutumine.

Vedela ja gaasilise aine omadused.

Vee soojuspaisumine.

Märgamine ja kapillaarsus.

Põhjavesi. Joogivesi.

Vee kasutamine.

temperatuuri ja vee keemistemperatuuri Vee reostumine ja kaitse.
mõõtmise katset; Vee puhastamine.

teab, et veeaur on vesi gaasilises olekus;

teab, et jää sulamistemperatuur on sama mis
vee tahkumis- (külmumus-) temperatuur;

nimetab jää sulamis-ja keemistemperatuuri;

kirjeldab vee keemist;

kirjeldab veeauru kondenseerumist keeva vee
kohal (külm keha ja niiske õhu
jahtumine);

kirjeldab vee soojuspaisumise katset ja
kujutab vaadeldavat joonisel;

põhjendab, miks vett soojendatakse anuma
põhjast;

kirjeldab märgamist ja mittemärgamist ning
toob näiteid märguvatest ja mittemärguvatest
ainetest,

kirjeldab kapillaarsuse katseid ja toob näiteid
kapillaarsuse ilmnemisest looduses;

kirjeldab vee puhastamise katseid;

hindab kodust tarbevee hulka ööpäevas ja teeb
ettepanekuid tarbevee hulga vähendamiseks;

teeb juhendi järgi vee omaduste uurimise ja
vee puhastamise katseid;

selgitab põhjavee kujunemist ja võrdleb katse
abil erinevate pinnaste vee läbilaskvust;

kirjeldab joogivee saamise võimalusi ning
põhjendab vee säästliku tarbimise vajadust;

toob näiteid inimtegevuse mõju ja reostumise tagajärgede kohta veekogudele.

Asula elukeskkonnana

teab ja näitab kaardil Eesti maakonnakeskusi ja suuremaid linnu; Elukeskkond maa-asulas ja linnas. Eesti linnad.

võrdleb erinevate teabeallikate järgi oma koduasulat mõne teise asulaga; Koduasula plaan.

iseloomustab elutingimusi asulas ning toob näiteid inimkaaslejate loomade kohta; Elutingimused asulas. Taimed ja loomad asulas

koostab asulat iseloomustavaid toiduahelaid;

võrdleb keskkonnatingimusi maaasulas ja linnas;

toob näiteid asula elustikku ja inimese tervist kahjustavate tegurite kohta;

hindab kodukoha õhu seisundit samblike esinemise põhjal;

teeb ettepanekuid keskkonnaseisundi parandamiseks koduasulas;

teab, kuidas tingimused linnas kahjustavad linnapuid ja inimese tervist;

teab inimkaaslejaid loomi;

Pinnavormid ja pinnamood

teab Eestis esinevaid pinnavorme Pinnavormid, nende kujutamine kaardil. Kirjeldab samakõrgusjoonte järgi pinnavormi Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning kuju, absoluutset ja suhtelist kõrgust pinnamood.

ning nõlvade kallet; Suuremad kõrgustikud, madalikud ja tasandikud, Põhja-Eesti paekallas.

kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil;	Mandrijää osa pinnamoe kujunemises. Pinnamoe mõju inimtegevusele ja inimese kujundatud pinnavormid.
toob näiteid mandrijää mõju kohta Eesti pinnamoe kujunemisele;	
selgitab pinnamoe mõju inimtegevusele ja toob näiteid inimtegevuse mõju kohta koduümbruse pinnamoele.	
Soo elukeskkonnana	.
väärtustab soo bioloogilist mitmekesisust; suhtub vastutustundlikult soo elukeskkonda; väärtustab uurimuslikku tegevust;	Soo elukeskkonnana. Soode teke ja paiknemine. Soode areng: madalsoo, siirdesoo ja raba.
iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas;	Elutingimused soos.
oskab põhjendada Eesti sooderohkust;	Soode elustik.
selgitab soode kujunemist ja arengut;	Soode tähtsus.
seostab raba kui elukeskkonna eripära turbasambla ehituse ja omadustega;	Turba kasutamine.
võrdleb taimede kasvutingimusi madalsoos ja rabas;	
koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid;	
selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust;	
teab soo kui elukoosluse tüüpilisi liike;	
teab turbasambla ehituse iseärasusi;	
teab soo arenguetappe	

6.klass

Õppe – ja kasvatuseesmärgid:

Põhikooli loodusõpetusega taotletakse, et õpilane

- 1) tunneb huvi looduse vastu, huvitub looduse uurimisest ja loodusainete õppimisest;
- 2) oskab sihipäraselt vaadelda loodusobjekte, teha praktilisi töid ning esitada tulemusi;
- 3) rakendab loodusteaduslikke probleeme lahendades teaduslikku meetodit õpetaja juhendamisel;
- 4) omab teadmisi looduslikest objektidest ja nähtustest ning elusa ja eluta keskkonna seostest;
- 5) mõistab inimtegevuse ja looduskeskkonna seoseid, näitab üles empaatiat ümbritseva suhtes ning väljendab hoolivust ja respekti kõigi elusolendite suhtes;
- 6) oskab leida loodusteaduslikku infot, mõistab loetavat ja oskab luua lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) rakendab õpitud loodusteaduste- ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- 8) väärtustab elurikkust ja säästvat arengut.

Õppeaine kirjeldus

Loodusõpetus on integreeritud õppeaine, mis kujundab baasteadmised ja –oskused teiste loodusteadusainete (bioloogia, füüsika, loodusgeograafia, keemia) õppimiseks ning paneb aluse loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemisele. Loodusõpetuses omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga on aluseks seesmiselt motiveeritud elukestvale õppele. Loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamine loodusõpetuses seostub järgmiste põhivaldkondadega:

- 1) loodusteaduslikud teadmised – hõlmavad nii loodusteadustealaseid teadmisi (teadmised loodusest, arusaamine põhilistest loodusteaduslikest kontseptsioonidest ja teooriatest) kui ka teadmisi loodusteaduste kohta (teaduslik uurimine, teaduslikud seletused, loodusteaduste ja tehnoloogia olemus);
- 2) praktilised oskused ja loodusteadusliku meetodi rakendamine – oskus sõnastada teadusküsimusi või –hüpoteese, mida on võimalik katse teel kontrollida; kavandada katseid

andmete kogumiseks; teha praktilisi töid, kasutades mõõteriistu ja katseseadmeid ohutult; analüüsida andmeid; teha järeldusi tulemuste ja teaduslike arusaamade põhjal; sõnastada üldistusi ning esitada tulemusi;

3)loodusteaduslike küsimustega tegelemist toetavad hoiakud ja väärtushinnangud – usk oma võimekusse ja enesekindlus loodusainete õppimisel; huvi loodusteaduste õppimise ja loodusteadusliku karjääri vastu; valmisolek tegelda loodusteaduslike küsimustega ja oskus rakendada loodusteaduslikke ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelu probleemide lahendamisel; vastutuse võtmine säästva arengu eest. Loodusõpetuse õppimisel on õpilaste peamisteks tunnetusobjektideks looduse objektid, nähtused ja protsessid ning nendevahelised seosed.

Loodusõpetuse õppimise kaudu kujuneb õpilastel arusaam loodusest kui tervikust. Loodusõpetuses pannakse alus looduslike objektide ja nendevaheliste seoste märkamise oskusele. Õpitakse mõistma looduse toimimise seaduspärasusi, inimese sõltuvust looduskeskkonnast ning inimtegevuse mõju looduskeskkonnale. Loodusõpetust õppides kujuneb arusaam, et igal nähtusel on põhjus ja igasugune muutus looduses kutsub esile teisi muutusi, mis võivad olla soovitud või soovimatud. Omandatakse positiivne hoiak kõige elava suhtes. Arendatakse tahet ja valmisolekut kaitsta looduskeskkonda ning kujundatakse säästvaid väärtushinnanguid ja hoiakuid.

Loodusõpetus arendab kriitilist ja loovat mõtlemist – õpilane õpib eesmärgistatult märkama ja vaatlema, küsimusi esitama, andmeid koguma ja süstematiseerima, analüüsima ning järeldusi ja üldistusi tegema; õpilane õpib leidma probleemidele alternatiivseid lahendusi ning prognoosima erinevate lahendusviiside ja otsuste tagajärgi. Loodusõpetus toetab kirjutamise, lugemise, teksti mõistmise ja nii suulise kui ka kirjaliku teksti loomise oskuste arengut.

Õppetöö läbiviimisel orienteerutakse looduse vahetule kogemisele ning eakohastele tegevustele. Oluline on õpilaste praktiline tegevus looduse objektidega või nende mudelitega. Õppeprotsessi planeerimisel lähtutakse püstitatud probleemide teaduslikkusest ja nende olulisusest õpilastele. Õpikeskkond on valdavalt aktiivne, õpilaskeskne ja probleemipõhine. Õpe on seotud igapäevaeluga ning on õpilase jaoks relevantne. Olulist tähelepanu pööratakse sisemise õpimotivatsiooni kujunemisele.

Õppe – kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6.klassi lõpetaja

1. tunneb huvi loodusteaduste õppimise vastu;
2. väärtustab uurimuslikku tegevust looduse tundmaõppimisel;
3. väärtustab bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säästvat eluviisi;
4. toimib keskkonnateadliku tarbijana, väärtustab tervislikku toitu;
5. märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme, on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitseüritustes.

UURIMUSLIK ÕPE

6.klassi lõpetaja

- 1) sõnastab uurimisküsimusi/probleeme ja kontrollib hüpoteese;
- 2) kavandab õpetaja juhendamisel lihtsamaid praktilisi töid;
- 3) viib läbi katseid, järgides praktilise töö juhendeid;
- 4) arutleb loodusteadusliku uurimuse ja praktiliste tööde juhendite üle;
- 5) valib ja kasutab ohutusnõudeid järgides õigesti sobilikke mõõtevahendeid;
- 6) analüüsib andmeid, teeb järeldusi ja esitab uuringu tulemusi;
- 7) leiab eri allikatest loodusteaduslikku teavet, hindab infoallika usaldusväärsust;
- 8) oskab vastandada teaduslikku ja mitteteaduslikku seletust.

ÜLDISED LOODUSTEADUSLIKUD TEADMISED

6.klassi lõpetaja

- 1) tunneb igapäevaelus ära loodusteaduslikke teemasid, loodusteaduslikke probleeme ja küsimusi;
- 2) saab aru loodusteaduslikust tekstist, tõlgendab ja rakendab õpitud teadusmõisteid, sümboleid ja ühikuid nähtuse ja protsesside selgitamisel;
- 3) tuginedes loodusteaduslikele teadmistele, teeb tõendusmaterjalide põhjal järeldusi ja otsustusi;

- 4) selgitab teaduslikele faktidele tuginedes põhjuse ja tagajärje seoseid;
- 5) kasutab või koostab mudelit, näitamaks arusaamist seostest, protsessidest, süsteemidest;
- 6) kirjeldab ja võrdleb organismide, ainete või protsesside sarnasusi ja erinevusi;
- 7) selgitab organismide kohastumusi õhus, vees või mullas kui elukeskkonnas ning põhjendab loodus- ja keskkonnakaitse vajalikkust;
- 8) saab aru inimtegevuse ja keskkonna vahelistest seostest Vooremaa ja Eesti kontekstis.

Õpitulemused ja õppesisu

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus(Teemad, mõisted, praktilised tööd)
<p><u>MULD</u></p> <p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) teab põhimõisteid 2) kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove, nimetades mulla koostisosi; 3) põhjendab katsega, et mullas on õhku ja vett; 4) selgitab muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses; 5) tunneb mullakaeves ära huumushorisoni; 6) kirjeldab huumuse teket ja selle osa aineringes. 	<p>Põhimõisted: muld, aineringe, kivimite murenemine, mulla tahke osa, mullasõmerad, mullaõhk, mullavesi, huumus, huumushorisont, liivmuld, savimuld.</p> <p>Mulla koostis</p> <p>Mullakaeve</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Mullaproovide võtmine, kirjeldamine ja võrdlemine. 2) Komposti valmistamine. 3) Mulla vee- ja õhusisalduse katseline kindlaksmääramine. <p>Muldade teke ja areng</p>

<p>7) teab, et muld tekib kivimite murenemise ja surnud organismide (peamiselt taimede) lagunemissaadustest.</p> <p>8) teab, et taimed kinnituvad mulda juurtega, hangivad juurte abil mullast vett ja selles lahustunud toitaineid, mis taime lagunedes taas mulda jõuavad.</p>	<p>Muldade osa ainerings</p> <p>Mullaorganismid</p> <p>Vee liikumine mullas</p> <p>Mulla osa koosluses</p>
<p><u>AED ja PÕLD ELUKESKKONNANA</u></p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) tunneb huvi looduse uurimise vastu;</p> <p>3) väärtustab koduümbruse heakorda;</p> <p>4) mõistab, et inimene on looduse osa ning elu sõltub põllumajandusest ja loodusvaradest;</p> <p>5) toob esile aia ja põllukoosluse sarnasused ning selgitab inimese rolli nende koosluste kujunemises</p> <p>6) mõistab, et keskkonnatingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu;</p> <p>7) väärtustab kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust;</p>	<p>Põhimõisted: fotosüntees, orgaaniline aine, väetis, viljavaheldus, liblikõielised, mügarbakterid, sümbioos, kultuurtaim, umbrohi, kahjurid, taimehaigused, keemiline tõrje, biotõrje, mahepõllumajandus, köögi- ja puuvili, sort, maitsetaim, ravimtaim, iluaed.</p> <p>Aed ja põld kui elukooslused</p> <p>Inimtegevuse mõju mullale</p> <p>Fotosüntees</p>

<p>8) selgitab fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes;</p> <p>9) teab, et taimed toodavad orgaanilist ainet ja selles protsessis eraldub hapnikku;</p> <p>10) toob näiteid saagikust mõjutavate tegurite kohta;</p> <p>11) teab, et mulla viljakus on oluline taimekasvatuse seisukohalt;</p> <p>12) väärtustab mahepõllumajanduse toodangut;</p> <p>13) väärtustab tervislikku toitu, eelistab eestimaist;</p> <p>14) toob näiteid põllumajandussaaduste osa kohta igapäevases toidus</p> <p>15) võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid;</p> <p>16) toob näiteid muldade kahjustumise põhjuste ja tagajärgede kohta;</p> <p>17) teab, et inimene muudab keskkonnatingimusi ja et mullad vajavad kaitset.</p> <p>18) tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid;</p>	<p>Mulla viljakus</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Komposti tekkimise uurimine.</p> <p>Mahepõllundus</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Uurimus aia- ja põllusaaduste osast igapäevases menüüs või uurimus ühe põllumajandussaaduse (sh loomakasvatussaaduse) töötlemisest toiduaineks.</p> <p>Keemilise tõrje mõju loodusele</p> <p>Mulla reostumine ja hävimine</p> <p>Mulla kaitse</p> <p>Viljapuu – ja juurviljaaed</p> <p>Iluaed</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p>
--	--

<p>19) koostab õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;</p> <p>20) teab aia- ja põllu elukoosluse tüüpilisi liike;</p> <p>21) teab, et mullas elab palju väikseid organisme, kellest paljud on lagundajad;</p> <p>22) kirjeldab mullaelustikku ning toob näiteid seoste kohta erinevate mullaorganismide vahel;</p>	<p>1) Ühe aia- või põllutaimega seotud elustiku uurimine.</p> <p>2) Aia- ja põllukultuuride iseloomustamine ning võrdlemine, kasutades konkreetseid näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.</p> <p>Aia - ja põlluloomad</p>
<p><u>METS ELUKESKKONNANA</u></p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas;</p> <p>3) võrdleb metsatüüpide erinevates rinnetes kasvavaid taimi;</p> <p>4) kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas;</p>	<p>Põhimõisted: ökosüsteem, põlismets, loodusmets, majandusmets, jahiulukid, sõralised, tippkiskja, metsarinded, metsatüübid: nõmmemets, palumets, salumets, laanemets.</p> <p>Elutingimused metsas</p> <p>Mets kui elukooslus</p> <p>Eesti metsad</p> <p>Metsarinded</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Tutvumine metsa kui koosluse ja selle elustikuga.</p>

<p>5) võrdleb männi ja kuuse kohastumusi;</p> <p>6) koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;</p> <p>7) iseloomustab ja võrdleb peamisi metsatüüpe kasvutingimuste järgi;</p> <p>8) selgitab loodus- ja majandusmetsade kujunemist, nimetab säästva metsanduse põhimõtteid;</p> <p>9) väärtustab uurimistegevust metsa tundmaõppimisel;</p> <p>10) väärtustab metsa, selle elurikkust ning säästva metsanduse põhimõtteid;</p> <p>11) käitub metsas keskkonnateadlikult ja –hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid;</p> <p>12) märkab muutusi metsas, mõistab, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib</p>	<p>Liigid ja elutingimused nõmmemetsas</p> <p>Liigid ja elutingimused palumetsas</p> <p>Liigid ja elutingimused laanemetsas</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Eesti metsade valdavate puuliikide võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.</p> <p>Liigid ja elutingimused salumetsas</p> <p>Eesti metsad</p> <p>Metsade tähtsus ja kasutamine</p> <p>Puidu töötlemine</p> <p>Metsade kaitse</p>
--	--

<p>metsa looduslikku tasakaalu ning seda, et metsad vajavad kaitset;</p> <p>13) on motiveeritud osalema eakohastel metsaga kaitsega seotud üritustel;</p>	
<p><u>ÕHK</u></p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) selgitab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele;</p> <p>3) mõõdab õues õhutemperatuuri,</p> <p>4) iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure</p> <p>5) mõõdab õues tuule kiirust ning määrab tuule suunda;</p> <p>6) määrab õues pilvetüüpe ja hindab pilvisust</p>	<p>Põhimõisted: õhkkond, õhk, gaas, hapnik, süsihappegaas, lämmastik, tuul, tuule kiirus, tuule suund, kondenseerumine, pilved, sademed, veeringe, ilm, ilmastik, hingamine, põlemine, kõdunemine, tolmlamine.</p> <p>Õhu tähtsus.</p> <p>Ilm ja ilmastik.</p> <p>Õhutemperatuur ja selle mõõtmine.</p> <p>Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Temperatuuri mõõtmine, pilvisuse ja tuule suuna määramine ning tuule kiiruse hindamine.</p> <p>Õhu liikumine soojenedes. Õhu liikumine ja tuul. Kuiv ja niiske õhk.</p> <p>Pilved ja sademed.</p> <p>Sademetete mõõtmine</p>

<p>7) võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades;</p> <p>8) iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja sademete hulka ning tuuleroosi abil valdavaid tuuli Eestis;</p> <p>9) kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet;</p> <p>10) iseloomustab õhku kui elukeskkonda ning kirjeldab elutingimuste erinevusi vees ja õhus;</p> <p>11) toob näiteid õhkkeskkonnaga seotud kohastumuste kohta loomadelt ja taimedelt;</p> <p>12) teab, et süsihappegaas tekib põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel.</p> <p>13) nimetab õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob näiteid, kuidas vältida õhu saastumist;</p> <p>14) väärtustab säästlikku eluviisi;</p> <p>15) toimib keskkonda hoidvalt ning väldib enda ja teiste tervise kahjustamist;</p>	<p>Ilmakaart</p> <p>Ilma ennustamine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Erinevate Eesti piirkondade ilma võrdlemine EMHI kodulehe www.ilmateenistus.ee/ilmakaartide järgi.</p> <p>Veeringe.</p> <p>Õhu koostis.</p> <p>Õhu omadused.</p> <p>Õhu saastumine</p>
<p><u>LÄÄNEMERI ELUKESKKONNANA</u></p>	

<p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) märkab Läänemere ilu ja erilisust ning väärtustab Läänemere elurikkust;</p> <p>3) näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari;</p> <p>4) võrdleb ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure;</p> <p>5) väärtustab uurimistegevust Läänemere tundmaõppimisel;</p> <p>6) tunneb peamisi ranniku pinnavorme: luided, karid, saared, poolsaared;</p> <p>7) teab Eesti ranniku maakerke põhjusi ning sellest tulenevat rannikujoone muutust (laidude, poolsaarte ja saarte teket ning merelahtede muutumist rannikujärvedeks);</p> <p>8) selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjuseid ja riimveekogu elustiku eripära</p> <p>9) võrdleb organismide elutingimusi järves ja meres</p>	<p>Põhimõisted: vee soolsus, segu, lahus, lahusti, riimvesi, rannajoon, rand, rannik, laug- ja järskrannik, maa- ja merebriis, rohevetikad, pruunvetikad, punavetikad, põhjaloomastik, siirdekala, rannikulinnud</p> <p>Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared</p> <p>Läänemere mõju ilmastikule</p> <p>Läänemere rannik</p> <p>Vesi Läänemeres- merevee omadused</p> <p>Elutingimused Läänemeres</p> <p>Mere, ranniku ja saarte elustik ja iseloomulikud liigid ning nendevahelised seosed</p>
---	---

<p>10) iseloomustab Läänemerd kui ökosüsteemi;</p> <p>11) kirjeldab erinevate vetikate levikut Läänemeres;</p> <p>12) määrab lihtsamate määramistabelite järgi Läänemere selgrootuid ja selgroogseid;</p> <p>13) koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid või –võrgustikke;</p> <p>14) nimetab Läänemere, saarte ja ranniku tüüpilisi liike.</p> <p>15) iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel;</p> <p>16) mõistab muutusi Läänemere elukeskkonnas, saab aru, et tingimuste muutmine inimese poolt häirib looduslikku tasakaalu ning et meri vajab kaitset;</p> <p>17) käitub mere ääres keskkonnateadlikult ja – hoidlikult ning järgib ohutusnõudeid;</p> <p>18) on motiveeritud osalema eakohastel Läänemere kaitsega seotud üritustel;</p> <p>19) teab ja selgitab Läänemere reostumise põhjuseid ja kaitsmise võimalusi;</p>	<p>Mere mõju inimtegevusele ja rannaasustuse kujunemine</p> <p>Läänemere reostumine ja kaitse</p>
---	---

<u>ELUKESKKONNAD EESTIS</u>	
Õpilane	
1) teab põhimõisteid	Põhimõisted: toiduvõrgustik, laguahel, energia, parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents.
2) väärtustab ja hoiab elusat ja eluta loodust;	Ülevaade eluslooduse mitmekesisusest
3) tunneb rõõmu looduses viibimisest;	
4) mõistab, et iga organism looduses on tähtis;	Tootjad, tarbijad ja lagundajad
5) mõistab, et muutused elukeskkonnas mõjutavad väga paljusid organisme;	
6) kirjeldab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli aineringes ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis;	Toitumissuhted ökosüsteemis
7) koostab õpitud koosluste vahelisi toimivaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;	
8) selgitab toitumissuhteid: parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents;	Inimese mõju ökosüsteemidele
9) teab, et toiduvõrgustike abil saab iseloomustada organismidevahelisi suhteid;	
teab, et elutegevuseks on vaja energiat.	
10) teab seoseid eluta ja eluslooduse vahel;	

<p>11) kirjeldab ökosüsteemi elusat ja eluta osa ning selgitab loodusliku tasakaalu tähtsust ökosüsteemides;</p> <p>12) põhjendab aineringe vajalikkust;</p> <p>13) kirjeldab inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas muutused keskkonnas võivad põhjustada elustiku muutusi;</p>	
<p><u>EESTI LOODUSVARAD</u></p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) väärtustab uurimistegevust loodusvarade tundmaõppimisel;</p> <p>3) suhtub loodusesse säästvalt, toimib keskkonnateadliku tarbijana;</p> <p>4) teab Eesti loodusressursse, mida igapäevaelus kasutatakse, ning nende tavalisemaid allikaid (nt vesi, muld, puit, mineraalid, kütus, toit).</p> <p>5) nimetab Eesti taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid ning toob nende kasutamise kohta näiteid;</p> <p>6) mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub looduslikest ressurssidest;</p> <p>7) oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast;</p>	<p>Põhimõisted: loodusvarad, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, maavarad, setted, liiv, kruus, savi, turvas, kivim, lubjakivi, graniit, põlevkivi, karjäär, maa-alune kaevandus, energia, soojus- ja elektrienergia.</p> <p>Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse</p> <p>Loodusvarade jaotamine</p> <p>Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>1) Setete ja kivimite iseloomustamine ning võrdlemine.</p>

<p>8) oskab selgitada mavarade paiknemist Eestis</p> <p>9) mõistab põlevkivi kaevandamise probleeme Eestis</p> <p>10) märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitseüritustes;</p> <p>11) toob näiteid taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas;</p> <p>12) selgitab mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed;</p>	<p>2) Eesti maavarade paiknemine</p> <p>Põlevkivi kaevandamine allmaakaevandustes ja karjääriviisiliselt</p> <p>Kruusa ja turba kaevandamine Tartu maakonnas</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Ülevaate koostamine loodusvarade kasutamisest oma kodukohas.</p> <p>Loodusvarad energiaallikana</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Perekonna/kooli energiatarbimise uurimus.</p>
<p><u>LOODUS – JA KESKKONNAKAITSE EESTIS</u></p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p>	<p>Põhimõisted: loodusvarad, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, maavarad, setted, liiv, kruus, savi, turvas, kivim, lubjakivi, graniit, põlevkivi, karjäär, maa-alune kaevandus, energia, soojus- ja elektrienergia.</p>

<p>2) märkab looduse ilu ja erilisust, tunneb huvi Eesti looduse ja selle uurimise vastu;</p> <p>3) mõistab, et inimene on looduse osa ning inimeste elu sõltub loodusest, suhtub loodusesse säästvalt;</p> <p>4) selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta;</p> <p>5) teab organismide kaitsmise vajadust ja erinevate liikide kaitsemeetmeid Eestis;</p> <p>6) iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist</p> <p>7) nimetab Eesti tähtsamaid pärandkooslusi;</p> <p>8) väärtustab bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säästvat eluviisi;</p> <p>9) teab niidu liigirikkuse kujunemise põhjuseid;</p> <p>10) eristab liigikaitset ja keskkonnakaitset.</p> <p>11) põhjendab niidu kui Eesti liigirikkaima koosluse elurikkust ja kaitsmise vajalikkust;</p> <p>12) märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud</p>	<p>Inimese mõju keskkonnale</p> <p>Looduskaitse Eestis</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe kaitsealuse liigi või kaitseala kohta.</p> <p>Kaitsealade näited</p> <p>Bioloogilise mitmekesisuse kaitse</p> <p>Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus</p> <p>Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p>
--	--

<p>osalema eakohastel keskkonnakaitseüritustel Eestis, sh oma kodukohas</p> <p>13) selgitab keskkonnakaitse vajalikkust;</p> <p>14) toimib keskkonnahoidliku tarbijana;</p> <p>15) põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi;</p> <p>16) analüüsib enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale;</p>	<p>Kodukoha ettevõtte keskkonnamõju uurimine või ülevaate koostamine kodukoha ühest keskkonnaprobleemist.</p> <p>Jäätmekäitlus</p> <p>Säästev tarbimine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Individuaalse tegevuskava koostamine keskkonnahoidlikuks käitumiseks.</p>
--	---

7.4. Ainekava. Loodusõpetus kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

7. klassi loodusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse vastu, huvitub looduse uurimisest ja loodusainete õppimisest;
- 2) oskab sihipäraselt vaadelda loodusobjekte, teha praktilisi töid ning esitada tulemusi;
- 3) rakendab loodusteaduslikke probleeme lahendades teaduslikku meetodit õpetaja juhendamisel;
- 4) omab teadmisi looduslikest objektidest ja nähtustest ning elusa ja eluta keskkonna seostest;
- 5) mõistab inimtegevuse ja looduskeskkonna seoseid, näitab üles empaatiat ümbritseva suhtes ning väljendab hoolivust ja respekti kõigi elusolendite suhtes;

6) oskab leida loodusteaduslikku infot, mõistab loetavat ja oskab luua lihtsat loodusteaduslikku teksti;

7) rakendab õpitud loodusteaduste- ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;

8) väärtustab elurikkust ja säästvat arengut.

9) vormistab ja lahendab arvutusülesandeid

Õppeaine kirjeldus:

Loodusõpetus on integreeritud õppeaine, mis kujundab baasteadmised ja -oskused teiste loodusainete (bioloogia, füüsika, loodusgeograafia, keemia) õppimiseks ning paneb aluse loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemisele. Loodusõpetuses omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga on aluseks seesmiselt motiveeritud elukestvate õppele.

Loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamine loodusõpetuses seostub järgmiste põhivaldkondadega:

1) loodusteaduslikud teadmised – hõlmavad nii loodusteadustealaseid teadmisi (teadmised loodusest, arusaamine põhilistest loodusteaduslikest kontseptsioonidest ja teooriatest) kui ka teadmisi loodusteaduste kohta (teaduslik uurimine, teaduslikud seletused, loodusteaduste ja tehnoloogia olemus);

2) praktilised oskused ja loodusteadusliku meetodi rakendamine – oskus sõnastada teadusküsimusi või -hüpoteese, mida on võimalik katse teel kontrollida; kavandada katseid andmete kogumiseks; teha praktilisi töid, kasutades mõõteriistu ja katseseadmeid ohutult; analüüsida andmeid; teha järeldusi tulemuste ja teaduslike arusaamade põhjal; sõnastada üldistusi ning esitada tulemusi;

3) loodusteaduslike küsimustega tegelemist toetavad hoiakud ja väärtushinnangud – usk oma võimekusse ja enesekindlus loodusainete õppimisel; huvi loodusteaduste õppimise ja loodusteadusliku karjääri vastu; valmisolek tegeleda loodusteaduslike küsimustega ja oskus rakendada loodusteaduslikke ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelu probleemide lahendamisel; vastutuse võtmine säästva arengu eest.

Loodusõpetuse õppimisel on õpilaste peamiseks tunnetusobjektideks looduse objektid, nähtused ja protsessid ning nende vahelised seosed. Loodusõpetuse õppimise kaudu kujuneb õpilastel arusaam loodusest kui tervikust. Loodusõpetuses pannakse alus looduslike objektide

ja nendevaheliste seoste märkamise oskusele. Õpitakse mõistma looduse toimimise seaduspärasusi, inimese sõltuvust looduskeskkonnast ning inimtegevuse mõju looduskeskkonnale. Loodusõpetust õppides kujuneb arusaam, et igal nähtusel on põhjus ja igasugune muutus looduses kutsub esile teisi muutusi, mis võivad olla soovitud või soovimatud. Omandatakse positiivne hoiak kõige elava suhtes. Arendatakse tahet ja valmisolekut kaitsta looduskeskkonda ning kujundatakse säästvaid väärtushinnanguid ja hoiakuid.

Loodusõpetus arendab kriitilist ja loovat mõtlemist – õpilane õpib eesmärgistatult märkama ja vaatlema, küsimusi esitama, andmeid koguma ja süstematiseerima, analüüsima ning järeldusi ja üldistusi tegema; õpilane õpib leidma probleemidele alternatiivseid lahendusi ning prognoosima erinevate lahendusviiside ja otsuste tagajärgi. Loodusõpetus toetab kirjutamise, lugemise, teksti mõistmise ja nii suulise kui ka kirjaliku teksti loomise oskuste arengut.

Õppetöö läbiviimisel orienteerutakse looduse vahetule kogemisele ning eakohastele tegevustele. Oluline on õpilaste praktiline tegevus looduse objektidega või nende mudelitega. Õppeprotsessi planeerimisel lähtutakse püstitatud probleemide teaduslikkusest ja nende olulisusest õpilastele.

Loodusõpetuse õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

7. klass

Õpitulemused

Õppesisu

Kehade kvantitatiivne kirjeldamine

nimetab loodusteadusliku uurimismeetodi etappe.

kirjeldab kehade omaduste iseloomustamist arvuliselt ja mõõtmise abil;

mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi ja aine tihedust.

vormistab ja lahendab arvutusülesandeid

Keha. Kehade omadusi. Mõõtmine. Mõõtemääramatus. Pikkuse, pindala ja ruumala

mõõtmine. Kaalumise, mass. Aine tihedus.

Näiteid kauguse mõõtmise kohta. Näiteid tihedusest põhjustatud nähtuste kohta.

Ained ja segud

teab, et kõik ained koosnevad osakekestest: aatomitest, ioonidest või molekulidest ning molekulid koosnevad aatomitest;

oskab valmistada lahust ja kirjeldada aine lahustumist vees; toob näiteid lahustuvatest

ainetest ja lahustest ning teab lahuste tähtsust looduses;

kirjeldab segude lahutamise võimalusi ja põhjendab valitud meetodeid.

Ained ja materjalid, nende omadused. Ainete koosnemine osakekestest. Aatomi ja aatomituuma

ehitus. Keemilised elemendid. Liht- ja liitained: nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi ja

süsihappegaas ning nende sümbolid ja molekulivalemid. Keemiline reaktsioon - uute ainete

tekke protsess. Puhas aine. Ainete segu. Segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja

mittesegunevad vedelikud, tahkete ja gaasiliste ainete lahustumine vedelikes. Segust või

lahusest ainete eraldamine. Tutvustada kasutatavaid laborinõusid ja vajalikku ohutustehnikat.

Liikumine ja jõud

kirjeldab mehaanilist liikumist trajektoori ja kiiruse järgi, määrab keha liikumise kiiruse ning toob näiteid kehade liikumise kohta keskkonnas;

mõõdab või määrab keha kiirust ja keskmist kiirust, läbitud teepikkust ning raskusjõudu;

põhjendab keha liikumise kiiruse ja suuna muutumist jõu olemasoluga, toob näiteid igapäevaelust; põhjendab raskusjõust põhjustatud nähtusi;

Nähtus. Nähtuste kvantitatiivne kirjeldamine. Mehaaniline liikumine. Ühtlane ja mitteühtlane liikumine.

Graafik st-teljistikus. Jõud ja kehade liikumine. Raskusjõu ja massi seos. Põhjusetagajärje seos ja selle esitamine graafikul. Võrdeline sõltuvus matemaatikas ($y = ax$) ja loodusteadustes ($F = mg$).

Dünamomeetri tööpõhimõte: vedru pikenemise ja jõu võrdelisus.

esitab teepikkuse sõltuvuse ajast graafiliselt, eristades põhjuse-tagajärje seost.

vormistab ja lahendab arvutusülesandeid

Tahkis, vedelik, gaas

põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike

voolavust ning gaaside lenduvust;

põhjendab ainete iseeneslikku segunemist ja toob näiteid ainete iseenesliku

segunemise kohta looduses;

kirjeldab soojuspaisumise olemust ning toob näiteid soojuspaisumise rakenduste ja

tähtsuse kohta looduses.

Mehaaniline töö ja energia

vormistab ja lahendab arvutusülesandeid töö ja energia arvutamiseks, teisendades valemeid;

toob näiteid mehaanilise energia muundumise kohta;

määrab energiat ja tööd.

Soojusülekanne

põhjendab soojuse kandumist ühelt kehalt teisele soojusjuhtivuse, konveksiooni ja kiirguse abil, toob näiteid soojusülekanne praktilise rakenduse ja esinemise kohta looduses;

Näiteid liikumise ja raskusjõuga seotud nähtuste kohta. Kehade elektriseerimine. Positiivne ja negatiivne elektrilaeng.

Aine olekud.

Aineosakeste liikumine - soojusliikumine. Ainete iseeneslik segunemine.

Aineosakeste vastastikmõju. Soojuspaisumine.

Temperatuuri mõõtmine.

Soojuspaisumine ja aine tihedus.

Soojuspaisumine ja loodusnähtused.

Soojuspaisumise arvestamine tehnoloogias.

Mehaaniline töö ja energia.

Mehaanilise energia muundumine ja jäävus.

Keha siseenergia.

Soojuse eraldumine põlemisel.

Aineosakeste soojusliikumise ja temperatuuri seos.

seostab aineosakeste soojusliikumist ja temperatuuri; Soojusülekanne liigid: soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus.

põhjendab energiasäästu vajadust ning toob näiteid soojuskao vähendamise võimaluste kohta; Soojuslik tasakaal.

toob näiteid päikesekiirguse kui alternatiivenergia kasutamise kohta. Päikesekiirgus.

Õhutemperatuuri ööpäevase muutumise põhjused.

Soojusülekanne looduses ja inimtegevuses.

Aine olekute muutumine

kirjeldab kaste, udu ja härmatise tekkimist; Sulamine ja tahkumine.

rakendab seaduspärasusi: aine sulamiseks, aurumiseks ja sublimeerumiseks kulub soojust; Aurumine ja kondenseerumine.

tahkumisel, kondenseerumisel ja härmastumisel vabaneb soojust. Veeaur õhus. Küllastunud niiskus.

Sublimeerumine ja härmastumine.

Kaste, udu ja härmatis.

Siseenergia muutumine aine oleku muutumisel.

Vee paisumine külmumisel ja sellega seotud nähtused looduses.

7.5. Ainekava. Bioloogia kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Õpilane

- 1) tunneb huvi bioloogia ja teiste loodusteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest ja seostest igapäevaelus ning inimühiskonna ja tehnoloogia arengus;
- 2) suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse, väärtustades bioloogilist mitmekesisust, jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning säästva arengu põhimõtteid;
- 3) on omandanud ülevaate elusloodusest, selle olulisematest protsessidest, organismide omavahelistest suhetest ja seostest eluta keskkonnaga ning kasutab korrektset bioloogiaalast sõnavara;
- 4) lahendab probleeme, rakendades selleks muu hulgas loodusteaduslikku meetodit, ning langetab otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele, eetilise-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele;
- 5) planeerib, teeb ja analüüsib loodusteaduslikke uuringuid ning esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab erinevaid infoallikaid ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet;
- 7) kasutab bioloogiat õppides tehnoloogiavahendeid, sh IKT võimalusi;
- 8) saab ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest ning bioloogiateadmiste ja -oskuste vajalikkusest erinevates töövaldkondades;
- 9) arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, loovust ja süsteemset mõtlemist ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppeaine kirjeldus

Bioloogia võimaldab saada tervikülevaade eluslooduse mitmekesisuse, ehituse ja talitluse, pärilikkuse, evolutsiooni ja ökoloogia ning elukeskkonna kaitse printsiipidest, omandada bioloogia haruteadustes kasutatavad põhimõisted ning tutvustada inimese eripära ja tervislikke eluviise.

Bioloogiateadmised omandatakse suurel määral teaduslikule meetodile tuginevate uurimuslike ülesannete kaudu, mille vältel õpilased saavad probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, katsete või vaatluste planeerimise ja korraldamise ning tulemuste analüüsi ja tõlgendamise oskused.

Õppe- ja kasvatusesmärgid III kooliastmes – 9. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

- 1) saab aru eluslooduse tähtsamatest protsessidest ning organismide omavahelistest suhetest ja seostest eluta keskkonnaga ning kasutab korrektset bioloogiaalast sõnavara;
- 2) on omandanud süsteemse ülevaate eluslooduse objektidest, nende ehituse ja talitluse kooskõlast ning väärtustab looduslikku mitmekesisust;
- 3) kasutab bioloogiategadmisi ja loodusteaduslikku meetodit, lahendades eluslooduse ja igapäevaelu probleeme, ning langetab asjatundlikke otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele ja eetilise-moraalsetele seisukohtadele ning õigusaktidele;
- 4) plaanib, teeb ja analüüsib tulemuslikult eakohaseid loodusteaduslikke uuringuid ning esitab saadud tulemusi otstarbekas vormis;
- 5) kasutab bioloogiaalase info allikaid, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda tulemuslikult eluslooduses toimuvaid protsesse selgitades, objekte kirjeldades ning probleeme lahendades;
- 6) kasutab bioloogiat õppides otstarbekalt tehnoloogia vahendeid, sh IKT võimalusi;
- 7) on omandanud ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest ning kasutab bioloogiaalaseid teadmisi ja oskusi elukutsevalikul;
- 8) teadvustab bioloogia, tehnoloogia ja ühiskonna vastastikuseid seoseid ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

III kooliastme bioloogia õpitulemused ja õppesisu

7. klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Õpilane 1) selgitab bioloogiategadmiste seost teiste loodusteaduste ja igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga; 2) analüüsib bioloogiategadmiste ja -oskuste vajalikkust erinevates elukutsetes; 3) võrdleb loomade, taimede, seente, algloomade ja bakterite välistunnuseid;	Bioloogia uurimisvaldkond 8 tundi Õppesisu: <ul style="list-style-type: none">• Bioloogia sisu ja seos teiste loodusteadustega ning roll tänapäeva tehnoloogia arendamisel.• Bioloogia peamised uurimismeetodid: vaatlused ja eksperimendid.• Loodusteadusliku meetodi etapid ja rakendamine. Organismide jaotamine loomadeks, taimedeks, seenteks, algloomadeks ja bakteriteks, nende välistunnuste võrdlus.

<p>4) jaotab organisme nende pildi ja kirjelduse alusel loomadeks, taimedeks ning seenteks;</p> <p>5) seostab eluavaldused erinevate organismi-rühmadega selgitades, kuidas elutunnused avalduvad taimedel, loomadel, seentel ja bakteritel;</p> <p>6) teeb märgpreparaate ning kasutab neid uurides valgusmikroskoopi;</p> <p>7) väärtustab usaldusväärseid järeldusi tehes loodusteaduslikku meetodit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eri organismirühmade esindajate eluavaldused. <p>Põhimõisted: bioloogia, organism, vaatlus, eksperiment</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Märgpreparaadi valmistamine ning erinevate objektide võrdlemine mikroskoobiga. 2. Eri organismirühmade välistunnuste võrdlemine reaalse objektide või veebist saadud info alusel.
<p>Õpilane</p> <p>1) seostab imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade välistunnuseid nende elukeskkonnaga;</p> <p>2) analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte tähtsust sõltuvalt nende elupaigast ja -viisist;</p> <p>3) analüüsib erinevate selgroogsete loomade osa looduses ja inimtegevuses;</p> <p>4) leiab ning analüüsib infot loomade kaitse, püügi ja jahi kohta;</p> <p>5) väärtustab selgroogsete loomade kaitsmist.</p>	<p>Selgroogsete loomade tunnused 11 tundi</p> <p>Õppis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks. • Selgroogsete loomade välistunnuste seos elukeskkonnaga. • Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas. • Selgroogsete loomade juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist. • Imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade osa looduses ning inimtegevuses. • Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. • Selgroogsete loomade roll ökosüsteemides. <p>Põhimõisted: selgroogne loom, selgrootu loom, meeleeelund, elukeskkond, elupaik</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p>

	Selgroogsete loomade elutegevuse analüüsimine ja nende mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses.
<p>Õpilane</p> <p>1) analüüsib aine- ja energiavahetuse erinevate protsesside omavahelisi seoseid ning selgitab nende avaldumist looduses ja inimese igapäevaelus;</p> <p>2) seostab toidu hankimise viisi ja seedeelundkonna eripära selgroogse looma toiduobjektidega;</p> <p>3) selgitab erinevate selgroogsete loomade hingamiselundite talitlust;</p> <p>4) võrdleb püsi- ja kõigusoojaseid organisme ning toob nende kohta näiteid;</p> <p>5) analüüsib selgroogsete eri rühmade südame ehituse ja vereringe eripära ning seostab neid püsi- ja kõigusoojasusega;</p> <p>6) võrdleb selgroogsete loomade kohastumusi püsiva kehatemperatuuri tagamisel;</p> <p>7) hindab ebasoodsate aastaegade üleelamise viise selgroogsetel loomadel.</p>	<p>Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus</p> <p>10 tundi</p> <p>Õppesisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid. • Toiduobjektidest tingitud erinevused taim- ja loomtoidulistel ning segatoidulistel selgroogsetel loomadel. • Toidu hankimise viisid ja nendega seonduvad kohastumused. • Selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg. • Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees ja kopsud õhkkonnas elavatel organismidel, kopsude eripära lindudel, naha kaudu hingamine. • Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused. • Selgroogsete loomade eri rühmade südame ja vereringe võrdlus ning ebasoodsate aastaegade üleelamise viisid. <p>Põhimõisted:</p> <p>ainevahetus, hingamine, seedimine, organ, süda, suur vereringe, väike vereringe, lõpus, kops, õhukott, magu, soolestik, kloak, püsisoojane, kõigusoojane, loomtoidulisus, taimtoidulisus, segatoidulisus, lepiskala, röövkala, röövloom, saakloom</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Valikuliselt uurimuslik töö arvutikeskkonnas toidu või hapniku mõjust organismide elutegevusele.</p>
Õpilane	Selgroogsete loomade paljunemine ja areng

<p>1) analüüsib selgroogsete loomade rühmade kehasisese ja kehavälise viljastumise ning lootelise arengu eeliseid ning toob selle kohta näiteid;</p> <p>2) toob näiteid selgroogsete loomade kohta, kel esineb kehasisene või kehaväliline viljastumine;</p> <p>3) hindab otsese ja moondega arengu tähtsust ning toob selle kohta näiteid;</p> <p>4) võrdleb noorte selgroogsete loomade eri rühmade toitmise, kaitsmise ja õpetamise olulisust.</p>	<p>6 tundi</p> <p>Õppesisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selgroogsete loomade paljunemist mõjutavad tegurid. • Kehasisese viljastumise võrdlus kehavälisega. • Erinevate selgroogsete loomade kehasisese ja kehavälise lootelise arengu võrdlus. • Sünnitus ja lootejärgne areng. • Moondega ja otsese arengu võrdlus. • Järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel ning hoolitsemisvajaduse seos paljunemise ja arengu eripäraga. <p>Põhimõisted:</p> <p>lahksugulisus, suguline paljunemine, munarakk, seemnerakk, viljastumine, kehasisene viljastumine, kehaväliline viljastumine, haudumine, otsene areng, moondega areng.</p>
---	---

8. klass

<p>Õpilane</p> <p>1) võrdleb eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust, paljunemisviisi, kasvukohta ja levikut;</p> <p>2) analüüsib taimede osa looduse kui terviksüsteemi jätkusuutlikkuse tagamisel ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid;</p> <p>3) selgitab, kuidas on teadmised taimedest vajalikud paljude elukutsete esindajatele;</p>	<p>Taimede tunnused ja eluprotsessid (20 tundi)</p> <p>Õppesisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taimede peamised ehituslikud ja talitluslikud erinevused võrreldes selgroogsete loomadega. • Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned. • Taimede osa looduses ja inimtegevuses. • Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed. • Eri taimerühmadele iseloomuliku paljunemise, kasvukoha ja leviku võrdlus. • Taimeraku võrdlus loomarakuga. • Taime- ja loomaraku peamiste osade ehitus ning talitus. • Õistaimede organite ehituse ja talitluse kooskõla.
---	--

<p>4) eristab looma- ja taimerakku ning nende peamisi osi joonistel ja mikrofotodel;</p> <p>5) analüüsib õistaimede organite ehituse sõltuvust nende ülesannetest, taime kasvu-kohast ning paljunemise ja levimisviisist; seostab ainete liikumisega taimes;</p> <p>6) koostab ja analüüsib skeeme fotosünteesi lähteainetest, lõppproduktidest ja protsessi mõjutavatest tingimustest ning selgitab fotosünteesi osa taimede, loomade, seente ja bakterite elutegevuses;</p> <p>7) analüüsib sugulise ja mittedugulise paljunemise eeliseid erinevate taimede näitel, võrdleb erinevaid paljunemis-, tolmlemis- ja levimisviise ning toob nende kohta näiteid;</p> <p>8) suhtub taimedesse kui elusorganismidesse vastutustundlikult.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fotosünteesi üldine kulg, selle tähtsus ja seos hingamisega. • Tõusev ja laskuv vool taimedes. • Suguline ja mitteduguline paljunemine, putuk- ja tuul- tolmlajate taimede võrdlus, taimede kohastumus levimiseks, sh loom- ja tuulleviks. • Seemnete idanemiseks ja taimede arenguks vajalikud tingimused. <p>Põhimõisted: rakk, rakukest, rakumembraan, rakutuum, mitokonder, klorofüll, kloroplast, kromoplast, vakuool, kude, õhulõhe, tõusev vool, laskuv vool, fotosüntees, anorgaaniline aine, orgaaniline aine, õis, tolmuks, emakas, tolmlamine, seeme, vili, käbi, mitteduguline paljunemine, eoseline paljunemine, eos, vegetatiivne paljunemine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Taimede mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses. 2. Fotosünteesi mõjutavate tegurite uurimine praktilise töö või arvutimudeliga.
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) võrdleb seeni taimede ja selgroogsete loomadega; 2) iseloomustab seente ehituslikku ja talituslikku mitmekesisust ning toob selle kohta näiteid; 3) selgitab seente ja samblike paljunemise viise ning arenguks vajalikke tingimusi; 4) analüüsib parasiitluse ja sümbioosi osas looduses; 	<p>Seente tunnused ja elutsessid (12 tundi)</p> <p>Õppesisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Seente välisehituse ja peamiste talitluste võrdlus taimede ja loomadega. Seente välisehituse mitmekesisus tavalisemate kott- ja kandseente näitel. • Seente paljunemine eoste ja pungumise teel. • Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos. Eoste levimisviisid ja idanemiseks vajalikud tingimused. • Käärimiseks vajalikud tingimused.

<p>5) selgitab samblikke moodustavate seente ja vetikate vastastikmõju;</p> <p>6) põhjendab, miks samblikud saavad asustada kasvukohti, kus taimed ei kasva;</p> <p>7) analüüsib seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid;</p> <p>8) väärtustab seeni ja samblikke eluslooduse oluliste osadena</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine. • Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm. • Samblike mitmekesisus, nende erinevad kasvuvormid ja kasvukohad. • Samblike toitumise eripära, uute kasvukohtade esmaasustamine. • Seente ja samblike osa looduses ning inimtegevuses. <p>Põhimõisted: ainurakne, hulkrakne, käärimine, pungumine, sümbioos, mükoriisa</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Seente välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale. 2. Seente ehituse uurimine mikroskoobiga. 3. Uurimuslik töö hallitus- või pärmseente arengut mõjutavate tegurite leidmiseks. 4. Praktiline töö või arvutimudeli kasutamine õhu saastatuse hindamiseks samblike leviku alusel
<p>Õpilane</p> <p>1) võrdleb erinevate selgrootute loomade kohastumusi seoses elukeskkonnaga;</p> <p>2) analüüsib erinevate selgrootute loomade osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid;</p> <p>3) seostab liikumisorganite ehitust selgrootute loomade eri rühmadele iseloomulike liikumisviiside ja elupaigaga;</p> <p>4) analüüsib selgrootute loomade rühmade esindajate erinevate meelte</p>	<p>Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid (14 tundi)</p> <p>Õppesisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Selgrootute loomade üldiseloomustus ja võrdlus selg-roogsetega. • Käsnade, ainuõssete, usside, limuste, lüljalgsete ja okasnahksete peamised välistunnused, levik ning tähtsus looduses ja inimese elus. • Lüljalgsete (koorikloomade, ämblikulaadsete ja putukate) välisehituse võrdlus. • Tavalisemate putukarühmade ja limuste välistunnuste erinevused. • Vabalt elavate ning parasiitse eluviisiga selgrootute loomade kohastumused hingamiseks ja toitumiseks.

<p>arengutaset seonduvalt elupaigast ja toitumisviisist;</p> <p>5) analüüsib lahk- ja liitsugulisuse eeliseid</p> <p>selgrootute loomade erinevatel rühmadel;</p> <p>6) hindab otsese, täis- ja vaegmoondelise arengu eeliseid ning toob nende kohta näiteid;</p> <p>7) selgitab parasiitse eluviisiga organismide arengu vältel peremeesorganismi, toidu-objekti ja/või elupaiga vahetamise vajalikkust;</p> <p>8) väärtustab selgrootuid loomi eluslooduse olulise osana</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Selgrootute hingamine lõpuste, kopsude ja trahheedega. • Selgrootute loomade erinevad toiduhankimise viisid ja organid. • Usside, limuste ning lüljalgsete liitja lahksugulisus. • Peremeesorganismi ja vaheperemehe vaheldumine usside arengus. • Paljunemise ja arengu eripära otsese, täismoondelise ning vaegmoondelise arenguga loomadel. <p>Põhimõisted: trahhee, lihtsilm, liitsilm, suised, kombits, tundel, liitsugulisus, täismoondega areng, vaegmoondega areng, vastne, parasitism, peremees, vaheperemees</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Selgrootute loomarühmade iseloomulike välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale. 2. Lüljalgsete loomade välistunnuste võrdlemine luubi või mikroskoobiga. 3. Praktiline töö või arvutimudeli kasutamine keskkonna saastatuse hindamiseks selgrootute leviku alusel
<p>Õpilane</p> <p>1) võrdleb bakterite ja algloomade ehitust loomade ja taimedega ning viiruste ehituslikku eripära rakulise ehitusega;</p>	<p>Mikroorganismide ehitus ja eluprotsessid</p> <p>11 tundi</p> <p>Õppsisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bakterite ja algloomade põhitunnuste võrdlus loomade ning taimedega. • Vabalt elavate ja parasiitse eluviisiga mikroorganismide levik ning tähtsus.

<p>2) selgitab bakterite ja algloomade levikut erinevates elupaikades, sh aeroobses ja anaeroobses keskkonnas;</p> <p>3) analüüsib ning selgitab bakterite ja algloomade tähtsust looduses ja inim-tegevuses;</p> <p>4) selgitab toidu bakteriaalse riknemise eest kaitsmiseviise;</p> <p>5) hindab kiire paljunemise ja püsieoste moodustumise tähtsust bakterite levikul;</p> <p>6) teab, kuidas vältida inimese sagedasemaid bakter- ja viirushaigusi, ning väärtustab tervislikke eluviise;</p> <p>7) selgitab mikroorganismidega seotud elukutseid;</p> <p>8) väärtustab bakterite tähtsust looduses ja inimese elus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bakterite aeroobne ja anaeroobne eluviis ning parasitism. • Käärimiseks vajalikud tingimused. • Bakterite paljunemine ja levik. • Bakterhaigustesse nakatumine ja haiguste vältimine. • Bakterite osa looduses ja inimtegevuses. • Viiruste ehituslik ja talitluslik eripära. Viirustega nakatumine, peiteaeg, haigestumine ja tervenemine • Mikroorganismidega seotud elukutsed. <p>Põhimõisted: bakter, algloom, viirus, silmtäpp, pooldumine, aeroobne eluviis, anaeroobne eluviis</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bakterite leviku hindamine bakterikultuuri kasvatamisega. 2. Bakterite elutegevust mõjutavate tegurite uurimine arvutimudeliga
<p>Õpilane</p> <p>1) selgitab populatsioonide, liikide, ökosüsteemide ja biosfääri struktuuri ning toob selle kohta näiteid;</p> <p>2) selgitab loodusliku tasakaalu kujunemist ökosüsteemides, hindab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju populatsioonide ja ökosüsteemide muutumisele ning võimalusi lahendada keskkonnaprobleeme;</p>	<p>Ökoloogia ja keskkonnakaitse</p> <p>13 tundi</p> <p>Õppesisu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organismide jaotamine liikidesse. • Populatsioonide, ökosüsteemi ja biosfääri struktuur. • Looduslik tasakaal. • Eluta ja eluslooduse tegurid (ökoloogilised tegurid) ning nende mõju eri organismirühmadele. • Biomassi juurdekasvu püramiidi moodustumine ning toiduahela lülide arvukuse leidmine. • Inimmõju populatsioonidele ja ökosüsteemidele. • Bioloogilise mitmekesisuse tähtsus. • Liigi- ja elupaigakaitse Eestis. • Inimtegevus keskkonnaprobleemide lahendamisel.

<p>3) analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot ökoloogiliste tegurite mõju kohta organismide arvukusele;</p> <p>4) hindab liigisisese ja liikidevahelise konkurentsi tähtsust loomade ning taimede näitel;</p> <p>5) lahendab biomassi püramiidi ülesandeid;</p> <p>6) lahendab bioloogilise mitmekesisuse kaitsega seotud dilemmaprobleeme;</p> <p>7) väärtustab bioloogilist mitmekesisust ning suhtub vastutustundlikult ja säästvalt erinevatesse ökosüsteemidesse ning elupaikadesse</p>	<p>Põhimõisted: liik, populatsioon, levila, ökosüsteem, kooslus, eluta looduse tegurid, eluslooduse tegurid, aineringe, konkurents, looduslik tasakaal, keskkonnakaitse, looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus, biosfäär</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Praktiline uuring populatsioonide arvukuse sõltuvuse kohta ökoloogilistest teguritest. 2. Arvutimudeliga seoste leidmine toiduahela lülide arvukuse ja biomassi juurdekasvu vahel. 3. Biomassi püramiidi ülesannete lahendamine. 4. Loodusliku tasakaalu muutumise seaduspärasuste uurimine arvutimudeliga
---	---

9. klass

<p>Õpilane</p> <p>1) seostab inimese elundkondi nende põhiülesannetega;</p> <p>2) selgitab naha ülesandeid;</p> <p>3) analüüsib naha ehituse ja talitluse kooskõla kompimis-, kaitse, termo-regulatsiooni- ja eritusfunktsiooni täites;</p> <p>4) väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi.</p>	<p>Inimese elundkonnad (4 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inimese elundkondade põhiülesanded. ▪ Naha ehitus ja ülesanded infovahetuses väliskeskkonnaga. <p>Põhimõisted:</p> <p>tugi- ja liikumiselundkond, seedeelundkond, närvisüsteem, vereringe, hingamiselundkond, erituselundkond, suguelundkond, nahk.</p>
<p>Õpilane</p>	<p>Luud ja lihased (6 tundi)</p>

<p>1) eristab joonisel või mudelil inimese skeleti peamisi luid ning lihaseid;</p> <p>2) võrdleb imetaja, linnu, kahepaikse, roomaja ja kala luustikku;</p> <p>3) seostab luude ja lihaste ehitust ning talitlust;</p> <p>4) selgitab luudevaheliste ühenduste tüüpe ja toob nende kohta näiteid;</p> <p>5) võrdleb sile-, vööt- ja südamelihaste ehitust ning talitlust;</p> <p>6) selgitab luumurru ning lihase venituse ja rebendi olemust ning nende tekkepõhjusti;</p> <p>7) analüüsib treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale;</p> <p>8) peab oluliseks enda tervislikku treenimist.</p>	<p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Luude ja lihaste osa inimese ning teiste selgroogsete loomade tugi- ja liikumiselundkonnas. ▪ Luude ehituslikud iseärasused. ▪ Luudevaheliste ühenduste tüübid ja tähtsus. Inimese luustiku võrdlus teiste selgroogsete loomadega. ▪ Lihaste ehituse ja talitluse kooskõla. ▪ Luu- ja lihaskoe mikroskoopiline ehitus ning selle seos talitlusega. ▪ Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. ▪ Luumurdude, lihasvenituste ja -rebendite olemus ning tekkepõhjused. <p>Põhimõisted: toes, luu, lihas, liiges.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>1. Loomsete kudede ehituse võrdlemine mikroskoobiga.</p>
<p>Õpilane</p> <p>1) analüüsib inimese vereringeelundkonna jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel elundkonna talitlust</p> <p>2) seostab erinevate veresoonte ja vere koostisosade ehituslikku eripära nende talitlusega;</p> <p>3) selgitab viiruste põhjustatud muutusi raku elutegevuses ning immuun-süsteemi osa bakter- ja viirushaiguste tõkestamisel ning neist tervenemisel;</p>	<p>Vereringe (8 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Südame ning suure ja väikese vereringe osa inimese aine- ja energiavahetuses. ▪ Inimese ja teiste imetajate vereringeelundkonna erisused võrreldes teiste selgroogsete loomadega. ▪ Erinevate veresoonte ehituslik ja talitluslik seos. ▪ Vere koostisosade ülesanded. ▪ Vere osa organismi immuunsüsteemis. ▪ Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus. ▪ Immuunsüsteemi ja vaksineerimise osa bakter- ja viirus-haiguste vältimisel.

<p>4) väärtustab tervislikke eluviise, mis väldivad HIViga nakatumist;</p> <p>5) selgitab treeningu mõju vereringe-elundkonnale;</p> <p>6) seostab inimese sagedasemaid südame- ja veresoonkonnahaigusi nende tekkepõhjustega;</p> <p>7) väärtustab südant, vereringe-elundkonda ja immuun-süsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS. ▪ Treeningu mõju vereringeelundkonnale. ▪ Südamelihase ala- ja ülekoormuse tagajärjed. ▪ Veresoonte lupjumise ning kõrge ja madala vererõhu põhjused ja tagajärjed. <p>Põhimõisted:</p> <p>veresoon, arter, veen, kapillaar, arteriaalne veri, venoosne veri, vererõhk, elektrokardiogramm, hemoglobiin, punane vererakk, valge vererakk, vereliistak, vereplasma, hüübimine, lümf, lümfisõlm, antikeha, immuunsus, immuunsüsteem, HIV, AIDS.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>Uurimuslik töö füüsilise koormuse mõjust pulsile või vererõhule.</p>
<p>Õpilane</p> <p>1) koostab ja analüüsib seedeelundkonna ehituse jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist;</p> <p>2) selgitab valkude, rasvade, süsivesikute, vitamiinide, mineraalainete ja vee ülesandeid inimorganismis ning nende üle- või alatarbimisega kaasnevat probleeme;</p> <p>3) hindab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel;</p> <p>4) järgib tervisliku toitumise põhimõtteid.</p>	<p>Seedimine ja eritamine (6 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inimese seedeelundkonna ehitus ja talitus. ▪ Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid. ▪ Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed. ▪ Neerude üldine tööpõhimõte vere püsiva koostise tagamisel. ▪ Kopsude, naha ja soolestiku eritamisülesanne. <p>Põhimõisted: ensüüm, vitamiin, sülg, maks, sapp, peensool, jämesool, neer, uriin.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>1. Inimese energiavajadust mõjutavate tegurite</p>

	uurimine praktilise tööga või arvutimudeliga. 2. Isikliku toitumisharjumuse analüüs.
<p>Õpilane</p> <p>1) analüüsib hingamiselundkonna ehituse ja talitluse kooskõla;</p> <p>2) koostab ning analüüsib jooniseid ja skeeme hingamiselundkonna ehitusest ning sisse- ja väljahingatava õhu koostisest ning selgitab nende alusel hingamise olemust;</p> <p>3) analüüsib treeningu mõju hingamis-elundkonnale;</p> <p>4) selgitab hingamiselundite levinumate haiguste tekkepõhjusti ja haiguste vältimise võimalusi;</p> <p>5) suhtub vastutustundlikult oma hingamis-elundkonna tervisesse</p>	<p>Hingamine (5 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hingamiselundkonna ehituse ja talitluse seos. ▪ Sisse- ja väljahingatava õhu koostise võrdlus. ▪ Hapniku ülesanne rakkudes. ▪ Organismi hapnikuvajadust määravad tegurid ja hingamise regulatsioon. ▪ Treeningu mõju hingamiselundkonnale. ▪ Hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine. <p>Põhimõisted: hingetoru, kopsutoru, kopsusomp, hingamiskeskus, raku hingamine.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>Praktilise töö või arvutimudeliga kopsu mahu, hingamissügavuse ja -sageduse ning omastatava hapniku hulga seoste uurimine.</p>
<p>Õpilane</p> <p>1) võrdleb naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust;</p> <p>2) võrdleb inimese muna- ja seemnerakkude ehitust ning arengut;</p> <p>3) selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi;</p> <p>4) analüüsib munaraku viljastumist mõjutavaid tegureid;</p> <p>5) lahendab pere planeerimisega</p>	<p>Paljunemine ja areng (9 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. ▪ Muna- ja seemnerakkude küpsemine. ▪ Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused. ▪ Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus. ▪ Pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid. ▪ Inimorganismi talitluslikud muutused sünnist surmani.

<p>seotud dilemmaprobleeme;</p> <p>6) selgitab muutusi inimese loote arengus;</p> <p>7) seostab inimorganismi anatoomilisi vanuselisi muutusi talitluslike muutustega;</p> <p>8) hindab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu.</p>	<p>Põhimõisted:</p> <p>emakas, munasari, seemnesari, munand, ovulatsioon, sperma, munajuha, loode, platsenta, nabanöör, sünnitamine, kliiniline surm, bioloogiline surm.</p>
<p>Õpilane:</p> <p>1) selgitab kesk- ja piirdeärrisüsteemi põhiülesandeid;</p> <p>2) seostab närviraku ehitust selle talitlusega;</p> <p>3) koostab ja analüüsib refleksikaare skeeme ning selgitab nende alusel selle talitlust;</p> <p>4) seostab erinevaid sisenõrenäärmeid nende toodetavate hormoonidega;</p> <p>5) kirjeldab hormoonide ülesandeid ja toob nende kohta näiteid;</p> <p>6) selgitab närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis;</p> <p>7) suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse.</p>	<p>Talitluste regulatsioon (8 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kesk- ja piirdeärrisüsteemi ehitus ning ülesanded. ▪ Närviraku ehitus ja raku osade ülesanded. ▪ Refleksikaare ehitus ja talitus. ▪ Närvisüsteemi tervishoid. ▪ Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded. ▪ Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel. ▪ Närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis. <p>Põhimõisted:</p> <p>peaaju, seljaaju, närv, närvirakk, retseptor, närviimpulss, dendriit, neuriit, refleks, sisenõrenäärmed, hormoon.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>1. Uurimuslik töö reaktsioonikiirust mõjutavate tegurite määramiseks ja õpilaste reaktsioonikiiruste võrdlemiseks.</p> <p>2. Refleksikaare töö uurimine arvutimudeliga.</p>

<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib silma osade ja suuraju nägemiskeskuse koostööd nägemisaistingu tekkimisel ning tõlgendamisel;</p> <p>2) selgitab kaug- ja lühinägelikkuse tekkepõhjusti ning nägemishäirete vältimise ja korrigeerimise viise;</p> <p>3) seostab kõrva ehitust kuulmis- ja tasakaalumeelega;</p> <p>4) võrdleb ning seostab haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehitust ning talitlust;</p> <p>5) väärtustab meeleelundeid säästvat eluviisi</p>	<p>Infovahetus väliskeskkonnaga (7 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Silma ehituse ja talitluse seos. ▪ Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine. ▪ Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega. ▪ Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. ▪ Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed. <p>Põhimõisted:</p> <p>pupill, lääts, võrkkest, vikerkest, kollatähn, kepike, kolvike, lühinägevus, kaugelenägevus, väliskõrv, keskkõrv, sisekõrv, kõrvalest, trummikile, kuulmeluud, kuulmetõri, tigu, poolringkanalid.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uurimuslik töö meeleelundite tundlikkuse määramiseks. 2. Nägemisaistingu tekke ja kuulmise uurimine arvutimudeliga.
<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib pärilikkuse ja muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel;</p> <p>2) selgitab DNA, geenide ning kromosoomide seost ja osa pärilikkuses ning geenide pärandumist ja avaldumist;</p> <p>3) lahendab dominantsete ja retsessiivsete geenialleelide avaldumisega seotud lihtsamaid geneetikaülesandeid;</p> <p>4) hindab päriliku ja mittepäriliku muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel ning analüüsib diagrammidel</p>	<p>Pärilikkus ja muutlikkus (10 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pärilikkus ja muutlikkus organismide tunnuste kujunemisel. ▪ DNA, geenide ja kromosoomide osa pärilikkuses. ▪ Geenide pärandumine ja nende määratud tunnuste avaldumine. ▪ Lihtsamate geneetikaülesannete lahendamine. ▪ Päriliku muutlikkuse tähtsus. ▪ Mittepäriliku muutlikkuse tekkepõhjust ja tähtsus. ▪ Organismide pärilikkuse muutmise võimalused ning sellega kaasnevad teaduslikud ja eetilised küsimused. ▪ Pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste võrdlus ning haigestumise vältimine.

<p>ja tabelites esitatud infot mittepäriliku muutlikkuse ulatusest;</p> <p>5) hindab organismide geneetilise muutmise võimalusi, tuginedes teaduslikele ja teistele olulistele seisukohtadele;</p> <p>6) analüüsib pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste vältimise võimalusi;</p> <p>7) kirjeldab geenitehnoloogia tegevusvaldkondi ning sellega seotud elukutseid;</p> <p>8) suhtub mõistvalt inimeste pärilikku ja mittepärilikku mitmekesisusse.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geenitehnoloogia tegevusvaldkond ja sellega seotud elukutsed. <p>Põhimõisted:</p> <p>pärilik muutlikkus, mittepärilik muutlikkus, mutatsioon, kromosoom, DNA, geen, dominantsus, retsessiivsus, geenitehnoloogia.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pärilikkuse seaduspärasuste avaldumise ja muutlikkuse tekkemehhanismide uurimine arvutimudeliga. 2. Uurimuslik töö mittepäriliku muutlikkuse ulatusest vabalt valitud organismide tunnuste põhjal.
<p>Õpilane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) selgitab bioloogilise evolutsiooni olemust ja toob selle kohta näiteid; 2) toob näiteid evolutsiooni tõendite kohta; 3) seostab olelusvõitlust loodusliku valikuga; 4) analüüsib liikide tekke ja muutumise üldist kulgu; 5) hindab suuremate evolutsiooniliste muutuste osa organismide mitmekesisumises ja levikus; 6) võrdleb inimese ja teiste selgroogsete evolutsiooni; 7) seostab evolutsiooniteooria seisukohti loodusteaduste arenguga. 	<p>Evolutsioon (7 tundi)</p> <p>Õppesisu</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bioloogilise evolutsiooni olemus, põhisuunad ja tõendid. ▪ Loodusliku valiku kujunemine olelusvõitluse tagajärjel. ▪ Liikide teke ja muutumine. ▪ Kohastumise tähtsus organismide evolutsioonis. ▪ Evolutsiooni olulisemad etapid. Inimese evolutsiooni eripära. <p>Põhimõisted:</p> <p>evolutsioon, looduslik valik, olelusvõitlus, kohastumine, kohastumus, ristumisbarjäär, fossiil.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>Evolutsioonitegurite uurimine arvutimudeliga.</p>

7.6. Ainekava. Geograafia kolmas kooliaste

7. klass

Õppe – ja kasvatusesmärgid:

- 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- 3) väärtustab nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- 4) mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressurssidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale; suhtub vastutustundlikult keskkonda, järgides säästva arengu põhimõtteid;
- 5) rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades, planeerib ja teeb uurimistöid, vaatlusi ja mõõdistamisi ning tõlgendab ja esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat geograafiainfot ning loeb ja mõtestab lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafiateadmiste ja –oskuste vajalikkust erinevates töövaldkondades;
- 8) mõistab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse olulisust igapäevaelus, on loov ning motiveeritud elukestvaks õppeks

Õppeaine kirjeldus

Geograafia on integreeritud õppeaine, mis kuulub nii loodus- (loodusgeograafia) kui ka sotsiaalteaduste (inimgeograafia) hulka. Geograafia õppimisel areneb õpilaste loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane kirjaoskus. Geograafiat õppides tuginetakse loodusõpetuses omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele ning tehakse tihedat koostööd matemaatika, füüsika, bioloogia, keemia, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega. Geograafiat õppides kujuneb arusaam Maast kui tervikust, keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Olulisel kohal on igapäevaelu probleemide lahendamise ja põhjendatud otsuste tegemise oskused, mis aitavad toime tulla kiiresti muutuvast ühiskonnast. Geograafias ning teistes loodus- ja sotsiaalainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvale õppele.

Kooligeograafia peamine eesmärk on näidispiirkondade õppimise kaudu saada ülevaade looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikustest seostest. Rõhutatakse loodusliku ja kultuurilise mitmekesisuse säilimise olulisust ning selle uurimise vajalikkust. Õpilastel kujuneb arusaam teadusest kui protsessist, mis loob teadmisi ning annab selgitusi ümbritseva kohta. Seejuures arenevad õpilaste probleemide lahendamise ja uurimuslikud oskused. Geograafiat õppides on olulise tähtsusega arusaamise kujunemine inimese ja keskkonna vastastikustest seostest, loodusressursside piiratud ning nende ratsionaalse kasutamise vajalikkusest. Areneb õpilaste keskkonnateadlikkus, võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu idee ning kujunevad keskkonda väärtustavad hoiakud. Keskkonda käsitletakse kõige laiemas tähenduses, mis hõlmab nii loodus-, majandus-, sotsiaalse kui ka kultuurilise keskkonna. Geograafial on tähtis roll õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises. Maailma looduse, rahvastiku ja kultuurigeograafia seostatud käsitlemine on aluseks mõistvale ning tolerantsele suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuri ning traditsioonidesse. Eesti geograafia õppimine loob aluse kodumaa looduse, ajaloo ja kultuuripärandi väärtustamisele. Globaliseeruva maailma karmistuvast konkurentsist toimetulekuks peab inimene oma eluks, eelkõige õppimiseks, töötamiseks ja puhkamiseks tundma järjest paremini maailma eri piirkondi ning nende majandust, kultuuri ja traditsioone. Geograafiaõpetus aitab kujundada õpilase enesemääratlust aktiivse kodanikuna Eestis, Euroopas ja maailmas. Geograafiat õppides omandavad õpilased kaardilugemise ja infotehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva mobiilses ühiskonnas kiiresti kasvab. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ning õpilase igapäevaelu ja kodukohaga seostatult. Õppes lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimete mitmekülgsest arendamisest, suurt tähelepanu pööratakse õpilaste õpimotivatsiooni kujundamisele. Selle saavutamiseks kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme: probleem- ja uurimuslikku õpet, projektõpet, arutelu, ajurünnakuid, rollimänge, õuesõpet, õppekäike jne. Kõigis õppeetappides kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ja IKT võimalusi. Uurimusliku õppega omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, mõõdistamise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Olulisel kohal on erinevate teabeallikate, sh interneti kasutamise ja neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskus.

Õppe – ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

Loodusteaduslik pädevus

Loodusteaduslik pädevus väljendub loodusteaduste – ja tehnoloogiaalases kirjaoskuses, mis hõlmab oskust vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalses keskkonnas (edaspidi keskkond) eksisteerivaid objekte ja protsesse, analüüsida keskkonda kui terviksüsteemi, märgata selles esinevaid probleeme ning kasutada neid lahendades loodusteaduslikku meetodit, võtta vastu igapäevaelulisi keskkonnaalaseid pädevaid otsuseid ja prognoosida nende mõju, arvestades nii loodusteaduslikke kui ka sotsiaalseid aspekte, tunda huvi loodusteaduste kui maailmakäsitluse aluse ja areneva kultuurinähtuse vastu, väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutus-tundlikku ja säästvat eluviisi.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi keskkonna, selle uurimise ning loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna vastu ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 2) vaatleb, analüüsib ning selgitab keskkonna objekte ja protsesse, leiab nendevahelisi seoseid ning teeb üldistavaid järeldusi, rakendades loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi;
- 3) oskab märgata ja lahendada loodusteaduslikke probleeme, kasutades loodusteaduslikku meetodit, ning esitada saadud järeldusi kirjalikult ja suuliselt;
- 4) oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteaduslikke, majanduslikke, eetilisi-moraalseid seisukohti ja õigusakte ning prognoosida otsuste mõju;
- 5) kasutab loodusteaduste- ja tehnoloogialase info hankimiseks erinevaid, sh elektroonilisi allikaid, analüüsib ja hindab kriitiliselt neis sisalduva info õigsust ning rakendab seda probleeme lahendades;
- 6) on omandanud süsteemse ülevaate looduskeskkonnas toimuvatest peamistest protsessidest ning mõistab loodusteaduste arengut kui protsessi, mis loob uusi teadmisi ja annab selgitusi ümbritseva kohta ning millel on praktilisi väljundeid;
- 7) mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja erisusi, on omandanud ülevaate valdkonna elukutsetest ning rakendab loodusainetes saadud teadmisi ja oskusi elukutsevalikus;
- 8) väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgib tervislikke eluviise.
- 9) oskab otsida infot kodukoha(Vooremaa)

<p>3) kasutab trüki- ja arvutikaarte, et leida infot, kirjeldada protsesse ja nähtusi</p>	<p>Kaartide võrdlemine</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) leppemärkide kasutus 2) täpsus objektide kujutamisel <p>Maailma ja Euroopa poliitiline kaart</p> <p>Trüki – ja arvutikaardid, interaktiivsed kaardid</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Info leidmiseks interaktiivse kaardi kasutamine</p> <p><u>Praktiline töö:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> a) vahemaade mõõtmine b) aadressi järgi otsing c) koordinaatide määramine d) objektide leidmine ja tähistamine
<p>4) mõõdab vahemaid kaardil erinevalt esitatud mõõtkava kasutades ja looduses sammupaaride abil</p> <p>5)määrab suundi kaardil kaardivõrgu ja looduses kompassi järgi</p>	<p>Mõõtkava</p> <p>Suure – ja väikesemõõtkavalise kaardi võrdlemine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)vahemaade mõõtmine mõõtkava abil 2)vahemaade leidmine erineva mõõtkavaga kaartidel <p>Suundade määramine looduses ja kaardil</p>

<p>6)määrab etteantud koha geograafilised koordinaadid ja leiab koordinaatide järgi asukoha</p> <p>7)määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades</p> <p>8) koostab lihtsa plaani ettenähtud kohast</p>	<p>1)suundade määramine kaardil kaardivõrgu abil</p> <p>2)suundade määramine looduses kompassi abil</p> <p><u>Välitöö:</u></p> <p>a) ilmakaarte ja asimuudi määramine kompassiga</p> <p>b) Päikese näiva asendi seostamine ilmakaare ja kellaajaga</p> <p>c) vahemaa mõõtmine sammupaaridega</p> <p>Asukoht ja selle määramine, geograafilised koordinaadid</p> <p>1)geograafiliste koordinaatide määramine</p> <p>2)koha leidmine etteantud koordinaatide järgi</p> <p>3)kaardi abil etteantud paiga iseloomustamine(asend ekvaatori ja 0 – meridiaani suhtes, asend mandril või maailmajaos, asend ookeanide ja merede suhtes)</p> <p>Ajavööndid</p> <p>1)kellaaja erinevuste määramine ajavööndite kaardi abil</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p><u>Välitöö:</u> Lihtsa plaani või kooliümbruse kaardi koostamine</p>
---	---

GEOLOOGIA

Õpilane

1) teab põhimõisteid

2) kirjeldab jooniste abil Maa siseehitust ja toob toob näiteid selle uurimise võimalustest

3) iseloomustab etteantud jooniste ja kaartide laamade liikumist ning laamade servaaladel toimuvaid protsesse:

a) maavärinaid

b) näitab kaardil maavärinate esinemispiirkondi ja teab nende tekkepõhjust

c) iseloomustab pinnavormide teket

d) vulkaane

Põhimõisted: maakoor, vahevöö, tuum, mandriline ja ookeaniline maakoor, laam, kurrutus, magma, vulkaan, magmakolle, vulkaani lõõr, kraater, laava, tegutsev ja kustunud vulkaan, kuumaveeallikas, geiser, maavärin, murrang, seismilised lained, epitsenter, fookus, tsunami, murenemine, murendmaterjal, sete, settekivim, tardkivim, paljand, kivistis ehk fossiil.

Maa siseehitus

1) joonise abil Maa siseehituse iseloomustamine

2) ookeanilise ja mandrilise maakoore võrdlemine

Laamad ja laamade liikumine

1) jooniste abil laamade liikumisega kaasnevate geoloogiliste protsesside selgitamine

Maavärinad

2) kaardi abil maavärinate leviku iseloomustamine

Vulkaaniline tegevus

6. kaardi abil vulkaanide leviku iseloomustamine

2) inimeste elu ja majandustegevus seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades

<p>e) näitab kaardil vulkaanide esinemispiirkondi ja teab nende tekkepõhjusi</p> <p>f) toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades</p> <p>g) toob näiteid vulkaanide ja maavärinate tagajärgede kohta ning oskab võimaliku ohu korral käituda</p> <p>h) iseloomustab kivimite teket ning muutumist</p> <p>i) selgitab kivimite murenemist, murendmaterjali ärakannet ja settimist ning sette – ja tardkivimite teket</p>	<p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Teabeallikate põhjal lühiülevaate või esitluse koostamine ühest geoloogilisest nähtusest (maavärinast või vulkaanist) või mõne piirkonna iseloomustamine geoloogilisest aspektist.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Filmi vaatamine laamade liikumise, maavärinate, vulkaanide ja kivimite tekke kohta</p> <p>Kivimid ja nende teke</p> <p>näidiste ja piltide abil kivimite ja setetega tutvumine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Kivimite (liivakivi, lubjakivi, põlevkivi, kvisöe, graniidi) ja setete (liiva, kruusa, savi) iseloomustamine ning võrdlemine.</p>
<p><u>PINNAMOOD</u></p> <p>Õpilane</p>	

<p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) iseloomustab suuremõõtkavalise kaardi järgi pinnavorme ja pinnamoodi</p> <p>3) iseloomustab piltide, jooniste ja kaardi järgi etteantud koha pinnamoodi ja pinnavorme</p> <p>4) toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta mägistel ja tasastel aladel, mägedes liikumisega kaasnevatest riskidest ning nende vältimise võimalustest</p> <p>5) nimetab ja leiab kaardil mäestikud, mägismaad ja kõrgemad tipud</p> <p>6) nimetab ja leiab kaardil tasandikud (kiltmaad, madalikud, alamikud)</p>	<p>Põhimõisted: pinnamood ehk reljeef, samakõrgusjoon ehk horisontaal, absoluutne kõrgus, suhteline kõrgus, profiiljoon, pinnavorm, mägi, mäeahelik, mäestik, mägismaa, tasandik, kiltmaa, madalik, alamik, mandrilava, mandrinõlv, ookeani keskmäestik, süvik, erosioon, uhtorg.</p> <p>Pinnavormid ja pinnamood</p> <p>1) pinnavormide mõistekaardi koostamine</p> <p>Pinnamoe kujutamine kaartidel</p> <p>Mäestikud ja mägismaad</p> <p>Inimeste elu ja majanduslik tegevus mägise pinnaga aladel</p> <p>Töö maailma üldgeograafilise kaardiga, kaardilt mäestike, mägismaade, kõrgemate tippude leidmine ja nende märkimine kontuurkaardile:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>mäestikud</u> Skandinaavia, Alpid, Apenniinid, Püreneed, Uural, Kaukasus, Himaalaja, Andid, Kordiljeerid, Kaljumäestik, Apalatsid, Suur Veelahkmeahelik, Atlas • <u>mägismaad</u>: Tiibet, Brasiilia, Etioopia <p>Tasandikud</p> <p>Inimese elu ja majanduslik tegevus tasase pinnamoega aladel</p> <p>Töö maailma üldgeograafilise kaardiga, kaardilt tasandike leidmine ja nende märkimine kontuurkaardile:</p>
---	---

<p>7) kirjeldab joonise ja kaardi järgi maailmamere põhjareljeefi ning seostab ookeani keskaheliku ja süvikute paiknemise laamade liikumisega</p> <p>8) toob näiteid pinnavormide ja pinnamoe muutumisest erinevate tegurite (murenemise, tuule, vee, inimtegevuse) toimel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>tasandikud:</u> Ida – Euroopa lauskmaa, Lääne – Siberi lauskmaa, Kaspia alamik, Suur – Hiina tasandik, Mississippi madalik, Amazonase madalik, Kesk – Siberi kiltmaa, Mehhiko kiltmaa, Ida – Aafrika kiltmaa, Sahara kiltmaa <p>Maailmamere põhjareljeef</p> <p>Pinnamoe muutumine aja jooksul</p>
<p><u>RAHVASTIK</u></p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) iseloomustab etteantud riigi geograafilist asendit;</p> <p>3) nimetab ning näitab maailmakaardil suuremaid riike ja linnu; mandreid</p>	<p>Põhimõisted: riik, poliitiline kaart, geograafiline asend, rahvastik, rass, rahvastiku tihedus, linnastumine, linn, linnastu.</p> <p>Riigid maailma kaardil</p> <p>Mandrite ning suuremate riikide ja linnade näitamine maailma poliitilisel kaardil ning märkimine kontuurkaardile.</p> <p>Mandrid: Euraasia, Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Aafrika, Austraalia, Antarktis.</p> <p>Riigid: Euroopa riigid + Venemaa, Kasahstan, Jaapan, Hiina, India, Indoneesia, Austraalia, Brasiilia, Tšiili, Argentina, USA, Kanada,</p>

<p>4) toob näiteid rahvaste kultuurilise mitmekesisuse kohta ning väärtustab eri rahvaste keelt ja traditsioone;</p> <p>5) leiab kaardilt ja nimetab maailma tihedamalt ja hõredamalt asustatud alad ning iseloomustab rahvastiku paiknemist etteantud riigis</p> <p>6) iseloomustab kaardi ja jooniste järgi maailma või mõne piirkonna rahvaarvu muutumist;</p> <p>7) kirjeldab linnastumist, toob näiteid linnastumise põhjuste ja linnastumisega kaasnevate probleemide kohta</p> <p>8) oskab kasutada teabeallikat ja oskab iseloomustada riigi geograafilist asendit ja rahvastiku paiknemist</p>	<p>Mehhiko, Nigeeria, Sudaan, Egiptus, Maroko, Tuneesia.</p> <p>Linnad: Euroopa riikide pealinnad + Moskva, Peking, Shanghai, Tokyo, Mumbai, Kolkata, Manila, Jakarta, Kairo, Lagos, New York, Los Angeles, Mexico, Rio de Janeiro, Sao Paulo, Buenos Aires.</p> <p>Erinevad rassid ja rahvad</p> <p>Rahvastiku paiknemine ja tihedus</p> <p>Rühma- või paaristööna kaardi abil piirkondade/riikide rahvastiku tiheduse iseloomustamine/võrdlemine, asustuse paiknemist mõjutavate tegurite analüüsimine.</p> <p>Maailma rahvaarv ja selle muutumine</p> <p>Diagrammide ja graafikute lugemisoskuse harjutamine</p> <p>Linnastumine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe riigi üldandmete ja sümboolika leidmine, geograafilise asendi ja rahvastiku paiknemise iseloomustamine.</p>
---	--

8. klass

Õppe – ja kasvatusesmärgid:

- 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- 3) väärtustab nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- 4) mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressurssidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale; suhtub vastutustundlikult keskkonda, järgides säästva arengu põhimõtteid;
- 5) rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades, planeerib ja teeb uurimistöid, vaatlusi ja mõõdistamisi ning tõlgendab ja esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat geograafiainfot ning loeb ja mõtestab lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafiateadmiste ja –oskuste vajalikkust erinevates töövaldkondades;
- 8) mõistab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse olulisust igapäevaelus, on loov ning motiveeritud elukestvaks õppeks

Õppeaine kirjeldus

Geograafia on integreeritud õppeaine, mis kuulub nii loodus- (loodusgeograafia) kui ka sotsiaalteaduste (inimgeograafia) hulka. Geograafia õppimisel areneb õpilaste loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane kirjaoskus. Geograafiat õppides tuginetakse loodusõpetuses omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele ning tehakse tihedat koostööd matemaatika, füüsika, bioloogia, keemia, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega. Geograafiat õppides kujuneb arusaam Maast kui tervikust, keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Olulisel kohal on igapäevaelu probleemide lahendamise ja põhjendatud otsuste tegemise oskused, mis aitavad toime tulla kiiresti muutuvus ühiskonnas. Geograafias ning teistes loodus- ja sotsiaalainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvale õppele. Kooligeograafia peamine eesmärk on näidispiirkondade õppimise kaudu saada ülevaade looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja

vastastikustest seostest. Rõhutatakse loodusliku ja kultuurilise mitmekesisuse säilimise olulisust ning selle uurimise vajalikkust. Õpilastel kujuneb arusaam teadusest kui protsessist, mis loob teadmisi ning annab selgitusi ümbritseva kohta. Seejuures arenevad õpilaste probleemide lahendamise ja uurimuslikud oskused. Geograafiat õppides on olulise tähtsusega arusaamise kujunemine inimese ja keskkonna vastastikustest seostest, loodusressursside piiratusest ning nende ratsionaalse kasutamise vajalikkusest. Areneb õpilaste keskkonnateadlikkus, võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu idee ning kujunevad keskkonda väärtustavad hoiakud. Keskkonda käsitletakse kõige laiemas tähenduses, mis hõlmab nii loodus-, majandus-, sotsiaalse kui ka kultuurilise keskkonna. Geograafial on tähtis roll õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises. Maailma looduse, rahvastiku ja kultuurigeograafia seostatud käsitlemine on aluseks mõistvale ning tolerantsele suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuri ning traditsioonidesse. Eesti geograafia õppimine loob aluse kodumaa looduse, ajaloo ja kultuuripärandi väärtustamisele. Globaliseeruva maailma karmistuvast konkurentsis toimetulekuks peab inimene oma eluks, eelkõige õppimiseks, töötamiseks ja puhkamiseks tundma järjest paremini maailma eri piirkondi ning nende majandust, kultuuri ja traditsioone. Geograafiaõpetus aitab kujundada õpilase enesemääratlust aktiivse kodanikuna Eestis, Euroopas ja maailmas. Geograafiat õppides omandavad õpilased kaardilugemise ja infotehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva mobiilses ühiskonnas kiiresti kasvab. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ning õpilase igapäevaelu ja kodukohaga seostatult. Õppes lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimete mitmekülgsest arendamisest, suurt tähelepanu pööratakse õpilaste õpimotivatsiooni kujundamisele. Selle saavutamiseks kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme: probleem- ja uurimuslikku õpet, projektõpet, arutelu, ajurünnakuid, rollimänge, õuesõpet, õppekäike jne. Kõigis õppeetappides kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ja IKT võimalusi. Uurimusliku õppega omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, mõõdistamise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Olulisel kohal on erinevate teabeallikate, sh interneti kasutamise ja neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskus.

Õppe – ja kasvatuseesmärgid

Loodusteaduslik pädevus

Loodusteaduslik pädevus väljendub loodusteaduste – ja tehnoloogiaalases kirjaoskuses, mis

hõlmab oskust vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalses keskkonnas (edaspidi keskkond) eksisteerivaid objekte ja protsesse, analüüsida keskkonda kui terviksüsteemi, märgata selles esinevaid probleeme ning kasutada neid lahendades loodusteaduslikku meetodit, võtta vastu igapäevaelulisi keskkonnaalaseid pädevaid otsuseid ja prognoosida nende mõju, arvestades nii loodusteaduslikke kui ka sotsiaalseid aspekte, tunda huvi loodusteaduste kui maailmakäsitluse aluse ja areneva kultuurinähtuse vastu, väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi keskkonna, selle uurimise ning loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna vastu ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 2) vaatlleb, analüüsib ning selgitab keskkonna objekte ja protsesse, leiab nendevahelisi seoseid ning teeb üldistavaid järeldusi, rakendades loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi;
- 3) oskab märgata ja lahendada loodusteaduslikke probleeme, kasutades loodusteaduslikku meetodit, ning esitada saadud järeldusi kirjalikult ja suuliselt;
- 4) oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteaduslikke, majanduslikke, eetilisi-moraalseid seisukohti ja õigusakte ning prognoosida otsuste mõju;
- 5) kasutab loodusteaduste- ja tehnoloogilase info hankimiseks erinevaid, sh elektroonilisi allikaid, analüüsib ja hindab kriitiliselt neis sisalduva info õigsust ning rakendab seda probleeme lahendades;
- 6) on omandanud süsteemse ülevaate looduskeskkonnas toimuvatest peamistest protsessidest ning mõistab loodusteaduste arengut kui protsessi, mis loob uusi teadmisi ja annab selgitusi ümbritseva kohta ning millel on praktilisi väljundeid;
- 7) mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja erisusi, on omandanud ülevaate valdkonna elukutsetest ning rakendab loodusainetes saadud teadmisi ja oskusi elukutsevalikus;
- 8) väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgib tervislikke eluviise.

Õpitulemused ja õppesisu

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus(Teemad, mõisted, praktilised tööd)
<p><u>KLIIMA</u></p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) teab, mis näitajatega iseloomustatakse ilma ja kliimat</p> <p>3) leiab teavet Eesti ja muu maailma ilmaolude kohta ja teeb selle põhjal praktilisi järeldusi oma tegevust ja riietust planeerides</p> <p>4) iseloomustab ja võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide järgi etteantud kohtade kliimat</p>	<p>Põhimõisted: ilm, kliima, ilmakaart, kliimakaart, kliimadiagramm, kuu ja aasta keskmine temperatuur, päikesekiirgus, õhumass, passaadid, mandriline ja mereline kliima, briisid, lumepiir, tuulepealne ja tuulealune nõlv, kliimavööde.</p> <p>Ilm ja kliima</p> <p>1) ilma ja kliima võrdlemine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>1) Internetist ilmakaardi leidmine ja selle põhjal ilma iseloomustamine etteantud kohas</p> <p>2) interneti vahendusel ilmakaartide ja ilmaprognoosidega tutvumine.</p> <p>Kliimadiagrammid ja kliimakaardid</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>1) Kliima võrdlemine kliimakaartide ja -diagrammide järgi kahes etteantud kohas ning erinevuste selgitamine.</p>

<p>5) selgitab päikesekiirguse jaotumist Maal ning teab aastaegade vaheldumise põhjusi</p>	<p>2) Kliimadiagrammi koostamine</p> <p>Kliimat kujundavad tegurid</p> <p>1) paaris- või rühmatööna kliimategurite mõistekaardi koostamine;</p> <p>Päikesekiirguse jaotumine Maal</p> <p>Aastaegade kujunemine</p>
<p>6) iseloomustab joonise järgi üldist õhuringlust</p>	<p>1) eri paikade kliima võrdlemine ja kliima seostamine kliimat kujundatavate teguritega: õpilastele anda alguses iseloomustuse kava ja olulised märksõnad: a) kaugus ekvaatorist, päikesekiirguse hulk ja õhutemperatuur, aastaajad</p> <p>Temperatuuri ja õhurõhu seos</p> <p>Üldine õhuringlus</p>
<p>7) selgitab ookeanide, merede mõju kliimale</p>	<p>1) jooniste ja animatsioonide abil nähtuste ja protsesside õppimine</p> <p>2) eri paikade kliima võrdlemine ja kliima seostamine kliimat kujundatavate teguritega: b)valitsevad õhurõhualad ja tuuled, vahekliimavöötmes õhumasside vahetumine, mõju sademetele</p> <p>Ookeanide ja merede mõju pinnamoele</p>
<p>8) selgitab pinnamoe mõju kliimale</p> <p>9) leiab kliimavõõtmete kaardil põhi- ja vahekliimavõõtmed ning viib tüüpilise</p>	<p>1) eri paikade kliima võrdlemine ja kliima seostamine kliimat kujundatavate teguritega</p>

<p>kliimadiagrammi kokku vastava kliimavöötmega;</p> <p>10) iseloomustab ja võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide järgi etteantud kohtade kliimat ning selgitab erinevuste põhjusi</p> <p>11) toob näiteid ilma ja kliima mõjust inimtegevusele.</p> <p>12) iseloomustab ja võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide järgi etteantud kohtade kliimat ning selgitab erinevuste põhjusi;</p>	<p>c) kaugus ookeanist: mereline/mandriline kliima, mõju temperatuuri amplituudile</p> <p>Pinnamoe mõju kliimale</p> <p>Kliimavöötmed</p> <p>Ilma ja kliima mõju inimtegevusele</p> <p>Rühmatöö: etteantud koha/piirkonna kliima iseloomustamine ja põhjendamine, selle mõju analüüsimine inimtegevusele, riietusele, ehitistele, energiakasutusele, transpordile, kasvatatavatele kultuuridele jne.</p>
<p><u>VEESTIK</u></p> <p>Õpilane:</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) seostab etteantud piirkonna veekogude arvukuse ja veetaseme muutused kliimaga</p> <p>3) iseloomustab veeringet, selgitab vee ja veekogude tähtsust looduses</p> <p>4) teab geograafilisi objekte</p>	<p>Põhimõisted: veeringe, maailmameri, ookean, laht, väin, sisemeri, ääremeri, vee soolsus, lang, voolukiirus, pörke- ja laugveer, soot, jõeorg, sälk-, lamm- ja kanjonorg, delta, kõrgvesi, madalvesi, üleujutus, soolajärv</p> <p>Veeressursside jaotumine Maal</p> <p>Veeringe</p> <p>1) veeringe iseloomustamine joonise abil</p> <p>Maailmameri ja selle osad</p>

<p>5) iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi meresid, sh Läänemerd ning toob esile erinevuste põhjused</p>	<p>1) Õpilane teab järgmisi geograafilisi objekte ja oskab need märkida kontuurkaardile:</p> <p>Ookeanid: Põhja-Jäämeri, Atlandi ookean, India ookean, Vaikne ookean.</p> <p>Mered ja lahed: Läänemeri, Soome laht, Botnia laht e Põhjalaht, Põhjameri, Norra meri, Vahemeri, Must meri, Punane meri, Pärsia laht, Araabia meri, Bengali laht, Lõuna-Hiina meri, Jaapani meri, Ohhoota meri, Kariibi meri, Mehhiko laht, Jaava meri, Guinea laht.</p> <p>Väinad: Taani väinad, Inglise kanal e. La Manche, Gibraltar, Beringi väin, Magalhaesi väin, Drake'i väin</p> <p>Temperatuur, soolsus ja jääolud maailmamere eri osades</p>
<p>6) iseloomustab ja võrdleb jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide põhjal jõgesid ning vee kulutatavat, edasikandvat ja kuhjavat tegevust erinevatel lõikudel</p>	<p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>1) kaardi jm teabeallikate abil mere iseloomustamine ja merede võrdlemine</p> <p>2) teabeallikate järgi ülevaate koostamine etteantud mere kohta.</p> <p>Mägi – ja tasandikujõed</p> <p>1) Õpilane teab järgmisi geograafilisi objekte ja oskab need märkida kontuurkaardile Jõed: Rein, Doonau, Volga, Ob, Jenissei, Leena, Amuur, Jangtse, Huanghe, Indus, Ganges, Brahmaputra, Mekong, Mississippi, Colorado, Mackenzie, Amazonas, Orinoco, Parana, Niilus, Kongo, Niiger, Murray.</p>
<p>7) põhjendab teabeallikate, sh kliimadiagrammide abil veetaseme muutumist jões</p>	

<p>8) teab järgmisi geograafilisi objekte</p> <p>9) iseloomustab teabeallikate põhjal järvi ja veehoidlad ning nende kasutamist;</p> <p>10) selgitab vee ja veekogude tähtsust looduses ja inimtegevusele ning toob näiteid vee kasutamise ja kaitse vajaduse kohta.</p>	<p>Vooluvee mõju pinnamoe kujunemisele</p> <p>1) oru läbilõigete seostamine oru tüüpidega;</p> <p>Jõgede veerežiim, üleujutused</p> <p>1) teatmeteoste, meediaväljaannete ja interneti vahendusel teabe otsimine Eesti ja maailma suuremate jõgede ning üleujutuste kohta, arutelu üleujutuste tekketegurite ja nende sagenemise üle;</p> <p>2) Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>Jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide järgi vooluvee kulutava ja kuhjava tegevuse uurimine etteantud jõe erinevatel lõikudel.</p> <p>3) välitööna: jõe laius, voolukiirus, sügavus, kaldad</p> <p>4) suuremõõtkavalise kaardi kasutamine jõgede ja ajutise vooluvee tegevuse iseloomustamiseks</p> <p>Järved ja veehoidlad</p> <p>1) Õpilane teab järgmisi geograafilisi objekte ja oskab need märkida kontuurkaardile</p> <p>Järved: Saimaa järvistu, Vänern, Laadoga, Kaspia, Araal, Baikal, Suur Järvistu, Suur</p>
--	--

	<p>Karujärv, Suur Orjajärv, Suur Soolajärv, Titicaca, Victoria, Tanganjika, Njassa, Tšaad, Eyre, Surnumeri.</p> <p>2) teabeallikate põhjal maailma ja Eesti järvede ja veehoidlate iseloomustamine ning nende kasutamine</p>
<p><u>LOODUSVÖÖNDID</u></p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) tunneb joonistel ja pildidel ära loodusvööndid ning iseloomustab kaardi abil nende paiknemist;</p> <p>3) teab järgmisi geograafilisi objekte</p>	<p>Põhimõisted: loodusvöönd, põhja- ja lõunapöörijoon, seniit, põhja- ja lõunapolaarjoon, polaaröö ja -päev, igikelts, taiga, stepp, preeria, oaas, kõrbestumine, leet-, must- ja punamuld, erosioon, bioloogiline mitmekesisus, põlisrahvas, kõrgusvööndilisus, kõrgmäestik, metsapiir, mandri- ja mägiliustik, Arktika, Antarktika.</p> <p>Looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed.</p> <p>Loodusvööndid ja nende paiknemise seaduspärasused</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>1) mõistekaardi koostamine loodusvööndi kohta;</p> <p>2) teab järgmisi geograafilisi objekte ja oskab need märkida kontuurkaardile:</p> <p>Saared ja saarestikud: Gotland, Öland Ahvenamaa, Suurbritannia, Iiri, Island Gröönimaa, Madagaskar, Uus-Guinea, Jaapan Uus-Meremaa;</p>

4) seostab **jäävööndi** paiknemise põhja- ja lõunapolaaralaga; võrdleb Arktika ja Antarktika asendit, kliimat ja loodust ning toob näiteid inimtegevuse võimalustest ja mõjust keskkonnale polaaraladel

5) iseloomustab **tundrate** paiknemist mandrite, ookeanide ja põhjapolaarjoone suhtes; iseloomustab kliimaolusid tundras, selgitab olulisemate tegurite mõju kliima kujunemisele; tunneb ära tundrale tüüpilise kliimadiagrammi; selgitab polaaröö ja polaarpäeva tekkimist ja selle mõju elutingimustele tundras; nimetab tundrale tüüpilisi taimi ja loomi, toob näiteid nende kohastumustest; põhjendab soode ulatuslikku esinemist tundrates; analüüsib kliima, igikeltsa, taimestiku ja loomastiku mõju inimtegevuse võimalustele tundras; kirjeldab inimtegevust tundras; toob näiteid inimtegevuse mõjust tundra loodusele;

Poolsaared: Skandinaavia, Jüüti, Apenniini, Pürenee, Araabia, Hindustani, Indo-Hiina, Labradori.

Jäävöönd

1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine;

2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine;

3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele;

4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine;

5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine

6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine;

7) arutelud rühma- ja paaristööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis

Tundra

1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine;

2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine;

<p>iseloomustab tundrat kui inimtegevuse mõju suhtes väga tundlikku ökosüsteemi;</p> <p>6) seostab okasmetsade leviku parasvöötme põhjapoolsema ja kontinentaalsema kliimaga ning lehtmetsade leviku parasvöötme merelise kliimaga; tunneb ära okasmetsale ja lehtmetsale tüüpilise kliimadiagrammi; nimetab okasmetsale tüüpilisi taimi ja loomi; teab leetmuldade eripära ja analüüsib keskkonnatingimuste mõju nende kujunemisele; nimetab lehtmetsale tüüpilisi taimi ja loomi; analüüsib inimtegevuse võimalusi ja mõju keskkonnale okas- ja lehtmetsavööndis;</p> <p>7) seostab parasvöötme rohtlate paiknemise mandrilise kliimaga; kirjeldab mustmuldade eripära ja selgitab keskkonnatingimuste mõju mustmuldade kujunemisele; nimetab rohtlale tüüpilisi</p>	<p>3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele;</p> <p>4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine;</p> <p>5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine;</p> <p>6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine;</p> <p>7) arutelud rühma- ja paaristööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis</p> <p>Parasvöötme okas – ja lehtmetsad</p> <p>1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine;</p> <p>2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine;</p> <p>3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine;</p> <p>5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine;</p>
---	--

<p>taimi ja loomi, toob näiteid nende kohastumustest, nimetab rohtlates kasvatatavaid tüüpilisi kultuurtaimi; selgitab vee- ja tuuleerosiooni mõju maastike kujundajana rohtlates, toob näiteid erosiooni takistamise abinõude kohta</p> <p>8) Õpilane näitab kaardil kuivade ja niiskete lähistroopiliste metsade paiknemist; võrdleb loodust ja inimtegevuse võimalusi kuivas ja niiskes lähistroopikas; nimetab vahemerelistel aladel ja niiskes lähistroopikas kasvatatavaid tüüpilisi kultuurtaimi;</p>	<p>6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine;</p> <p>7) arutelud rühma- ja paaristööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis</p> <p>Parasvöötme rohtlad</p> <p>1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine;</p> <p>2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine;</p> <p>3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele;</p> <p>4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine;</p> <p>5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine;</p> <p>6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine;</p> <p>7) arutelud rühma- ja paaristööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis</p> <p>Vahemereline põõsastik ja mets</p>
---	---

9) seostab **kõrbete** paiknemise põhja- ja lõunapöörijoone, parasvöötme ja lähistroopika teravalt mandrilise kliima, külmade hoovuste (hoovuste olemus ja mõju kliimale on põhikoolis ainult tugevamatele õpilastele jõukohane teema) ja mäestike mõjuga; iseloomustab kliimaolusid kõrbes; tunneb ära kõrbele tüüpilise kliimadiagrammi; iseloomustab murenemise ja tuule mõju kõrbemaastike kujundajana; seostab soolajärvede tekke ja pinnase sooldumise keskkonnatingimustega kõrbes; nimetab kõrbele tüüpilisi taimi ja loomi, toob näiteid nende kohastumuste kohta; iseloomustab oaaside kujunemiseks vajalikke eeldusi ja kõrbes kasvatatavaid kultuurtaimi; analüüsib keskkonnatingimuste mõju inimtegevuse võimalustele kõrbes; selgitab veeprobleemi teket kõrbes; toob näiteid inimtegevuse mõjust kõrbe loodusele (niisutussüsteemid, nafta ammutamine);

1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine;

2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine;

3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele;

4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine;

5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine;

6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine;

7) arutelud rühma- ja paarisööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis

Kõrb

1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine;

2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine;

3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele;

10) iseloomustab **savannide** paiknemist lähisekvatoriaalsetel aladel; selgitab olulisemate tegurite mõju (troopilise ja ekvatoriaalse õhumassi vahetumine) kliima kujunemisele; tunneb ära savannile tüüpilise kliimadiagrammi; nimetab savannile tüüpilisi taimi ja loomi, toob näiteid nende kohastumuste kohta; analüüsib keskkonnatingimuste mõju inimtegevuse võimalustele savannis; selgitab veeprobleemi teket savannis; teab savannis kasvatatavaid kultuurtaimi; selgitab alepõllunduse ja rändkarjanduse mõju savanni loodusele, selgitab kõrbestumise põhjusi;

11) seostab **vihmametsade** paiknemise ekvaatoriga; iseloomustab kliimaolusid vihmametsas, selgitab olulisemate tegurite mõju kliima kujunemisele; tunneb ära vihmametsale tüüpilise kliimadiagrammi; nimetab vihmametsale tüüpilisi taimi ja loomi, toob näiteid nende kohastumuste kohta; selgitab vihmametsade tähtsust Maa ökosüsteemis ja teab nende hävimise põhjusi; toob näiteid vihmametsade intensiivse raiumise tagajärgedest; teab

4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine;

5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine;

6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine;

7) arutelud rühma- ja paaris tööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis

Savann

1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine;

2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine;

3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele;

4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine;

5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine;

6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine;

7) arutelud rühma- ja paaris tööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis

<p>punamuldade eripära ja analüüsib keskkonnatingimuste mõju nende kujunemisele; iseloomustab vee-erosiooni mõju ekvatoriaalaladel; analüüsib keskkonnatingimuste mõju inimtegevuse võimalustele vihmametsas; teab vihmametsas kasvatatavaid</p> <p>12) teab kõrgusvööndilisuse tekkepõhjust ja võrdleb kõrgusvööndilisust eri mäestikes; selgitab mägiliustike tekkepõhjust ja keskkonnatingimuste erinevust tuulepealsel ja tuulealusel nõlval;</p> <p>13) Õpilane toob näiteid looduse ja inimtegevuse vastasmõjust erinevates loodusvööndites ja mäestikes</p>	<p>Ekvatoriaalne vihmamets</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kaardi abil loodusvööndi paiknemise iseloomustamine; 2) loodusvööndile tüüpiliste kliimadiagrammidega tutvumine, nende abil kliima iseloomustamine; 3) olulisemate tegurite mõju selgitamine loodusvööndi kliima kujunemisele; 4) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade tundma õppimine; 5) piltide abil loodusvööndile tüüpiliste taimede ja loomade kohastumuste selgitamine ja näidete toomine; 6) teabeallikatest info otsimine loodusvööndi kohta, selle tõlgendamine ja esitamine; 7) arutelud rühma- ja paaris tööna looduskeskkonna ja inimtegevuse vastasmõjust loodusvööndis <p>Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes</p> <p>Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes</p>
--	--

	<p>1) Praktilised tööd ja IKT rakendamine</p> <p>Teabeallikate põhjal etteantud piirkonna iseloomustuse koostamine, kus on analüüsitud looduskomponentide vastastikuseid seoseid ning inimtegevust ja keskkonnaprobleeme</p>
--	---

9. klass

Õppe – ja kasvatuseesmärgid

- 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- 3) väärtustab nii kodukohta, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- 4) mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressurssidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale; suhtub vastutustundlikult keskkonda, järgides säästva arengu põhimõtteid;
- 5) rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades, planeerib ja teeb uurimistöid, vaatlusi ja mõõdistamisi ning tõlgendab ja esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat geograafiainfot ning loeb ja mõtestab lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafiateadmiste ja –oskuste vajalikkust erinevates töövaldkondades;
- 8) mõistab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse olulisust igapäevaelus, on loov ning motiveeritud elukestvaks õppeks

Õppeaine kirjeldus

Geograafia on integreeritud õppeaine, mis kuulub nii loodus- (loodusgeograafia) kui ka sotsiaalteaduste (inimgeograafia) hulka. Geograafia õppimisel areneb õpilaste loodusteaduste-

ja tehnoloogiaalane kirjaoskus. Geograafiat õppides tuginetakse loodusõpetuses omandatud teadmiste, oskuste ja hoiakutele ning tehakse tihedat koostööd matemaatika, füüsika, bioloogia, keemia, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega. Geograafiat õppides kujuneb arusaam Maast kui tervikust, keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Olulisel kohal on igapäevaelu probleemide lahendamise ja põhjendatud otsuste tegemise oskused, mis aitavad toime tulla kiiresti muutuv ühiskonnas. Geograafias ning teistes loodus- ja sotsiaalainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvatele õppele. Kooligeograafia peamine eesmärk on näidispiirkondade õppimise kaudu saada ülevaade looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikustest seostest. Rõhutatatakse loodusliku ja kultuurilise mitmekesisuse säilimise olulisust ning selle uurimise vajalikkust. Õpilastel kujuneb arusaam teadusest kui protsessist, mis loob teadmisi ning annab selgitusi ümbritseva kohta. Seejuures arenevad õpilaste probleemide lahendamise ja uurimuslikud oskused. Geograafiat õppides on olulise tähtsusega arusaamise kujunemine inimese ja keskkonna vastastikustest seostest, loodusressursside piiratusest ning nende ratsionaalse kasutamise vajalikkusest. Areneb õpilaste keskkonnateadlikkus, võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu idee ning kujunevad keskkonda väärtustavad hoiakud. Keskkonda käsitletakse kõige laiemas tähenduses, mis hõlmab nii loodus-, majandus-, sotsiaalse kui ka kultuurilise keskkonna.

Geograafial on tähtis roll õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises. Maailma looduse, rahvastiku ja kultuurigeograafia seostatud käsitlemine on aluseks mõistvale ning tolerantsele suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuri ning traditsioonidesse. Eesti geograafia õppimine loob aluse kodumaa looduse, ajaloo ja kultuuripärandi väärtustamisele. Globaliseeruva maailma karmistuv konkurents toimetulekuks peab inimene oma eluks, eelkõige õppimiseks, töötamiseks ja puhkamiseks tundma järjest paremini maailma eri piirkondi ning nende majandust, kultuuri ja traditsioone. Geograafiaõpetus aitab kujundada õpilase enesemääratlust aktiivse kodanikuna Eestis, Euroopas ja maailmas. Geograafiat õppides omandavad õpilased kaardilugemise ja infotehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva mobiilses ühiskonnas kiiresti kasvab. Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ning õpilase igapäevaelu ja kodukohaga seostatult. Õppes lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimete mitmekülgsest arendamisest, suurt tähelepanu pööratakse õpilaste õpimotivatsiooni kujundamisele. Selle saavutamiseks kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme: probleem- ja uurimuslikku õpet, projektõpet, arutelu, ajurünnakuid, rollimänge, õuesõpet, õppekäike jne. Kõigis õppeetappides kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ja IKT võimalusi.

Uurimusliku õppega omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, mõõdistamise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Olulisel kohal on erinevate teabeallikate, sh interneti kasutamise ja neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskus.

Õppe – ja kasvatuseesmärgid

Loodusteaduslik pädevus

Loodusteaduslik pädevus väljendub loodusteaduste – ja tehnoloogiaalases kirjaoskuses, mis hõlmab oskust vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalses keskkonnas (edaspidi

keskkond) eksisteerivaid objekte ja protsesse, analüüsida keskkonda kui terviksüsteemi, märgata selles esinevaid probleeme ning kasutada neid lahendades loodusteaduslikku meetodit, võtta vastu igapäevaelulisi keskkonnaalaseid pädevaid otsuseid ja prognoosida nende mõju, arvestades nii loodusteaduslikke kui ka sotsiaalseid aspekte, tunda huvi loodusteaduste kui maailmakäsitluse aluse ja areneva kultuurinähtuse vastu, väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi keskkonna, selle uurimise ning loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna vastu ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 2) vaatlleb, analüüsib ning selgitab keskkonna objekte ja protsesse, leiab nendevahelisi seoseid ning teeb üldistavaid järeldusi, rakendades loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi;
- 3) oskab märgata ja lahendada loodusteaduslikke probleeme, kasutades loodusteaduslikku meetodit, ning esitada saadud järeldusi kirjalikult ja suuliselt;
- 4) oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteaduslikke, majanduslikke, eetilisi-moraalseid seisukohti ja õigusakte ning prognoosida otsuste mõju;
- 5) kasutab loodusteaduste- ja tehnoloogialase info hankimiseks erinevaid, sh elektroonilisi allikaid, analüüsib ja hindab kriitiliselt neis sisalduva info õigsust ning rakendab seda probleeme lahendades;
- 6) on omandanud süsteemse ülevaate looduskeskkonnas toimuvatest peamistest protsessidest ning mõistab loodusteaduste arengut kui protsessi, mis loob uusi teadmisi ja annab selgitusi ümbritseva kohta ning millel on praktilisi väljundeid;
- 7) mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja erisusi, on omandanud ülevaate valdkonna elukutsetest ning rakendab loodusainetes saadud teadmisi ja oskusi elukutsevalikus;

8)väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgib tervislikke eluviise.

Õpitulemused ja õppesisu

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus (Teemad, mõisted, praktilised tööd)
<p>EUROOPA JA EESTI LOODUSGEOGRAAFIA</p> <p>ASEND, PINNAMOOD JA GEOLOOGIA</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) iseloomustab etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit;</p> <p>3) iseloomustab ja võrdleb kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi;</p> <p>4) nimetab ning leiab Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.</p>	<p>Põhimõisted: loodusgeograafiline ja majandusgeograafiline asend, Eesti põhikaart, maastik, kõrg- ja madalmäestik, lauskmaa, kurdmäestik, noor ja vana mäestik, platvorm, kilp, geokronoloogiline skaala, kõrgustik, madalik, lavamaa, aluspõhi, pinnakate, mandrijää, moreen, moreenküngas, voor, moreentasandik.</p> <p>Euroopa ja Eesti asend, suurus ning piirid</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Eesti ja mõne teise Euroopa riigi geograafilise asendi võrdlemine.</p> <p>Euroopa pinnamood</p> <p>Eesti pinnamood</p> <p>Geograafiliste objektide leidmine Eesti kaardil ja nende märkimine kontuurkaardile.</p> <p>Suured pinnavormid, kõrgustikud: Pandivere, Otepää, Haanja, Karula, Voo</p> <p>tasandikud: Kagu-Eesti lavamaa, Harju la</p> <p>Viru lavamaa, Kesk-Eesti ta</p> <p>Põhja-Eesti ranniku-madalik, Lääne-Eesti m</p> <p>Pärnu madalik, Peipsi madalik, Võrtsjärve madalik</p>

<p>5) seostab Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega;</p> <p>6) iseloomustab jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;</p> <p>7) iseloomustab kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>8) iseloomustab mandrijää tegevust pinnamoe kujundajana Euroopas, sh Eestis;</p>	<p>Geograafiliste objektide leidmine Euroopa kaardide märkimine kontuurkaardile.</p> <p>Pinnavormid: Ida-Euroopa lauskmaa, Skandinaavia mäestik, Alpid, Apenniinid, Püreneed, Uural, Kaukasus.</p> <p>Pinnamoe seos geoloogilise ehitusega</p> <p>Eesti geoloogiline ehitus</p> <p>Euroopa ja Eesti maavarad</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine kodumaakonna pinnamoest ja maavaradest ning nende seostamine geoloogilise ehitusega.</p> <p>Mandrijää tegevus Euroopa ja Eesti pinnamoe kujunemises</p>
<p>EUROOPA JA EESTI KLIIMA</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p>	<p>Põhimõisted: samatemperatuurijoon ehk isoterm, õhurõhk, hoovus, läänetuuled, kõrg- ja madalrõhuala, soe ja külm front, tsüklon, antitsüklon.</p>

<p>2) iseloomustab Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;</p> <p>3) iseloomustab ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled);</p> <p>4) mõistab kliimamuutuste uurimise tähtsust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta;</p> <p>5) toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.</p>	<p>Euroopa, sh Eesti kliimat kujundavad tegurid.</p> <p>1) Ilm ja ilma iseloomustavad näitajad</p> <p>Regionaalsed kliimaerinevused Euroopas.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Internetiandmete järgi ilma võrdlemine etteantud kohtades ning erinevuste põhjendamine.</p> <p>Eesti kliima.</p> <p>1) Eesti kliimat kujundavad tegurid</p> <p>Euroopa ilmakaart.</p> <p>1) Õhumassid, tsüklon, antitsüklon ja kaasnev ilm</p> <p>Kliimamuutuste võimalikud tagajärjed Euroopas.</p> <p>Arutelu/analüüs kliimatingimuste mõju kohta inimese igapäevaelule ja majanduslikule tegevusele.</p>
<p>EUROOPA JA EESTI VEESTIK</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p>	<p>Põhimõisted: valgla, veelahe, riimvesi, pankrannik, laidrannik, skäärrannik, luide, maasäär, rannavall, põhjavesi, veega küllastunud</p>

<p>2) iseloomustab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ning toob näiteid nende lahendamise võimaluste kohta;</p> <p>3) kirjeldab ja võrdleb eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärrannikut;</p> <p>4) iseloomustab Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku,</p> <p>5) nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari,</p> <p>6) selgitab põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis;</p>	<p>ja küllastamata kihid, põhjavee tase, vett läbilaskvad ning vett pidavad kivimid ja setted.</p> <p>Läänemere eripära ja selle põhjused.</p> <p>Läänemeri kui piiriveekogu, selle majanduslik kasutamine ja keskkonnaprobleemid.</p> <p>Läänemere eriilmelised rannikud.</p> <p>Geograafiliste objektide leidmine Eesti kaardil ja nende märkimine kontuurkaardile.</p> <p>Väinad: Suur väin, Väike väin, Soela väin, Irbe väin, Kura kurk.</p> <p>Saaremaa, Hiiumaa, Muhu, Vormsi, Kihnu, Lääne-Saare, Vilsandi, Osmussaar, Naissaar.</p> <p>Poolsaared: Pärисpea, Juminda, Viimsi, Pakri, Noarootsi, Sõrve, Kõpu, Tahkuna</p> <p>Geograafiliste objektide leidmine Euroopa kaardil ja nende märkimine kontuurkaardile.</p> <p>Väinad: Taani väinad, Inglise kanal e La Manche, Gibraltar, Bosporus, Dardanellid.</p> <p>Saared ja saarestikud: Gotland, Öland, Ahvenamaa, Suurbritannia, Iiri, Sitsiilia, Sardiinia, Korsika, Malta, Kreet, Küpros, Island.</p> <p>Poolsaared: Skandinaavia, Jüüti, Apenniini, Pürenee</p>
--	---

<p>7) iseloomustab Euroopa, sh Eesti veestikku,</p> <p>8) nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid järvi, jõgesid.</p> <p>9) teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust;</p>	<p>Põhjavee kujunemine ja liikumine.</p> <p>Põhjaveega seotud probleemid Eestis.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Kodukoha joogivee, selle omaduste ja kasutamise uurimine.</p> <p>Geograafiliste objektide märkimine Eesti kontuurkaardile Jõed: Suur-Emajõgi, Põltsamaa, Pedja, Võhandu, Kasari, Pärnu, Pirita, Jägala, Keila, Narva. Järved: Peipsi, Lämmijärv, Pihkva järv, Võrtsjärv.</p> <p>Geograafiliste objektide märkimine Euroopa kontuurkaardile Jõed: Rein, Doonau, Volga. Järved: Saimaa järvistu, Vänern, Laadoga.</p> <p>Sood Euroopas, sh Eestis.</p>
<p>EUROOPA JA EESTI RAHVASTIK</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p>	<p>Põhimõisted: rahvaloendus, rahvastikuregister, sündimus, suremus, loomulik iive, rahvastikupüramiid, rahvastiku vananemine, ränne ehk migratsioon, sisseränne, väljaränne, vabatahtlik ränne, sundränne, pagulased, rahvuslik koosseis.</p>

<p>2) leiab teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle tähtsuse kohta;</p> <p>3) analüüsib teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist;</p> <p>4) iseloomustab ja analüüsib teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist;</p> <p>5) toob näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta;</p>	<p>Euroopa, sh Eesti rahvaarv ja selle muutumine.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Teabeallikate järgi oma maakonna või koduasula rahvastiku analüüsimine.</p> <p>Sündimuse, suremuse ja loomuliku iibe erinevused Euroopa riikides.</p> <p>1) Iibe ja iibe üldkordaja (sündimuse ja suremuse üldkordaja) arvutamine.</p> <p>2) Eestis sündimust ja suremust mõjutavate tegurite arutelu.</p> <p>1) Eesti rahvastikupüramiidide võrdlemine aastate lõikes ja järelduste tegemine.</p> <p>2) Statistikaameti andmete põhjal oma koduasula rahvastikupüramiidi koostamine ja analüüs</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Rahvastikupüramiidi põhjal rahvastiku soolis-vanuselise koosseisu analüüsimine etteantud Euroopa riigis.</p> <p>Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid.</p> <p>Ränded ja nende põhjused.</p>
--	---

<p>6) selgitab rännete põhjusi, toob konkreetseid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast;</p> <p>7) iseloomustab Eesti rahvuslikku koosseisu ning toob näiteid Euroopa kultuurilise mitmekesisuse kohta.</p>	<p>1) Euroopa, sh Eestiga seotud rände põhjuste ja tagajärgede üle arutlemine rühmatööna.</p> <p>2) Teabeallikatest info otsimine Euroopa kultuurilise mitmekesisuse iseloomustamiseks, saadud materjali esitlemine kaasõpilastele.</p> <p>Eesti rahvuslik koosseis ja selle kujunemine.</p> <p>Rahvuslik mitmekesisus Euroopas.</p>
<p>EUROOPA JA EESTI ASUSTUS</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) analüüsib kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis;</p> <p>3) analüüsib linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel;</p> <p>4) nimetab linnastumise põhjusi, toob näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest;</p> <p>5) võrdleb linna ja maa-asulaid ning analüüsib linna- ja maaelu erinevusi;</p>	<p>Põhimõisted: linnastumine, linnastu, valglinnastumine.</p> <p>Rahvastiku paiknemine Euroopas.</p> <p>1) Rahvastikukaardi abil Euroopa, sh Eesti rahvastiku paiknemise iseloomustamine ja põhjendamine</p> <p>Rahvastiku paiknemine Eestis.</p> <p>Linnastumise põhjused ja linnastumine Euroopas.</p> <p>Linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid.</p> <p>Eesti asulad.</p> <p>Linnad ja maa-asulad.</p>

<p>6) nimetab ja näitab kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti suuremaid linnu.</p>	<p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Lühiuurimuse koostamine koduasulast ja selle kujunemislööst.</p> <p>Euroopa poliitiline kaart</p> <p>Eesti halduskaart</p> <p>Geograafiliste objektide leidmine Eesti kaardil ja nende märkimine kontuurkaardile. Eesti haldusjaotus: maakonnad ja maakonnakeskused + Narva ja Kohtla-Järve. Geograafiliste objektide leidmine Euroopa kaardil ja nende märkimine kontuurkaardile: kõik Euroopa riigid ja pealinnad.</p>
<p>EUROOPA JA EESTI MAJANDUS</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) rühmitab majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel;</p>	<p>Põhimõisted: majanduskaardid, majandusressursid, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, kapital, tööjõud, tööjõu kvaliteet, esmasektor, tööstus, teenindus, energiamajandus, energiaallikad (soojus-, tuuma-, hüdro-, tuule- ja päikeseenergia).</p> <p>Majanduse struktuur, uued ja vanad tööstusharud</p>

<p>2) analüüsib loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning toob näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta;</p>	<p>Eesti majandusgeograafiline asend ja majandusressursid.</p>
<p>3) selgitab energiamajanduse tähtsust, toob näiteid energiaallikate ja energiatootmise mõju kohta keskkonnale;</p>	<p>Energiamajanduse ja tarbimise kohta teabeallikatest andmete otsimine ja nende tõlgendamine.</p>
<p>4) analüüsib soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ja puudusi elektrienergia tootmisel;</p>	<p>Energiaallikad, nende kasutamise eelised ja puudused.</p>
<p>5) analüüsib teabeallikate järgi Eesti energiamajandust, iseloomustab põlevkivi kasutamist energia tootmisel;</p>	<p>Eesti energiamajandus. Põlevkivi või turba kasutamisega kaasnevate mõjude arutelu paaris- või rühmatööna.</p>

<p>6) toob näiteid Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta;</p> <p>7) teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;</p> <p>8) toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.</p>	<p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Kahe Euroopa riigi energiaallikate kasutamise analüüsimine elektrienergia tootmisel.</p> <p>Euroopa energiamajandus ja energiaprobleemid.</p> <p>Arutelu energiatootmise mõju üle keskkonnale.</p> <p>Kodusula energiamajanduse ja tarbimise uurimine.</p> <p>Euroopa peamised majanduspiirkonnad</p>
<p>PÕLLUMAJANDUS JA TOIDUAINETETÖÖSTUS</p> <p>Õpilane</p> <p>1) teab põhimõisteid</p> <p>2) toob näiteid taime- ja loomakasvatusharude kohta;</p>	<p>Põhimõisted: taimekasvatus ja loomakasvatus, maakasutus, haritav maa, looduslik rohumaa, taimekasvuperiood, looma- ja taimekasvatustalud, istandused.</p> <p>Põllumajanduse iseloomustus ja struktuur</p>

<p>3) iseloomustab põllumajanduse arengu eeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist;</p> <p>4) iseloomustab mulda kui ressursi;</p> <p>5) toob näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis;</p> <p>6) toob näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid;</p> <p>7) toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.</p>	<p>Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid.</p> <p>Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetööstus Euroopas.</p> <p>Euroopa riikide põllumajanduse ja toiduainetööstuse kohta teabeallikatest info otsimine ja selle tõlgendamine.</p> <p>Eesti põllumajandus ja toiduainetööstus.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine:</p> <p>Toidukaupade päritolu uurimine ning kodu- ja välismaise kauba osatähtsuse hindamine tootegrupiti.</p> <p>Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.</p> <p>Arutlus põllumajanduse võimalike keskkonnamõjude üle.</p>
---	--

EUROOPA JA EESTI TEENINDUS

Õpilane

- 1) teab põhimõisteid
- 2) toob näiteid mitmesuguste teenuste kohta;
- 3) iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust;
- 4) toob näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandus- ja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;

Põhimõisted: isiku- ja äriteenused, avaliku ja erasektori teenused, turism, transport, transiitveod.

Teenindus ja selle jaotumine.

Turism kui kiiresti arenev majandusharu.

Turismiliigid.

Euroopa peamised turismiressursid.

Eesti turismimajandus.

Euroopa riikide turismi arengueelduste võrdlemine. Oma kodukoha või maakonna ja Eesti turismi arengueelduste analüüsimine paaris või rühmatööna.

Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

<p>5) analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja mitmesuguste kaupade veol;</p> <p>6) toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta;</p> <p>7) iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes reisijate ja kaupade vedudes;</p> <p>8) toob näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.</p>	<p>Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine oma linna või maakonna turismiarengu eeldustest ja peamistest vaatamisväärsustest.</p> <p>Transpordiliigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol.</p> <p>Euroopa peamised transpordikoridorid.</p> <p>Eesti transport.</p> <p>Transpordiliikide eeliste ja puuduste või transpordi keskkonnamõjude analüüsimine.</p>
---	--

7.7. Ainekava. Keemia kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid:

- 1) tunneb huvi keemia ja teiste loodusteaduste vastu ning mõistab keemia rolli inimühiskonna ajaloolises arengus, tänapäeva tehnoloogias ja igapäevaelus;
- 2) suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse, väärtustades säästva arengu põhimõtteid, märkab, analüüsib ja hindab inimtegevuse tagajärgi ning hindab ja arvestab inimtegevuses kasutatavate materjalide ohtlikkust;
- 3) kujundab erinevates loodusainetes õpitu põhjal seostatud maailmapildi, mõistab keemiliste nähtuste füüsikalist olemust ning looduslike protsesside keemilist tagapõhja;
- 4) kasutab erinevaid keemiateabeallikaid, analüüsib kogutud teavet ja hindab seda kriitiliselt;
- 5) omandab põhikooli tasemele vastava loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse, sh funktsionaalse kirjaoskuse keemias;
- 6) rakendab probleeme lahendades loodusteaduslikku meetodit;
- 7) tunneb keemiaga seotud eluvaldkondi ning hindab keemiateadmisi ja -oskusi karjääri planeerides;
- 8) suhtub probleemide lahendamisesse süsteemselt ja loovalt ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppeaine kirjeldus

Keemia kuulub loodusainete valdkonda ning sellel on oluline koht õpilaste loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemisel. Keemiaõpetus tugineb teistes õppeainetes (loodusõpetuses, füüsikas, bioloogias, matemaatikas jt) omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele, toetades samaaegu teiste ainete õpetamist. Keemiaõppega omandavad õpilased lihtsa, kuid tervikliku arusaama looduses ja tehiskeskkonnas kulgevatest ning inimtegevuses kasutatavatest keemilistest protsessidest, nende vastastikustest seostest ja mõjust elukeskkonnale. Tähtsad on igapäevaelu probleemide lahendamise ja asjatundlike otsuste tegemise oskused, mis on aluseks toimetulekule looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas. Keemias omandatud teadmised, oskused ja hoiakud, mis on lõimitud teistes õppeainetes omandatuga, on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvatele õppimisele. Keemiat õppides saadakse ülevaade tänapäevastest tehnoloogia- ja energeetikaprobleemidest ning keemia tulevikusuundumustest, mis aitab ühtlasi õpilastel tulevast elukutset valida. Keemia õppimine aitab mõista puhta

looduskeskkonna ja tervise seoseid, kujundab õpilaste vastutustunnet ja austust looduse vastu ning arendab oskust hinnata oma otsustuste või tegevuse otseseid või kaudseid tagajärgi. Õppes rakendatakse loodusteaduslikule meetodile tuginevat uurimuslikku käsitlust, lahendades looduslikust, tehnoloogilisest ja sotsiaalsest keskkonnast tulenevaid probleeme. Õppega arendatakse loominguks käsitlusviisi, loogilise mõtlemise, põhjuslike seoste mõistmise ning analüüsija üldistamisoskust. Õpilased omandavad oskuse mõista ning koostada keemiaalast teksti, mõtestada ja korrektselt kasutada keemiasõnavara ning märksüsteemi, esitada keemiainfot (sh uurimistulemusi) suuliselt ja kirjalikult, kasutades erinevaid esitusvorme (verbaalselt, diagrammide ja graafikutena, mudelitena, valemite kujul) ning kasutada erinevaid, sh elektroonseid teabeallikaid. Praktiliste tööde tegemise kaudu omandavad õpilased vajalikud praktilise töö oskused: õpivad ohutult kasutama laboris ja argielus vajalikke katsevahendeid ning kemikaale, hindama olmekemikaalide ja igapäevaelus ning tehnoloogias kasutatavate materjalide ohtlikkust inimeste tervisele ja looduskeskkonna seisundile. Keemia arvutusülesannete lahendamine süvendab õpilaste arusaama keemiaprobleemidest ning arendab loogilise mõtlemise ja matemaatika rakendamise oskust, õpetab mõistma keemiliste nähtuste vahelisi kvantitatiivseid seoseid ning tegema nende põhjal järeldusi ja otsustusi. Õpilaste sisemise õpimotivatsiooni kujunemiseks kasutatakse mitmekesiseid aktiivõppemeetodeid.

Õppe- ja kasvatusesmärgid III kooliastmes – 9. klassi lõpetaja teadmised ja oskused

- 1) märkab keemiaga seotud probleeme igapäevaelus, keskkonnas ja praktilises inimtegevuses;
- 2) kasutab korrektselt ainekavakohast keemiterminoloogiat ja keemiasümboleid ning saab aru lihtsamast keemiatekstist;
- 3) kasutab vajaliku teabe leidmiseks perioodilisustabelit, lahustuvustabelit ja metallide pingerida ning leiab tabelitest ja graafikutelt füüsikaliste suuruste väärtusi (lahustuvus, lahuse tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur vms);
- 4) mõistab keemiliste reaktsioonide võrrandites sisalduvat teavet ning koostab lihtsamaid reaktsioonivõrrandeid (õpitud reaktsioonitüüpide piires);
- 5) rakendab teadusuuringute põhimõtteid (probleem > hüpotees > katse > järeldused);
- 6) plaanib ja teeb ohutult lihtsamaid keemiakatseid, mõistab igapäevaelus kasutatavate kemikaalide ja materjalide ohtlikkust ning rakendab neid kasutades vajalikke ohutusnõudeid;
- 7) teeb lihtsamaid arvutusi ainevalemite ja reaktsioonivõrrandite ning lahuste koostise alusel, kontrollib lahenduskäigu õigsust dimensioonanalüüsiga ning hindab arvutustulemuste vastavust reaalsusele;

8) väärtustab tervisliku toitumise ja tervislike eluviiside põhimõtteid ning elukeskkonda ja sellesse säästvat suhtumist.

III kooliastme keemia õpitulemused ja õppesisu.

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
VIII klass	
8.1. Keemia meie ümber	
Järgib põhilisi ohutusnõudeid, tunneb tähtsamaid laborivahendeid.	Põhilised ohutusnõuded. Kemikaalide kasutamine laboritöodes ja argielus. Ohutusnõuete järgimise vajalikkus. Tähtsamad laborivahendid ning nende kasutamine praktilistes töodes Põhimõisted: kemikaal.
Võrdleb ja liigitab aineid füüsikaliste omaduste põhjal	Ainete füüsikalised omadused Praktilised tööd ja IKT rakendamine: ainete füüsikaliste omaduste uurimine ja kirjeldamine.
Tunneb ära reaktsiooni toimumist iseloomulike tunnuste järgi teab keemiliste reaktsioonide esilekutsumise võimalusi.	Keemilised reaktsioonid ja nende tunnused Praktilised tööd ja IKT rakendamine: keemilise reaktsiooni tunnuste uurimine.
Eristab lahuseid ja pihuseid ning toob näiteid lahuste ja pihuste kohta looduses ja igapäevaelus.	Lahused ja pihused, pihuste alaliigid. Lahused ja pihused looduses ning igapäevaelus. Põhimõisted: lahusti, lahustunud aine, pihus, emulsioon, suspensioon, aerosool, vaht, tarre. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: eri tüüpi pihuste valmistamine (suspensioon, emulsioon, vaht jms) ning nende omaduste uurimine.
Lahendab lahuse protsendilisel koostisel põhinevaid arvutusülesandeid.	Lahuste protsendilise koostise arvutused (massi järgi). Põhimõisted: lahuse massiprotsent.
8.2. Aatomiehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus	

<p>Selgitab aatomiehitust (seostab varem loodusõpetuses õpituga);</p>	<p>Aatomi ehitus.</p>
<p>Seostab omavahel tähtsamate keemiliste elementide nimetusi ja tähiseid (sümboleid) (~25); loeb õigesti keemiliste elementide sümboleid aine valemis.</p>	<p>Keemilised elemendid, nende tähised. Põhimõisted: keemiline element. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: internetist andmete otsimine keemiliste elementide kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine.</p>
<p>Seostab keemilise elemendi asukohta perioodilisustabelis (A-rühmades) elemendi aatomi ning koostab keemilise elemendi järjenumbril põhjal elemendi elektronskeemi</p>	<p>Keemiliste elementide omaduste perioodilisus, perioodilisustabel. Perioodilisustabeli seos aatomite elektronstruktuuriga. Põhimõisted: elemendi aatomnumber (järjenumbril), väliskihi elektronide arv, perioodilisustabel.</p>
<p>Teab keemiliste elementide liigitamist metallilisteks ja mittemetallilisteks ning nende paiknemist perioodilisustabelis; toob näiteid metallide ja mittemetallide kasutamise kohta igapäevaelus.</p>	<p>Keemiliste elementide metallilised ja mittemetallilised omadused, metallilised ja mittemetallilised elemendid perioodilisustabelis, metallid ja mittemetallid ning nende kasutamine igapäevaelus Põhimõisted: metall, mittemetall.</p>
<p>Eristab liht- ja liitained (keemilisi ühendeid), selgitab aine valemi põhjal aine koostist;</p>	<p>Liht- ja liitained (keemilised ühendid). Molekulid, aine valem. Põhimõisted: lihtaine, liitaine (keemiline ühend), aatommass.</p>
<p>Eristab ioone neutraalsetest aatomitest ning selgitab ionide tekkimist jaiooni laengut</p>	<p>Ettekujutus keemilisest sidemest aatomite vahel molekulis (kovaalentside). Ioonide teke aatomitest, ionide laengud. Aatomite ja ionide erinevus. Ioonidest koosnevad ained (ioonised ained). Ettekujutus ioonilisest sidemest. Põhimõisted: ioon, katioon, anioon, kovaalentside, iooniline side. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: molekulimudelite koostamine ja uurimine.</p>

Teab, et on olemas molekulaarsete (molekulidest koosnevate) ja mittemolekulaarsete ainete erinevus ning toob nende kohta näiteid.	Molekulaarsed ja mittemolekulaarsed ained.
8.3. Hapnik ja vesinik. Oksiidid	
Selgitab hapniku rolli põlemisreaktsioonides ning eluslooduses, analüüsib osoonikihi tähtsust ja lagunemist saastamise tagajärjel; kirjeldab hapniku ja vesiniku põhilisi omadusi.	Hapnik, selle omadused ja roll põlemisreaktsioonides ning eluslooduses. Osoonikihi hõrenemine keskkonnaprobleemina. Põlemisreaktsioonid, oksiidide teke. Vesinik, selle füüsikalised omadused. Põhimõisted: põlemisreaktsioon. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) hapniku saamine ja tõestamine, küünla põletamine kupli all; 2) põlemisreaktsiooni kujutamine molekulimudelitega; 3) vesiniku saamine ja puhtuse kontrollimine.
Seostab gaasi kogumiseks sobivaid võtteid vastava gaasi omadustega (gaasi tihedusega õhu suhtes ja lahustuvusega vees).	Gaaside kogumise võtteid.
Määrab aine valemi põhjal tema koostiselementide oksüdatsiooniastmeid ning koostab elementide oksüdatsiooniastmete alusel oksiidide valemeid.	Oksüdatsiooniaste. Põhimõisted: oksüdatsiooniaste.
Koostab oksiidide nimetuste alusel nende valemeid ja vastupidi.	Oksiidide nimetused ja valemite koostamine. Põhimõisted: oksiid.
Koostab reaktsioonivõrrandeid tuntumate lihtainete ühinemisreaktsioonide kohta hapnikuga ning toob näiteid igapäevaelus tuntumate oksiidide ja nende tähtsuse kohta.	Oksiidid igapäevaelus. Ühinemisreaktsioon. Lihtsamate põlemisreaktsioonide võrrandite koostamine ja tasakaalustamine. Põhimõisted: ühinemisreaktsioon. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: oksiidide saamine lihtainete põlemisel.

8.4. Happed ja alused – vastandlike omadustega ained	
Tunneb valemi järgi happeid, hüdroksiide ja soolaid;	Happed, hüdroksiidide ja soolade koostis. Põhimõisted: hape, alus, sool.
Seostab omavahel tähtsamate hapete ning happeanioonide valemeid ja nimetusi; koostab hüdroksiidide ning soolade nimetuste alusel nende valemeid (ja vastupidi).	Tähtsamad happed. Hüdroksiidide ja soolade nimetused.
Mõistab hapete ja aluste vastandlikkust.	Hapete reageerimine alustega, neutralisatsioonireaktsioon. Põhimõisted: neutralisatsioonireaktsioon. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: neutralisatsioonireaktsiooni uurimine, soolade saamine neutralisatsioonireaktsioonil.
Hindab lahuse happelisust, aluselisust või neutraalsust lahuse pH väärtuse järgi; määrab indikaatoriga keskkonda lahuses.	Lahuste pH-skaala, selle kasutamine ainete lahuste happelisust/aluselisust iseloomustades. Põhimõisted: indikaator, lahuste pH-skaala Praktilised tööd ja IKT rakendamine: hapete ja aluste kindlakstegemine indikaatoriga.
Toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamise kohta igapäevaelus.	Happed, alused ja soolad igapäevaelus.
Järgib leeliste ja tugevate hapetega töötades ohutusnõudeid;	Ohutusnõuded tugevate hapete ja tugevate aluste (leeliste) kasutamise korral.
Koostab ning tasakaalustab lihtsamate hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide võrrandeid, korraldab neid reaktsioone ohutult. Mõistab reaktsioonivõrrandite tasakaalustamise põhimõtet (keemilistes reaktsioonides elementide aatomite arv ei muutu).	Reaktsioonivõrrandite koostamine
8.5. Tuntumaid metalle	

Seostab metallide iseloomulikke füüsikalisi omadusi metallilise sideme iseärasustega.	Metallid, metallide iseloomulikud omadused, ettekujutus metallilisest sidemest Metallide füüsikaliste omaduste võrdlus. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: metallide füüsikaliste omaduste võrdlemine.
Eristab aktiivseid, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivseid metalle; hindab metalli aktiivsust metalli asukoha järgi metallide pingereas.	Erinevate metallide aktiivsuse võrdlus, metallide pingerea tutvustus. Põhimõisted: aktiivne, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivne metall, metallide pingerida.
Teeb ohutusnõudeid arvestades katseid metallide ja hapete vaheliste reaktsioonide uurimiseks, võrdleb nende reaktsioonide kiirust (kvalitatiivselt), seostab kiiruse erinevust metallide aktiivsuse erinevusega ja reaktsiooni tingimustega.	Metallide reageerimine hapete lahustega. Ettekujutus reaktsiooni kiirusest (metalli ja happelahuse vahelise reaktsiooni näitel). Põhimõisted: reaktsiooni kiirus. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: metallide aktiivsuse võrdlemine reageerimisel happe lahusega.
Seostab redoksreaktsioone keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumisega reaktsioonis.	Keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumine keemilistes reaktsioonides.
Teab metallide käitumist keemilistes reaktsioonides redutseerijana ja hapniku käitumist oksüdeerijana.	Metallid kui redutseerijad ja hapnik kui oksüdeerija. Põhimõisted: redutseerija, redutseerumine, oksüdeerija, oksüdeerumine, redoksreaktsioon.
Koostab reaktsioonivõrrandeid metallide iseloomulike keemiliste reaktsioonide kohta (metall + hapnik, metall + happelahus).	Metallide reageerimine hapnikuga jt lihtainetega.
Hindab tuntumate metallide ja nende sulamite rakendamise võimalusi igapäevaelus, seostades neid vastavate metallide iseloomulike füüsikaliste ning keemiliste omadustega.	Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus. Põhimõisted: sulam. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: internetist andmete otsimine metallide omaduste ja

	rakendusvõimaluste kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine.
Seostab metallide, sh raua korrosiooni aatomite üleminekuga püsivamasse olekusse nimetab põhilisi raua korrosiooni soodustavaid tegureid ja selgitab korrosioonitõrje võimalusi.	Metallide korrosioon (raua näitel). Põhimõisted: sulam, metalli korrosioon. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: raua korrosiooni uurimine erinevates tingimustes.
IX klass	
9.1. Anorgaaniliste ainete põhiklassid	
Eristab tugevaid ja nõrku happeid ning aluseid; seostab lahuse happelisi omadusi H^+ -ioonide ja aluselisi omadusi OH^- -ioonide esinemisega lahuses.	Oksiidid. Happelised ja aluselised oksiidid, nende reageerimine veega. Happed. Tugevad ja nõrgad happed. Happed argielus. Alused. Aluste liigitamine Hüdrosiidide koostis ja nimetused. Soolad. Vesiniksoolad. Põhimõisted: happeline oksiid, aluseline oksiid, tugev hape, nõrk hape, tugev alus (leelis), nõrk alus.
Kasutab aineklassidevahelisi seoseid ainetevahelisi reaktsioone põhjendades ja vastavaid reaktsioonivõrrandeid koostades (õpitud reaktsioonitüüpide piires: lihtaine + O_2 , happeline oksiid + vesi, (tugevalt) aluseline oksiid + vesi, hape + metall, hape + alus, aluseline oksiid + hape, happeline oksiid + alus); korraldab neid reaktsioone ohutult. Kasutab info saamiseks lahustuvustabelit;	Hapete keemilised omadused (reageerimine metallide, aluseliste oksiidide ja alustega). Aluste ning keemilised omadused (reageerimine happeliste oksiidide ja hapetega). Soolade saamise võimalusi. Seosed anorgaaniliste ainete põhiklasside vahel. Lahustuvustabel. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) erinevate oksiidide ja vee vahelise reaktsiooni uurimine (nt CaO , $SO_2 + H_2O$); 2) erinevate oksiidide hapete ja alustega reageerimise uurimine (nt $CuO + H_2SO_4$, $CO_2 + NaOH$); 3) erinevat tüüpi hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide uurimine.

<p>Selgitab temperatuuri mõju gaaside ning soolade lahustuvusele vees, kasutab ainete lahustuvuse graafikut, et leida vajalikku infot ning teha arvutusi ja järeldusi.</p>	<p>Vesi lahustina. Ainete lahustuvus vees, selle sõltuvus temperatuurist. Põhimõisted: lahustuvus. Praktilised tööd ja IKT rakendamine soolade lahustuvuse uurimine erinevatel temperatuuridel.</p>
<p>Lahendab lahuse protsendilisel koostisel põhinevaid arvutusülesandeid.</p>	<p>Lahuste protsendilise koostise arvutused (tiheduse arvestamisega).</p>
<p>Kirjeldab ja analüüsib mõningate tähtsamate anorgaaniliste ühendite (H₂O, CO, CO₂, SiO₂, CaO, HCl, H₂SO₄, NaOH, Ca(OH)₂, NaCl, Na₂CO₃, NaHCO₃, CaSO₄, CaCO₃ jt) peamisi omadusi ning selgitab nende ühendite kasutamist igapäevaelus.</p>	<p>Anorgaanilised ühendid igapäevaelus. Vee karedus, väetised, ehitusmaterjalid. Põhimõisted: vee karedus Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 3) internetist andmete otsimine olmekemikaalide happelisuse/aluselisuse kohta, järelduste tegemine.</p>
<p>Analüüsib keemilise saaste allikaid ja saastumise tekkepõhjust, saastumisest tingitud keskkonnaprobleeme (happesademed, raskmetallide ühendid, üleväetamine) ning võimalikke keskkonna säästmise meetmeid.</p>	<p>Põhilised keemilise saaste allikad, keskkonnaprobleemid: happevihmad (happesademed), keskkonna saastumine raskmetallide ühenditega, veekogude saastumine.</p>
<p>9.2. Aine hulk. Moolarvutused</p>	
<p>Tunneb põhilisi aine hulga, massi ja ruumala ühikuid (mol, kmol, g, kg, t, cm³, dm³, m³, ml, l) ning teeb vajalikke ühikute teisendusi. Teeb arvutusi aine hulga, massi ja gaasi ruumala vaheliste seoste alusel ning põhjendab neid loogiliselt.</p>	<p>Aine hulk, mool. Molaarmass ja gaasi molaarruumala (normaaltingimustel). Ainekoguste ühikud ja nende teisendused. Põhimõisted: ainehulk, mool, molaarmass, gaasi molaarruumala, normaaltingimused.</p>

Mõistab ainete massi jäävust keemilistes reaktsioonides ja reaktsioonivõrrandi kordajate tähendust.	Aine massi jäävus keemilistes reaktsioonides. Reaktsioonivõrrandi kordajate tähendus..
Analüüsib keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduvat infot.	Keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduva info analüüs
Lahendab reaktsioonivõrranditel põhinevaid arvutusülesandeid, lähtudes reaktsioonivõrrandite kordajatest (ainete moolsuhtest) ning reaktsioonis osalevate ainete hulkadest (moolide arvust), tehes vajaduse korral ümberarvutusi ainehulga, massi ja (gaasi) ruumala vaheliste seoste alusel; põhjendab lahenduskäiku; Hhindab loogiliselt arvutustulemuste õigsust ning teeb arvutustulemuste põhjal järeldusi ja otsustusi.	Arvutused reaktsioonivõrrandite põhjal moolides
9. 3. Süsinik ja süsinikuühendid	
Võrdleb ning põhjendab süsiniku lihtainete omadusi, võrdleb süsinikuoksiidide omadusi.	Süsinik lihtainena. Süsinikuoksiidid. Süsivesinikud. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: CO ₂ saamine ja kasutamine tule kustutamisel.
Aalüüsib süsinikuühendite paljususe põhjust.	Süsinikuühendite paljusus.
koostab süsinikuühendite struktuurivalemeid etteantud aatomite (C, H, O) arvu järgi.	Süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid ning kordseid sidemeid. Molekulimudelid ja struktuurivalemid. Ettekujutus polümeeridest. Põhimõisted: süsivesinik, struktuurivalem, polümeer.

	<p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine: lihtsamate süsivesinike jt süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine; süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine ja uurimine digitaalses keskkonnas, kasutades vastavat tarkvara.</p>
<p>Teab materjalide liigitamist hüdrofiilseteks ja hüdrofoobseteks ning oskab tuua nende kohta näiteid igapäevaelust.</p>	<p>Hüdrofiilsed ja hüdrofoobsed ained</p> <p>Põhimõisted: märgumine</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 4) süsivesinike omaduste uurimine (lahustuvus, märguvus veega).</p>
<p>Kirjeldab süsivesinike esinemisvorme looduses ja kasutusalasid ning selgitab nende kasutamise võimalusi praktikas.</p>	<p>Süsivesinike esinemisvormid looduses (maagaas, nafta) ja kasutusalad (kütused, määrdeained) ning nende kasutamise võimalused.</p>
<p>Eristab struktuurivalemi põhjal süsivesinikke, alkohole ja karboksüülhappeid.</p> <p>Hindab etanooli füsioloogilist toimet ja sellega seotud probleeme igapäevaelus.</p> <p>Koostab süsivesinike ja etanooli täieliku põlemise reaktsioonivõrrandeid.</p>	<p>Alkoholide ja karboksüülhapete tähtsamad esindajad</p> <p>Süsivesinike täielik põlemine (reaktsioonivõrrandide koostamine ja tasakaalustamine).</p> <p>Etanooli füsioloogiline toime.</p> <p>Põhimõisted: alkohol, karboksüülhape.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine: erinevate süsinikuühendite (nt etanooli ja parafiini) põlemisreaktsioonide uurimine.</p>
<p>Koostab etaanhappe iseloomulike keemiliste reaktsioonide võrrandeid ning teeb katseid nende reaktsioonide uurimiseks.</p>	<p>Alkoholide ja karboksüülhapete omadused ja tähtsus igapäevaelus.</p> <p>Praktilised tööd ja IKT rakendamine: etaanhappe happeliste omaduste uurimine.</p>

9.4. Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena	
Selgitab keemiliste reaktsioonide soojusefekti.	Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, ekso- ja endotermilised reaktsioonid. Põhimõisted: eksotermiline reaktsioon, endotermiline reaktsioon, reaktsiooni soojusefekt. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: ekso- ja endotermilise reaktsiooni uurimine.
Hindab eluks oluliste süsinikuühendite rolli elusorganismides ja teab nende muundumise lõppsaadusi organismis.	Eluks olulised süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis. Tervisliku toitumise põhimõtted, tervislik eluviis. Praktilised tööd ja IKT rakendamine: 1) rasva sulatamine, rasva lahustuvuse uurimine erinevates lahustites. 2) toiduainete tärglisesisalduse uurimine; 3) valkude püsivuse uurimine; 4) päevamenüü koostamine ja analüüsimine (portaali toitumine.ee järgi).
Analüüsib süsinikuühendite kasutusvõimalusi kütusena ning eristab taastuvaid ja taastumatuid energiaallikaid.	Süsinikuühendid kütusena.
Iseloomustab tuntumaid süsinikuühenditel põhinevaid materjale (kiudained, plastid) ning analüüsib nende põhiomadusi ja kasutusvõimalusi.	Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained. Polümeerid igapäevaelus.
Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust ning analüüsib keskkonna säästmise võimalusi.	Keskkonnaprobleemid: kasvuhoonegaasid.

8. AINEVALDKOND KUNST

Üldalused. Kunstipädevus

Põhikoolis on kunstivaldkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks kujundada õpilastes eakohane kunstipädevus: suutlikkus mõista kunstide mitmekesisust, arutleda kunsti ja muusika teemadel; väärtustada lähiümbruse, Eesti ja maailma kultuuripärandit; näha eri ajastute ja nüüdisaja kultuuri suhet; kasutada kunsti ja muusika väljendusvahendeid isiklikuks ja kollektiivseks loominguliseks tegevuseks, väärtustada enda ja kaaslaste loomingut.

Kunstivaldkonna ainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) on omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi, tunnetab enda loomingulisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid ja keskkonnasäästlikke lahendusi;
- 2) kasutab loovtöodes mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid, arutleb eakohaste kultuuriliste sõnumite ja väärtushinnangute üle, oskab kujundada oma arvamust ning väljendada kunsti abil emotsioone;
- 3) väärtustab kultuuri ja inimese loovust, osaleb nii individuaal- kui ka koostööprojektides ning peab tähtsaks lahenduste otsimist ja loovat mõtlemist;
- 4) märkab kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust, mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas, aktsepteerib erinevaid kultuurinähtusi;
- 5) väärtustab ja hoiab Eesti ning siin elavate rahvusvähemuste kultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest, seostab kunsti ja kultuuri ning teaduse ja tehnoloogia arengut nii minevikus kui ka tänapäeval;
- 6) omab ülevaadet kunstivaldkonnaga seonduvatest elukutsest, ametitest ja edasiõppimise võimalustest.

Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

Kunstiainete valdkonda kuuluvad kunst ja muusika, mis on kohustuslikud kõikides põhikooliastmetes.

Kunstivaldkonna õppeainetes taotletavate õpitulemuste ja õppesisu koostamisel on aluseks võetud arvestuslik nädalatundide jagunemine kooliastmeti ja aineti alljärgnevalt.

I kooliaste

kunst – 4,5 nädalatundi

muusika – 6 nädalatundi

II kooliaste

kunst – 3 nädalatundi

muusika – 4 nädalatundi

III kooliaste

kunst – 3 nädalatundi

muusika – 3 nädalatundi

Õppeainete nädalatundide jagunemine kooliastmeti määratakse kindlaks kooli õppekavas arvestusega, et taotletavad õpitulemused ja õppe-kasvatuseesmärgid on saavutatavad.

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Kunstide valdkonna aineid põhikoolis ühendab tähelepanu loovuse ja eneseväljendusoskuse arendamisele ning tervikliku maailmapildi kujundamisele. Kunstide kaudu saadakse teadmisi erinevate väljendusvahendite ja kultuuride kohta, õpitakse tundma ennast ning mõtestatakse kunstide rolli ühiskonnas.

Loomise, esitamise, teoste interpreteerimise ja analüüsimise kaudu õpitakse tundma traditsioonilisi ning nüüdisaegseid kunste, nende sisu, vorme ja tähendusi, kujundatakse mõistmist ning kriitikameelt. Arendatakse mõtlemise paindlikkust ning avatust kultuurilistele ja individuaalsetele erinevustele, mis toetab toimetulekut kiiresti muutuv ja mitmekultuurilises maailmas.

Praktiline kunstidega tegelemine arendab õpilase tundemaailma, intuiitivset ja loovat mõtlemist. Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstitegevused tasakaalustavad valdavalt verbaalset ning analüütilist mõtlemist teistes õppeainetes, lisades kujundliku, sünteesiva ja intuiitivse poole. Selle tulemus on terviklik mõtlemine, mis võimaldab läheneda loovalt probleemidele ning väärtustada erinevaid lahendusi ja lahendite mitmetahulisust. Kunstidega tegelemine avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Kunstiainete sisus, tegevustes ja taotlustes on ühised järgmised aspektid:

- 1) teadmised kunstidest (analüüs);
- 2) erinevate kunstide seostamine (süntees);
- 3) ainealane (verbaalne) keel;
- 4) loominguline eneseväljendus (loomine, esitamine);
- 5) kunstiloomingu vastuvõtmine (kommunikatsioon, kriitika);

6) oma-, kohaliku ja maailmakultuuri väärtustamine (mitmekultuurilisus);

7) kultuuriväärtuste kaitsmine (jätkusuutlikkus).

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku, arvestades, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Kunstivaldkond võimaldab kujundada kõiki üldpädevusi igapäevases õppetöös nii teooria kui ka praktiliste tegevuste kaudu. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi – teadmiste, oskuste, väärtushoiakute ja -hinnangute – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega sobiliku õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist. Üldpädevuste kujundamisel on oluline kooli ning kodu koostöö.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kunstivaldkonna õppeainetes rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi õppija identiteedi osana. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitlevate teemade, analüüsivate kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist kõikidesse infokanalitesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused, ühismuuseumitsemise, ühistes kunstiprojektides ning valdkondlikes ja valdkondadeülestes õppeprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjuvad õpilased oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama. Kunstiained teadvustavad inimese kui keskkonna kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tundma õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainek ja sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti.

Õpipädevus. Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes olukordades. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest jms rääkimine, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat. Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunsti- ja muusikateemaliste referatiivsete ning loovtööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekste ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides” sõnumeid ühest keelest teise.

Ettevõtlikkuspädevus. Vajalike oskuste kujunemist toetavad kunstiainetes individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaeluga. Kunstiainetes väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Kunstiainetes rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid. Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika ning kunsti arengus.

Kunstiainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Nüüdisaegne kultuur on interdistsiplinaarne. Kunstiained on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisiga. Kunsti aineseks on inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm erinevates avaldumisvormides. Teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstivaldkonna õppeainete loomulik osa ning valdkondadeüleseks lõiminguks on palju võimalusi.

Eri kultuuridega tutvutakse paljudes teiste valdkondade õppeainetes (keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus) ning kujundatakse seeläbi väärtushoiakuid ja teadvustatakse maailma kultuurilist mitmekesisust. Kunstiainetes keskendutakse võrreldes teiste õppeainetega kontsentreeritumalt kultuuridevahelise dialoogi mõtestamisele ja loovuse kasutamisele nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

Mitmes ainevaldkonnas – keeltes ja kirjanduses, matemaatikas, tehnoloogias, kehalises kasvatuses – kasutatakse kunstiainetega kattuvaid mõisteid (nt kompositsioon, struktuur, mõõdud, nurgad, geomeetrilised kujundid, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jms).

Kunstivaldkonna õppeainetes toetutakse teistes õppeainetes omandatud teadmistele, samas süvendatakse ja visualiseeritakse neid teadmisi. Praktiliste tegevuste kaudu kujundatakse arusaama, et teadmised ja pädevused on omavahel seotud ja igapäevaelus rakendatavad. Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid võimaldavad lõimida kunstiaineid teiste ainevaldkondadega ja kujundada pädevusi.

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas ja kujutatavas kunstis, teatri- ja filmikunstis.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid), samuti matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusained. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi.

Sotsiaalsed. Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel.

Tehnoloogia. Arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Kehaline kasvatus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Kunstiaineid on võimalik seostada kõigi läbivate teemadega. Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseade puhul, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtutakse kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva õppimise ja tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ning hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Kunst ja muusika võimaldavad õpilastel teadvustada oma võimeid ja huvisid, omandada nii ainealaseid kui ka üldisemaid mõtlemis- ning tegutsemisstrateegiaid. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus, kunstidega seotud ametite ja elukutsetega, võimaldatakse vahetult kokku puutuda töömaailmaga, nt külastades loomeettevõtteid. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teabekeskkond. Need teemad hõlmavad mitmekülgeid oskusi, nagu info leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ning heliline kujundamine.

Tutvutakse andmebaasidega, mediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse probleemidega. Teadvustatakse ümbritsevat loodus- või tehiskeskkonda loomingu allikana ja õpitakse keskkonda säästma. Väärtustatakse pärandkultuuri ning rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut. Osatakse näha võimalusi taaskasutuseks, analüüsitakse tehiskeskkonna objekte ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Kunstiainetes julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning ideesid katsetama ja ellu viima.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Kunstiainetes kasutatakse praktiliste loovtegevuste kaudu erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ning töökeskkonnas toime tuleva inimese kujunemist.

Tervis ja ohutus. Kunstiainetes teadvustatakse kunstidega tegelemise emotsionaalselt tasakaalustavat mõju. Kujutavas kunstis kasutatakse materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku, Eesti ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, pärandkultuuri arenemist tänapäevases globaliseerivas maailmas. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka nüüdisaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusika- ja kunstiüritustel.

Õppetegevuse kavandamine ning korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt ning jätab õpilastele piisavalt aega puhata ja huvialadega tegelda;
- 3) võimaldatakse õpilasel õppida individuaalselt ning koos teistega, kasutades erinevaid õppemeetodeid ning arvestades õpilaste erinevaid õpistiile, et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad õpilaste huvisid ning suurendavad õpimotivatsiooni, arvestades sealjuures õpilaste individuaalsust ja konkreetse klassi võimekust;
- 5) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvuti/multimeediaklass, virtuaalkeskond jne, käiakse õppekäikudel kontsertidel, teatrites, muuseumides, stuudiotel, muusikakoolides, looduses, näitustel, raamatukogudes jne;
- 7) kasutatakse mitmekesist ja tänapäevast õppemetoodikat;
- 8) seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist;
- 9) leitakse tunnivälise loomingulise tegevuse võimalusi (koorilaul, solistid, ansamblid, orkestrid, näituste kavandamine, töötoad jms).

8.1. Ainekava. Kunst esimene kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Kujundatakse esteetilisi väärtushoiakuid. Praktilise loomingulise tegevuse ja arutlemise käigus õpitakse teadvustama kunsti ja muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorlust. Kasvatatakse teadlikku suhtumist erinevatesse infokanalitesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist, oma arvamuse avaldamist.

Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tundma õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti.

Õpipädevus. Kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Õpilased saavad ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist.

Ettevõtlikkuspädevus. Oskuste kujunemist toetavad individuaal- ja rühmatöö ning õpitava sidumine igapäevaeluga. Väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus võimaldab katsetada erinevaid ideede ja rõhutada tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse valdkonnaga seotud elukutsetega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Õpitakse kasutama kunstimõisteid, võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid. Kasutatakse tehnoloogiavahendeid. Kunsti aineseks on inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm erinevates avaldumisvormides.

Õppeaine kirjeldus

Kunstiõpetuses pööratakse tähelepanu loovuse ja eneseväljendusoskuse arendamisele ning tervikliku maailmapildi kujundamisele. Saadakse teadmisi erinevate väljendusvahendite ja kultuuride kohta, õpitakse tundma ennast ning mõtestatakse kunstide rolli ühiskonnas.

Praktiline kunstidega tegelemine arendab õpilase tundemaailma ja loovat mõtlemist. Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstidega tegelemine avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Kunstiainete sisus, tegevustes ja taotlustes on ühised järgmised aspektid:

- 1) teadmised kunstidest ;
- 2) erinevate kunstide seostamine;
- 3) ainealane keel;
- 4) loominguline eneseväljendus;
- 5) kunstiloomingu vastuvõtmine;
- 6) kohaliku ja Eesti kultuuri väärtustamine;
- 7) kultuuriväärtuste kaitsmine.

Õppe- ja kasvatusesmärgid I kooliastmes – 3.klassi lõpetaja teadmised ja oskused

- 1) tunneb kunstiõppes rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest;
- 2) julgeb katsetada oma ideid;
- 3) oskab töötada iseseisvalt ja teha koostööd, väärtustab erinevaid lahendusi;
- 4) tunneb huvi lähikonna kultuuriobjektide vastu;
- 5) rakendab oma töödes erinevaid kunstitehnikaid ja töövõtteid;
- 6) kasutab olulisemaid kunstimõisteid kunstiteoste ning enda ja kaaslaste tööde üle arutledes;
- 5) oskab nimetada Eesti kunstnikke, lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte;
- 6) uurib igapäevaste esemete vormi ja otstarbe seoseid, teab, kuidas luua ning tarbida säästvalt, arutleb ümbritseva visuaalse kultuuri nähtuste üle;
- 7) teadvustab meedia võimalusi ja ohtusid.

Õpitulemused ja õppesisu.

1. klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>1. Tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest.</p> <p>Katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi.</p> <p>Tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestab kaaslastega.</p> <p>Kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi.</p> <p>Leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned.</p> <p>Kasutab erinevaid joonistamise, maalimise ja trükkimise võtteid.</p>	<p>ÕPPESISU</p> <p>*Visuaalse kompositsiooni baaselemendid (joon, värv, vorm, ruum, rütm).</p> <p>*Inimeste, esemete ja looduse objektide tunnused ning peamise esiletoomine.</p> <p>*Erinevate tehnikate materjalid, töövõtted ning -vahendid (nt joonistamine, maalimine, trükkimine, kollaaž, vormimine jne).</p> <p>*Pildilised jutustused: joonistus, maal, illustratsioon.</p> <p>*Vormi, otstarbe, materjali ja tehnoloogia seosed ning nende arvestamine. *Turvaline ning keskkonnasäästlik tarbimine.</p> <p>*Lähimbruse loodus ja ehituskunst.</p>

<p>Käitub endale ja teistele ohutult.</p>	
	<p>ÕPPETEGEVUSED</p> <p>1. Esemete, olendite, sündmuste kujutamine, lugude visuaalne jutustamine.</p> <p>2. Mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine.</p> <p>3. Lähikäikude keskkonna, ehituskunsti ja disaini näidetega tutvumine.</p> <p>4. Oma tööde esitlemine, selgitamine; kaaslaste kuulamine ja nende tööde vaatlemine.</p> <p>5. Töötamine iseseisvalt ja rühmas.</p> <p>6. Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.</p>
	<p>ÜMBRUS - puude, lillede, pilvede jne kujutamine.</p>

	<p>ASJAD- vaba loov kujutamine.</p> <p>INIMENE- vaba loov kujutamine.</p> <p>GEOMEETRIA- geomeetristest kujunditest pilt.</p>
	<p>Meedia ja kommunikatsioon</p> <p>Nähtu (teater, kino) vaba kujutamine.</p>
	<p>Kunstikultuur</p> <p>Muuseumide ja näituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja oma arvamuse avaldamine.</p> <p>KODUKOHT- oma kodu.</p> <p>RAHVAKUNST- kindamustrid.</p>
	<p>Materjalid, tehnikad</p> <p>Kunstitehnikate ja töövõtete loominguline rakendamine. Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.</p> <p>MAAL- guašš, pastell.</p>

	<p>SKULPTUUR- vaba loov voolimine.</p> <p>GRAAFIKA- kollaaž, erinevad trükitehnikad.</p>
--	--

2.klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>1.Katsetab julgelt ja tunneb sellest rõõmu.</p> <p>Tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega.</p> <p>Kirjeldab oma ja kaaslaste töid.</p> <p>Leiab kujutatava kõige iseloomulikumat jooned.</p>	<p>ÕPPESISU</p> <p>*Uurimine, avastamine, ideede arendamine.</p> <p>*Oma tööde esitlemine, selgitamine ja kaaslaste kuulamine.</p> <p>*Töötamine iseseisvalt ja grupis.</p> <p>*Põhielementide- joon, värv, vorm, ruum, rütm jt tundmaõppimine.</p> <p>*Iseloomulike tunnuste ning peamise esiletoomine.</p> <p>*Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine.</p>

<p>Kasutab erinevaid joonistamise, maalimise ja trükkimise võtteid.</p> <p>Käitub endale ja teistele ohutult.</p>	<p>*Piltjutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks.</p>
	<p>ÕPPETEGEVUSED</p> <p>1.Esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes, lugude visuaalne jutustamine.</p> <p>2.Mitmesuguste kunstitehnikate ja tövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine.</p> <p>3.Lähiümbruse keskkonna, ehituskunsti ja disaini näidetega tutvumine.</p> <p>4.Oma tööde esitlemine, selgitamine; kaaslaste kuulamine ja nende tööde vaatlemine.</p> <p>5.Töötamine iseseisvalt ja rühmas.</p> <p>6.Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.</p> <p>7.Pildiline ja ruumiline väljendus.</p>

	<p>8.Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine.</p> <p>9.Peamise esiletõstmise suuruse, asukoha ja värvi abil.</p>
	<p>ÜMBRUS - puude, mägede, pilvede jne kujutamine mitmel erineval moel.</p> <p>ASJAD - eseme tähtsamad tunnused.</p> <p>INIMENE - algsed proportsioonireeglid.</p> <p>GEOMEETRIA- geomeetristest kujunditest pilt.</p>
	<p>Disain ja keskkond</p> <p>Ideede selgitamine, vormistamine jooniste ja makettidena.</p> <p>MÄRK- liiklusmärkide keel.</p> <p>KIRI- dekoratiivkiri kingipakil vms.</p>

	<p>Meedia ja kommunikatsioon</p> <p>Pildilise jutustuse vormid ja vahendid (illuustratsioon, koomiks, reklaam).</p> <p>Piltjutustuste kujundamine (nt foto sidumine joonistuste ja tekstiga).</p>
	<p>Kunstikultuur</p> <p>Vana ja uue võrdlemine.</p> <p>Muuseumide ja näituste külastamine, kunsteoste vaatlemine ja aruteludes osalemine.</p> <p>EESTI - lossid, kindlused ja mõisahooned.</p> <p>RAHVAKUNST- talu ja talutarbed.</p>
	<p>Materjalid, tehnikad</p> <p>Kunstitehnikate ja töövõtete loominguine rakendamine. Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.</p> <p>MAAL- guašš, pastell.</p> <p>SKULPTUUR- vorm; seisvad figuurid materjali lisamisega.</p> <p>GRAAFIKA- papitrükk vm trükitehnikad.</p>

3.klass	
Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>1.Katsetab julgelt ja tunneb sellest rõõmu.</p> <p>Tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega.</p> <p>Kirjeldab oma ja kaaslaste töid.</p> <p>Leiab kujutatava kõige iseloomulikumat jooned.</p> <p>Kasutab erinevaid joonistamise, maalimise ja trükkimise võtteid;</p> <p>Käitub endale ja teistele ohutult.</p>	<p>ÕPPESISU</p> <p>*Uurimine, avastamine, ideede arendamine.</p> <p>*Oma tööde esitlemine, selgitamine ja kaaslaste kuulamine.</p> <p>*Töötamine iseseisvalt ja grupis.</p> <p>*Põhielementide- joon, värv, vorm, ruum, rütm jt tundmaõppimine.</p> <p>*Iseloomulike tunnuste ning peamise esiletoomine.</p> <p>*Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine.</p> <p>*Tegelikkuse ja virtuaalsete keskkondade võrdlus.</p> <p>*Pildiline ja ruumiline väljendus.</p>
	ÕPPETEGEVUSD

	<p>1.Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine.</p> <p>2. Mitmesuguste kunstitehnikate ja tövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine.</p> <p>3.Lähiümbruse keskkonna, ehituskunsti ja disaini näidetega tutvumine.</p> <p>4.Oma tööde esitlemine, selgitamine; kaaslaste kuulamine ja nende tööde vaatlemine.</p> <p>5.Töötamine iseseisvalt ja rühmas.</p> <p>6.Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.</p> <p>7.Pildiline ja ruumiline väljendus.</p> <p>8.Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine.</p> <p>9.Peamise esiletõstmise suuruse, asukoha ja värvi abil.</p>
	<p>ÜMBRUS - maastik kevadel, suvel, sügisel, talvel.</p> <p>ASJAD - esimesed katsetused kujutamisel naturist.</p> <p>INIMENE - dünaamiline kriipsujuku, liikumise kavandamine.</p> <p>GEOMEETRIA- plasttaarast, karpidest loomade vm meisterdamine.</p>
	<p>Disain ja keskkond</p>

	<p>Ideede selgitamine, vormistamine jooniste ja makettidena.</p> <p>Disaini roll igapäevaelus: trükised, tarbevormid, ruumid, hooned, keskkond jne.</p> <p>Vormi ja funktsiooni seos.</p> <p>MÄRK- stilisatsioon (stiil ja vormid).</p> <p>KIRI- šrifti valik vastavalt ülesandele.</p> <p>Kunstitunnis omandatud oskuste rakendamine digitaalsete vahenditega töötades.</p>
	<p>Meedia ja kommunikatsioon</p> <p>Pildilise jutustuse vormid ja vahendid (illustratsioon, koomiks, reklaam, foto).</p> <p>E-kaart.</p>
	<p>Kunstikultuur</p> <p>Vana ja uue võrdlemine.</p> <p>Muuseumide ja näituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja aruteludes osalemine.</p> <p>EESTI - lähikonna kunstigaleriid, muuseumid.</p> <p>RAHVAKUNST- rahvariide motiivid.</p>
	<p>Materjalid, tehnikad</p>

	<p>Kunstitehnikate ja töövõtete loominguine rakendamine.</p> <p>Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.</p> <p>MAAL- guašš, pastell, akvarell.</p> <p>SKULPTUUR- vorm; seisvad figuurid materjali lisamisega. Voolimine ühest tükist, ilma juurde lisamiseta.</p> <p>GRAAFIKA- monotüüpia jt erinevad tõmmised.</p>
--	--

8.2. Ainekava. Kunst teises kooliastmes

Kunsti õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve, hindab enda ja teiste isikupära;
- 2) eksperimenteerib mõtete, vahendite, materjalide ja kunstitehnikatega;
- 3) tegutseb loovates ja uurimuslikes rühmatöodes ühise tulemuse nimel;
- 4) rakendab oma loominguilisi võimeid ja oskusi ka väljaspool kunstitundi;
- 5) on avatud erinevate kunsti- ja kultuuriilmingute suhtes;
- 6) tunneb huvi kunstiloomingu ja paikkondliku kultuuri vastu; 7) mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust; 8) näeb loodust ja keskkonda säästva tarbimise võimalusi.

Õpitulemused, õppesisu ja õppetegevus II kooliastmes

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- 1) teab eesti kunsti- ja kultuuriobjekte ning kunstnikke, uurib ja võrdleb kunstiteoseid;

- 2) arutleb enda ja kaaslaste loovtööde üle, tõlgendab oma vaatenurgast erinevate ajastute kunstiteoseid;
- 3) väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi, kasutades kahe- ja kolmemõõtmelise kujutamise baaselemente ja kompositsiooni põhimõtteid;
- 4) visandab ja kavandab loovülesandeid lahendades, rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, digitaalgraafika, animatsioon jne);
- 5) oskab uurimise käigus leida eri teabeallikatest ainealast infot;
- 6) võrdleb ruumilise keskkonna ja igapäevaste tarbeesemete omadusi, kavandab ideid, kuidas parandada elukeskkonda, mõistab võimalusi, kuidas tarbida loodust säästvalt;
- 7) arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle reaalses ja virtuaalses keskkonnas, analüüsib oma eagrupid mõeldud visuaalse meedia sõnumeid;
- 8) tegutseb eetilisel ja ohutult nii päris kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades

4. klass

Õppetundide arv:35

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on kujundada õpilastes eakohane kunstipädevus, loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Kunsti õppimise osad on: uurimine ja oma ideede rakendamine; väljendusvahendite loov rakendamine; mõtestamine, kriitiline mõtlemine ja refleksioon. Õpilasi juhatakse ise valikuid tegema: tehnika, teemade valik, oskus analüüsida töö tulemusi. Õpilane tunnetab oma kunstivõimeid ja huve. Kunstiainet toetavad teistes õppeainetes omandatud teadmised ja kujundatakse arusaama, et teadmised ja pädevused on omavahel seotud.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
1. Õpilane kujutab nii vaatluste kui ka mälu järgi ja oma ideede põhjal, leiab erinevaid lahendusi; kasutab erinevaid väljendusvahendeid, kunstitehnikaid, rakendab kahe- ja kolmemõõtmelise kujutamise võtteid, oskab välja tuua kujutatava iseloomulikud jooned	<p>Kujutamiseõpetus: esemete ja ümbritseva kujutamine ja kujundamine arvestades nende kuju, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist.</p> <p>Seostuvad alateemad: looduse vaatlemine ja joonistamine; geomeetriliste vormide joonistamine. Looduses toimuvad nähtused.</p> <p>Teemaga seostuvad mõisted.</p>
2. Õpilane oskab luua tasakaalustatud kompositsiooni; leiab huvitavaid lahendusi ja põhjendab oma valikuid	<p>Kompositsiooniõpetus:</p> <p>pildi tasakaalustatud ülesehitus; piiramata pind ja piiratud pind</p>
3. Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetrilistest kujunditest.	<p>Vormiõpetus: geomeetriliste kehade kujutamine ja võrdlemine; esemete võrdlemine geomeetriliste kujunditega. Geomeetria leidmine loodusest</p> <p>Seostuvad alateemad: joonistamis- oskuse arendamine: lihtsad geomeetrilised kujundid</p>
4. Loovuse arendamine.	Fantaasiatööd; spontaanne, reeglitevaba kujutamiseviis
5. Õpilane tunneb põhivärve, II ja III astme värvitoone, oskab nimetada erinevaid värvivarjundeid	Värvusõpetus: spektrivärvid (külmad ja soojad toonid); primaar- ja sekundaarvärvid. Värvide segamine.

6.Õpilane omab teadmisi jooniskirja olemusest.	Seostuvad alateemad: illustreeritud kirjalehed.
7.Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike.	Kunstiajalugu ja vestlused kunstist: Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumi, näituste ja kunstisündmuste külastamise tähtsus.
8.Õpilane teab, tunneb ja väärtustab lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi.	Arutleb ümbritseva kunsti ja kultuuri nähtuste üle. Tuleb toime virtuaalses keskkonnas teabe otsimisega.

5. klass

Õppetundide arv:35

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Aine õppimise osad on:

- 1)uurimine ja oma ideede rakendamine;
- 2)väljendusvahendite loov rakendamine;
- 3)mõttestamine ja refleksioon;

Koos toetavad ja arendavad need õpilase iseseisvat mõtlemisoskust ja uute teadmiste omandamist. Tutvutakse teadlikult kunsti aluste ja kunstilooa, luuakse sildu kunstiajaloo ja tänapäeva vahel. Õpilasi juhatakse ise valikuid tegema (tehnik, teemade valik) ja kunstiteoseid analüüsima.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>1. Õpilane kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka mälu järgi ja oma ideede põhjal, leiab erinevaid lahendusi; kasutab erinevaid väljendusvahendeid, kunstitehnikaid (joonistamine, maal)</p>	<p>Kujutamiseõpetus: esemete ja ümbritseva kujutamine ja kujundamine arvestades nende kuju, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist.</p> <p>Seostuvad alateemad: looduse vaatlemine ja joonistamine; lihtsate geomeetriliste vormide joonistamine.</p> <p>Mõisted: kompositsioon, formaat, sümmeetriatelg, silmapiir, perspektiiv,</p>
<p>2. Õpilane tunneb kompositsiooni põhireegleid, tunnetab tasakaalustatud kompositsiooni; leiab huvitavaid lahendusi ja põhjendab ja hindab oma valikuid.</p>	<p>Kompositsiooniõpetus:</p> <p>pildi tasakaalustatud ülesehitus; staatiline kompositsioon;</p> <p>piiratud ja piiramatu pind;</p> <p>geomeetiline ja vaba kompositsioon.</p> <p>Seostuvad alateemad: kompositsioonid geomeetristest kujunditest (ringjooned, kaared); trükitehnikate katsetamine.</p>
<p>3. Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetristest kujunditest.</p>	<p>Vormiõpetus: geomeetriste kehade kujutamine ja võrdlemine;</p> <p>Seostuvad alateemad: joonistamis- oskuse arendamine: ruut-kuup; ring-kerak, ristkülik-silinder</p>
<p>4. Õpilane oskab ruumiliselt mõelda. Omab ülevaadet perspektiivireeglitest.</p>	<p>Perspektiiviõpetus: 1-koondpunktiga perspektiiv.</p> <p>Seostuvad alateemad: tee (raudtee)</p>

	<p>Kauguses. Mõisted: koond- e. pagupunkt, horisont e. silmapiir, konna- ja linnuperspektiiv.</p>
<p>5. Õpilane tunneb põhivärve, II ja III astme värvitoone, oskab nimetada erine-vaid värvivarjundeid, kasutab teadlikult neid oma loovtöodes.</p>	<p>Värvusõpetus: spektrivärvid (külmad ja soojad toonid); primaar- ja sekundaarvärvid.</p> <p>Uurimuslikud ja loovad ülesanded.</p> <p>Seostuvad alateemad: kompositsioon vikerkaarevärvidest.</p>
<p>6. Õpilane omab teadmisi laisulekirja ja jooniskirja olemusest. Tunneb enim-levinud kirjatüüpe, stiile.</p>	<p>Kirjaõpetus: individuaalsed ja rühma tööd; algteadmised erinevatest kirjastiilidest;</p> <p>Seostuvad alateemad: graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed (teemakohased luuletused, mõtteterad, vanasõnad, kõnekäänud).</p>
<p>7. Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike. Teab nimetada erinevaid maalitehnikaid.</p>	<p>Kunstiajalugu ja vestlused kunstist:</p> <p>Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumi, näituste ja kunstisündmuste külastamise tähtsus. Mõistab kunsti olulist rolli ühiskonnas; oskab nimetada elukutseid, mis seotud kunstiga.</p>
<p>8. Õpilane teab ja tunneb lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi; omab üldteadmisi eesti taluarhitektuurist</p>	<p>Eesti rahvakunst: Info otsimine teabeallikatest, raamatud, internet.</p> <p>Seostuvad alateemad: loovtööna rahvakalendri tähtpäevad (mardid, kadrid, jõulud, vastlad, kevadpühad)</p>
<p>9. Õpilane mõistab märkide ja sümbolite kasutamist – märk kui sõnumikandja (illustratsioonidel, meedias, reklaamides)</p>	<p>Märgid ja sümbolid. Mõisted – disain, stiliseerimine. Stiil – teatud elementide teadlik eelistamine. Seostuvad alateemad: meid ümbritsevad enimlevinud sümbolid.</p>

<p>10. Õpilane mõistab meediat kui üht olulist visuaalse kunsti väljendusvahendit (foto, video, film) ja mõistab meediat kui info ja ideede otsimise võimalust.</p>	<p>Meediakunst. Digitaalsed tehnoloogiad loovtöodes. Info otsimine teabeallikatest.</p>
---	---

6. klass

Õppetundide arv: 35

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Aine õppimise osad on:

- 1) uurimine ja oma ideede rakendamine;
- 2) väljendusvahendite loov rakendamine;
- 3) mõtestamine ja refleksioon;

Koos toetavad ja arendavad need õpilase iseseisvat mõtlemisoskust ja uute teadmiste omandamist. Tutvutakse teadlikult kunsti aluste ja kunstilooga, luuakse sildu kunstiajaloo ja tänapäeva vahel. Õpilasi juhatakse ise valikuid tegema (tehnikat, teemade valikut) ja kunstiteoseid analüüsima.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>1. Õpilane kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka mälu järgi ja oma ideede põhjal, leiab erinevaid lahendusi; kasutab erinevaid väljendusvahendeid, kunstitehnikaid (joonistamine, maal, voolimine)</p>	<p>Kujutamissoetus: esemete ja ümbritseva kujutamine ja kujundamine arvestades nende kuju, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist.</p> <p>Seostuvad alateemad: looduse ja inimese vaatlemine ja joonistamine; geomeetriliste vormide modelleerimine, joonistamine.</p> <p>Mõisted: kompositsioon, dominant, staatiline, dünaamiline, sümmeetriatelg, silmapiir, perspektiiv, abijooned, visand, eskiis, originaal. koopia, sümmeetriatelg, silmapiir, perspektiiv,</p>
<p>2. Õpilane tunneb kompositsiooni põhireegleid, tunnetab tasakaalustatud kompositsiooni; leiab huvitavaid lahendusi ja põhjendab oma valikuid.</p>	<p>Kompositsiooniõpetus:</p> <p>pildi tasakaalustatud ülesehitus; dünaamiline kompositsioon;</p> <p>piiratud ja piiramata pind; ornament;</p> <p>geomeetiline ja vaba kompositsioon.</p> <p>Seostuvad alateemad: kompositsioonid geomeetrilistest kujunditest; erinevate trükitehnikate tutvustamine.</p>
<p>3. Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetrilistest kujunditest.</p>	<p>Vormiõpetus: geomeetriliste kehade kujutamine ja võrdlemine; ruumilisuse taotlemine, varjutamine. Natüürmort.</p> <p>Seostuvad alateemad: joonistamis- oskuse arendamine: ruut-kuup; ring-kerä, ristkülik-silinder</p>

<p>4.Õpilane oskab ruumiliselt mõelda. Omab ülevaadet perspektiivireeglitest.</p>	<p>Perspektiiviõpetus: 2- koondpunktiga perspektiiv. Seostuvad alateemad: hooned Mõisted: koond- e. pagupunkt, horisont e. silmapiir, konna- ja linnuperspektiiv.</p>
<p>5.Õpilane tunneb põhivärve, II ja III astme värvitoone, oskab nimetada erine-vaid värvivarjundeid, kasutab teadlikult neid oma loovtöodes.</p>	<p>Värvusõpetus: spektrivärvid (külmad ja soojad toonid); primaar- ja sekundaarvärvid. Pastelsed toonid; värvivarjundite erinevad nimetused. Uurimuslikud ja loovad ülesanded. Seostuvad alateemad: dünaamilised värvikompositsioonid</p>
<p>6.Õpilane omab teadmisi laisulekirja ja jooniskirja olemu-sest. Tunneb enim-levinud kirjatüüpe, stiile.</p>	<p>Kirjaõpetus:individuaalsed ja rühma tööd (plakat); kirjajarjutused (ilukiri, vabakäekiri, jooniskiri) Seostuvad alateemad: graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed (teemakohased luuletused, mõtteterad, vanasõnad);</p>
<p>7.Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike. Teab nimetada erinevaid maalitehnikaid.</p>	<p>Kunstiajalugu ja vestlused kunstist: Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumi, näituste ja kunstisündmuste külastamise tähtsus. Mõistab kunsti olulist rolli ühiskonnas; oskab nimetada elukutseid, mis seotud kunstiga.</p>
<p>8.Õpilane teab ja tunneb lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi; omab üldteadmisi eesti taluarhitektuurist</p>	<p>Eesti rahvakunst: Info otsimine teabeallikatest, raamatud, internet. Seostuvad alateemad: loovtööna rahvakalendri tähtpäevad (mardid, kadrid, jõulud, vastlad, kevadpühad)</p>
<p>9.Õpilane mõistab märkide ja sümbolite kasutamist – märk kui</p>	<p>Märgid ja sümbolid. Mõisted – disain, stiliseerimine. Stiil – teatud elementide teadlik eelistamine.</p>

sõnumikandja (illustratsioonidel, meedias, reklaamides)	Seostuvad alateemad:meid ümbritsevad enimlevinud sümbolid.
10.Õpilane mõistab meediat kui üht olulist visuaalse kunsti väljendusvahendit (foto, video, film) ja mõistab meediat kui info ja ideede otsimise võimalust.	Meediakunst. Digitaalsed tehnoloogiad loovtöodes. Info otsimine teabeallikatest. Foto-kompositsioonide (kollaaž) loomine. Foto-portfoolid. Oma tööde pildistamine.

8.3. Ainekava. Kunst kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) oskab loomingulises tegevuses, loovtöö ning uurimise ja refleksiooni käigus kasutada loova ning kriitilise mõtlemise ja probleemilahenduse oskusi;
- 2) tunnetab ning arendab oma loomingulisi võimeid, väärtustab isikupära ja erinevaid lahendusi;
- 3) eksperimenteerib mõtete, mõistete, kunstitehnikate ja uute meediumidega;
- 4) rakendab omandatud oskusi teistes õppeainetes ja igapäevaelus;
- 5) õpib tundma ja väärtustab nii mineviku kunstipärandit kui ka nüüdisaegset kunsti;
- 6) seostab kunsti, kultuuri, teaduse ja tehnoloogia arengut;
- 7) mõistab kunsti kui kultuuridevahelist suhtluskeelt, teadvustab kultuurilist mitmekesisust ja nüüdiskunsti rolli ühiskonnas;
- 8) väljendab oma arvamusi ja teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, kasutades kunsti oskussõnavara;
- 9) tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades;
- 10) mõtestab esemelise ja ruumilise keskkonna ning disaininäidete esteetilisi, eetilisi, funktsionaalseid ja ökoloogilisi aspekte;
- 11) omab ülevaadet kunsti, disaini ning arhitektuuriga seotud elukutsetest ja ametitest.

Õpitulemused

9. klassi lõpetaja:

- 1) teab Eesti ja maailma kunsti- ja kultuuriobjekte ning kunstnikke, teadvustab kunsti rolli ühiskonnas; seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut;
- 2) analüüsib eri ajastute kunstiteoseid nii näitusel kui klassiruumis, mõistab nüüdiskunsti nähtuste laia teemade ringi ning väljendusvahendite mitmekesisust;
- 3) visandab, kavandab ja maketeerib loovülesandeid lahendades, otsib ja arendab erinevaid lahendusvariante ning isikupäraseid teostusvõimalusi;
- 4) rakendab loomisel, uurimisel ja kunsti ning visuaalkultuuri tarbimisel infokommunikatsiooni vahendeid;
- 5) esitleb enda loovtööde tulemusi ja põhjendab valikuid, tõlgendab kaaslaste loovtöid;
- 6) leiab teadlikult traditsioonilisi või uusi meediume kasutades erinevaid lahendusi, kuidas väljendada oma mõtteid ja teadmisi, kasutab sihipäraselt tasapinnalise, ruumilise ja ajalise loomingu väljendusvahendeid ning kompositsiooni põhimõtteid;
- 7) analüüsib ruumilist keskkonda ja disainiobjekte eesmärgipärasuse, uuenduslikkuse, ökoloogilisuse, esteetilisuse ja eetilise seisukohast, mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ning parem lahendus;
- 8) arutleb visuaalkultuuri avaldumisvormide, sümbolite ja kultuuriliste märkide üle, hindab virtuaalset keskkonda eetilise ja turvalisuse seisukohast.

7. klass

Õppetundide arv:35

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus

arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele. Eesmärgiks on õpilasele anda teadmisi kunstiajaloo ja kaasaegse kunsti arengusuundadest, Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest. Oluline on luua seoseid teistes õppeainetes käsitlevate teemade ja ajastutega.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>1.Õpilane kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka mälu järgi ja oma ideede põhjal, leiab erinevaid lahendusi; kasutab erinevaid väljendusvahendeid, kunstitehnikaid (joonistamine, maal, kollaaž, foto, digitaalgraafika)</p>	<p>Kujutamiseõpetus: esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kuju, suurussuhteid, paiknemist, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist, tasapindade lõikumist.</p> <p>Seostuvad alateemad: maastiku joonistamine ja maalimine; natüürmordi joonistamine ja maalimine.</p> <p>Mõisted: maastikumaal, meremaal, loodusvaade, horisont, natüürmort (vaikelu), kollaaž, romantiline, realistlik, renessans, barokk. Näited kunstiajaloost: maastiku kujutamine 17.saj.-18.saj. ja modernses kunstis.</p>
<p>2.Õpilane tunneb kompositsiooni põhireegleid, tunnetab tasakaalustatud kompositsiooni; leiab huvitavaid lahendusi ja põhjendab ja hindab oma valikuid.</p>	<p>Kompositsiooniõpetus:</p> <p>pildi tasakaalustatud ülesehitus; staatiline ja dünaamiline kompositsioon; piiratud ja piiramatu pind; geomeetiline ja vaba kompositsioon.</p> <p>Seostuvad alateemad: loodusvaate kujutamine; temaatilised kompositsioonid liikumisest ja tegevustest; abstraktsed kompositsioonid; pinnad; trükitehnikate katsetamine.</p> <p>Mõisted: dünaamika, dominant, stiilne, harmoonia, detailne, rütm, abstraktne. Näited kunstiajaloost: abstraktsed kompositsioonid, erinevate ajastute kompositsiooniskeemid kunstis.</p>

<p>3.Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetristest kujunditest, oskab ruumilisust taotleda varjutamise abil, oskab näha ja analüüsida erinevaid mahuvorme. Tunnetab ja oskab skemaatiliselt kujutada inimfiguuri proportsioone.</p>	<p>Vormiõpetus: geomeetriste kehade kujutamine ja võrdlemine; ruumilisuse taotlemine varjutamise abil.</p> <p>Proportsiooniõpetus: Inimese pea ja näo proportsioonid; täisfiguuri proportsioonid.</p> <p>Seostuvad alateemad: joonistamis- oskuse arendamine, varjutamine – ringist kera, ruudust kuup, riskülikust silinder, kolmnurgast koonus jms.</p> <p>Portree joonistamine; inimfiguuri kujutamine skemaatiliselt.</p>
<p>4.Õpilane oskab ruumiliselt mõelda ja kujutada loodus-vaateid ja hooneid. Omab ülevaadet perspektiivireeglitest.</p>	<p>Perspektiiviõpetus: 1- ja 2- koondpunktiga perspektiiv.</p> <p>Seostuvad alateemad: tee (raudtee) kauguses, maja (taluhuone) maastikul.</p> <p>Mõisted: koond- e. pagupunkt, horisont e. silmapiir, konna- ja linnuperspektiiv.</p>
<p>5.Õpilane tunneb II ja III astme värvitoone, kasutab teadlikult neid oma loovtöodes; analüüsib looduslike ja tehiskeskkondade objekte värviõpetuse vaatepunktist; tunnetab värvide psühholoogilist mõju.</p>	<p>Värvusõpetus: Värvusperspektiiv.</p> <p>Värvuste optiline mõju perspektiivi kujutamisel, ruumilisuse taotlemisel.</p> <p>Uurimuslikud ja loovad ülesanded.</p> <p>Seostuvad alateemad: maastiku kujutamine, maalimisoskuse arendamine; abstraktsete värvipindade kujundamine, erinevate värvitoonide sobitamine (kollaaž); uurimusliku tööna: värvieelistused eri rahvaste kultuurides.</p>

<p>6.Õpilane omab teadmisi laisulekirja ja jooniskirja olemusest. Tunneb enim-levinud kirjatüüpe, stiile.</p>	<p>Kirjaõpetus:Individuaalsed ja rühma-tööd; kirjastiilid- laisulekiri, plakatkiri, jooniskiri. Digi-graafika võimalused kirja kujundamisel.</p> <p>Seostuvad alateemad: graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed (teemakohased luuletused, mõtteterad, vanasõnad, kõnekäänud); plakati kujundamine; praktilised kirjatööd arvuti abil.</p>
<p>7.Õpilane teab ja oskab nimetada kujutava kunsti liike.Teab tähtsamaid ajaloolisi kunstistiile, oskab võrrelda kaas-aegse kunstiga. Oskab nimetada kuulsamaid teoseid maalikunstis ja arhitektuuris. Teadvustab kunsti rolli ühiskonnas.</p>	<p>Kunstiajalugu ja vestlused kunstist:</p> <p>Kujutava kunsti liigid – maalikunst, graafika, skulptuur, arhitektuur, tarbe-kunst; tutvumine kuulsate meistriteostega keskajast, renessansi-ja barokiajastust. Uurimuslikud ülesanded, info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumi, näituste ja kunstisündmuste külastamine.</p>
<p>8.Õpilane teab ja tunneb lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi; omab üldteadmisi eesti taluarhitektuurist ja kultuurist, rahva-riietest, kommetest.</p>	<p>Eesti rahvakunst: uurimuslikud individuaal- ja rühmatööd; ERM-i külastus. Info otsimine teabeallikatest, raamatud, internet.</p> <p>Seostuvad alateemad: loovtööna rahvuslikud ornamendid (vöökiri), rahvulikum triibumustrid (Äksi kk.), taluhoone kujutamine maastikul; rahvakalendri tähtpäevad ja temaatilised loovtööd (mardid, kadrid, vastlad, kevadpühad)</p>

<p>9. Õpilane mõistab märkide ja sümbolite kasutamist – märk kui sõnumikandja (illu­stratsioonidel, meedias, reklaamides)</p>	<p>Märgid ja sümbolid. Teadmised märgi ja sümboli kujunemisest ja kujundamisest. Stiliseerimine Lihtsustatud märgid. Reklaam.</p> <p>Geomeet­rilised kujundid märgi kujundamisel. Firmamärgid. Stiil – teatud elementide teadlik eelistamine. Seostuvad alateemad: meid ümbritsevad enimlevinud märgid ja sümbolid (uurimuslik ind. või rühmatöö). Kujundi lihtsamaks muutmine (stiliseermisprotsess), näit. horoskoop.</p>
<p>10. Õpilane mõistab meediat kui üht olulist visuaalse kunsti väljendusvahendit (foto, video, film) ja mõistab meediat kui info ja ideede otsimise võimalust. Katsetab ja kasutab loovtöodes uusi digitaalseid tehnoloogiaid.</p>	<p>Meediakunst. Digitaalsed tehnoloogiad</p> <p>loovtöodes: foto, arvuti-graafika. Info otsimine teabeallikatest. Mõisted: originaal, koopia, reproduktsioon. Autoriõigus.</p> <p>Seostuvad alateemad: erinevad kirjatööd arvuti abil; erinevate kirjatüüpide tundmaõppimine; fotoaparaadiga looduses (maastiku pildistamine); fotomontaaž; teadmised animatsioonist (manga-stiil).</p>

8. klass

Õppetundide arv: 35

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus

arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele. Eesmärgiks on õpilasele anda teadmisi kunstiajaloo­st ja kaasaegse kunsti

arengusuundadest, Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest. Oluline on luua seoseid teistes õppeainetes käsitlevate teemade ja ajastutega.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>1.Õpilane kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka mälu järgi ja oma ideede põhjal, leiab erinevaid lahendusi; kasutab erinevaid väljendusvahendeid, kunstitehnikaid (joonistamine, maal, kollaaž, plakat, paberplastika, foto, digitaalgraafika)</p>	<p>Kujutamissopeetus: esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kuju, suurussuhteid, paiknemist, iseloomulikke tunnuseid, olulise esiletoomist.</p> <p>Seostuvad alateemad: lillede (taimede) joonistamine ja maalimine; natüürmordi joonistamine ja maalimine.</p> <p>Mõisted: Näited kunstiajaloo: natüürmordid (vaikelu) kunstiajaloo erinevatel etappidel.</p>
<p>2.Õpilane tunneb kompositsiooni põhieegleid, tunnetab tasakaalustatud kompositsiooni; leiab huvitavaid lahendusi ja põhjendab ja hindab oma valikuid.</p>	<p>Kompositsiooniõpeetus:</p> <p>pildi tasakaalustatud ülesehitus; staatiline ja dünaamiline kompositsioon;</p> <p>piiratud ja piiramatu pind;</p> <p>geomeetiline ja vaba kompositsioon.</p> <p>Seostuvad alateemad: geomeetrised kompositsioonid ja ornamendid; abstraktsed kompositsioonid.</p> <p>Mõisted: juugendlik, kubistlik, abstraktsionistlik, dekoratiivne, vitraaž, mimikri, kamuflaaž, kontuur, siluett. Näited kunstiajaloo: abstraktsed kompositsioonid, erinevate ajastute kompositsiooniskeemid kunstis.</p>

<p>3.Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetristest kujunditest, oskab ruumilisust taotleda varjutamise abil, oskab näha ja analüüsi- silda erinevaid mahu- vorme. Tunnetab ja oskab kujutada inim- figuuri proportsioone.</p>	<p>Vormiõpetus: ümarvormide kujutamine ja võrdlemine; ruumilisuse taotlemine varjutamise abil. Proportsiooniõpetus: Portree joonistamine; figuuri kujutamine liikumises. Seostuvad alateemad: inimese portree otse- ja külgvaates, poolprofiil; inimene tegevuses; loomafiguuri kujutamine.</p>
<p>4.Õpilane oskab ruumiliselt mõelda ja kujutada loodus-vaateid ja hooneid. Omab ülevaadet perspektiivireeglitest.</p>	<p>Perspektiiviõpetus: 2- koondpunktiga perspektiiv. Seostuvad alateemad: linnavaade, maastik Mõisted: koond- e. pagupunkt, horisont e. silmapiir, konna- ja linnuperspektiiv.</p>
<p>5.Õpilane tunneb II ja III astme värvitoone, kasutab teadlikult neid oma loovtöodes; analüüsib looduslike ja tehiskeskkondade objekte värviõpetuse vaatepunktist; tunnetab värvide psühholoogilist mõju.</p>	<p>Värvusõpetus: Värvusperspektiiv. Värvuste optiline mõju perspektiivi kujutamisel, ruumilisuse taotlemisel. Uurimuslikud ja loovad ülesanded. Seostuvad alateemad: värvikompositsiooni loomine; abstraktsete värvipindade kujundamine, värvitoonide harmoonia; kollaaž ja fotomontaaž; värvivarjundite nimetusi</p>
<p>6.Õpilane omab teadmisi laisulekirja ja jooniskirja olemu- sest. Tunneb enim- levinud kirjatüüpe, stiile.</p>	<p>Kirjaõpetus:Individuaalsed ja rühma-tööd – plakati kujundamine; kirjastiilid- laisulekiri, plakatiki, antiikva; jooniskiri, graffiti. Digi-graafika võimalused kirja kujundamisel. Seostuvad alateemad: graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed (teemakohased luuletused, mõtteterad,</p>

	vanasõnad, kõnekäänud); plakati kujundamine; praktilised kirjatööd arvuti abil, blogi kujundamine.
7.Õpilane teab ja oskab nimetada kujutava kunsti liike.Teab tähtsamaid ajaloolisi kunstistiile, oskab võrrelda kaas-aegse kunstiga. Oskab nimetada kuulsamaid teoseid maalikunstis ja arhitektuuris. Teadvustab kunsti rolli ühiskonnas.	Kunstiajalugu ja vestlused kunstist: 18.saj.- 19.saj. kunst ja arhitektuur; tutvumine kuulsate meistriteostega. Uurimuslikud ülesanded, info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumi, näituste ja kunstisündmuste külastamine.
8.Õpilane teab ja tunneb lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi; omab üldteadmisi eesti taluarhitektuurist ja kultuurist, rahva-riietest, kommetest.	Eesti rahvakunst: uurimuslikud individuaal- ja rühmatööd; ERM-i külastus. Info otsimine teabeallikatest, raamatud, internet. Seostuvad alateemad: olustiku pildid eesti rahva ajaloost; rahvakalendri tähtpäevad, rahvuslikud ornamendid. Joonistus, maal, kollaaž, mosaiik, fotomontaaž, makett.
9.Õpilane mõistab märkide ja sümbolite kasutamist – märk kui sõnumikandja (illustratsioonidel, meedias, reklaamides)	Märgid ja sümbolid. Teadmised märgi ja sümboli kujunemisest ja kujundamisest. Mõisted stiliseerimine, abstraheerimine. Lihtsustatud märgid. Geomeetrisel kujundil märgi kujundamisel. Stiil – teatud elementide teadlik eelistamine. Seostuvad alateemad:meid ümbritsevad enimlevinud märgid ja sümbolid (uurimuslik ind. või rühmatöö). Kujundi lihtsamaks muutmine (stiliseerimisprotsess). Pakendi kujundamine.

<p>10. Õpilane mõistab meediat kui üht olulist visuaalse kunsti väljendusvahendit (foto, video, film) ja mõistab meediat kui info ja ideede otsimise võimalust. Katsetab ja kasutab loovtöodes uusi digitaalseid tehnoloogiaid.</p>	<p>Meediakunst. Digitaalsed tehnoloogiad</p> <p>loovtöodes: foto, video, animatsioon, arvuti-graafika. Info otsimine teabeallikatest. Mõisted: originaal, koopia, reproduktsioon. Autoriõigus.</p> <p>Seostuvad alateemad: erinevad kirjatööd arvuti abil; erinevate kirjatüüpide tundmaõppimine arvuti abil; fotoaparaadiga looduses (maastiku pildistamine); fotomontaaž; teadmised animatsioonist.</p>
---	---

9. klass

Õppetundide arv:35

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus

arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele. Eesmärgiks on õpilasele anda teadmisi kunstiajaloo ja kaasaegse kunsti arengusuundadest, Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest. Oluline on luua seoseid teistes õppeainetes käsitlevate teemade ja ajastutega.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>1.Õpilane kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka mälu järgi ja oma ideede põhjal; leiab erinevaid lahendusi; kasutab erinevaid väljendusvahendeid, kunstitehnikaid (joonistamine, maal, kollaaž, plakat)</p>	<p>Kujutamissoõpetus:esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kaju, suurussuhteid, paiknemist, iseloomulikke tunnuseid, olulise esiletoomist.</p> <p>Seostuvad alateemad: ümbritseva (loodus, inimene, esemed, hooned...) kujutamine. Loodus perspektiivis, inimene liikumises; proportsioonitaju arendamine, ruumilisuse saavutamine; modelleerimisoskuse arendamine.</p>
<p>2.Õpilane tunneb kompositsiooni põhireegleid, tunnetab tasakaalustatud kompositsiooni; leiab huvitavaid lahendusi ja põhjendab ja hindab oma valikuid.</p>	<p>Kompositsiooniõpetus:</p> <p>pildi tasakaalustatud ülesehitus; staatiline ja dünaamiline kompositsioon;</p> <p>piiratud ja piiramatu pind;</p> <p>geomeetriline ja vaba kompositsioon.</p> <p>Seostuvad alateemad: geomeetrilised kompositsioonid ja ornamendid; abstraktsed kompositsioonid. Värvikompositsioonide loomine.</p> <p>Mõisted: juugendlik, kubistlik, abstraktsionistlik, dekoratiivne, vitraaž, kamuflaaž, kontuur, siluett.</p>
<p>3.Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetristest kujunditest, oskab ruumilisust taotleda varjutamise abil, oskab näha ja analüüsida erinevaid mahu- vorme. Tunnetab ja oskab kujutada inim-figuuri proportsioone.</p>	<p>Vormiõpetus:vormide kujutamine ja võrdlemine; ruumilisuse taotlemine varjutamise abil.</p> <p>Proportsiooniõpetus: Portree joonistamine; figuuri kujutamine liikumises. Varju kujutamine.</p> <p>Seostuvad alateemad: inimese portree rakursis; inimesed tegevuses; interjööri kujutamine.</p>

<p>4. Õpilane oskab ruumiliselt mõelda ja kujutada loodus-vaateid ja hooneid. Omab ülevaadet perspektiivireeglitest.</p>	<p>Perspektiiviõpetus: 2- koondpunktiga perspektiiv. Seostuvad alateemad: linnavaade, maastik Mõisted: koond- e. pagupunkt, horisont e. silmapiir, konna- ja linnuperspektiiv.</p>
<p>5. Õpilane tunneb II ja III astme värvitoone, kasutab teadlikult neid oma loovtöodes; analüüsib looduslike ja tehiskeskondade objekte värviõpetuse vaatepunktist; tunnetab värvide psühholoogilist mõju.</p>	<p>Värvusõpetus: Värvusperspektiiv. Värvuste optiline mõju perspektiivi kujutamisel, ruumilisuse taotlemisel. Uurimuslikud ja loovad ülesanded. Seostuvad alateemad: maastiku maalimine; värvikompositsiooni (muusika pildis)loomine; abstraktsete värvipindade kujundamine, värvitoonide harmoonia; kollaaž ; mosaiik</p>
<p>6. Õpilane omab teadmisi laisulekirja ja jooniskirja olemu-sest. Tunneb enim-levinud kirjatüüpe, stiile.</p>	<p>Kirjaõpetus: Individuaalsed ja rühma-tööd – plakati kujundamine; kirjastiilid- laisulekiri, plakatikiri, jooniskiri, graffiti. Digi-graafika võimalused kirja kujundamisel. Fotomontaaž. Seostuvad alateemad: graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed; ex-librise kavandamine ja kujundamine; märgi (logo disain); plakati kujundamine; praktilised kirjatööd arvuti abil</p>
<p>7. Õpilane teab ja oskab nimetada kujutava kunsti liike. Teab tähtsamaid ajaloolisi kunstistiile, oskab võrrelda kaas-aegse kunstiga. Oskab nimetada kuulsamaid teoseid maalikunstis ja arhitektuuris. Teadvustab kunsti rolli ühiskonnas.</p>	<p>Kunsti ajalugu ja vestlused kunstist: 20. saj. kunst ja arhitektuur; tutvumine kuulsate meistriteostega. Uurimuslikud ülesanded, info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumi, näituste ja kunstisündmuste külastamine.</p>

<p>8. Õpilane teab ja tunneb lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi; omab üldteadmisi eesti taluarhitektuurist ja kultuurist, rahva-riietest, kommetest.</p>	<p>Eesti rahvakunst: uurimuslikud individuaal- ja rühmatööd; ERM-i külastus. Info otsimine teabeallikatest, raamatud, internet.</p> <p>Seostuvad alateemad: olustiku pildid eesti rahva ajaloost; rahvakalendri tähtpäevad, rahvuslikud ornamendid.</p> <p>Joonistus, maal, fotomontaaž, portfoolio, makett.</p>
<p>9. Õpilane mõistab märkide ja sümbolite kasutamist – märk kui sõnumikandja (illustatsioonidel, meedias, reklaamides)</p>	<p>Märgid ja sümbolid. Teadmised märgi ja sümboli kujunemisest ja kujundamisest. Mõisted stiliseerimine, abstraherimine. Lihtsustatud märgid.</p> <p>Geomeetrilised kujundid märgi kujundamisel. Stiil – teatud elementide teadlik eelistamine. Kujundi lihtsamaks muutmine (stiliseerimisprotsess).</p>
<p>10. Õpilane mõistab meediat kui üht olulist visuaalse kunsti väljendusvahendit (foto, video, film) ja mõistab meediat kui info ja ideede otsimise võimalust. Katsetab ja kasutab loovtöodes uusi digitaalseid tehnoloogiaid.</p>	<p>Meediakunst. Digitaalsed tehnoloogiad</p> <p>loovtöodes: foto, video, animatsioon, arvuti-graafika. Info otsimine teabeallikatest. Mõisted: originaal, koopia, reproduktsioon. Autoriõigus.</p> <p>Seostuvad alateemad: erinevad kirjatööd arvuti abil; erinevate kirjatüüpide tundmaõppimine arvuti abil; fotoaparaadiga looduses (maastiku pildistamine); fotomontaaž; teadmised animatsioonist. Video praktika.</p>

8.4. Ainekava. Muusika esimene kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli muusikaõpetuses taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid;
- tunneb huvi muusika kui kunsti vastu ning kujundab enda esteetilist maitset;
- mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu;
- kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid;
- väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb laulupidude traditsiooni edasikandmise protsessis ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure;
- teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda;
- teab Eesti ja paikkonna tuntumaid heliloojaid ja interpreete ning väärtustab kultuuritraditsioone;
- mõistab, kuidas huvi valdkonna vastu, muusikalised võimed ja teadmised võimaldavad kujundada sellest hobi (harrastuse) või tulevad tulevikus kasuks ameti valikul.

Õppeaine kirjeldus

Muusikaõpetus toetab õpilaste individuaalse eripära kujunemist muusikalise eneseväljenduse abil. Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse harmoonilisi isiksusi, tasakaalustatakse ja toetatakse õpilaste emotsionaalset arengut. Muusikaõpetuse kaudu avatakse ja avardatakse võimalusi muusikaga tegelda ja muusikast rõõmu tunda ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste muusikalist maitset ning sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas välja kujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodi ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusikaõpetuse koostisosad on musitseerimine (laulmine, pillimäng), muusikaline liikumine, omalooming, muusika kuulamine ja muusikalugu, muusikaline kirjaoskus, õppekäigud. Õppeaine koostisosad ja

osaoskused on üksteisega mitmetähenduslikus ja tihedas seoses ning neid kujundatakse muusikaliste tegevuste kaudu. Musitseerides arendatakse isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ning koos musitseerimiseks ja loominguliseks eneseväljenduseks. Rühmas või üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, sallivust, paindlikkust, emotsionaalset kompetentsust ning juhitakse õpilaste enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Ühislaulmise ning koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ja kujundatakse isamaa-armastust. Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, saadete, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise ja tekstide loomisega. Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Muusikaloos tutvustatakse erinevaid karaktereid, väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete. Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse noodikirja lugemise oskust koos musitseerimisega. Õppekäigud (sh virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse kujundavad õpilaste silmaringi ja muusikalist maitset, teadmisi kohalikust, oma riigi ja Euroopa kultuuripärandist ning nende rollist maailmas ja peamistest kultuurisaavutustest (sh popkultuurist). Muusikaõpetuse lahutamatuks osaks on kontserdielu korraldamine koolis, et õpilastel tekiks muusika kuulamise harjumus ning nad saaksid ürituste korraldamise kogemuse.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- osaleb meeeldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises ja liikumises;
- laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning vastavalt võimetele ühe ja/või kahehäälses kooris;
- laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause;
- laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust;
- rakendab pillimängu kaasmängudes;
- kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes;
- kirjeldab kuulatavat muusikat suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega;
- väärtustab enese ja teiste loomingut;
- mõistab laulupeo tähendust.

I kooliastme muusika õpitulemused ja õppesisu

1.klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<ul style="list-style-type: none"> • Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas • Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu • Laulab kuni 3-astmelist melodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid SO, MI, RA) • Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule ning eesti ja teiste rahvaste laule • Laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“, „Mu koduke“, „Kevadel“ 	<p>Laulmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühehäälnelaulmine tunnis, 2-häälnelaulmise taotlemine ja arendamine mudilaskooris ja poistekooris • Õige hingamise ja kehahoiu kujundamine läbi harjutuste • Esinemisjulguse ja – oskuse arendamine üksi laulmise ja kooslaulu kaudu • Meloodia laulmine käemärkide, rändnoodi, astmetrepi ja noodipildi ning relatiivsete kõrguste järgi • Esinemine koolikontsertidel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel • Praktiline musitseerimine tunnis
<ul style="list-style-type: none"> • Õpib tundma kehapilli võimalusi • Õpib tundma rütmipille ja nende mänguvõtteid • Omandab plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerimisel. • Kasutab keha- ja rütmipille ning plokkflööti lihtsamates kaasmängudes ja/või osinatodes • Väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu 	<p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mänguoskuse omandamine keha- ja rütmipillidel • Esmaste mänguvõtete omandamine plokkflöödil • Lauludele kaasmängude ja ostinatode mängimine rütmipillidel ja plokkflöödil • Kaja- ja meetrütmimängud, äraarvamismäng „Mis pill mängib?“, „trummiring“, rütmirondo jne • Lihtsamate rütmipillide meisterdamine • Esinemine koolisisestel üritustel

<ul style="list-style-type: none"> • Valmistab endale lihtsa rütmipilli ja kasutab seda musitseerimisel 	
<ul style="list-style-type: none"> • Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu • Teab ja mängib tuntumaid eesti laulu- ja ringmänge 	<p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusikapala meeleolu väljendamine liikumise kaudu • Laulule liigutuste tegemine • Laulu- ja ringmängmängude mängimine
<ul style="list-style-type: none"> • Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha- ja rütmipillidel • Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid • Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks 	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rütmi- ja meetrumimängud, kajamängud • Muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades
<ul style="list-style-type: none"> • On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika) • Eristab kuuldeliselt laulu pillimuusikast • On tutvunud eesti rahvalauluga • Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara • Väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega • Teab, kuhu kirjutatakse laulikutes helilooja ja sõnade autori nimi • Seostab muusikapala selle autoritega 	<p>Muusika kuulamine ja muusikalugu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuulatud muusikapalade iseloomustamine muusika oskussõnavara kasutades • Kuulatud muusikapaladele pealkirjade mõtlemine • Muusikaliste muinasjuttude kuulamine • Muusikapala põhjal joonistamine, värvimine
<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab alljärgnevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, PAUS (1L) 	<p>Muusikaline kirjaoskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel • Muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel

<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerimisel • Tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides (SO-MI-RA astmetel) • Mõistab alljärgnevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: <ul style="list-style-type: none"> *meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordusmärk, lõpujoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmetrepp *eeslaulja, helilooja, sõnade autor *muusikapala, salm, refrään, kaasmäng, eelmäng *rütm, meloodia, tempo, vaikselt, valjult, piano, forte 	<ul style="list-style-type: none"> • Taktijoonte tõmbamise ülesanded, astmete ladumine, rändnoodi ja astmetrepi järgi laulmine.
<ul style="list-style-type: none"> • Oskab käituda kontserdil olles • Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil • Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara 	<p>Õppekäigud</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koolikontsertid • Laulupeod

2.klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<ul style="list-style-type: none"> • Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas • Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu 	<p>Laulmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühehäälnelise laulmine klassis, osalemine kooris • 2-häälnelise laulmisega tutvumine kaanonite kaudu

<ul style="list-style-type: none"> • Laulab kuni 7-astmelist meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid SO, MI, RA, LE, JO, alumised SO ja RA) • Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule • Laulab peast kooliastme ühislauke: „Eesti hümn“, „Tiliseb, tiliseb aisakell“ 	<ul style="list-style-type: none"> • Õige hingamise ja kehahoiu kujundamine läbi harjutuste • Meloodia laulmine käemärkide, rändnoodi, astmetrepi ja noodipildi ning relatiivsete kõrguste järgi • Esinemisjulguse ja – oskuse arendamine üksi laulmise ja kooslaulu kaudu • Esinemine koolikontsertidel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel • Praktiline musitseerimine tunnis
<ul style="list-style-type: none"> • Õpib tundma plaatpille (ksülofon, kellamäng, kõlaplaadid) ja nende mänguvõtteid • Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või osinatodes ning rütmiorkestrites • Arendab plokkflöödimängu oskusi • Väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu 	<p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mänguoskuse omandamine plaatpillidel • Lauludele kaasmängude ja ostinatode mängimine rütmi- ja plaatpillidel ning plokkflöödil • Praktiline musitseerimine tunnis: kajamängud, meetrumimängud, „trummiring“, rütmipilliorkester, rütmirondo jne • Esinemine koolisisestel üritustel
<ul style="list-style-type: none"> • Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu • Teab ja mängib tuntumaid eesti laulu- ja ringmänge • On tutvunud lihtsamate eesti rahvatantsudega, oskab neid tantsida 	<p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusikapala meeleolu väljendamine liikumise kaudu • Laulule liigutuste tegemine • Laulu- ja ringmängude mängimine • Lihtsamate eesti rahvatantsude tantsimine (labajalavalss, kaerajaan)
<ul style="list-style-type: none"> • Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel • Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid • Loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne 	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades • Lihtsale viisile sõnade loomine • Laulule liigutuste mõtlemine

<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks 	
<ul style="list-style-type: none"> • On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika) • Eristab kuuldeliselt laulu pillimuusikast • On tutvunud eesti rahvalauluga, eristab 1- ja 2-realist regiviisi • On tutvunud eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill); • Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara • Väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega • Seostab muusikapala selle autoritega 	<p>Muusika kuulamine ja muusikalugu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuulatud muusikapalade iseloomustamine muusika oskussõnavara kasutades • Eesti rahvalaulu ja rahvapillidega tutvumine piltide ning heli- ja videosalvestuste kaudu • Kuulatud muusikapaladele pealkirjade mõtlemine • Muusikapala põhjal joonistamine, värvimine
<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab alljärgnevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, PAUS (1L) • Mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides • Tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, LE, JO ja alumistel SO ja RA astmetel) • Mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes • Mõistab alljärgnevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: * meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordusmärk, lõpujoon, noodijoonestik, 	<p>Muusikaline kirjaoskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel • Muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel • Rütmiülesanded, astmete ladumine, rändnoodi ja astmetrepi järgi laulmine, tunnikontrollid, kontrolltööd

<p>noodipea, noodivars, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana</p> <p>*koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, helilooja, sõnade autor, dirigent, orkester</p> <p>*muusikapala, salm, refrään, kaanon, kaasmäng, eelmäng, vahemäng, ostinato</p> <p>*rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Oskab käituda kontserdil olles • Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil • Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara 	<p>Õppekäigud</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koolikontsertid • Laulupeod

3.klass

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<ul style="list-style-type: none"> • Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt, on teadlik häälehoiu vajadusest • Laulab üksinda ja koos teistega klassis ning vastavalt võimetele ühe- ja/või kahehäälses kooris • Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes • Tunneb kõiki astmeid ning kasutab neid lihtsamate laulude õppimisel • Laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälsed laule ja kaanoneid 	<p>Laulmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel klassitunnis ja kooritunnis • Relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine laulude õppimisel • Esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine • Esinemisoskuse arendamine nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid) • Esinemine koolikontsertidel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel • Praktiline musitseerimine tunnis

<ul style="list-style-type: none"> • Teab mõnda rahvakalendri tähtpäevadega seotud rahvalaulu, osaleb nende laulmisel (mardi- ja kadrilaulud) • Teab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadpidu“ • Lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust • Mõistab laulupeo tähendust 	
<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille ning plokkflööti kaasmängudes ja/või ostinatodes • Arendab plokkflöödimängu oskusi • Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi • Väärtustab enese ja teiste loomingut 	<p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pillimänguoskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes • Praktiline musitseerimine tunnis • Esinemine koolisisestel üritustel.
<ul style="list-style-type: none"> • Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi • Tantsib eesti laulu- ja ringmänge ning lihtsamaid rahvatantse • Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid • Väärtustab enese ja teiste loomingut. 	<p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erinevate rahvaste tantsude karakteri väljendamine liikumises • Omaloominguline liikumine muusika saatel. • Laulu- ja ringmängude mängimine • Lihtsamate rahvatantsude tantsimine • Marsi-, valsi- ja polkasammude õppimine
<ul style="list-style-type: none"> • Loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või ostinatosid keha-, rütmi- ja plaatpillidel 	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades • Lihtsale viisile sõnade loomine • Laulule liigutuste mõtlemine

<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab improvisatsioonides astmemudeleid • Loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne • Kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist • Väärtustab enese ja teiste loomingut 	<ul style="list-style-type: none"> • Laulule kaasmängu või ostinato loomine • Kajamängud, rütmirondod jne
<ul style="list-style-type: none"> • Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ja vormi • Tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse • Eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, teab koosseise • Eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkat • Iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara • Oskab kirjeldada kuulatud muusikapala iseloomu (kurb, rõõmus, aeglane, kiire) • Seostab muusikapala selle autoritega 	<p>Muusika kuulamine ja muusikalugu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuulatud muusikapalade iseloomustamine, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale • Muusikapala põhjal joonistamine, värvimine • Marsi-, valsi- ja polkasammude õppimine
<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab alljärgnevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A, TI-TI, TAI-RI, TI-RI-TI-RI, PAUSID (1l, 2l, tervetaktipaus) • Tunneb kõiki astmeid astmereas ning kasutab neid lihtsamate laulude õppimisel • Laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi 	<p>Muusikaline kirjaoskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel • Muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel • Tunnikontrollid, kontrolltööd

<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab alljärgnevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: vokaalmuusika, solist, instrumentaalmuusika, duo, duett, ansambel, koor, orkester, improvisatsioon, dünaamika, piano, forte, crescendo, diminuendo. 	
<ul style="list-style-type: none"> • Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil • Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara • Väärtustab enese ja teiste loomingut. 	<p>Õppekäigud</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koolikontsertid • Laulupeod • Õppekäigud (virtuaalsed) teatritesse, kontserdipaikadesse

8.5. Ainekava. Muusika teine ja kolmas kooliaste

Õppe- ja kasvatusesmärgid

- Õpimotivatsiooni hoidmisele keskendumine
- Õppesisu ja omandatavate oskuste seostamine igapäevaeluga ning nende rakendatavuse tutvustamine tulevases tööelus ja jätkuõpingutes
- Oma tulemuste hindamine ja õppeülesannete oraginseeritus
- Õpilaste erivõimete ja huvide arendamine
- Õpilaste toetamine nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel
- Õpilane tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musisteerimise kaudu oma võimeid
- Õpilane tunneb huvi muusika kui kunsti vastu ning kujundab enda esteetilist maitset
- Õpilane tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu

- Õpilane kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid
- Õpilane väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana
- Õpilane teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure
- Õpilane teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda

Õppeaine kirjeldus

Aines muusika põimuvad omavahel erinevad oskused. Oskus kuulata ja avaldada oma arvamust erinevate muusikastiilide kohta. Muusika õpetab ennast väljendama, kasutades selleks oma häält või mõnda muusikainstrumenti. Suur roll on individuaalse eripära kujundamisel ja seda muusikalise eneseväljenduse kaudu. Muusikaõpetuses avatakse ja avardatakse võimalusi muusikaga tegeleda, tunda muusikast rõõmu ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamisega kujundatakse õpilaste muusikalist maitset ning sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid.

Muusika õppeaine koostisosad: 1) laulmine; 2) pillimäng; 3) muusikaline liikumine; 4) omalooming; 5) muusika kuulamine ja muusikalugu; 6) muusikaline kirjaoskus; 7) õppekäigud.

Muusikaõpetusel on tasakaalustav ja toetav roll õpilase emotsionaalses arengus ning teiste õppeainete omandamises. Musitseerides arendatakse õpilase isikupära. Rühmas ja ükski õppides arendatakse suhtlemis-ja koostööoskust, kuulamise oskust, sallivust, paindlikkust üksteise suhtes. Juhitakse õpilase enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Tähtis osa on ühislaulmisel, koorilaulul, rahvusliku kultuuritraditsiooni edasikandjal, kus arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse isamaa-armastust. Koorilaulutunnid planeeritakse tunniplaani osana ning arvestatakse õpetaja põhikoormuse määratlemisel. Õppetegevuses lähtutakse õpilaste individuaalsusest, võimaldatakse iseseisvaid, paaris- ja rühmatööd. Kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid. Rakendatakse tänapäevaseid info-ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid. Tähtis koht on tunnivälisel muusikaalasel tegevusel(solistid, ansamblid, orkestrid)

Õppe- ja kasvatuseesmärgid II, III kooliastmes

Põhikooli lõpuks on õpilane:

- omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi, tunnetab oma loomingulisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid ja keskkonnasäästlikke lahendusi
- kasutab loovtöodes mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid, arutleb kultuuriliste sõnumite ja väärtushinnangute üle; oskab kujundada oma arvamust ning väljendada oma emotsioone;
- väärtustab kultuuri ja inimese loovust, osaleb kunstide individuaal- ja
- koostööprojektides ning hindab lahenduste otsimist ja loovat mõtlemist;

4 klass

Õppetundide arv: 70

Eesmärgid:

- Tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid.
- Tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset.
- Mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu.
- Kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid.
- Väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana.
- Teab ja hoiab rahvakultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure.
- Teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

Põhimõtted:

- Teadvustada ja tähtsustada ühislaulmise kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist rolli.
- Rõhutada musitseerimise osatähtsust.
- Julgustada ja toetada loomingulist eneseväljendust.
- Teadvustadaja süvendada õpilase isiklikku suhet muusikaga.

- Rõhutada muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujundamisel, tunde- ja mõttemaailma arendamisel ning rikastamisel.
- Lähtuda õppes õppija vajadustest ning tähtsustada integreeritud tegevusi.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<ul style="list-style-type: none"> • laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; • seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega C- C1; • rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; • laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; laulab peast kooliastme ühislauale: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Eesti lipp” (E. Võrk), “Mu isamaa armas”, „Püha õõ“ 	<p>Laulmine</p> <ul style="list-style-type: none"> • ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel • relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine laulude õppimisel • absoluutsete helikõrguste kasutamine laulude õppimisel • esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine • esinemine koolikontserditel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel • praktiline musitseerimine tunnis
<ul style="list-style-type: none"> • kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i>’des; • Seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga; 	<p>Pillimäng</p> <ul style="list-style-type: none"> • pillimänguuskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes • praktiline musitseerimine tunnis

<ul style="list-style-type: none"> • kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • esinemine koolisisestel üritustel
<ul style="list-style-type: none"> • tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; • tantsib eesti laulu- ja ringmänge; • väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid. 	<p>Muusikaline liikumine</p> <ul style="list-style-type: none"> • eri rahvaste tantsude karakteri väljendamine liikumises • praktiseerimine tunnis
<ul style="list-style-type: none"> • loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või <i>ostinato</i>'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; • kasutab improvisatsioonides astmemudeleid; • loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne; • kasutab muusika karakteri ja meeoleolu väljendamiseks loovliikumist. 	<p>Omalooming</p> <ul style="list-style-type: none"> • muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades • muusikalise mõtlemise arendamine • loovuse arendamine
<ul style="list-style-type: none"> • kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit ja vormi; • kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); 	<p>Muusika kuulamine ja muusikalugu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulatud muusikapalade iseloomustamine, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale

<p>koore ja dirigente kodukohas; tuntumaid Eesti koore</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulab ning eristab instrumentaalmuusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) • tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; • iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara; 	
<ul style="list-style-type: none"> • mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:TA, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A, TI-TI, TAI-RI, TI-TIRI, TIRI-TI, TI-RI-TI-RI, TA-I-TI, PAUSID (0,5L, 1L, 2L, 4L) • mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides • kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ning seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimedega) • mõistab viulivõtme ja absoluutsete helikõrguste C-C1 tähendust ning kasutab neid musitseerides; • mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C–a tähendust ning kasutab neid musitseerides 	<p>Muusikaline kirjaoskus</p> <ul style="list-style-type: none"> • muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel • muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel

<ul style="list-style-type: none"> • mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: eeltakt, viulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused, (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, improvisatsioon; tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid); <i>dünaamika, piano, forte,</i> • <i>mezzopiano, mezzoforte, crescendo, diminuendo;</i> • kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara. 	
<ul style="list-style-type: none"> • arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; • kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara. 	<p>Õppekäigud</p> <ul style="list-style-type: none"> • teatris, kontserdil ja muuseumis käimine ning õppekäigud (helistuudiod, raamatukogud, muusikakoolid jne). • koolikontserdil käimine • laulupidudel käimine

5. klass

Muusika õpitulemused ja õppesisu

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>5. klassi õpilane:</p> <p>Laulab võimetekohaselt. Teab peast laule „Kuidas kooli pääseb paps“, „Kas tunned maad“, „Nooditähestik“.</p> <p>Teab kaheksandik-taktimõõtu. Tunneb helistikke C-a, G-e, F-d. Teab märkide “diees, bemoll ja bekarr” tähendust. Tunneb erinevaid kooriliike. Oskab iseloomustada eesti ja naaberrahvaste rahvamuusikat. Teab kodukoha ja eesti tuntumaid koore. Kasutab muusika analüüsimisel õpitud mõisteid ja teadmisi.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Kõlaühtluse saavutamine laulmisel.• Laulude ilmekas ettekanne. (eesti keel)• Kitarrimäng tunnis• Individuaalsete omaduste (tämber, diapason) kujundamine.• Eeltakti tundmaõppimine. (matemaatika)• Kaheksandiktaktimõõdu tundmaõppimine. (matemaatika)• Uued rütmivormid.• Helistikud C-a, G-e, F-d.• Märgid “diees, bemoll, bekarr”.• Muusikakuulamise kooriliikide “mudilas-, laste-, poiste-, nais-, mees-, segakooride” tutvustamine. (ajalugu, kirjandus)• Eesti – ja naaberrahvaste rahvamuusika tutvustamine.(ajalugu)

<p>6. klassi õpilane:</p> <p>1) osaleb meeeldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises, liikumises; huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles;</p> <p>2) laulab ühe- või kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades;</p> <p>3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses; mõistab laulupeo traditsiooni ja tähendust;</p> <p>4) oskab kuulata iseennast ja teisi koos musitseerides, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslast;</p> <p>5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule;</p> <p>6) kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid);</p> <p>7) kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi;</p> <p>8) julgeb esitada ideid ja rakendab võimetekohaselt oma loovust nii sõnalises kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes, sh infotehnoloogia võimalusi kasutades;</p> <p>9) kirjeldab ning põhjendab suunavate küsimuste ja omandatud muusika oskussõnade abil kuulatavat muusikat; mõistab autorsuse tähendust;</p> <p>10) eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat;</p> <p>11) leiab iseloomulikke jooni eesti ja teiste maade rahvamuusikas.</p>	<p>Rahvuslik ärkamisaeg – Ajalugu, ärkamisaja sündmused, kultuuritegelased ja heliloojad</p> <p>I Üldlaulupidu – Toimumisaeg ja –koht, osavõtjad, heliloojad, kultuuritegelased ja laulupidude traditsiooni tekkimise põhimõtted</p> <p>Esimesed Eesti heliloojad – esimeste professionaalsete Eesti heliloojate taust ja tegevus, heliloomingu areng</p> <p>Eesti muusikaelu areng – kultuurehitised, kultuuri populariseerimine, muusika meelelahutuslik pool</p> <p>Helistikud kahe võtmemärgini – nii duur kui moll-laad</p> <p>Harmooniline moll – Õpilane tunneb ära, mismoodi harmooniline moll kõlab ja oskab mõistet seletada</p> <p>Eesti heliloojad tänapäeval – kaasaegsed heliloojad, kes tuntud nii Eestis kui terves maailmas</p> <p>20. sajandi Eesti levimuusika loojad</p> <p>Öölaulupeod – Öölaulupidude traditsiooni tekkelugu ja arengusuunad</p> <p>Euroopa rahvaste muusika – Erinevate rahvaste muusika eripära ja tutvustamine</p> <p>Kitarrimäng</p>
---	---

<p>7. klassi õpilane:</p> <p>1) laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili;</p> <p>2) järgib häälehoiu häälemurdeperioodil</p> <p>3) mõistab relatiivsete helikõrguste (astmete) vajalikkust noodist lauldes ning kasutab neid meloodiat õppides</p> <p>4) kasutab teadlikult muusikalisi teadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes</p> <p>5) osaleb laulurepertuaari valimisel ja põhjendab oma seisukohti</p> <p>6) laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule</p> <p>7) laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm” (G.Ernesaks), „Laul Põhjamaast” (Ü. Vinter),</p>	<p>Laulmine</p> <p>1) ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel</p> <p>2) kahe- või kolmehäälnelaulmine kooris</p> <p>3) relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine, lauldes noodist lihtsamaid meloodiaid</p> <p>4) esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine</p> <p>5) esinemine koolikontserditel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel</p> <p>6) praktiline musitseerimine tunnis</p> <p>Pillimäng</p> <p>Pillimänguoskuste rakendamine üksi ja koos musitseerides, esinemine koolisisestel üritustel</p> <p>Muusikaline liikumine</p> <p>Eri rahvaste tantsude karakteri väljendamine liikumises, praktiline tegevus tunnis</p> <p>Omalooming</p> <p>Loominguliste ideede teostamiseks sobivate muusikaväljendusvahendite leidmine ja kasutamine, muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu, lähtuvalt kujutlusvõimest</p> <p>Laulmine ja pillimäng pakuvad muusikalise omaloomingu ning loominguliste ideede elluviimise võimalusi nii üksi kui rühmatöona</p> <p>Muusika kuulamine ja muusikalugu</p> <p>Isiklike, põhjendatud seisukohtade avaldamine muusika kuulamisel, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale</p>
--	--

<p>8. klassi õpilane:</p> <p>1) laulab vastavalt võimetele vabalt ja emotsionaalselt</p> <p>2) tunneb neljandikmõõdus rütme , oskab nendega harjutusi koostada</p> <p>3) teab akordi ja intervalli mõistet</p> <p>4) teab peast laule “Eesti hümn”, “Valged jõulud”, eesti rahvalaule õpetaja valikul</p> <p>5) kasutab muusika iseloomustamisel muusikatermineid</p> <p>6) on tutvunud muusikavormidega: variatsioonid, sonaat-allegro vorm, sonaat, sümfoonia.</p> <p>7) teab kuulsamaid heliloojaid vastavalt õpitud žanrite ja vormidega</p> <p>8) tunneb erinevaid pop-muusika stiile (räpp, punk, disco, reggae)</p> <p>9) tunneb kogu põhikooli vältel õpitud helistikke</p>	<p>Hääle individuaalsete omaduste (tämber, diapason) kujundamine.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Häälehoid häälemurde perioodil. • Kitarrimäng tunnis • Harmooniataju arendamine kaanonite kaudu. • Uued rütmid neljandik taktimõõdus. (matemaatika) • Intervalli ja akordi tutvustamine.(matemaatika) • Bassivõtme tutvustus seoses lauludega. • Muusikalise lauseehituse tundmaõppimine (motiiv, fraas, lause, periood) seoses lauludega. (eesti keel, kirjandus) • Tutvumine muusikavormidega: variatsioonid, sonaat-allegro vorm, sonaat, sümfoonia.(ajalugu) • Tutvumine seoses muusikavormidega ka väljapaistvate heliloojatega maailmast. (ajalugu, geograafia) • Tutvumine pop-muusika stiilidega.(ajalugu, inglise keel, geograafia)
<p>9. klassi õpilane:</p> <p>1) osaleb meelevõimelises muusikalistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus; aktsepteerib muusika erinevaid avaldusvorme;</p> <p>2) laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapärast;</p> <p>3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaalinstrumentaalkoosseisudes; mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaal-poliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust;</p>	<p>Ansambel (mõiste ja liigitamine)</p> <p>Orkester (mõiste ja erinevad koosseisuvormid)</p> <p>Hääl (inimhääl eripära ja häälepaelad, meeshääl, naishääl, hääle muutumine vanuse muutudes)</p> <p>Itaalia muusika (kultuur ja ajalugu, rahvuslikud pillid, heliloojad)</p> <p>Muusikateater (Muusikateatri liigid, tähtsamad muusikateatrid Eestis)</p> <p>Erinevate maade muusika (Prantsusmaa, Itaalia, Aafrika)</p>

<p>4) oskab kuulata iseennast ja kaaslasi ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohusetundlikult endale võetud ülesannetesse;</p> <p>5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule;</p> <p>6) kasutab noodist lauldes relatiivseid helikõrgusi (astmeid);</p> <p>7) rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid; 14</p> <p>8) väljendab oma arvamust kuuldud muusikast ning põhjendab ja analüüsib seda muusika oskussõnavara kasutades suuliselt ja kirjalikult;</p> <p>9) leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob eesti rahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused;</p> <p>10) väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes;</p> <p>11) teab autoriõigusi ning sellega kaasnevaid õigusi ja kohustusi; huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus;</p> <p>12) valdab ülevaadet muusikaga seotud elukutsest ja võimalustest muusikat õppida;</p> <p>13) kasutab infotehnoloogia vahendeid muusikalistes tegevustes</p>	<p>Eesti muusikateatri arengulugu (Estonia, Vanemuine)</p> <p>Jažž-muusika (Jažž-muusika tekkelugu, piirkonnad, erinevad stiilid)</p> <p>Filmimuusika (Filmitööstuse areng ja tähtsamad heliloojad)</p> <p>Kitarrimäng</p>
---	--

9. AINEVALDKOND INFOTEHNOLOOGIA

Ainevaldkonna õppeained:

II kooliaste – “Arvuti töövahendina” 3 nädalatundi

III kooliaste – “Programmeerimine” 1 nädalatund

Ainevaldkonna kirjeldus

Infotehnoloogia kasutamise oskus on üks põhilisi töö tõhustamise vahendeid, sellest on saanud kaasaegse infoühiskonna oluline kirjaoskus, mille riigi arengu ja kodanike sotsiaalse mobiilsuse tagamiseks peavad omandama kõik õpilased.

Lähte Ühisgümnaasiumis õpetatakse informaatikat 4.-7. klassis kahe eraldi õppeainena, kuid see ei asenda infotehnoloogiat ainekavu läbiva teemana. Iga klassikursuse maht on 35 tundi. Tunnid toimuvad kooli arvutiklassis.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Infotehnoloogia-alaste pädevuste kujundamine toetab õpilaste järgmiste valdkonnapädevuste saavutamist:

Kultuuri- ja väärtuspädevus - suutlikkus orienteeruda kultuuris, nautida kunstiloomingut, kasutada kunstivahendeid loominguks eneseväljenduseks ja -teostuseks;

Sotsiaalne ja kodanikupädevus - suutlikkus orienteeruda ühiskonnaelus; kaasaja ning mineviku ühiskondlike nähtuste ja arengute mõistmine, valmisolek toetada demokraatlikke muudatusi ühiskonnas, kasutades selleks infoühiskonna tehnoloogilisi võimalusi.

Suhtluspädevus - suutlikkus suhelda erinevates situatsioonides ning teemadel suulises ja kirjalikus vormis;

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus - suutlikkus opereerida mis tahes objektidega sel viisil, et vaadeldakse nendevahelisi suhteid ja nende mudeleid formaliseeritult; suutlikkus mõista tehnoloogia arengust tingitud muutusi inimeste töö- ja eluviisis, toimida kaasaja kõrgtehnoloogilises maailmas, olla säästlik ressursside kasutaja;

Lõiming. Informaatika on lõimitav kõikide koolis õpetatavate õppeainetega. Informaatika on kergesti lõimitav kõigi teiste õppeainetega, kuna info- ja kommunikatsioonitehnoloogia moodustab loomuliku osa tänapäevasest õpikeskkonnast. See lõiming toimub mõlemal suunal: ühelt poolt kasutatakse informaatika õppeülesandeid koostades pädevusi teistes õppeainetes

referaate ja esitlusi tehes, andmeid kogudes ning analüüsid. Eraldi tuleks esile tõsta tugeva lõimingu võimalusi uuenenud ühiskonnaõpetuse ja informaatika ainekava vahel, käsitledes e-riigi, e-kaasamise ja virtuaalsete kogukondade teemasid.

Informaatika ainekavaga luuakse eeldused integreerida tehnoloogiat ja uuenduslikkust läbiva teemana teistesse õppeainetesse. Informaatika ainekäsitus on tavapäraselt kontsentiline, varem õpitu juurde tullakse igas järgmises kooliastmes uuesti tagasi süvendatult. Põhirõhk on praktilisel arvutikasutusel erinevaid õppeaineid õppides.

Läbivad teemad

Õppekava üldosas toodud läbivad teemad realiseeritakse põhikooli informaatikaõpetuses eelkõige õppetegevuse sihipärase korraldamise ja käsitletava aine juures viidete tegemise kaudu.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine II kooliastmes aitab õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisse ning toetab esmaste õpioskuste omandamist. Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemine III kooliastmes keskendub õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele.

Õpilasi juhitakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpeid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ käsitlemine III kooliastmes keskendub kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui terviküsteemist, looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja -ressurssidest.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemisel II kooliastmes on keskne saada koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemine III kooliastmes keskendub ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatuse ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks

tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.

Kultuuriline identiteet. Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ raames kujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi (netiket), toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse. Õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies saavutatakse üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega. Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisel III kooliastmes on keskne aidata õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel.

Teabekeskond. Läbiv teema „Teabekeskond“ - õpilane harjub mõistma, millised seaduspärasused kehtivad privaatses ja millised avalikus ruumis, sealhulgas internetis. Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemisel III kooliastmes õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas, sealhulgas majanduselusel, ning kasutama meediat teabeallikana. Senisest olulisemaks muutub teabe usaldusväärsuse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides). Õpetus ja kasvatus töös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Läbiva teema käsitlemine loob võimalused analüüsida meediaga seotud problemaatilisi olukordi (eraellu sekkumine, väärteabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).

Tehnoloogia ja innovatsioon. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemisel II kooliastmes õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, vormistades arvutiga loovtöid. Soovitav on kasutada eelkõige frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemine III kooliastmes kujundab IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate õppeainete õpetajatel lõimida oma ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid.

Tervis ja ohutus. Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisel II kooliastmes pannakse rõhk tervislike ja ohutute käitumisviiside kujundamisele. Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak. Selles vanuses on tähtis, et õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjusi oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt ka internetis. Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisel III kooliastmes pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid,

diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid ja rollimängud. Tähtsal kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva turvalisust suurendavatesse tegevustesse.

Väärtused ja kõlblus. Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemisel II kooliastmes on rõhk iseenda tundmaõppimisel, heade kommete omandamisel ja sellise klassikollektiivi kujundamisel, kus peetakse oluliseks õiglust, ausust, hoolivust, sallivust, inimväärikust, lugupidamist enda ja teiste vastu ka suhtlemisel internetis. Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemine III kooliastmes toob selgemalt esile väärtushinnangute ja kõlbeliste normide ühiskondliku ning ajaloolis-kultuurilise mõõtme. Erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse.

Füüsiline õpikeskkond

Arvutiklassis on õpilasele tagatud järgmiste vahendite kasutamine:

- 1) igal õpilasel on eraldi arvutitöökoht;
- 2) arvutitöökohtadel toolid, arvutilauad, sundventilatsioon; aknakatted;
- 3) failide salvestamise võimalus võrgukettale või kooli pakutavasse/toetatud veebikeskkonda; 4) lisaseadmete (printerid, mälupulga) kasutamise võimalus;
- 5) juurdepääs infosüsteemidele (e-kool, intranet või veebipõhine sisuhaldussüsteem, rühmatöökeskkond);
- 7) kõrvaklapid ja mikrofonid;
- 8) dataprojektor;
- 9) digitaalne foto- ja videokaamera.

Hindamine Informaatika õpitulemusi hinnatakse jooksvalt õpiülesannete järel ja kokkuvõtvalt poolaasta lõpus. Nii jooksvate õpiülesannete lahendamise kui ka kontrolltööde puhul hinnatakse:

- 1) õppe plaanipärasust, loomingulisust ja ratsionaalsust;
- 2) õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist ning seonduvate pädevuste olemasolu;

- 3) veenvat tõendamist õpilase poolt;
- 4) arvutiga loodud materjalide tehnilist teostust, esteetilisust ning originaalsust;
- 5) õpilasepoolset praktilise tegevuse mõtestamist;
- 6) õpilase arengut.

9.1. Ainekava. Arvuti töövahendina teine kooliaste

Õppe- ja kasvatusees märgid

Põhikooli informaatikaõpetusega valikkursusega „Arvuti töövahendina“ taotletakse, et õpilane:

- 1) valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides, töödeldes ja analüüsisides ning tekstidokumente ja esitlusi koostades;
- 2) teadvustab ning oskab vältida info- ka kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele;
- 3) koostab IKT vahendeid kasutades toimiva ja efektiivse õpikeskkonna;
- 4) osaleb virtuaalsetes võrgustikes ning kasutab veebikeskkonda digitaalsete materjalide avaldamiseks kooskõlas intellektuaalomandi kaitse heade tavadega.

Õppeaine kirjeldus:

„Arvuti töövahendina“ õpetusega II kooliastmele lähtutakse igapäevase arvuti- ning internetikasutaja vajadustest.

Informaatika valikkursuse „Arvuti töövahendina“ õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

SISSEJUHATUS TEKSTITÖÖTLUSSE

4. klassi õpitulemused

vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste, järgides tekstitöötuse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja

4. klassi õppesisu

Teksti sisestamine. Mõistekaardi koostamine ning kujundamine.

tühikud; poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; pildid;

5. klassi õpitulemused

vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt kuulutus), järgides tekstitötluse põhireegleid (poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; sõna-, rea-, lõiguvahe; teksti joondamine; loetelud; tabelid);

6. klassi õpitulemused

vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt referaat), järgides tekstitötluse põhireegleid (üla- ja alaindeks; laadid ja dokumendimallid; värvid, joonised, diagrammid, tabelid);

FAILIDE HALDAMINE

4. klassi õpitulemused

salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all,

salvestab faili ja saadab selle e-posti teel manusena õpetajale,

5. klassi õpitulemused

kasutab vilunult operatsioonisüsteemi graafilist kasutajaliidest (muudab akende suurust, töötab mitmes aknas, muudab vaateid, sordib faile, otsib vajalikku);

kopeerib faile ühest kohast teise ning võrdleb faili suurust vaba ruumiga andmekandjal;

5. klassi õppesisu

Teksti kopeerimine, kuulutuse koostamine. Lõigu kui üksuse vormindamine

6. klassi õppesisu

Teksti vormindamine ja kopeerimine. referaadi koostamine ning kujundamine.

4. klassi õppesisu

salvestamine,

5. klassi õppesisu

kopeerimine, kustutamine, pakkimine. Operatsioonisüsteemi graafiline kasutajaliides. Töö mitme aknaga.

salvestab valmis faili eri formaatides (doc, odt, pdf), pakib faili kokku, laeb veebikeskkonda ja prindib selle paberile;

INFOOTSING INTERNETIS JA TÖÖ MEEDIAFAILIDEGA

4. klassi õpitulemused

leiab internetist ja kopeerib tekstifaili või esitluse erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt), pidades kinni intellektuaalomandi kaitse headest tavadest.

mõistab internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust,

5. klassi õpitulemused

leiab internetist ja kopeerib tekstifaili või esitluse erinevas formaadis algmaterjali (tabel) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni intellektuaalomandi kaitse headest tavadest;

6. klassi õpitulemused

leiab internetist ja kopeerib tekstifaili või esitluse erinevas formaadis algmaterjali (diagramm) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni intellektuaalomandi kaitse headest tavadest;

viitab ja taaskasutab internetist ning muudest teabeallikatest leitud algmaterjali korrektselt, hoidudes plagiaadist;

hindab teabeallikate objektiivsust ning leiab vajaduse korral sama teema kohta alternatiivset vaatenurka esindavaid allikaid;

TÖÖ ANDMETEGA

4. klassi õppesisu

Turvalisus. E-kirja saatmine koos manusega.

5. klassi õppesisu

Isikuandmete kaitse. Videote ülekandmine kaamerast ning telefonist arvutisse.

6. klassi õppesisu

Autorikaitse. Helisalvestiste ülekandmine kaamerast, diktofonist ning telefonist arvutisse.

5. klassi õpitulemused

koostab etteantud andmestiku põhjal andmetabeli,

6. klassi õpitulemused

koostab etteantud andmestiku põhjal sagedustabelid ja sobivat tüüpi diagrammid (tulp-, sektor- või joondiagrammi);

ESITLUSE KOOSTAMINE

4. klassi õpitulemused

koostab teksti ja pilte sisaldava esitluse etteantud teemal;

5. klassi õpitulemused

koostab videot ja tabelleid sisaldava esitluse etteantud teemal;

6. klassi õpitulemused

koostab diagramme ja audiot sisaldava esitluse etteantud teemal;

REFERAADI VORMINDAMINE

6. klassi õpitulemused

vormindab korrektselt referaadi järgmised osad: tiitelleht, automaatselt genereeritud sisukord, sissejuhatus, peatükid, alampeatükid, joonised, tabelid, päis, jalus, kokkuvõte, kasutatud kirjandus ja lisad;

5. klassi õppesisu

Andmetabeli koostamine.

6. klassi õppesisu

Sagedustabeli koostamine.
Diagrammi loomine sagedustabeli põhjal.

4. klassi õppesisu

Slaidi ülesehitus ja kujundus. Teksti ja pildi sisestamine slaidile.

5. klassi õppesisu

Tabeli sisestamine slaidile.

6. klassi õppesisu

Diagrammi sisestamine slaidile.

6. klassi õppesisu

Päis ja jalus, laadide kasutamine pealkirjades. Sisukorra automaatne genereerimine. Lehekülgede nummerdamine.

9.2. Ainekava. Teksti- ja tabelitöötlus kolmas kooliaste

7. klass

MS Office kursus

IKT vahendite kasutamine:

Informaatikaklassis on õpilasele tagatud järgmiste vahendite kasutamine:

- 1) igal õpilasel on eraldi arvutitöökoht, erandjuhul on kaks õpilast ühe arvuti taga;
- 2) dataprojektor;
- 3) failide salvestamise võimalus võrgukettale või kooli pakutavasse/toetatud veebikeskkonda;
- 4) lisaseadmete (printer, mälupulga) kasutamise võimalus;
- 5) juurdepääs infosüsteemidele (e-kool, veebipõhine sisuhaldussüsteem, rühmatöökeskkond);
- 6) arvutitöökohtadel on arvutilauad, aknakatted;
- 7) erineva operatsioonisüsteemiga arvutid (nt lisaks MS Windowsile);
- 8) isikutunnistuse kasutamise võimalus (kaardilugejad);
- 9) kõrvaklapid ja mikrofonid;
- 10) digitaalne foto- ja videokaamera.

Õppesisu ja taotletavad õpitulemused.

1 tund nädalas, kokku 35 tundi

Õppesisu.	Taotletavad õpitulemused.
Töö alustamine, töökeskkond ja seadistamine. Teksti sisestamine. Teksti vormindamine. Erisümbolid. Valemid.	-teab tekstiredaktoreid, notepad, winword, jt. Ms Office vahendid. Vabavaraline Office. -oskab programmi käivitada, jne.
Lõigu vormindamine. Laadid ja sisukorra loomine. Lehekülje numbrid.	-teab, mis on tekstilõik, tunneb lõigu vormindamise võimalusi ja kasutab neid.

Printimine. Kirjalike tööde vormindamine.	
Tabelid. Pildid tekstidokumendis. SmartArt, WordArt ja joonistusfunktsioonid. Töötamine blokkidega	-teab ja oskab kirjalikku töösse lisada pilte, kasutada teisi joonistuvahendeid.
MS Excel 2010 ülevaade. Töö alustamine, töökeskkond ja seadistamine. Andmete sisestamine. Lahtrite automaatne täitmine andmetega. Printimine.	-omab ülevaadet MS Exelist, oskab andmeid sisestada töölehtedele, lahtritesse,
Lahtrid. Lahtrite ümbertõstmine ja kopeerimine. Tabelite vormindamine.	-teab, kuidas tabelleid vormindada, samuti
Valemid. Valemite koostamine.	-tunneb ja oskab kasutada lihtsamaid valemeid Exelis.
Esitlused arvutis. Töö alustamine MS PowerPoint. Esitluse loomine ja käivitamine. Slaidi vormindamine.	-omab ülevaadet MS PowerPointist, oskab luua esitluse, vormindada slide.
Slaidiseansi koostamine. Head tavad slaidiseansile. Salvestamine ja printimine.	-tunneb ja teab, millised on hea slaidiesituse tavad ning oskab ettevalmistada sisuka esitluse.
Slaidiseansi koostamine veebivahenditega.	-oskab luua esitlusi veebivahenditega

10. AINEKAVAD. VALIKAINED

10.1. Ainekava. 4. klassi eesti keel

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Õpilane oskab luua õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid vormistada.

Õpilane tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe.

Õpilane oskab leida tekstidest vajalikku informatsiooni.

Õpilane väärtustab korrektset keelekasutust.

Õpilane arendab sõnavara erinevate võimaluste kaudu.

Õpilane oskab erinevates situatsioonides valida õige registri.

Õpilane suudab ennast kirjalikult ja suuliselt asjakohaselt väljendada.

Õpilane avaldab loetud tekstide kohta aktiivselt oma arvamust, leiab seoseid kaasaja ja endaga.

Õpilane väärtustab isamaad ja emakeelt, mõistab eestlaseks olemise erilisust ja tähtsust.

Õpilane oskab kuulata õpetajat ja kaasõpilasi.

Õpilane arutleb elulistel teemadel.

Õpilane oskab kasutada erinevaid sõnaraamatuid.

Õppeaine kirjeldus

Eesti keele valikaine on õppeaine, mille õppimine arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus, funktsionaalne lugemisoskus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Valikaine hõlmab eri tekstiliikide mõistmist, analüüsi ning loomet, funktsionaalset lugemisoskust, eri liiki tekstide deklameerimisoskust. Läbivalt tegeletakse digipädevuse ja loovuse arendamisega.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Suuline ja kirjalik suhtlus	Suuline ja kirjalik suhtlus

<ul style="list-style-type: none"> • Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; • annab edasi kuuldu sisu; • väljendab end suhtlusolukordades selgelt, arusaadavalt ja ühemõtteliselt; • kasutab sõnastikke; • esitab peast luuletusi või rollitekste. 	<p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Õpetaja ettelugemise järel oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist kokkuvõtte sõnastamine.</p> <p>Tekstide kriitiline kuulamine.</p> <p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades (suulises kõnes ja kirjalikus tekstis).</p> <p>Vestlus etteantud teema piires. Esitlus, tutvustus. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine. Lisateabe otsimine.</p> <p>Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiiim. Rollimäng.</p> <p>Jutukeste, luuletuste lugemine.</p>
<p>Teksti vastuvõtt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; • otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; • leiab tekstist vajalikku infot. 	<p>Teksti vastuvõtt</p> <p>Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine.</p> <p>Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel.</p> <p>Kirjandusteksti arutlemine, oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.</p> <p>Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).</p> <p>Interneti otsingumootorites orienteerumine ja tõepärase teabe leidmine.</p> <p>Rollimäng. Dramatiseering. Sõnavaraline töö.</p> <p>IKT kasutamine</p>

<p>Tekstilooime</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest; • kirjutab eakohase pikkusega loovtöid. 	<p>Tekstilooime</p> <p>Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine.</p> <p>Luuletuste, jutukeste, muistendite, fantaasiajuttude, dialoogide loomine.</p> <p>Tööjuhendite ja töölehtede koostamine.</p> <p>Ettevalmistus jutukirjutamisvõistluseks.</p>
<p>Sõnavaraõpetus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas; • jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid; • tunneb rahvaluule lühivormide olemust (vanasõnad, kõnekäänud, mõistatused/keerdküsimused), teab nende tähendust ja oskab neid suulises ja kirjalikus tekstis kasutada; • tunneb lihtsamaid võõrsõnu, oskab neid enda koostatud tekstides kasutada; • teab antonüümide ja sünonüümide olemust, oskab neid eristada ja kasutada. 	<p>Sõnavaraõpetus</p> <p>Kõnelemine ja kirjutamine, kasutades õpitud uusi keelendeid ja ortograafiareegleid.</p> <p>Rahvaluule lühivormide väljamõtlemine, nende põhjal jutukeste kirjutamine (vanasõna jääb jutu lõppu või algusesse), kõnekäändude ja vanasõnade doomino mängimine, lühivormide äraarvamine (pantomiim, „Alias“), erinevate töölehtede täitmine ja koostamine, ristsõnade lahendamine.</p> <p>Võõrsõnade õppimiseks poomismäng, „Alias“, pantomiim, ristsõnade lahendamine ja nende koostamine.</p> <p>Antonüümide ja sünonüümide õppimiseks erinevad keelemängud, töölehtede täitmine, humoorikate jutukeste koostamine ja lugemine.</p>

10.2. Ainekava. Inglise keele 4. klass

4.klass -1 ainetund

Õppe- ja kasvatuseesmärgid:

1.Õpilane tunneb oma kodukoha ja kodumaa kultuuripärandit, väärtustab seda. Ta oskab hinnata kultuurilist mitmekesisust, on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes.

2.Õpilane suudab ennast teostada aktiivse ja vastutustundliku kodanikuna teiste inimeste ja keskkonna suhtes.

3.Õpilane suudab mõista ja hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme.

4.Õpilane oskab töötada iseseisvalt ja rühmas, analüüsida oma teadmisi ja oskusi ning seostada neid varemõpituga. Ta suudab teha põhikooli lõpus objektiivseid karjäärivalikuid.

5.Õpilane väljendab ennast viisakalt, kasutades nii emakeeles kui ka võõrkeeltes vastavalt suhtlusolukorrale keelevahendeid ja sobivat stiili. Ta oskab esitada ja põhjendada oma seisukohti, lugeda, eristada ning mõista ja kirjutada eri liiki tekste.

6.Õpilane tunneb matemaatikale, loodusteadustele ja tehnoloogiale omast keelt.

7.Õpilane kasutab omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades, suudab näha ja lahendada probleeme. Ta oskab planeerida oma tegevusi ja aega, korraldada ühistegevusi ning osaleb neis.

8.Õpilane suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat, leida ja säilitada digivahendite abil infot ning seda objektiivselt hinnata, olla teadlik digikeskkonna ohtudest, osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.

Õppeaine kirjeldus

Inglise keele valikaine kava lähtub kooli alusväärtustest, milleks on vaimsus, koostöö, vastutus ja tervis.

Õpe valikaines põhineb 4.klassi põhiaine kaval ja eeldab põhitundides õpitud materjali tundmist. Tegeleb ainekava teemadega süvendatult, kuid eesmärk ei ole niivõrd mingi

konkreetses teemas äraõppimine, vaid pigem silmaringi laiendamine. Arendab samu osaoskusi süvendatult. Kasutab keerulisemaid keelestruktuure, kuid ei nõua nende tundmist ega kontrolli kasutamist. Annab täiendavat sõnavara põhi õppekava teemade kohta. Eeldab, et õpilased jätavad meelde asju ka alateadlikult, oskavad hiljem seda materjali kasutada õpingutes ja elus. Annab lisateadmisi inglisekeelsete maade kohta. Põhirõhk on õpilastepoolsel tagasisidel ja loovatel ülesannetel. Vajadusel tuuakse sisse täiendavaid teemasid, mis on lõimitud tähtpäevadega ja kooliüritustega ning sündmustega maailmas. Süvendab huvi inglise keele vastu.

Valikaine kursuse läbinu teadmised ja oskused

On omandanud lisateadmisi inglise keelt kõnelevatest maadest, on laiendanud silmaringi ja omandanud täiendavat sõnavara lähtuvalt keelegrupi eripärast. Kursuse lõpus koostab õpitute kokkuvõtte individuaalselt või meeskonnatöona (mapp, poster, projekt, keelemapp või muu loovtöö). Suudab analüüsida ennast ja anda hinnangut oma tööle.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>KUULAMINE</p> <p>Saab aru lihtsamast tekstist õpitu piires</p> <p>Mõistab antud juhiseid ja pöördumisi</p>	<p>Lihtsustatud teksti kuulamine ja samaaegne lugemine või filmi vaatamine.</p> <p>Teemadeks: perekond, vaba aeg, kodu, erinevad ametid, looduses käitumine, linn ja maa, erinevad riid ja nende kultuur, vaatamisväärsused</p>
<p>LUGEMINE</p> <p>Oskab leida olulist infot ja põhiideed ning jälgida sündmuste käiku.</p>	<p>Lihtsustatud tekstist info leidmine. Teksti lugemine vaikselt ja valjult. Tõlkimine eesti keelde, küsimustele vastamine.</p>

<p>Oskab kasutada erinevaid lugemisülesandeid näit. küsimustele vastamine, õige/vale vastuste leidmine ja tõlkimine eesti keelde</p>	<p>Lihtsustatud ilukirjanduslikud ja teabetekstid.</p> <p>Teemad: tervislik eluviis, harrastused, ohustatud loodus, vaatamisväärsused Ühendkuningriigis ja mujal, olulised paigad ja isikud.</p> <p>Kultuur: kino, leiutised ja avastused.</p>
<p>KIRJUTAMINE.</p> <p>Oskab kirjutada kirjeldusi ümbrusest ja igapäevaelust.</p> <p>Oskab kirjutada juttu piltide järgi.</p> <p>Oskab väljendada ennast loovalt vastavalt võimetele.</p>	<p>.</p> <p>Erinevad kirjalikud tekstid iseenda ja ümbritseva kohta.</p> <p>Loova teksti kirjutamine (luuletuse, jutukese) näidise järgi, piltide märksõnade jne. järgi.</p>
<p>RÄÄKIMINE</p> <p>Oskab loo sisu edasi anda.</p> <p>Oskab edasi anda olulist aimetekstist.</p> <p>Oskab esitada küsimusi ja nendele vastata.</p>	<p>Loetu ümberjutustamine sündmuste käiku jälgides piltide või küsimuste abil.</p> <p>Arvamuse avaldamine: mis meeldib ja mis mitte.</p> <p>Info küsimine ja vastamine.</p> <p>.</p>

10.3. Ainekava. Matemaatika 5. klass

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Matemaatika õpetamise eesmärgiks on kujundada põhikooliõpilastes eakohane matemaatikapädevus, see tähendab suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid

ja meetodeid erinevates ülesannetes nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades; oskus püstitada probleeme, leida sobivaid lahendusstrateegiaid ja neid rakendada, analüüsida lahendusideed ja kontrollida tulemuse tõesust, loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning selleks erinevaid esitusviise kasutada ja neist aru saada.

Matemaatika õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 2) arutleb ja põhjendab loogiliselt;
- 3) oskab analüüsida ja jõuab olemasolevate faktide põhjal arutluse kaudu järeldusteni;
- 4) kasutab tüüpülesannete lahendusstrateegiaid ja lahendab probleemülesandeid;

Õppeaine kirjeldus:

Matemaatika valikaine tegeleb matemaatikaga veidi teise nurga alt kui tavatunnis seda tehakse. Matemaatika valikkursuses tutvutakse erinevate peastarvutamismetoditega, pranglitakse, tutvutakse arvuteooria ja loogikaga, uuritakse erinevaid seaduspärasusi, omandatakse vajalikud võtted nuputamisesannete ja olümpiaaditüüpi ülesannete lahendamiseks, aga tegeletakse ka matemaatilist mõtlemist arendavate mängudega. Matemaatika valikaines tegeletakse ka lõbusate ülesannetega, kus lahenduse leidmiseks tuleb üles leida „konks“.

Õpet üles ehitades pööratakse erilist tähelepanu õpilaste loogilise ja loova mõtlemise arendamisele. Matemaatilisi probleemülesandeid lahendades saavad õpilased ahaa-elamuse kaudu kogeda edu ja avastamisrõõmu.

Õppeprotsessis kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) võimalusi.

Matemaatika valikaine õppe- ja kasvatuseesmärgid – kursuse lõpetaja

- 1) tunneb rõõmu matemaatikast;
- 2) saab osaleda edukalt matemaatikavõistlustel;
- 3) teab, et ülesannetel võib olla erinevaid lahendusteid ja valib neist endale sobiva;
- 4) põhjendab oma mõttekäike ja kontrollib nende õigsust;

10.4. Ainekava. Meedia 7. klass

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

1. Õpilane arutleb ühiskonnas aktuaalsetel teemadel; oskab oma seisukohti esitada ja põhjendada.
2. Õpilane oskab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada, arvestades suhtlusolukordi ja väärtustades õigekeelsust.
3. Õpilane oskab üksteisest eristada ja kirjutada eri liiki ajakirjanduslikke tekste, väärtustades head stiili ja õigekeelsust.
4. Õpilane oskab kasutada diktofoni ja videokaamerat, et salvestada vajalikku informatsiooni ning et seda hiljem oma ajakirjanduslikus töös kasutada.
5. Õpilasel on üldine ülevaade Eesti meediasüsteemist, peamistest meediumitest ja Lähte kooli meediavõimalustest (kooliraadio stuudio külastus, keldris oleva stuudio külastus ja seal praktiliste tööde tegemine).
6. Õpilane analüüsib enda tugevaid ja nõrku külgi, seab eesmärgi ja teeb plaane enda eesmärkide saavutamiseks.
7. Õpilane oskab ajakirjandusliku teksti põhjal küsimustele vastata, selle põhjal arutleda ja ise ajakirjandusliku teksti põhjal küsimusi koostada.
8. Õpilane osaleb erinevates rollimängudes – oskab minna teise rolli ja sellele vastavalt käituda (näiteks videoprojektide raames sketšidele stsenaariumite loomine, pressikonverentsidel osalemine)
9. Õpilane on loov, julge ja loominguline.
10. Õpilane oskab koostada esitlusi ja neid ette kanda.
11. Õpilane tajub ja väärtustab ennast kogukonna liikmena, kirjutades artikleid koolilehele Lügemik ja Tartu Valla Kuukirjale.
12. Õpilane tunneb reklaamide mõjutamisvõtteid ning oskab selgitada, kuidas erinevad reklaamid talle mõjuvad.

Õppeaine kirjeldus

Meediaõpetus on praktilise sisuga õppeaine, milles arendatakse erinevaid osaoskusi: meediatekstide kirjutamine, funktsionaalne lugemine, arutlemine. Õpilased saavad ülevaate erinevatest trükimeediažanritest: õpivad selgeks nende tunnused, loevad erinevat liiki artikleid ning õpivad loetud tekstide põhjal arutlema ja oma arvamust avaldama. Õpilased kirjutavad ka

ise erinevat liiki ajakirjanduslikke tekste ning panustavad kooli- ja vallalehe töösse. Tutvustatakse, kuidas avalikult hästi esineda, seda saavad õpilased järjepidevalt praktiseerida.

Viiakse läbi praktilisi harjutusi: intervjuerimise harjutamiseks tehakse rollimänge, mis võetakse kaameraga üles ning hiljem analüüsitakse enda tugevusi ja arenguvajadusi. Loovuse arendamiseks ja kaameraga töötamise harjutamiseks kirjutavad õpilased kas ise või mõne anekdoodi/jutukese vm põhjal stsenaariumi, mille põhjal teevad *story board*'i, mida kasutavad sketši lavastamisel. Töö järgmine etapp näeb ette lavastamist ja filmimist, nii et kõigil rühmaliikmetel on oma kindel roll, mida võib töö käigus ka vahetada. Lõpuks monteeritakse saadud klipid kokku.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>MEEDIASÜSTEEM</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased räägivad sellest, mida tähendab meedia nende jaoks ja kui suurt rolli see nende elus mängib. • Õpilane teab, mis on meedia. • Õpilane teab meedia peamisi funktsioone ühiskonnas. • Õpilane oskab põhjalikult iseloomustada erinevaid meediume, teab nende eesmärke ja toob näiteid enda meediakasutuse kohta. • Õpilane analüüsib enda meediakasutust. 	<p>MEEDIASÜSTEEM</p> <p>Meedia mõistega tutvumine, enda kogemustest rääkimine ja nende analüüsimine.</p> <p>Meedia funktsioonidega tutvumine, näidete toomine tänapäeva ühiskonnast.</p> <p>Erinevate meediumitega tutvumine, nende eesmärkide selgitamine.</p>
<p>AJAKIRJANDUSŽANRID</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane teab, mis on intervjuu, ja oskab nimetada 	<p>AJAKIRJANDUSŽANRID</p>

<p>tegevused, mis on vajalikud hea intervjuu saamiseks.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane võrdleb, kuidas muutub intervjuu, kui žanr ilmub erinevates meediumites. • Õpilane kuulab/loeb/vaatab erinevaid intervjuusid ning toob välja nende plussid ja miinused. • Õpilane teab, mis on uudis. • Õpilane oskab nimetada uudise tunnuseid. • Õpilane oskab nimetada tegevused, mis on vajalikud hea uudise kirjutamiseks/lindistamiseks/filmimiseks. • Õpilane võrdleb uudist kui žanri erinevates meediumites. • Õpilane võrdleb erinevaid uudistesaadeteid. • Õpilased avaldavad uudistesaadete kohta enda arvamust. • Õpilane kirjutab ühel kindlal teemal uudise, kasutades selles uudise tunnuseid. • Õpilased loevad uudiseid ette ja annavad üksteisele tagasisidet. 	<p>Intervjuužanriga tutvumine, tunnuste leidmine intervjuudest. Avatud ja suletud küsimustega tutvumine, nende moodustamine ja mõju analüüsimine.</p> <p>Intervjuude lugemine, kuulamine, vaatamine, nende võrdlemine. Intervjuude tugevuste ja nõrkuste leidmine, oma arvamuse avaldamine intervjuu huvitavuse kohta.</p> <p>Intervjuule asjalike küsimuste väljamõtlemine, intervjuu läbiviimine, selle toimetamine tasemeni, et seda saaks avaldada kooli- või vallalehes.</p> <p>Uudisežanriga ja selle tunnustega tutvumine, tunnuste leidmine uudisest.</p> <p>Erinevate uudiste lugemine, kuulamine ja vaatamine; selle analüüs.</p> <p>Uudiste olemuse võrdlemine erinevate meediumite põhjal.</p> <p>Uudise kirjutamine mõnel päevakajalisel teemal, nende ettelugemine ja tagasisidestamine.</p>
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Õpilased kuulavad erinevate raadiojaamade uudiseid ja analüüsivad neid. • Õpilane oskab määrata teksti žanrilisust ja seda põhjendada. • Õpilased teavad mõistet <i>rubriik</i>. • Õpilased võrdlevad Õhtulehe ja Postimehe rubriike ja teemavalikut. • Õpilased võrdlevad Postimehe ja Õhtulehe reklaame (sh nende paigutust, õigekeelsust, värve jms). 	<p>Žanrite määramine teadaolevate tunnuste põhjal ja enda otsuse põhjendamine.</p> <p>Rubriigi mõistega tutvumine, Postimehe ja Õhtulehe rubriikide kaardistamine ja võrdlemine Venn´diagrammi abil.</p> <p>Reklaami kui ajakirjandusžanri olemus, mõjutamise võtted reklaamides, nende leidmine ja analüüsimine nii trüki-, raadio- kui ka telereklaamides.</p>
<p>PRAKTILISED MEEDIAALASED TÖÖD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane oskab lihtsamal tasandil kasutada diktofoni ja videokaamerat. • Õpilane osaleb praktilises intervjuerimise rollimängus, milles saab olla nii intervjueri kui intervjueritava rollis. Õpilased vahetavad omavahel rolle, et saada erinevaid kogemusi ja oskusi. • Õpilane tutvub videokaamera töötamise 	<p>PRAKTILISED MEEDIAALASED TÖÖD</p> <p>Diktofoni ja videokaamera põhimõtete tutvumine.</p> <p>Intervjuu lindistamine ja filmimine.</p> <p>Tehtud intervjuuklippide tagasisidestamine.</p> <p>Uudistesaaate stsenaariumi väljamõtlemine, rollide jagamine.</p> <p>Uudistesaaate klippide filmimine ja monteermine.</p> <p>Tervikliku uudistesaaate esitamine kooliperele.</p> <p>Lühifilmi stsenaariumi väljamõtlemine, selle põhjal rollide jaotamine, filmimine ja monteermine.</p> <p>Sketšide stsenaariumite väljamõtlemine, selle põhjal rollide jaotamine, filmimine ja monteermine.</p> <p>(Õpilased saavad ise valida, kas valmib lühifilm või sketšid; võimalik on teha ka mõlemat).</p>

<p>põhitõdedega ning oskab filmida intervjuud.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Õpilane vaatab filmitud intervjuuklippe, analüüsib enda ja rühmakaaslaste tugevusi ning arenguvajadusi. • Õpilane osaleb uudistesaaate tegemises: igal rühmaliikmel on oma kindel roll. Lõpptulemusena valmib meediarühma uudistesaaade. • Õpilane osaleb lühifilmi/sketšide valmimise protsessis, milles igal rühmaliikmel on oma kindel roll. Lõpptulemusena valmib terviklik lühifilm või lühikesed sketšid. 	
--	--

10.5. Ainekava 8. klassi loovtöö

8.klass -1 ainetund

Õppe- ja kasvatuseesmärgid:

- 1) pakkuda õpilasele võimetekohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust;
- 2) toetada tervikliku maailmapildi, loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist;
- 3) aidata kaasa uute ideede tekkimisele ja teostamisele õppeainete lõimimise ja loovtöö protsessi kaudu;

- 4) selle kaudu toetada õpimotivatsiooni, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemist, et kujundada loovat ning mitmekülgset isiksust;
- 5) arendada üldpädevusi: iseseisvat ja/või rühmas töötamist, probleemide lahendamist, kriitilist mõtlemist, argumenteerimis- eneseväljendus- ja esinemisostkust, oskust töötada allikate ja andmetega, tegevuste kavandamist ning kavandatu järgimist, tegevuse ja töö analüüsimise oskust, kirjalike tööde vormistamist, IKT vahendite kasutamist;
- 6) aidata õpilast tema võimete paremal tundmaõppimisel, mis aitaks teha valikuid järgnevateks õpinguteks.

Õppeaine kirjeldus:

Loovtöö kursus annab algteadmised loovtöö olemusest, meetoditest, etappidest, struktuurist, vormistamisest, täiendab ja kinnistab erinevates õppeainetes omandatud. Kursus on lõimitud kõigi III kooliastmes õpetatavate ainetega, läbivatest teemadest eriti teabekeskonna, tehnoloogia ja innovatsiooni, kodanikualgatuse ja ettevõtlikkusega.

Aine lõpeb loovtöö esitamise ja kaitsmisega.

Kursuse läbinud õpilase teadmised ja oskused:

- 1) õpilane on omandanud oskuse teha praktiline iseseisvalt tehtud töö (ese, kunstitöö, õppevahend, virtuaalne töö jms), lühem uurimistöö, esinemiskava, või organiseeritud üritus;
- 2) õpilane oskab leida infot kirjalikest allikatest või virtuaalmaailmast;
- 3) tunneb loovtöö koostamise metoodikat ning teeb loovtöö iseseisvalt koostöös juhendajaga;
- 4) õpilane oskab vormistada kirjalikku tööd paber kandjal vastavalt teaduslikule uurimistööle esitatud nõuetele Lähte Ühisgümnaasiumi kirjalike tööde vormistamise juhendi järgi;
- 5) õpilane tunneb põhilisi esitlusprogramme, oskab koostada ettekannet ja seda esitlusprogrammi abil ette kanda;
- 6) õppeaasta lõpul esitab õpilane valmis loovtöö ja kaitses seda komisjoni ees.

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
Oskab leida oma huvidele ja võimetele vastava teema, alustab koostööd juhendajaga.	Endale sobiva teema valik, töö planeerimine. Koostöö algus juhendajaga.
Oskab otsida ja leida infot erinevatest allikatest, suudab suhtuda allikatesse kriitiliselt.	Materjali otsimine internetist ja kirjalikest allikatest. Info otsimisülesanded raamatukogus ja arvutiklassis individuaalselt ja rühmatöona.
Oskab leitud infot oma töös kasutada: tunneb tsiteerimise, refereerimise, allikate nimekirja vormistamise ja viitamise reegleid ja kasutab neid õigesti. Saab aru, mis on plagiaat ja ei kasuta seda.	Tsiteerimine, refereerimine, allikate ja viidete vormistus. Plagiaadi probleem. Erinevad ülesanded tsiteerimise, refereerimise, allikate nimekirja ja allikatest viidete tegemise kohta.
Tunneb ja kasutab õigesti kirjaliku töö vormistamise reegleid.	Kirjaliku töö vormistamine arvutil. Erinevad tekstitöötlusülesanded arvutil. Proovitööna referaat, mis peaks vastama nõutud vormistusreeglitele. Enda töö algselt „musta“ variandi ja lõpuks lõpliku variandi vormistamine.
Tunneb esitlusprogramme ja suulise ettekande põhimõtteid, kasutab neid ettekande tegemisel õigesti.	Esitlusprogrammid, suulise ettekande tegemine. Esitletakse oma proovitööd (referaati) ja enne kaitsmist lõplikku tööd.

Hindamise põhimõtted:

Valikainet hinnatakse kaks korda aastas vastavalt riiklikule hindamismõnule.

10.6. Ainekava. 9. klassi karjääriõpetus

Õppetundide arv: 35 tund

Õppe-eesmärgid

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- 2) arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust endale eesmärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

Õppeaine kirjeldus

Aines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut tööjõuturule sisenemiseks ja parema rakendatavuse saavutamiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Õppeaine koosneb kolmest osast:

1. Enesetundmine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised ja oskused aitavad ennetada koolist väljalangevust.

2. Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine soodustab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas ja väärtustada elukestvat õpet.
3. Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad planeerimisoskus ja teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Kujuneb oskus kasutada karjääriinfo materjale. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.

Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilased õpivad hindama elukestva õppe tähtsust: saavad teavet erinevatest edasiõppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel. Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama.

Põhikooli karjääriõpetuse ainekava koosneb ühest 35tunnisest kursusest. Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri planeerimist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes omandatud teadmised.

III kooliastme karjääriõpetuse valikaine õpitulemused ja õppesisu.

Õpitulemused	Õppesisu (teemad ja alateemad)
Enesetundmine ja selle tähtsus karjääriplaneerimisel	
Õpilane: * analüüsib enda isiksust; * eristab oma tugevaid ning nõrku külgi ja seostab neid erinevatel kutsealadel töötamise eeldustega; * kasutab eneseanalüüsi tulemusi karjääri planeerimisel.	Isiksuseomadused: temperament ja iseloom. Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, emotsioonid. Isiksuseomadused: võimed, huvid ja üldised ehk ülekantavad kompetentsid ja kutsespetsiifilised kompetentsid. Minapilt ja enesehinnang.

Õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmine ning selle tähtsus karjääriplaneerimisel	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> * teab tööturu üldist olukorda, prognoose ja vajadusi, erinevaid ettevõtluse vorme; * teab kutseid ja ameteid ning kohalikke majandustegevuse valdkondi; * oskab leida infot tööturu kohta; * teadvustab ennast tulevase töötajana; * teab haridustee jätkamise võimalusi, oskab näha hariduse ja tööturu vahelisi seoseid. 	<p>Muutuv tööturg: tööturu hetkeolukord, trendid, arengusuunad, prognoosid, tööandjate ootused, töösuhteid reguleerivad õigusaktid.</p> <p>Muutuv tööjõuturg: tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töömotiivatsioon.</p> <p>Majandustegevusalad, kutsed, ametid, kutsestandardid: elukutsete ja ametite liigitamine.</p> <p>Soorollid ja müüdid.</p> <p>Haridustee: erialad, haridussüsteem, formaalne ja mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed.</p>
Planeerimine ja otsustamine	
<p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> * teab karjääriplaneerimise põhimõtteid ja arvestab nendega karjäärivalikute tegemisel; * suudab otsustada ja teadlikult arvestada otsuseid mõjutavate teguritega; * kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid (karjäärinõustamine, karjääriinfo vahendamine, karjääriõpe); 	<p>Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: otsustamine ja seda mõjutavad tegurid, otsustamisraskused, karjääriinfo allikad, infootsimine, alternatiivid, sundvalikud, muutustega toimetulek, karjääriinfo, karjäärinõustamine.</p> <p>Isikliku karjääriplaani koostamine: elukestev õpe, karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriplaani koostamine, edu, elurollid, elulaad, õpimotiivatsioon, omavastutus, kandideerimisdokumendid.</p>

<p>* teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga;</p> <p>*omab teadmisi ja oskusi isikliku karjääriplaani koostamiseks;</p> <p>* saab aru oma vastutusest karjääri planeerimisel.</p>	
--	--

Kasutatav õppekirjandus ja õppevahendid

Karjääriõpetuse valikaine õpetajaraamat põhikoolile

Tööturuinfo teejuht. Innove, 2010

Õpirände varalaegas. Innove, 2010

Kogumik: Mängulised meetodid karjääri-nõustamises. 2010

Elutee planeerimine. Tln, 2004

Testid ja küsimustikud kutse- ja personalivalikuks. Ü.Suur 2006

Karjäärirada. Tööturuamet, 2003

Saavutuste logiraamat. SA Eesti Kutsehariduse Reform, 2003

Ametite klassifikaator, Sotsiaalministeerium 1999

Tähelepanu tulevik! N.Perry, Z. VanZandt Tallinn 1999

Tuleviku võimaluste uurimine. N.Perry, Z. VanZandt. Tln, 1999

Karjäär – redel või tee? Jamnes, Savisaar. Tln, 1998

www.rajaleidja.ee

www.tulevikuredel.ee

www.cv.ee

www.kutsekoda.ee